

วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีโศก
จังหวัดอุบลราชธานี

แก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต
คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2560

วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีโศก
จังหวัดอุบลราชธานี
แก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์
รัฐประศาสนศาสตร์

รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ชัย อัดถากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.วิวัฒน์ชัย อัดถากร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ประชันกรรมกร ประธานกรรมการ
(ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ)

รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ชัย อัดถากร กรรมการ
(ดร.วิวัฒน์ชัย อัดถากร)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล กรรมการ
(ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล คณบดี
(ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล)

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อผู้เขียน	นางสาวแก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์
ชื่อปริญญา	การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2560

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวอโศก พร้อมทั้งศึกษาการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมที่ราชธานีอโศก นอกจากนี้ยังเสนอแนะการประยุกต์ต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อประชาชนทั้งสังคมไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 7 คน ในการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณนั้น ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีสถานะเป็นฆราวาส และไม่ใช่นักเรียน จำนวน 166 คน จากจำนวนประชากร 284 คน (สำรวจล่าสุด ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2559)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 56 ถึง 65 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี อาศัยอยู่ในชุมชนราชธานีอโศกเป็นสมาชิกชุมชนราชธานีอโศก 1 ถึง 5 ปี สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้รับค่าตอบแทน จึงไม่มีเงินเหลือเพื่อเก็บออม ถึงแม้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ที่พักอาศัย อาหาร ค่ารักษาพยาบาล ทุนการศึกษาในระดับปริญญา และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินเลยจากการวิจัยพบว่า

1) สำหรับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด และเห็นว่าคนไทยโดยทั่วไปยังมีความเข้าใจและปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยอยู่ นอกจากนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในระดับมากที่สุด สอดคล้อง

กับผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ชาวราชธานีโอโศกมีการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในระดับมาก โดยทั้ง 2 หลักคิดมีความสอดคล้องกันที่เป้าหมาย แนวคิด และหลักการปฏิบัติ

2) ส่วนด้านการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนพบว่า สมาชิกราชธานีโอโศกมีการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจบุญนิยมซึ่งยึดมั่นในศีลธรรมตามแนวทางพุทธศาสนาในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ชาวราชธานีโอโศกมีการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมอย่างชัดเจน

3) ในส่วนของความคิดเห็นต่อรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่รัฐบาลปัจจุบันได้มีการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ น้อยมาก แม้จะกล่าวถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง แต่รัฐบาลก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ความเชื่อที่ว่า มีหลักคิดอื่นที่สามารถประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้ดีกว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการวิจัยเชิงคุณภาพระบุว่า หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นหลักในการพัฒนาประเทศได้อย่างแน่นอน โดยหลักคิดนี้ยึดแนวทางการบริหารแบบคนจนที่สามารถบริหารภายใต้ความขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ด้วยเป้าหมายการทำให้คนอยู่ดีมีสุขและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และมุ่งพัฒนาคนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้สำหรับการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะดังนี้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและเร่งศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถอาศัยตัวแบบของชุมชนราชธานีโอโศกที่ใช้หลักคิดบุญนิยมซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินชีวิตจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งชุมชนราชธานีโอโศกยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติจริง ผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ทดลองปฏิบัติได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นชุมชนที่ยึดหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ที่รัฐบาลควรให้การส่งเสริม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจชุมชน โดยเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งด้านธุรกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ABSTRACT

Title of Thesis	Analyzing Perception and Practice in Community Economy in Accordance with the Concepts of Sufficiency Economy and Boon Niyom (Merit-based) Economy: A Case Study of Ratchathani Asoke Community, Ubon Ratchathani Province
Author	Miss Kaewbunkua Sreelikittanont
Degree	Master of Public and Private Management
Year	2017

This study aimed to analyze the perception and practice of concepts of Sufficiency Economy and Boon Niyom (merit-based) Economy in community economy of Ratchathani Asoke community and to recommend how to apply both concepts for community economies and public policies. The study used a mixed methods design using interview and survey. The qualitative phase involved 7 key informants who played an important role in applying the concept of sufficiency economy. As for the quantitative phase, data were collected from a sample of 166 Asokans (Asoke people) in Ratchathani Asoke commonly, Ubon Ratchathani province.

The findings revealed that the respondents were primarily female, aged 56 to 65 years old. Most respondents had a bachelor's degree and lived in Ratchathani Asoke Community during 1 to 5 years. Most of them worked for their organization (the Santi Asoke Buddhist group) without getting paid (not accept a salary) but got all services in return, including products, food, shelter and curative. Although most of them did not have savings, they did not have any debt.

The results were as follows;

- 1) The respondents had a highest-level perception of both Concepts, there is concordance between 2 concepts. They thought that Thai people generally had a low-level perception and practice of the Sufficiency Economy concept. This is congruent with qualitative

(6)

2) Results indicating that Asoke people has a high-level perception of both concepts. Congruence between the two concepts was shown in goals, basic concepts, and practices.

2) Asokans had applied the concepts of Sufficiency Economy and Boon Niyom Economy in their community economic practices at the highest-level. This was congruent with qualitative results indicating that Asokans performed their actions in accordance with both concepts.

3) For most respondents, the current government under Prime Minister Prayut Chan-o-cha had a low-level of applying the concept of Sufficiency Economy for public policy implementation. Although the government mentioned the Sufficiency Economy concept continually, it had not given adequate importance to the Sufficiency Economy concept. This was due to many reasons, such as a lack of genuine understanding of the Sufficiency Economy concept and belief that other development concepts were more applicable to the Thai society. However, qualitative data revealed that the concept of Sufficiency Economy could help the current development because it could be applied to the context of Thailand characterized by a scarcity of some resources. The goals of the Sufficiency Economy concepts were happiness of the people and inequality eradication. The concept also aimed to build people capabilities so that they could rely on themselves.

Recommendations from this study were that related sectors need to realize and learn how to apply the concept of Sufficiency Economy for economic development. Ratchathani Asoke community can be a role model since it successfully applied both Sufficiency Economy and Boon Niyom Economy concepts for developing their own self-reliant community. The government should provide more support to Ratchathani Asoke community which is a Buddhist community. In addition, community businesses can apply both concepts to their business practices, particularly Corporate Social Responsibility (CSR) in various aspects including business, environment and ethics.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานี โศก จังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จลุล่วงได้จากความช่วยเหลือด้านข้อมูล ด้านคำแนะนำ ความคิดเห็นและกำลังใจอันสำคัญจากบุคคลหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็นสมณะโพธิรักษ์ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ จนเกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ชาวชุมชนราชธานี โศกที่เอื้อเพื่อสถานที่พัก และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ผู้ทรงคุณวุฒิที่พร้อมสละเวลาและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ชัย อุตถากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งสละเวลาทุ่มเทให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขส่วนที่บกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาและมอบกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา อีกทั้ง ดร.อรพันธ์ อุตถากร ผู้ที่ช่วยเติมเต็มความคิดของผู้วิจัยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งในเรื่องเวลาการนัดหมาย ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์อย่างเต็มที่เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านแห่งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ อาจารย์ ดร.ปนัดดา จันทร์สุกรี ที่เข้าใจ มีเมตตา และช่วยเหลือผู้วิจัยบริหารเวลาในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ ขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่ช่วยเหลือ ผลักดัน ให้คำแนะนำข้าพเจ้าเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและมอบความสำเร็จจากการทำวิทยานิพนธ์นี้ให้แก่ นายนิคม รัตนจันทร์ นางรองทอง รัตนจันทร์ และนางสาวแก้วบัวแก้ว รัตนจันทร์ ผู้ซึ่งเป็นพ่อแม่ และพี่สาวของผู้วิจัย ที่พร้อมสนับสนุน ตักเตือน เสริมกำลังใจอย่างไม่ลดละ และเป็นแรงใจอันสำคัญที่สุดของผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

แก้วบุญแก้ว ศรีลิขิตตานนท์

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหาและคำถามการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	7
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.4 นิยามศัพท์	7
1.5 ขอบเขตการวิจัย	8
1.5.1 ด้านเนื้อหา	9
1.5.2 ด้านพื้นที่	9
1.5.3 ด้านกลุ่มตัวอย่าง	9
1.5.4 ด้านผู้ให้ข้อมูล	9
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด	10
2.1 การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	11
2.1.1 ความหมายของการรับรู้	11
2.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้	15
2.1.3 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความเป็นมา	19
2.1.4 ความหมายและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง	22
2.1.5 แนวคิดทฤษฎีใหม่ (New Theory)	30

2.1.6	บทวิเคราะห์ของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	37
2.2	ชุมชนโอศอกและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	43
2.2.1	ชุมชนโอศอกและความเป็นมา	43
2.2.2	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมกับความเป็นมา	49
2.3	หลักศาสนาพุทธกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	63
2.3.1	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)	65
2.3.2	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญฺโญ) หรือรู้จักในนาม พุทธทาสภิกขุ	69
2.3.3	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในทัศนะของศูนย์ เศรษฐบุญสร้าง	72
2.4	เศรษฐกิจชุมชน	75
2.4.1	แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและความหมาย	75
2.4.2	ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน	81
2.4.3	แนวทางปฏิบัติตามเศรษฐกิจชุมชน	85
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	89
2.6	กรอบแนวคิดในการศึกษา	95
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	97
3.1	ขั้นตอนในการวิจัย	97
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	98
3.2.1	ประชากร	98
3.2.2	กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ	99
3.3	การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	99
3.4	การสร้างเครื่องมือ	101
3.4.1	แบบสอบถาม (Questionnaire)	101
3.4.2	แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับลึก (In-Depth Interview Guideline)	102
3.5	การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
3.6	การเก็บรวบรวมข้อมูล	103
3.7	การวิเคราะห์ข้อมูล	103

บทที่ 4 ผลการวิจัย	104
4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ	105
4.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	105
4.1.2 วิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศกต่อคุณลักษณะ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	115
4.1.3 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจ พอเพียงและการปฏิบัติตนของคนไทยโดยทั่วไป	135
4.1.4 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกต่อรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้คนไทย ได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ในรูปแบบของนโยบาย/โครงการต่าง ๆ	147
4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ	153
4.2.1 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวท่านเพียงใด และท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง	153
4.2.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ	156
4.2.3 ท่านคิดว่าสิ่งที่ชาวสันติอโศกยึดถือในการรวมตัวกันสอดคล้องกับ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องกิจกรรมใด ของชาวสันติอโศกที่แสดงออกตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	159
4.2.4 ชาวสันติอโศกมองว่ากลุ่มของตนเองปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจ พอเพียง ท่านมีความเห็นอย่างไร	161
4.2.5 ท่านคิดว่ากลุ่มสันติอโศกได้ทำประโยชน์แก่สังคมไทยหรือไม่ อย่างไร	164
4.2.6 ท่านมีคำแนะนำใดแก่ชาวสันติอโศกในเรื่องการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจ ชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	165
4.2.7 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้สำหรับชาวอโศกเพียงใด ท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและ การใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง	166

4.2.8	ในฐานะที่เป็นนักวิชาการของชาวอโศกท่านเห็นด้วยหรือไม่ ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ	167
4.2.9	ตามทัศนคติของท่านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจ บุญนิยมสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไรมากน้อยเพียงใด	168
4.2.10	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีจุดอ่อนในเชิงปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร	170
4.2.11	ตามทัศนคติของท่าน เศรษฐกิจบุญนิยมจะสามารถทำให้เศรษฐกิจ ชุมชนพัฒนาไปได้หรือไม่ อย่างไร	171
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	173
5.1	ข้อจำกัดในการวิจัย	174
5.2	สรุปผลการวิจัย	174
5.2.1	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ของชาวราชธานีอโศก	175
5.2.2	การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	176
5.2.3	ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะ	181
5.3	อภิปรายผล	183
5.4	ข้อเสนอแนะ	186
5.4.1	ข้อเสนอแนะสำคัญจากการวิจัย	186
5.4.2	ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย	187
5.4.3	ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป	188
บรรณานุกรม		189
ภาคผนวก		197
	ภาคผนวก ก ตัวอย่างหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสัมภาษณ์	198
	ภาคผนวก ข คำถามเชิงคุณภาพสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศก	199
	ภาคผนวก ค คำถามเชิงคุณภาพสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิของชาวอโศก	200
	ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	201
ประวัติผู้เขียน		216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	34
2.2	42
2.3	51
2.4	53
2.5	66
2.6	68
2.7	71
4.1	108
4.2	116
4.3	119
4.4	121
4.5	126
4.6	130

เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโศก
ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 4.7 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 133
เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโศก
ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านความยินดี ความสุข
- 4.8 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโศก เกี่ยวกับการรับรู้และการปฏิบัติตน 135
ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทยโดยทั่วไป
- 4.9 ระดับความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไป 136
ในการรับรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมและการปฏิบัติตน
ของญาติธรรมชาวโศก
- 4.10 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศก ที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป 137
มีการรับรู้ และเข้าใจญาติธรรมชาวโศกในการการปฏิบัติตน
ตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในระดับมาก โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ
- 4.11 ข้อเสนอแนะของชาวราชธานีโศกต่อคนไทยโดยทั่วไป 138
ในการเพิ่มการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม
และการนำไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเองตามแนวทางบุญนิยม
- 4.12 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของชาวราชธานีโศก ต่อคนไทยโดยทั่วไป 140
ในการเพิ่มการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจตามแนวทางบุญนิยม
ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนตามแนวทางบุญนิยม
- 4.13 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกเกี่ยวกับการรับรู้ มีความรู้ มีความเข้าใจ 142
เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.14 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโศกที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป 143
มีการรับรู้ มีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ในระดับมากโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ
- 4.15 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไป 144
ที่มีการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4.16	ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโอศกกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไปมีการปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมเพียงพอเพียงในระดับมาก ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	145
4.17	ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศกเกี่ยวกับสาเหตุที่คนไทยโดยทั่วไปที่ไม่สามารถปฏิบัติตน (หรือปฏิบัติตนบ้างเล็กน้อย) ตามหลักศีลธรรมเพียงพอเพียง	146
4.18	ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนราชธานีโอศกต่อการนำหลักศีลธรรมไปปฏิบัติของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	147
4.19	ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศกที่คิดว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำหลักศีลธรรมไปปฏิบัติในระดับมาก จากกิจกรรม/นโยบาย/โครงการ	148
4.20	ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศกเกี่ยวกับสาเหตุที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาไม่นำหลักศีลธรรมไปปฏิบัติอย่างจริงจัง	150
4.21	ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศกผู้คิดว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ได้ทำตามหลักศีลธรรมเพียงพอเพียงและทำน้อยมาก	151
4.22	ตารางแสดงความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักศีลธรรมเพียงพอเพียงกับหลักศีลธรรมจรรยาบรรณของผู้ทรงคุณวุฒิชาวโอศก	170
5.1	ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มโอศกต่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตนในศีลธรรมชุมชนของชาวโอศกกับหลักศีลธรรมเพียงพอเพียง	176
5.2	ตารางแสดงทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกโอศกต่อความสอดคล้องของหลักศีลธรรมเพียงพอเพียงกับหลักศีลธรรมจรรยาบรรณ	178

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 โครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	23
2.2 ทฤษฎีใหม่	36
2.3 ลำดับการพัฒนาของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	55
2.4 หลักอารยทรัพย์	
2.5 ลักษณะของสังคมที่ครอบคลุมโครงสร้างส่วนล่าง และโครงสร้างส่วนบน	61
และโครงสร้างส่วนตึกทางสังคม	73
2.6 แนวคิดและความหมายของเศรษฐกิจชุมชน	78
2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา	96

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหาและคำถามการวิจัย

รัฐบาลไทยบริหารประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ยึดการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยคูผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นตัวตั้งในการพัฒนาประเทศ และหวังว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเกิดการไหลรินกระจายไปสู่ชนชั้นล่าง (Trickle-Down Effect) ให้ลืมหืมตาอ้าปากได้ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาฯ 7 (พ.ศ. 2504-2539) สะท้อนให้เห็นแผนพัฒนาของรัฐเปิดประเทศเต็มที่ เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและภาคเกษตร มีการนำเอาวิทยาการและระบบสื่อสารใหม่ ๆ เข้ามาใช้ประกอบอาชีพในภาคเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการผลิตทางการเกษตรไปสู่วิธีการผลิตทางอุตสาหกรรมและบริการมากยิ่งขึ้น เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีการเติบโตในอัตราสูง ความทันสมัยและความเจริญทางวัตถุ โดยเฉพาะในเขตเมืองไม่แพ้เมืองใหญ่ ๆ ในโลก โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว การส่งออกและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเดินหน้าอย่างเต็มที่ จนประเทศไทยกลายเป็นชุมชนหนึ่งในระบบเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยก้าวไปอย่างรวดเร็ว เมื่อตอนช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ชนชั้นนำของรัฐคิดว่าไทยกำลังจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country: NIC) ในไม่ช้า

การพัฒนาประเทศของประเทศไทยด้วยความเชื่อที่ว่า การพัฒนาคือการสร้างความเจริญและความทันสมัย ด้วยการลอกเลียนแบบอย่างความสำเร็จของธุรกิจอุตสาหกรรมทุนนิยมตะวันตกในด้านต่าง ๆ เช่น เกษตรอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กฎหมาย สถาบันสังคม และค่านิยมตะวันตก ได้กลายเป็นตัวแบบการพัฒนาที่ทำลายธรรมชาติ ความเป็นชุมชน วัฒนธรรม ฯลฯ อันเป็นภัยต่อความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมระยะยาว ยิ่งไปกว่านั้นแบบแผนการพัฒนาที่ถูก

กำหนดและควบคุมไปในแนวทางเดียวกันหมดของรัฐโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน ได้ทำลายความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนไทย ในบริบทที่แตกต่างกันอีกด้วย

ในขณะที่รัฐชื่นชมความสำเร็จของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับแล้วฉบับเล่า โดยมีได้ใจว่านโยบายการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ประชาชนชั้นล่างได้ หลุดพ้นจากหนี้สิน ความยากจน ราคาพืชผลตกต่ำอย่างจริงจังได้ ความเหลื่อมล้ำยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย ประชาชนชาวไร่ชาวนาจำนวนมากไม่น้อยออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของรัฐ เช่น ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม เกษตรกรนักปราชญ์ชาวบ้านของไทย ที่มีใจเป็นเพียงนักคิด หากเป็นนักปฏิบัติด้วย โดยแนะให้รัฐเลิกส่งเสริมเกษตรเชิงธุรกิจที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ที่การลงทุน การจ้างงาน และปุ๋ยเคมีเร่งผลผลิต ให้หันมาพิจารณาข้อเสนอ “วนเกษตร” ซึ่งเป็นเกษตรกรรมขั้นพื้นฐานที่มุ่งผลิตปัจจัยยังชีพให้พอเพียง หากมีส่วนเกินจึงส่งขาย เกษตรกรอึดท้อง และมีรายได้เพื่อแลกเปลี่ยนส่งของของตนเองผลิตไม่ได้ วนเกษตรเน้นให้เห็นความสำคัญ เชื่อมมั่นในการพึ่งตนเอง เป็นเกษตรกรรมเพื่อความยั่งยืนของชีวิต ในทางพุทธศาสนาก็คือการสร้างความพร้อมด้วยความไม่ประมาท เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ผู้ใหญ่วิบูลย์มองว่า วนเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย ท่านแสดงความเห็นไว้ในหนังสือ “สู่สังคมวนเกษตร สำนักอิสระของชาวนาชาวไร่” (2534: 127) ว่า “ผมไม่เห็นด้วยกับเสรีนิยมที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับกลุ่มคนที่มีอำนาจ แต่ผมเห็นด้วยกับพุทธนิยม ที่ให้ความสำคัญเรื่องของบุญนิยมและคุณธรรม”

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีเสียงเสริมรับไปในแนวทางการคิดของผู้ใหญ่วิบูลย์อีกมาก ดังจะเห็นได้จากกรรมาธิการพัฒนาเอกชน 57 องค์กรภาคอีสานได้แถลงข่าวการจัดกิจกรรมมหกรรมภูมิปัญญาอีสาน เพื่อการพึ่งตนเอง เมื่อวันที่ 22-25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ที่ริมบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดค้านการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ของรัฐ และประกาศเจตนารมณ์การพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น รณรงค์ให้ข้อมูลผลกระทบจากการค้าเสรีและกระแสโลกาภิวัตน์ พร้อมชี้ให้เห็นว่าการที่รัฐนำเกษตรเชิงเดี่ยวเข้ามาส่งเสริมทำให้เกิดปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ชาวนาเป็นหนี้ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ภายในท้องถิ่นเกิดความเสื่อมโทรม ภาครัฐควรทบทวนนโยบายการส่งเสริมการเกษตรเชิงเดี่ยวที่ไม่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เคยทำการเกษตรแบบผสมผสานอยู่แล้ว เพื่อมิให้สังคมชนบทสูญเสียการพึ่งพาตนเอง

แนวทางการพัฒนาประเทศของรัฐที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ปัญหาพื้นฐานของชุมชนอันหลากหลายในสังคมไทยอย่างจริงจังได้ สังคมชนบทล่มสลาย ความสำเร็จที่รัฐชื่นชมกลับกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่วิกฤตปัญหาต่าง ๆ มากมายหลายด้านที่ “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา”

(Jacobs, 1971) เช่น วิกฤตปัญหาความยากจน และการแย่งชิงทรัพยากรในชนบท ปัญหาการว่างงาน ยาเสพติด โสเภณี ปัญหาความตกต่ำของสถาบันทางสังคม ปัญหาการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ในการผลิต ปัญหาค่านิยมทางวัตถุภายใต้ลัทธิบริโภคนิยม ปัญหาสิทธิมนุษยชน/สิทธิชุมชน ปัญหา การขาดมิติทางจิตวิญญาณที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์หรือมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นไปอย่างสมดุล สันติพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) รัฐต้องออกมายอมรับด้วยตนเองว่า การพัฒนาที่ผ่านมา นั้น ล้มเหลว ด้วยประโยคที่ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา พัฒนาไม่ยั่งยืน”

ปัญหาวิกฤติอันเกิดจากการพัฒนาของรัฐที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูง และสร้างความทันสมัยในเขตเมืองอย่างรวดเร็วท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความไม่ สมดุลในการพัฒนาทางวัตถุ กับการพัฒนาทางจิตใจสังคมไทยจึงตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและ บริโภคนิยมส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย ประชาชนเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต

ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ เชื่อมโยง กันหมด เศรษฐกิจไทยได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่ “เศรษฐกิจยุคใหม่” ของสังคมโลก ที่ต้องใช้ ความก้าวหน้าของฐานความรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นปัจจัยในการ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของแต่ละประเทศ ดังนั้นความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และนวัตกรรม จึงกลายเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

แม้ต่อมาจะได้มีการอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการจัดทำ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 – 10 – 11 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งกำลังใช้อยู่ใน ปัจจุบันแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการใช้ นโยบายเปิดเสรีเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการเงิน อย่างเต็มที่โดยไม่จำแนกและไม่ระวัง จนประเทศชาติตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบในกระบวนการ โลกาภิวัตน์ อีกทั้งการใช้ นโยบายประชานิยมที่เสมือนแจกเงินในรูปแบบให้เงินอุดหนุนหรือรายจ่าย สาธารณะผ่านนโยบายการคลังให้กับประชาชนท่ามกลางกระแสสำนักบริโภคนิยมที่ครอบงำ สังคมไทยจนเกิดการบริโภคจับจ่ายใช้สอยเกินความพอดี นำมาซึ่งภาวะหนี้สินกับประชาชนชั้น กลางและรากหญ้าเพิ่มพูนขึ้นอย่างมาก การทำนโยบายแบบนี้จึงมีเนื้อหาไปทำลายพื้นฐานและ ศักยภาพแห่งการพึ่งตนเองของชุมชนอันหลากหลายในสังคมไทย ความพอเพียงจึงเกิดขึ้นไม่ได้ นโยบายประชานิยมถือเป็นนโยบายที่สวนทางกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน (วิวัฒน์ชัย อรรถากร, 2553)

ปัญหาวิกฤตพื้นฐานในสังคมไทยที่เกิดขึ้นเมื่อ 40 กว่าปีที่ผ่านมา ก็ยังคงดำรงอยู่ตราบ จนถึงปัจจุบัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้น ฐานะของคนรวยกับคนจนห่างกัน ถึง 22 เท่า คนรวยมีเพียงร้อยละ 0.1 หรือ 65,000 คน จากประชากรทั้งประเทศ 65 ล้านคน มีเงินฝาก

ธนาคารเท่ากับร้อยละ 49.2 ของเงินฝากทั้งหมด (มติชนออนไลน์, 2559ก) เพราะความสามารถในการแข่งขันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดแตกต่างกัน เกิดลักษณะการกระจุกตัวของรายได้หรือ “รวยกระจุก จนกระจาย” กลุ่มคนจำนวนหนึ่งจึงหนีไม่พ้นการเผชิญกับความยากจน การว่างงาน ความไม่เสมอภาค ทำให้ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสังคมในส่วนของบริการภาครัฐ ทั้งการศึกษาและสาธารณสุขที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างอยู่มาก แม้จะมีการขยายการให้บริการเกือบทั้งประเทศอย่างทั่วหน้า ยกตัวอย่างเช่น แพทย์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ดูแลผู้ป่วยในกรุงเทพฯ น้อยกว่า 1,000 คน แต่แพทย์ 1 คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องดูแลผู้ป่วยมากถึง 5,000 คน อีกทั้งในกรุงเทพฯ มีเครื่อง MRI ที่ใช้ในการวินิจฉัยโรคมากกว่าโรงพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 12 เท่า (เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร) (มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2556) ซึ่งความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุขนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (ปนัดดา จันทรสุกรี, นิตินัย รุ่งจินดารัตน์ และ พิระศักดิ์ จิวตัน, 2560: 1) สถิติเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยติดอันดับ 3 ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลกรองจากรัสเซียและอินเดีย ซึ่งธนาคารเครดิตสวิส (Credit Suisse Group) ได้เผยแพร่รายงานมั่งคั่งโลก พ.ศ. 2559 (Global Wealth Report 2016) โดยวัดจากสัดส่วนความมั่งคั่งของคนรวยร้อยละ 1 ในประเทศ เทียบกับความมั่งคั่งของประเทศในปี 2016 (Credit Suisse, 2016) ปัญหาจากระบบทุนนิยมยังได้ผูกโยงให้เกิดปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้ความผูกพันและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองน้อยลง ไม่เพียงเท่านั้น ค่านิยมและในการบริโภคก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนนึกถึงเพียงปากท้องของตนเองมากกว่าสาธารณะเพราะต้องดิ้นรนในกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมตะวันตก จนทำให้คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอยลงจนเกิดวิกฤตการณ์ทางศีลธรรมที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถาวร ทั้งปัญหาอาชญากรรมและการค้ามนุษย์ โดยไทยรัฐออนไลน์ (2558) เผยแพร่ผลสำรวจการเกิดอาชญากรรม ช่วงครึ่งปีหลังของปี 2557 ถูกรวบรวมโดยสำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation: FBI) เปิดเผยว่าประเทศไทยมีอัตราการเกิดอาชญากรรมในประเทศร้อยละ 37.01 และ 12 ปีก่อนปี 2557 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อในคดีฆาตกรรมเป็นลำดับที่ 18 จาก 219 ประเทศทั่วโลก แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเปิดเผยว่าปี 2559 สถิติอาชญากรรมลดลงจากปีที่ผ่านมา แต่ก็ได้คาดการณ์แนวโน้มการเกิดอาชญากรรมในปี 2560 ความผันผวนทางเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน รายได้ไม่เพียงพอรายจ่าย หนี้สิน ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอาจส่งผลให้อาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ นื้อโกง และยกยอกทรัพย์สินมีแนวโน้มสูงขึ้น (มติชนออนไลน์, 2559ข)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไม่ตอบสนองต่อชุมชนที่หลากหลาย ไม่ทำให้เกิดความสมดุลในมิติอื่น ๆ วิวัฒน์ชัย อรรถการ (2546: 64) เห็นว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาลไทยนำไปสู่การทำลายศักยภาพชุมชน ทนธรรมชาติ ทนสังคม ทนวัฒนธรรม และภูมิปัญญา จนนำไปสู่วิกฤตหนี้สิน วิกฤตภาคประชาชน และวิกฤตภูมิปัญญา วิกฤตดังกล่าวทำให้ชุมชนยังพึ่งตนเองไม่ได้และไม่ใช่การพัฒนาที่ยั่งยืน การเกิดปราชญ์ชาวบ้านให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดระบบวนเกษตร การสาธารณสุขที่เน้นการรักษาและพัฒนาสมุนไพรภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนการศึกษาวิพากษ์เรื่องความล้มเหลวของการศึกษาไทยมาหลายสิบปี ส่วนสะท้อนว่าประชาชนไม่เห็นด้วยกับภาครัฐที่กำหนดนโยบายการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างรุนแรง แม้กระทั่งในต่างประเทศอย่าง ภูฏาน ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ GDP ไม่ถูกใช้เป็นดัชนีวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ หากแต่ใช้ความสุขมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Happiness: GDH) เป็นดัชนีชี้วัดจะเหมาะสมกว่ามาก เป็นต้น การพัฒนาเศรษฐกิจที่ใช้หลักคิดของตะวันตกเป็นตัวตั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้เศรษฐกิจเติบโต มีการจ้างงานเต็มที่ ระบบราคามีเสถียรภาพ ค่าเงินไม่ผันผวน และเกิดการกระจายรายได้ ซึ่งเกิดขึ้นยากในเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยม เพราะทุกอย่างต้องมีราคา ต้นทุนค่าเสียโอกาส รวมไปถึงการได้้อย่างเสียอย่าง (Trade-off) เพราะทรัพยากรที่จำกัด แต่เมื่อต้องการการเจริญเติบโต ก็ต้องเร่งค้าขาย ส่งออก กระตุ้นการท่องเที่ยว กระตุ้นอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งอาจจะต้องแลกกับผลร้ายของมลพิษในอากาศได้ อีกทั้งความผิดพลาดของการพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจทุนนิยมในประเทศไทยนั้นแสดงให้เห็นได้จาก วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 สะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดและวิธีการพัฒนาที่ให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือพัฒนาคนโดยใช้การเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือในการวัดความสำเร็จของการพัฒนายังไม่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: ๗) ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก มีความเห็นพ้องกันว่า “สังคมไทยพบวิกฤตทางปัญญา และวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการพัฒนาที่ขาดปัญญา ขาดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาแบบแยกส่วน โดยไม่คำนึงถึงคน ทนทางสังคม และต้นทุนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ดิน น้ำ ป่าไม้ ที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ” (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2550: 60-68)

เศรษฐกิจไทยปี 2560 มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ขาดเสถียรภาพ มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจนห่างกันสูง การว่างงานเพิ่มขึ้น หนี้สินครัวเรือนมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดค้ายาเสพติด คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอย จนเกิดวิกฤตการณ์ทางศีลธรรม

จากกระบวนทัศน์การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development Paradigm) ตามแนวทางทุนนิยมตะวันตกและยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบไม่สมดุลของรัฐบาลไทย รวมทั้งความล้มเหลวในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจในปี 2540 พร้อมกับการขาดธรรมาภิบาลและเกิดวิกฤตการณ์ทางศีลธรรม (วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, 2545) ภาครัฐจึงได้น้อมนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ในหลายระดับ ทั้งเป็นหลักการบริหารเศรษฐกิจมหภาคและการกำหนดนโยบายภาครัฐที่ยั่งยืน ภาคธุรกิจเอกชนได้เริ่มมีการให้ความสนใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นในกระแสแนวความคิดสากลว่าด้วยธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่นเดียวกันกับภาคชุมชนอย่างสหกรณ์การเกษตรบางแห่งและวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งได้ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ โดยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้วัตถุดิบทางการเกษตรและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าในการผลิตสินค้าของชุมชน เช่น สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP)

ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนได้พยายามนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ระดับหนึ่ง ซึ่งต้องขับเคลื่อนบนพื้นฐานของคุณธรรมและภูมิปัญญาในสังคมและชุมชนนั้น ๆ คำถามสำคัญ จะสามารถขับเคลื่อนไปประยุกต์ใช้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในทางปฏิบัติได้อย่างไรในชุมชนอันหลากหลายในสังคมไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยเรื่องนี้จึงเลือกเอาชาวโศกหรือชาวสันตือโศกในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโศก จังหวัดอุบลราชธานีเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้เพราะการเกิดขึ้นของสำนักสันตือโศก ยึดหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดีมาเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินชีวิต การจัดตั้งกลุ่มประเพณีปฏิบัติตน ยึดมั่นในศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนาของชาวโศกในเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยอุทิศตนประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ได้ดำเนินให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมไทยอย่างต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 30 ปีแล้ว

คำถามการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีโศก จังหวัดอุบลราชธานี” มีคำถามหลัก คือ ชาวโศกมีการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเพียงใด ด้วยเหตุผลใด การรับรู้ดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนในระดับใด อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คุณลักษณะของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยพลังทางศีลธรรมขับเคลื่อนการปฏิบัติตนเพื่อชุมชนได้เพียงใด อย่างไร จะเป็นแบบอย่างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในคุณลักษณะใด

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวราชธานีโสภ

1.2.2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวราชธานีโสภ

1.2.3 เพื่อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 รู้และเข้าใจการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจเศรษฐกิจบุญนิยมที่สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 มีชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นที่ยอมรับ

1.3.3 สามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยไปปรับใช้กับธุรกิจชุมชนพึ่งตนเอง และขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ปรากฏเด่นชัดในเชิงนโยบาย

1.4 นิยามศัพท์

การรับรู้ หมายถึง การมีความรู้และการมีความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ/หรือหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิดที่มีหลักการและอุดมการณ์ เพื่อช่วยพัฒนาชีวิตมนุษย์และสังคมมุ่งไปสู่ความยั่งยืน โดยเริ่มจากที่ตัวบุคคล เชื่อมโยงเป็นลำดับจนขยายสู่ประเทศชาติ ยึดหลักทางสายกลาง ภายใต้อุดมการณ์การรู้จักประมาณตน มีเหตุผล และสามารถก้าวทันโลกาภิวัตน์ โดยมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

เศรษฐกิจบุญนิยม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่สวนทางกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม มีพื้นฐานมาจากหลักพุทธศาสนาเรื่องมรรคองค์ 8 อาศัยการเสียสละเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์และสัตว์โลก และการเสียสละนี้ถือเป็นการ

การปฏิบัติตน หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนราชธานีโศก
 อย่างเป็นจริง อย่างเป็นรูปธรรม (งาน โครงสร้าง งานขยะวิทยา เป็นต้น)

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมการผลิต/การใช้สอยหรือการบริโภค/การแบ่งปันหรือ
 การจำแนกแจกจ่ายหรือการขาย ซึ่งทำให้มีงานทำ มีรายได้ และส่งเสริมความก้าวหน้าอยู่ดีกินดีของ
 เศรษฐกิจชุมชน

คุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ 6 ด้าน หมายถึง
 คุณธรรมจริยธรรมการพึ่งตนเอง สำนักสาธารณะ การแบ่งปัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความ
 ยินดีและความสุข

สาธารณ โภคิ หมายถึง ระบบสังคมหนึ่งที่ทรัพย์สินสมบัติเป็นส่วนรวมแบ่งกันกินแบ่งกันใช้
 ทุกคนต่างร่วมกินร่วมใช้ในของส่วนกลาง โดยคนในสังคมสาธารณ โภคิไม่ว่าประกอบสัมมาอาชีพ
 ใดเมื่อเกิดผลผลิตหรือผลได้ต้องเอามารวมกันเป็นส่วนกลางโดยมีหลักประกันในเรื่องของปัจจัย 4
 ภายในชุมชนและอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตาอย่างแท้จริง

ชาวโศกหรือชาวสันตือโศก หมายถึง กลุ่มคนที่นับถือศาสนาพุทธ ศึกษาและปฏิบัติตาม
 คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีสมณะโพธิรักษ์ คือผู้ก่อตั้งสำนักสันตือโศก มีการใช้ชีวิต
 ทำงาน ใช้ทรัพยากรร่วมกันตามแนวบุญนิยม และมีชุมชน เครือข่าย กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยชื่อ
 ของชุมชนต่าง ๆ จะถูกตั้งตามลักษณะพื้นที่หรือชื่อของตำแหน่งที่ตั้งชุมชน เช่น ชุมชนราชธานี
 โศก คือ ชุมชนชาวโศกที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี

นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมของรัฐบาลที่มีพื้นฐานจากความต้องการของ
 ประชาชน เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อน ตอบสนองความต้องการ โดยมีประโยชน์ของ
 สาธารณะเป็นที่ตั้ง ต้องดำเนินการหรือไม่ดำเนินการภายใต้ข้อบัญญัติของกฎหมาย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งผนวกรวมการ
 วิจัยสองรูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อจะทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์
 ยิ่งขึ้น ในเบื้องต้นผู้วิจัยเริ่มดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวน
 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการศึกษา
 และสร้างเครื่องมือในการวิจัย แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
 (Questionnaire) ทั้งปลายเปิดและปลายปิด รวมไปถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
 โดยแบ่งเป็นขอบเขตด้านต่าง ๆ ได้แก่

1.5.1 ด้านเนื้อหา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม รวมไปถึงทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

1.5.2 ด้านพื้นที่

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวโศกที่อาศัยหรือทำงานในราชอาณาจักรโศกจังหวัดอุบลราชธานี รวมไปถึงทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มชาวโศก ข้าราชการการเมือง ข้าราชการทหาร นักธุรกิจ และนักสื่อสารมวลชน

1.5.3 ด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในวิทยานิพนธ์นี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ชาวราชอาณาจักรโศกผู้ที่เป็นฆราวาสไม่ได้มีสถานะเป็นนักเรียน มุ่งเน้นประเด็นของระดับการรับรู้และการปฏิบัติตนในชุมชน โดยนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมาประยุกต์ใช้ในเศรษฐกิจชุมชน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.5.4 ด้านผู้ให้ข้อมูล

เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งในเชิงปริมาณมีการเก็บข้อมูลจากชาวราชอาณาจักรโศกโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยยึดกฎเกณฑ์ที่เป็นชาวโศกอย่างแน่นอน อาศัยและทำงานในราชอาณาจักรโศก ในส่วนของเชิงคุณภาพจะหาตัวแทนที่มีความรู้ด้านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการใช้ชีวิตและทำงาน โดยเป็นตัวแทนจากข้าราชการพลเรือน ทหาร นักธุรกิจ ผู้สื่อข่าว นักวิจัยและผู้มีบทบาทสำคัญของชาวโศก มาทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยแนวคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าและผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเลือกตอบหรือไม่ก็ได้ในแต่ละข้อคำถาม

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี และวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิต่อหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.1.1 ความหมายของการรับรู้
  - 2.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้
  - 2.1.3 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความเป็นมา
  - 2.1.4 ความหมายและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.1.5 แนวคิดทฤษฎีใหม่ (New Theory)
  - 2.1.6 บทวิเคราะห์ของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 ชุมชนอโศกและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม
  - 2.2.1 ชุมชนอโศกและความเป็นมา
  - 2.2.2 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมกับความเป็นมา
- 2.3 หลักศาสนาพุทธกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.3.1 เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)
  - 2.3.2 เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ)
  - 2.3.3 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในทัศนะของศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง
- 2.4 เศรษฐกิจชุมชน
  - 2.4.1 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและความหมาย
  - 2.4.2 ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน
  - 2.4.3 หลักการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสังคมมนุษย์มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนในการทำงานและดำรงชีวิตร่วมกัน ที่มีกระบวนการทำงานของความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จิตใจ ของมนุษย์ประกอบรวมอยู่ มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้นั้นปัจจัยสำคัญ คือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นการรับรู้ทางสังคม ทำให้มนุษย์สามารถกำหนดบทบาทของตนเองในสังคมได้ และมีอิทธิพลต่อความประทับใจ ชอบ รู้สึกสนิทสนม เป็นต้น เพราะพฤติกรรมทางสังคมทุกชนิดต่างก็ได้รับอิทธิพลมาจากลักษณะการรับรู้ ไม่ว่าจะผลของการรับรู้จะตรงตามความจริงหรือไม่ก็ตาม (Munn, Fernald and Fernald, 1969 อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง, พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์ และแสงสุรีย์ สำอางกุล, 2528: 119)

ก่อนที่ผู้วิจัยสรุปการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยเสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้และการรับรู้ทางสังคม จากนั้นจึงสรุปเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ เป็นการเรียนรู้ความหมายของภาพพจน์ต่าง ๆ ในโลกของเรา (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ, 2528: 121) โดยใช้ระบบภายในของตนเองรับเอาข้อมูลจากภายนอกเข้ามาอย่างกระตือรือร้น (Active) ใช้จิตวิสัย (Subjective) และมีการคิดสร้างสรรค์ (Creative) (Seren and Bodaken, 1975 อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ, 2528: 121) หากจะกล่าวถึงความหมายของการรับรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่สิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมผ่านระบบประสาท โดยเริ่มจากการใช้วิยะสัมผัสกับสิ่งเร้าและนำความรู้สึกนั้นไปจัดระบบในสมองที่ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) ที่จะทำหน้าที่บันทึกและลงรหัสเพื่อแปลความหมายว่าสิ่งเร้าที่ได้รับมานั้นคืออะไรจากประสบการณ์ส่วนตัวที่เป็นสติปัญญาการรู้คิด (Cognition) โดยผสมผสานกับพลังจากภายในที่ประกอบด้วยอารมณ์และแรงจูงใจ (Affect and Conation) (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546: 84; พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ, 2528: 121)

ชูเกียรติ เต็งไตรสรณ์ (2549 อ้างถึงใน กุญชรภา กิติวงษ์ประทีป, 2550: 8) ได้อธิบายการรับรู้ว่าประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่

1) อัตตวิสัย (Subjective) เป็นการรับรู้สิ่งที่ได้ยิน หรือรู้สึกด้วยประสาทสัมผัสอื่น ๆ ที่หากไม่บอกคนอื่นก็ไม่ทราบสิ่งที่เราเห็น ได้ยิน หรือสัมผัส เมื่อผ่านประสาทสัมผัสทั้งปวงและการตีความของเราก็เป็นเพียงการรับรู้เชิงอัตวิสัย

2) ภาววิสัย (Objective) เป็นการรับรู้ตามความเป็นจริง เราพยายามรู้โลกภาววิสัยแต่ก็ต้องผ่านประสาทสัมผัสทั้งปวงและการตีความ

ซึ่งคนเราจะปรับโลกการรับรู้อัตวิสัยให้สอดคล้องกับภาววิสัยโดยอัตโนมัติ จึงทำให้เราไม่ทันได้สังเกตความแตกต่างของการรับรู้ทั้ง 2 ลักษณะ

การรับรู้ทางสังคมหรือการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสังคม (Social Perception) หรือการรับรู้บุคคล (Person Perception) มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่ง Shaver (1981 อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ, 2528: 121) อธิบายว่า เป็นกระบวนการรับรู้ที่ผู้รับรู้จะได้ข้อมูลพื้นฐานหรือข้อมูลดิบเพื่อทำให้ผู้รับรู้เข้าใจโดยใช้สามัญสำนึก อีกทั้งเป็นการกระทำของบุคคลที่เป็นผู้รับรู้นำตนเองเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (สิ่งเร้า) เพื่อหาข้อประทับใจหรือข้อสังเกตอื่น ๆ แล้วเก็บไว้เป็นพื้นฐานสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับรู้กับผู้อื่นในอนาคต (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546: 84-85) เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนสองคนมีลักษณะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน กล่าวคือ พฤติกรรมของบุคคลแรกที่แสดงออก จะไปกระตุ้นหรือเร้าให้อีกบุคคลที่สองมีพฤติกรรมตอบสนอง และเมื่อบุคคลที่สองแสดงพฤติกรรมตอบกลับก็จะไปกระตุ้นให้บุคคลแรกแสดงพฤติกรรม จะเป็นเช่นนี้ต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ (โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529: 26) เมื่อมนุษย์ต่างรับรู้พฤติกรรมของกันและกัน จึงมีความพยายามควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับตัวเข้าหาสิ่งแวดล้อม ด้วยการทำนายพฤติกรรมของบุคคลอื่น การรับรู้จึงเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมาก ตัวผู้รับรู้ (Perceiver) ถือเป็นกุญแจสำคัญของการสื่อสาร เพราะผู้รับรู้เป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดพลวัตได้ (Active Agent) ซึ่งหมายถึงเมื่อรับรู้แล้วจะสามารถติดตามและตัดสินใจ อคติ (Prejudice) จึงสามารถมีบทบาทในกระบวนการรับรู้จนทำให้ข้อมูลบิดเบือนได้ (นพมาศ ชีรเวทิน, 2534: 115) จึงกล่าวได้ว่าการรับรู้ทางสังคมเป็นผลของกระบวนการสื่อความหมายทางสังคม ที่เกิดจากประสบการณ์ทางสังคมจากการได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัสเกี่ยวข้องกับผู้คน เหตุการณ์ และข่าวสาร แล้วจึงทำการประเมิน ตีความสิ่งเหล่านั้น เกิดเป็นความคิดความเข้าใจของผู้รับรู้เอง อาจเหมือนหรือต่างจากความเข้าใจของผู้อื่นก็ได้ (สงวนศรี วิรัชชัย, 2527: 52)

การรับรู้วัดคู่กับการรับรู้ทางสังคม

สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2546: 85-86) เปรียบเทียบการรับรู้วัดคู่กับการรับรู้ทางสังคมไว้อย่างน่าสนใจโดยการใช้เลนส์ตาเป็นโมเดลในการเปรียบเทียบ พบว่ามีข้อแตกต่างกันอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1) ตัวกลางระหว่างสิ่งเร้ากับผู้รับรู้ การรับรู้วัตถุ ตัวกลางจะมีลักษณะทางกายภาพที่วัดได้อย่างแน่นอน เช่น แสง อุณหภูมิ ความดัน คลื่นเสียง ในขณะที่ตัวกลางของการรับรู้ทางสังคม มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นต้นว่า สื่อมวลชน ซึ่งอาจจะใช้เจตคติ ค่านิยม ภาษา และความเชื่อของตนใส่ลงไปในสิ่งเร้านั้น

2) แรงจูงใจ ในการรับรู้ทางสังคม ผู้รับรู้จะนำแรงจูงใจของผู้อื่นเข้ามาประกอบการโต้กลับจากพฤติกรรมของเขา เช่น ถ้าได้ยินคนอื่นพูดเสียงดังและหน้าแดง เราอาจรู้ว่าเขาโกรธ ซึ่งการรับรู้เช่นนี้อาจเป็นการตีความที่ผิดพลาด เพราะเขาอาจจะกำลังใช้อ่านใจ หรือกำลังรีบ แต่ในทางกลับกันการรับรู้วัตถุไม่มีแรงจูงใจเข้าไปเกี่ยวข้องแต่อย่างใด เราเห็นท้องฟ้า เราก็รู้ว่าท้องฟ้า เป็นอาทิ

3) ความซับซ้อนและลักษณะทางกายภาพของสิ่งเร้า เนื่องจากสิ่งเร้าที่เป็นวัตถุมีลักษณะทางกายภาพที่ชัดเจนจับต้องได้ คาดคะเนได้ในเบื้องต้น จึงมีความซับซ้อนน้อยกว่าสิ่งเร้าที่เป็นบุคคล ดังนั้นการรับรู้วัตถุจึงสมบูรณ์ตามความจริง แต่การรับรู้บุคคลมีความซับซ้อน คือมีอวัจนภาษา (Nonverbal Language) ที่ยากต่อการรับรู้และตีความหมายให้ตรงกับเจตนาของผู้ที่เป็นสิ่งเร้า

จากการเปรียบเทียบของ สิทธิโชค วรรณสันติกุล จะสังเกตได้ว่า การรับรู้ของบุคคลนั้นมีความซับซ้อนเนื่องจากมีอารมณ์ ประสบการณ์ ความคิด ฯลฯ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แตกต่างจากการรับรู้ทางวัตถุที่ไม่มีมิติทางจิตใจเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งความซับซ้อนของความเป็นมนุษย์ทำให้พฤติกรรมของมนุษย์ต่างกัน การตอบสนองต่อการรับรู้จึงแตกต่างกันออกไป ดังเช่นที่นพมาศ ชีรเวทิน (2534: 115) ได้วิเคราะห์ไว้ในหนังสือ “จิตวิทยาสังคม” เกี่ยวกับความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการรับรู้กับปฏิกิริยาของผู้รับรู้โดยสรุปว่า พฤติกรรมและอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพจึงเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการรับรู้ ยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่ปกติเป็นคนเข้มแข็ง เวลารับรู้ข่าวดีหรือข่าวไม่ดี จะแสดงพฤติกรรมที่สงบและจัดการกับเหตุการณ์ด้วยการรับรู้อย่างมีสติและปัญญาได้ดีกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ

ลักษณะธรรมชาติของการรับรู้ทางสังคม

โยชิน คันสนยุทฐ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529: 26-27) อธิบายองค์ประกอบของการรับรู้ทางสังคมอย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้รับรู้ (Perceiver) กับสิ่งที่ถูกรับรู้ (Perceived Objects) โดยสิ่งที่ถูกรับรู้สามารถแยกเป็น 2 ประเภท คือ

1) วัตถุทางสังคม (Social Objects) ได้แก่ คนหรือกลุ่มคนที่สามารถตอบสนองหรือมีปฏิกิริยาต่อผู้รับรู้ และปฏิกิริยาเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้

2) วัตถุที่ไม่ใช่ทางสังคม (Nonsocial Objects) ได้แก่ วัตถุหรือสิ่งใด ๆ ที่ไม่มีคุณสมบัติในการตอบสนองเชิงพฤติกรรมต่อผู้รับรู้ได้

การรับรู้ทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ความหวัง ความสัมพันธ์ ที่นอกเหนือจากกายภาพ (Physical Dimensions) แต่ยังมีมิติด้านพฤติกรรม (Behavioral Dimensions) และด้านปฏิริยาสัมพันธ์ (Interactional Dimensions)

ตามที่ สิทธิโชค วรานุสันติกุล ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้วัตถุกับการรับรู้ทางสังคมข้างต้น ทำให้ลักษณะของการรับรู้ทางสังคมโดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับผู้คนมีหลายแง่มุม สอดคล้องกับสงวนศรี วิรัชชัย (2527: 52-54) ได้วิเคราะห์ลักษณะของการรับรู้ทางสังคมไว้ว่า การรับรู้ทางวัตถุมีเพียงลักษณะทางกายภาพที่ทำให้เกิดข้อสังเกตหรือข้อประทับใจเท่านั้น ในขณะที่การรับรู้เกี่ยวกับผู้คนนอกจากลักษณะทางกายภาพหรือรูปลักษณ์ของบุคคลแล้ว แบบแผนพฤติกรรมประจำตัว และลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ยังเป็นมิติที่สร้างความประทับใจจากการรับรู้ได้อีกด้วย ลักษณะของการรับรู้ทางสังคมมีหลายประการ เช่น

1) การรับรู้เฉพาะลักษณะที่มีความสอดคล้องกัน (Consistency) เรามักจะสนใจรับรู้และจดจำแต่ลักษณะที่มีความสอดคล้องกันของบุคคลที่เราได้รับข้อมูลมา โดยจะมองลักษณะที่ไม่สอดคล้องกันไป เช่น มีคนบอกว่านายเอ เป็นคน ฉลาด ว่องไว มีไหวพริบ โมโหร้าย เราจะจดจำแต่ฉลาด ว่องไว มีไหวพริบ เพราะโหร้าย ไม่สอดคล้องกับสามลักษณะข้างต้น

2) การรับรู้ของคนเราจะมีลักษณะเป็นแกนหรือเป็นศูนย์กลาง (Centrality of Evaluation) ของการรับรู้ การได้รับรู้ลักษณะที่เป็นแกนกลางจะมีผลกระทบไปถึงการรับรู้และประเมินลักษณะอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับลักษณะแกนกลางนั้น โดยลักษณะที่เป็นแกนกลางหรือเป็นศูนย์กลางการรับรู้ของแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างลักษณะที่เป็นแกนกลางของการรับรู้ เช่น ความใจดี จะเชื่อมโยงกับลักษณะอื่น ๆ อีกหลายไม่ว่าจะเป็น การมีอารมณ์ขัน การมีน้ำใจ มองโลกในแง่ดี คำนึงถึงผู้อื่น ฯลฯ หรือความถือตัว จะเชื่อมโยงกับลักษณะไม่มีมนุษยสัมพันธ์ มีพิธีรีตอง ไม่มีอารมณ์ขัน เอาแต่ใจตนเอง ไม่มีเมตตา เป็นต้น

3) การรับรู้ของคนเราอาจแตกต่างกัน แม้จะมีประสบการณ์อย่างเดียวกัน แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถสร้างการรับรู้ที่แตกต่างกันได้ในแต่ละคน ส่งผลให้เกณฑ์การประเมินและให้ความสำคัญกับลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความรู้สึก ความต้องการ เจตคติ ค่านิยม และประสบการณ์ส่วนบุคคล

4) ความถูกต้องในการรับรู้ (Accuracy of Judgement) เราจะไม่ประเมินลักษณะทางกายหรือลักษณะภายนอกของผู้คนเท่านั้น เราจะประเมินเจตคติและความคิดหรือลักษณะภายใน

ของเขาด้วย ซึ่งต้องใช้การสันนิษฐานจากพฤติกรรมภายนอก ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นจึงมีโอกาสผิดพลาดได้ เพราะไม่สามารถสังเกตเห็นลักษณะภายในได้โดยตรง

2.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ถือเป็นตัวกำหนดความแม่นยำของการรับรู้ มนุษย์สามารถมีข้อผิดพลาดในการรับรู้ได้มากมาย กระบวนการ (Attribution) ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการรับรู้ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุของพฤติกรรม (Environmental Attribution) หรือ ตัวบุคคลเป็นเหตุของพฤติกรรม (Personal Attribution) มีผลต่อการสร้างความเข้าใจ โดยบุคคลมีแนวโน้มจะโทษสิ่งแวดล้อมเมื่อเกิดผลเสีย และตัดสินใจว่าตนเป็นเหตุเมื่อเห็นว่าผลนั้นเป็นผลดี โดยบุคคลที่เข้มแข็งเข้าใจ และมีปัญญาดี จะรับรู้ได้แม่นยำกว่าและยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อพัฒนาตนเองมากกว่าบุคคลที่อ่อนแอทางจิตใจที่พร้อมจะบิดเบือนกระบวนการรับรู้เพื่อตนเอง ดังนั้นการทำให้เกิดความแม่นยำในกระบวนการรับรู้ คือ การพัฒนาสติปัญญาและความเชื่อมั่น (นพมาศ ชีรเวทิน, 2534: 117, 121-122)

พชนี วรกวิน (2526: 39-41) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้อันเป็นผลจากขบวนการสังคม โดยเชื่อว่าสังคม วัฒนธรรมต่างก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้ทุก ๆ ทาง โดยจำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลของการรับรู้ไว้ 4 หมวด ได้แก่ คุณสมบัติของผู้รับรู้ การใส่ใจ การเตรียมพร้อมในการรับรู้ และบุคลิกภาพของบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) คุณสมบัติของผู้รับรู้ เป็นสิ่งที่บอกแนวโน้มว่าจะเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งเร้าอย่างไร คุณสมบัติของผู้รับรู้ประกอบด้วย แรงขับ ความต้องการ ทักษะคติ บุคลิกภาพ และการปรับตัวส่วนบุคคล โดยความต้องการหรือแรงขับของบุคคลมีคุณสมบัติ 2 ประการได้แก่

- (1) แรงขับที่เพิ่มพลังการตอบสนองให้เข้มข้นขึ้นและง่ายขึ้น
- (2) แรงขับที่ทำหน้าที่เสมือนสิ่งเร้า กระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง เช่น ความหิว

2) การใส่ใจ เกิดจากลักษณะเด่นของสิ่งเร้า จะทำให้คนได้ยิน เห็น สิ่งนั้นก่อนเสมอ ความใส่ใจอาจเกิดจากสภาพการณ์ สิ่งเร้าภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อบุคคล

(1) สิ่งเร้าภายนอก (External Factors) ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้า ความเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า ขนาดของสิ่งเร้า การเกิดความซ้ำซากของสิ่งเร้า (เช่น โฆษณา) ความเข้มข้นหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สี ความถี่ของเสียง ความแปลกใหม่

(2) สิ่งเร้าภายใน (Internal Factors) ได้แก่ แรงขับหรือความต้องการ และความสนใจและคุณค่า

3) การเตรียมพร้อมในการรับรู้ (Preparatory Set) เพื่อช่วยให้บุคคลคาดการณ์ได้ล่วงหน้าในสิ่งที่จะเกิดขึ้น เพื่อช่วยให้เตรียมตัวเองอย่างเต็มที่ต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และหากถูกวางเงื่อนไขมาก่อนจะทำให้รับรู้แต่สิ่งที่เป็นเงื่อนไขนั้น

4) บุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกที่สำคัญต่อการรับรู้ทางสังคม ได้แก่ บุคคลที่มีนิสัยชอบเข้าสังคม (Extrovert) และบุคคลที่ชอบเก็บตัว (Introvert) โดยบุคคลที่มีทัศนคติต่อสังคมต่างกัน จะรับรู้สิ่งของหรือวัตถุที่มีลักษณะเป็นสองนัยต่างกัน (Frenkel-Brunswik, 1949 อ้างถึงใน พิชณี วรกวิน, 2526: 41)

จากการวิเคราะห์ของพิชญี วรกวิน สังเกตได้ว่าให้ความสำคัญกับตัวผู้รับรู้ ในขณะที่ สวงวนศรี วิรัชชัย (2527: 54-57) ได้ประมวลองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในขณะที่มีการรับรู้ด้วยมิติเชิงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ และผู้คน ประกอบด้วย องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้รับรู้หรือผู้ประเมิน องค์ประกอบเกี่ยวกับสถานการณ์ของการรับรู้ ลักษณะของผู้ถูกรับรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับรู้ ผู้ถูกรับรู้ สิ่งเร้าหรือสถานการณ์ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้รับรู้หรือผู้ประเมิน

(1) การสรุปว่าคนอื่นคล้ายตน (Assumed Similarity) ทำให้การรับรู้ผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งคนที่ยอมรับลักษณะไม่ดีของตนตามความเป็นจริง และเข้าใจความแตกต่างของบุคคล จะสามารถรับรู้และเข้าใจคนอื่นได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้มากกว่าคนที่ไม่ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง

(2) ผลแห่งรัศมี (Halo Effect) เป็นการรับรู้หลังจากที่เราได้ประเมินบุคคลหรือสถานการณ์ไว้ก่อนว่าดีหรือเลว และเมื่อได้รับประสบการณ์หรือข้อมูลใหม่ ๆ ก็ประเมินข้อมูลใหม่นั้นไปในทิศทางเดียวกับที่ได้ประเมินไว้แล้ว การรับรู้ลักษณะนี้ทำให้เกิดการผิดพลาดจากความจริงได้ง่าย โยชิน สันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529: 33) อธิบายว่า ผลแห่งรัศมีจะมีผลต่อการประทับใจเด่นชัดยิ่งขึ้นหากผู้รับรู้ได้ข่าวสารเพียงเล็กน้อยหรือไม่คุ้นเคยกับผู้ถูกรับรู้ สิ่งเร้าหรือสถานการณ์

(3) การใช้เหตุผลที่ผิด (Logical Error หรือ Stereotype) เกิด เพราะคนเรามีการเชื่อมโยงลักษณะบางอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องกันไว้ด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงความตระหนี่ถี่เหนียวกับคนเชื้อชาติยิว สาวเหนือใจง่าย คนใต้ใจดำ ซึ่งลักษณะนิสัยของบุคคลไม่เกี่ยวข้องกันเชื้อชาติหรือถิ่นที่อยู่ การเชื่อมโยงที่ผิดเหล่านี้จะทำให้เกิดการรับรู้ผิดพลาด เมื่อรู้จักคนหนึ่งที่มีลักษณะอย่างหนึ่งก็จะประเมินเขาต่อไปทันทีว่าเขาจะมีลักษณะที่ตนเองได้เชื่อมโยงไว้ เช่น ถ้าพบคนที่เรียนเก่งก็จะประเมินว่าเขาทำงานเก่ง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเขาอาจจะไม่ได้มีลักษณะดังกล่าว

(4) การตัดสินจากข้อมูลเพียงเล็กน้อย (Prejudice) จะมีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้เหตุผลที่ผิดและมักเกิดร่วมกับการใช้เหตุผลที่ผิดด้วย แต่จะแตกต่างกันที่ประสบการณ์ ถ้าเป็นการตัดสินใจจากข้อมูลเพียงเล็กน้อย เกิดจากการมีประสบการณ์กับสิ่ง ๆ หนึ่งน้อยครั้งหรือจำกัด เช่น เห็นการแต่งกายของผู้อื่น ก็สรุปฐานะของเขาว่ารวยหรือจน ซึ่งคนที่มีการรับรู้ในลักษณะเช่นนี้ มักจะเชื่อมั่นว่าตนประเมินหรือตัดสินผู้อื่นได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ในขณะที่การเชื่อมโยงลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกันหรือการใช้เหตุผลที่ผิดจะเป็นผลจากการมีประสบการณ์ที่มากขึ้น เช่น (ถ้าเราเคยเจอกับคนหลายคนที่แต่งตัวหรูหรา และพวกเขามีพฤติกรรมที่ทำให้เราประเมินว่าร่ำรวยจนเป็นผลให้เราสรุปเป็นความคิดความเข้าใจของตนเองว่าคนแต่งตัวหรูหราต้องร่ำรวยทุกคน และถ้าเราพบเพื่อนใหม่ที่แต่งตัวหรูหรา เราจะประเมินว่าเพื่อนใหม่มีฐานะร่ำรวยเหมือนคนอื่น ๆ ที่แต่งตัวหรูหรา) ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงการรับรู้ที่มีการใช้เหตุผลที่ผิดร่วมกับการตัดสินใจจากข้อมูลเพียงเล็กน้อย

(5) การคาดหวังความสัมพันธ์ที่จะมีต่อกัน (Anticipated Interaction) เมื่อเรามีความมุ่งหวังบางสิ่งบางอย่างจากผู้อื่น หรือรู้ว่าในอนาคตจะต้องมีความสัมพันธ์กันไม่ว่ารูปแบบใด เราจะประเมินผู้คนเหล่านั้นในด้านดีเพื่อให้เรารู้สึกสบายใจที่จะต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับเขา ซึ่งการประเมินผู้คนในด้านดีเพราะคาดหวังความสัมพันธ์ที่ดีในวันข้างหน้าอาจเป็นการประเมินที่ผิดพลาดได้

(6) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้อื่น (Knowledge of the Others) พื้นฐานความรู้ความเข้าใจบางอย่างเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้อื่นและกลุ่มเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อการรับรู้ ถ้าเรามีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของผู้อื่นหรือกลุ่มอย่างถูกต้อง เราอาจจะประเมินลักษณะของบุคคลในกลุ่มได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ถ้าเรามีความรู้ผิดพลาดเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มหรือประสบการณ์เกี่ยวกับคนในกลุ่มน้อย เราก็อาจจะประเมินสมาชิกในกลุ่มผิดพลาดไปด้วย ไม่เพียงเท่านั้นแม้เราจะมีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอย่างถูกต้อง แต่ถ้าพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้อื่นยังไม่ดีพอ ก็อาจจะประเมินสมาชิกในกลุ่มผิดพลาดได้ เช่น ครูรู้ว่านักเรียนกลุ่มหนึ่งชอบคุย ครูอาจจะประเมินว่านักเรียนทุกคนในกลุ่มนั้นเป็นคุยเก่ง แต่ถ้าครูเข้าใจธรรมชาติการรวมกลุ่มของมนุษย์ จะประเมินว่านักเรียนบางคนในกลุ่มอาจจะชอบฟังมากกว่าพูด ซึ่งจะเป็นการรับรู้ที่ถูกต้องมากกว่าประเมินว่านักเรียนทั้งกลุ่มเหมือนกัน

2) องค์ประกอบเกี่ยวกับสถานการณ์ของการรับรู้

ประสบการณ์ครั้งแรกที่ประทับใจ (First Impression) มีอิทธิพลกับการประเมินและการรับรู้ไปได้นาน อาจทำให้ผู้รับรู้มีการตัดสินใจจากข้อมูลไม่เพียงพอ มี Halo Effect และการใช้

เหตุผลที่ผิดได้มาก แต่ประสบการณ์ครั้งต่อ ๆ ไปและประสบการณ์ครั้งสุดท้ายจะมีผลต่อความคิด ความเข้าใจของผู้รับรู้

3) ลักษณะของผู้ถูกรับรู้หรือสิ่งเร้า

(1) ความเปิดเผย ถ้าผู้ถูกรับรู้เป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังซ่อนเร้น ผู้รับรู้ก็จะสามารถรับรู้ได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าผู้ที่มีการซ่อนเร้น ปิดบัง

(2) ลักษณะเด่นของผู้ถูกรับรู้หรือสิ่งเร้า แม้ว่าบุคคลจะพยายามปิดบังซ่อนเร้นความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมบางอย่าง แต่จะไม่สามารถปกปิดลักษณะเด่นชัดประจำตัวของเขาไปได้ตลอด แม้จะปรากฏในบางครั้งภายใต้ความพยายามกลบเกลื่อนปิดบัง ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะเด่นประจำตัวบุคคลจึงไม่ค่อยผิดพลาด หรือมีความคลาดเคลื่อนน้อย

(3) คุณสมบัติและลักษณะของกลุ่มที่ผู้ถูกรับรู้เป็นสมาชิกอยู่ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ เพราะคนเรามักจะเป็นสมาชิกที่มีลักษณะคล้ายกับตน หรือมีลักษณะบางอย่างที่ตนพอใจ และบุคคลจะปรับลักษณะของตนเองให้เหมือนกับสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้สามารถอยู่ในกลุ่มอย่างกลมกลืนได้ต่อไป ผู้รับรู้จึงมีแนวโน้มที่จะประเมินว่าคนที่ เป็นสมาชิกของกลุ่มใดก็จะมีลักษณะเหมือนหรือสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มนั้น เช่น (คนที่ เป็นสมาชิกในกลุ่มคนแต่งตัวหรูหรา อาจเป็นคนชอบซื้อของราคาแพง) คนที่อยู่ในกลุ่มนักกีฬาจะเป็นคนชอบกีฬา อาจเป็นนักกีฬาหรือชอบดูกีฬา

4) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับรู้กับผู้ถูกรับรู้

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันระหว่างผู้รับรู้และผู้ถูกรับรู้ จะทำให้ทั้งสองฝ่ายรับรู้และประเมินกันและกันได้ อย่างใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าผู้ที่อยู่ไกลกันหรือไม่ได้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่หากมีความสนิทชอบพอกันมาก มักจะมีแนวโน้มที่จะประเมินอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการสรุปว่าคนอื่นคล้ายตนเอง รวมไปถึงการมี Halo Effect หรือ ประเมินอีกฝ่ายหนึ่งในทางที่ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงสรุปการรับรู้ทางสังคมได้ว่า การรับรู้ทางสังคมของบุคคลทำให้บุคคลมีเจตคติต่อผู้คน สถานการณ์ สภาพแวดล้อมในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสอดคล้องกับสิ่งที่ตนได้รับรู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับคนและเลือกกลุ่มสังคมที่ตนต้องการเป็นสมาชิกจากลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือความพึงพอใจ

2.1.3 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ได้พระราชทานหลัก “ความพออยู่พอกิน” เป็นคำแนะนำในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตแก่พสกนิกรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 และเป็นเอกสารชัดเจนในพระบรมราโชวาทในปี พ.ศ.2517 โดยทรงมีกระแสพระราชดำรัสถึงผู้บริหารประเทศและประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคน มิใช่มองเพียงแต่ระดับมหภาค ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 มีความตอนหนึ่งว่า

“...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งขาด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว...”

และพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ในปีเดียวกัน “...ให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินพออยู่ ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพอกินพออยู่ มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพอกินพออยู่นี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...” ดังนั้นการพัฒนาประเทศ จำเป็นจะต้องหันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยให้ประชาชนมีชีวิตที่มั่นคงอันมีพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ยึดหลักพอกินพออยู่ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เมื่อทำให้พื้นฐานมั่นคงก็จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล เป็นลำดับ

สังคมไทยได้ตระหนักอย่างชัดเจน และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเข็มทิศของการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) หลังจากต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียในปี 2540 ในขณะนั้นประเทศไทยเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง เป็นหนี้ต่างประเทศอย่างมาก จนต้องเข้าสู่โครงการความช่วยเหลือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) หากมองย้อนกลับไปสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลในช่วงทศวรรษก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ที่การใช้จ่ายของสังคมไทยเกินความพอดีในภาคครัวเรือน จนสัดส่วนการออมต่อรายได้ประชาชาติลดลง และความไม่พอดีในการใช้จ่ายเงินของภาคธุรกิจ ที่กู้เงินมาลงทุนมากกว่าที่ควร ทั้งในและนอกประเทศ ไม่คำนึงถึงความ

เสี่ยงที่เกิดจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน โดยณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550: 11-15) ได้กล่าวถึง เหตุการณ์อันนำไปสู่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไว้ว่า มีการปรับโครงสร้างการผลิตที่เพิ่มความเป็น อุตสาหกรรม รวมทั้งขยายการส่งออกและผลิต อันเนื่องมาจากประเทศไทยเปิดต่อการค้าการลงทุน จากต่างชาติสูงทำให้เทคโนโลยีและการตลาดหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากการขยายตัวที่ดี แล้ว เศรษฐกิจของประเทศยังมีเสถียรภาพสูง ทั้งด้านของระดับราคาสินค้า อัตราแลกเปลี่ยน และ การมีงานทำ แต่ระบบเศรษฐกิจก็ยังไม่สมดุลในหลายด้าน เช่น การกระจายรายได้ ความเจริญ ระหว่างเมืองกับชนบท ความไม่สมดุลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความไม่พอดีของโครงสร้าง การผลิตและการจ้างงาน รวมไปถึงความไม่สมดุลของโครงสร้างการผลิตและระดับการศึกษาของ คนงาน จะสังเกตได้ว่าการเปิดรับวิทยาการต่างประเทศมากขึ้นทำให้เกิดความซับซ้อนมากกว่าแต่ ก่อน ทั้งในการผลิต การตลาด รวมไปถึงรูปแบบของสังคม กล่าวคือเมื่อประเทศไทยต้องพึ่งพา เทคโนโลยี และอิงการตลาดต่างประเทศสูงขึ้น หากเศรษฐกิจโลกเกิดความผันผวนก็จะส่งผลถึง ประชาชนไทยมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วขึ้น โดยแปรผันกับการเข้ามาของเทคโนโลยีทำ ให้การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และวัฒนธรรมจากต่างชาติเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่ความไม่มั่นคง ในชีวิตเพราะต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคำตอบของปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหา โลกไร้ร้อน ปัญหาเศรษฐกิจที่มีความผันผวนสูง สามารถแก้ปัญหาระดับโครงสร้างจากการพัฒนาที่ ไม่สมดุลในอดีต (สุขสรรรค์ กันตะบุตร, 2553: 9) ซึ่งรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานบทความเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2542 ให้กับคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และเป็นหลักให้ประชาชนยึดถือปฏิบัติ พระองค์ทรง เป็นแบบอย่างของการ “พอมีพอกิน” คือการมีกินมีใช้พอเพียงสำหรับตนเอง หากแต่ก็รู้จักประหยัด เติมนบนทางสายกลาง บางสิ่งผลิตตามความต้องการก็สามารถขายได้ ดังเช่นพระราชดำรัสในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ความตอนหนึ่งว่า

“การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบ พอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอก ว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมาก”

แม้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้มาจากกระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับความพออยู่พอกินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จนกระทั่งประเทศไทยพบกับวิกฤต และนำแนวทางดังกล่าวมาเป็นแผนการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ จนขณะนี้ประเทศไทยพ้นตัวจากวิกฤตดังกล่าวแล้ว แต่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ยังคงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และร่วมสมัย เพราะเกิดจากแรงศรัทธาที่นำได้น้อมนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาในแต่ละพื้นที่ ดังที่ ฌ็อง-ฟร็องซัว ทองกักคี (2555: 22) ให้ความเห็นว่า ปรัชญานี้ได้รับการยอมรับเพราะสามารถแก้ปัญหาวิกฤตระยะสั้น และมีองค์ความรู้ที่สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาระยะยาวที่เหมาะสมกับพื้นฐานของสังคมไทย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจมากขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยในปี พ.ศ. 2545 อังค์ถัด (United Nations Conference of Trade and Development: UNCTAD) เป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนา ได้ประกาศว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นทางเลือกของการพัฒนา (เอก อนันต์, 2550: 47) ที่มุ่งเน้นให้การพัฒนาดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคลากรบนฐานของความรู้และคุณธรรม วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 นายโคฟี อันนัน (Kofi Annan) เลขาธิการสหประชาชาติในขณะนั้น ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลเกียรติยศด้านการพัฒนา แห่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อเฉลิมพระเกียรติที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี รางวัลเกียรติยศนี้มีชื่อว่า UNDP Human Development Lifetime Achievement Award เสนอโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nation Development Programme (UNDP) และถือว่าเป็นครั้งแรกที่องค์การสหประชาชาติ ได้จัดทำรางวัลเกียรติยศนี้ขึ้นเพื่อมอบให้กับบุคคลดีเด่นที่อุทิศตนตลอดช่วงชีวิตและสร้างคุณค่าของผลงานเป็นที่น่าประจักษ์และคุณูปการที่ผลักดันความก้าวหน้าในการพัฒนาคน ทั้งนี้ นายโคฟี อันนัน ได้กล่าวปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นหลักการพัฒนาที่สมดุล องค์กรร่วม และยั่งยืน เน้นหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์ มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาชาติประเทศ สามารถปรับใช้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ระดับธุรกิจ ไปจนถึงในระดับรัฐ (UN News Centre, 2006)

รัชกาลที่ 9 ทรงมุ่งบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ และเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็น “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ก็เกิดขึ้นจากพระวิสัยทัศน์อันยาวไกล ผ่านพระราชกรณียกิจ และโครงการหลวงที่พระองค์ทรงพัฒนาและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนได้รับประสบการณ์ตรง ปรัชญามีเป้าหมาย คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน สามารถรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักทางสายกลาง (ฌ็อง-ฟร็องซัว ทองกักคี, 2555: บทคัดย่อ) อีกทั้งไม่ได้ต่อต้านกระแส โลกาภิวัตน์หากแต่ต้องการ

ให้ปัจเจกชนเป็นรากฐานสำคัญ ที่มีความรู้เท่าทันเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ มิติ

2.1.4 ความหมายและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

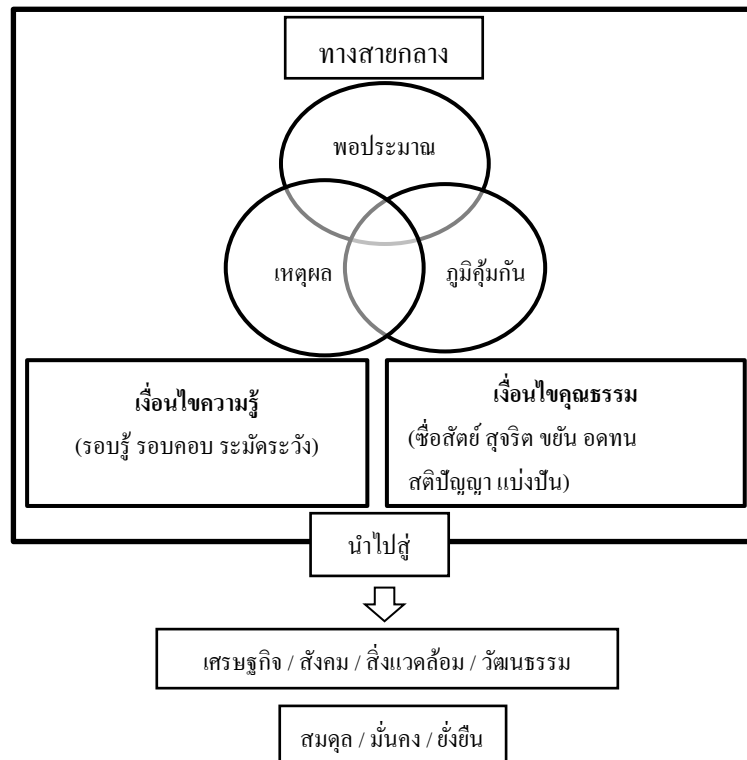
หลังจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้เริ่มดำเนินการทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น จึงมีการแต่งตั้งคณะทำงานทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาตามที่ได้พระราชทานมา

โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำบทความเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปเผยแพร่ นั้น สันเกตุรัชกาลที่ 9 สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากรุณา (สำนักราชเลขาธิการ, 2542) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549: 4-5) ได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

สามารถสรุปโครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังภาพ

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งที่มา: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2549: 15.

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานผ่านกระแสพระราชดำรัสมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ในวาระที่พระราชวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพระบรมราโชวาทตามสถานที่ต่าง ๆ ดังสามารถประมวลได้ดังนี้

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริม

ความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

(18 กรกฎาคม 2517)

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างยอด แต่ที่มีความพอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพอยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...ฉะนั้น ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดและมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอย้ำ พอควร พอยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไป ได้ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล...” (4 ธันวาคม 2517)

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอยู่พอกิน แบบพอยู่พอกินนั้น หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอยู่พอกินกับตนเอง...”

(4 ธันวาคม 2540)

“...ความพอยู่พอกินไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอยู่พอกิน บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ว่าไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจพอยู่พอกิน เลย์รู้สึกลัวว่าไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอยู่พอกินได้...” (4 ธันวาคม 2540)

“...ที่พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิตและการขายนี้ ก็นึกว่าท่านทั้งหลายกำลังกังวลใจเรื่องวิกฤตการณ์ ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก ล้วนเดือดร้อน แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอยู่พอกิน ไม่ต้องทั้งหมด แม้แค่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...” (4 ธันวาคม 2540)

“...คำว่าพอยู่พอกินมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอยู่พอกินสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอยู่พอกิน

พอมิพอกินนี้ 2541 ก็ 24 ปี ไซ้ใหม่ วันนั้น ได้พูดว่า เราควรจะทำปฏิบัติให้พอมิพอกิน พอมิพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมิพอกินก็ใช้ได้ ยิ่ง ถ้าทั้งประเทศพอมิพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมิพอกิน. บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมิพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่ พอมิพอกิน. จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจ เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้ บางอย่างอาจจะฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควร ที่จะปฏิบัติ...” (4 ธันวาคม 2541)

“...ฉะนั้นควรที่จะปฏิบัติสิ่งที่พอเพียง ทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทาง ภายนอกนั้น ถ้ามีใครมีความคิดอย่างหนึ่ง แล้วต้องการบังคับให้คนอื่นคิดอย่าง เดียวกับตัว ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ไม่ถูก ก็ไม่สมควรทำ ปฏิบัติอย่างนี้ก็ไม่ใช่ การปฏิบัติแบบพอเพียง...” (4 ธันวาคม 2541)

“...อันนี้ก็คือความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง. เมื่อปีที่แล้ว ตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลว่า Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริง เศรษฐกิจ พอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)...” (4 ธันวาคม 2541)

“...คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มี อย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า เศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากอื่นไม่ได้. และ พูดได้อย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ให้ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ในคราวนั้น เมื่อปีที่แล้วนี้กว่าเข้าใจกัน แต่เมื่อไม่ นานเดือนที่แล้ว มีผู้ที่ควรจะรู้ เพราะว่าได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนามาช้านานแล้ว มาบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ดีมาก แล้วก็เข้าใจว่าปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ นั้น หมายความว่า ถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ ความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง และทำได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่ง ส่วนสี่ของพื้นที่แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...” (4 ธันวาคม 2541)

“...ก็ชัดแล้วว่าควรจะทำปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด เพียงครั้งหนึ่ง ก็ใช้ได้ แม้จะเป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ หมายความว่าวิธีปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง นั้นไม่ต้องทำทั้งหมด และขอเติมว่าถ้าทำทั้งหมดก็จะทำไม่ได้ ถ้าครอบครัวหนึ่ง

หรือแม่หมู่บ้านหนึ่งทำเศรษฐกิจพอเพียงร้อยเปอร์เซ็นต์ก็จะเป็นการถอยหลังถึงสมัยหิน สมัยคนอยู่ในอุโมงค์หรือในถ้ำ ซึ่งไม่ต้องอาศัยหมู่อื่น เพราะว่าหมู่อื่นก็เป็นศัตรูทั้งนั้น ตีกัน ไม่ใช้ร่วมมือกัน จึงต้องทำเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละคนต้องหาที่อยู่ ก็หาอุโมงค์หาถ้ำ ต้องหาอาหาร คือ ไปเด็ดผลไม้หรือไปไม้ตามที่มี หรือไปใช้อาหารที่ได้สร้างได้ประดิษฐ์เอง ไปล่าสัตว์ กลุ่มที่อยู่ในอุโมงค์ในถ้ำนั้น ก็มีเศรษฐกิจพอเพียงร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็ปฏิบัติได้...” (4 ธันวาคม 2541)

“...แต่ต่อมาเมื่อออกจากถ้ำ ในสมัยต่อมา ที่สร้างบ้านเป็นที่อยู่อาศัย ก็เริ่มจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหลือประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ เพราะว่ามีคนผ่านไปผ่านมา ซึ่งไม่ได้เป็นศัตรู เอาอะไร ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน เช่นคนที่มาจากไกลผ่านมามีหนังสือที่เล่มเหมาะที่จะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ก็ซื้อด้วยการแลกเปลี่ยนด้วยอาหาร เช่นปลาที่จับได้ในบึง อย่างนี้ก็ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เวลาที่กล่าววมามาก มาถึงปัจจุบันนี้ ถ้าคนที่อยู่ทั้งข้างนอกทั้งข้างใน จะปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงร้อยเปอร์เซ็นต์คงทำไม่ได้ และถ้าสำรวจตัวเอง หรือเศรษฐกิจของตัวเอง ก็เข้าใจว่าจะเห็นได้ว่าไม่ได้ทำ เข้าใจว่าทำได้ไม่ถึง 25 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ถึงเศษหนึ่งส่วนสี่ เพราะว่าสิ่งที่ตนผลิตหรือทำ ส่วนใหญ่ก็เอาไปแลกเปลี่ยนของอื่นที่มีความจำเป็น ฉะนั้นจึงพูดว่าเศรษฐกิจพอเพียงปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็ควรจะพอและทำได้...” (4 ธันวาคม 2541)

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย. ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความต้องการว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข เพียงพอนี้อาจจะมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น. ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พุดจากที่พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...” (4 ธันวาคม 2541)

“...ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับ ไฟฟ้านครหลวง หรือไฟฟ้าฝ่ายผลิต เขาคับหมด จะพังหมด จะทำอย่างไร ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแยกไป บางคนในต่างประเทศเวลาไฟดับ เขามาตัวตาย แต่ของเรา ไฟดับจนเคยชิน เราไม่เป็นไรเมื่อไฟดับ หากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าขึ้นโบราณกว่า มีดก็จุดเทียน คือมีทางที่จะแก้ไขปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงก็มีเป็นขั้น ๆ แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้พอเพียงเฉพาะตัวเอง ร้อยเปอร์เซ็นต์นี่เป็นสิ่งทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน

พอเพียงในทฤษฎีในหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้...” (23 ธันวาคม 2542)

“เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy... คำว่า Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้นไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น...” (23 ธันวาคม 2542)

“...บัดนี้ขอพูดต่อจากที่พูดเมื่อปีที่แล้ว ว่าจะเป็นประโยชน์อย่างไรซึ่งได้แย้มเอาไว้แล้ว เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่นจึงสามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วยพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ได้พูดมาหลายปี สิบกว่าปีมาแล้ว ให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่าถ้าพอมีพอกิน คือพอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่าง จะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียง จึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอแล้ว จะใช้ได้...” (23 ธันวาคม 2542)

“...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้แน่นอนเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...” (พระราชดำรัสจากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือน สิงหาคม 2542)

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาทขึ้นไป เป็น 2 หมิ่น 3 หมิ่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉันไปพูดเลอะเทอะ เศรษฐกิจ คือ ทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิด คือ เป็น Self-Sufficiency of Economy เช่นถ้าเขาต้องการดู TV ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาให้ซื้อ TV ดู เขาต้องการดูเพื่อสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกล ๆ ที่ฉันไป เขามี TV ดูแต่ใช้เบตเตอรี่ เขาไม่มี

ไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้นมี TV เขาทุ่มเพื่อเปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัด Suit และยังใส่ Necktie Versace อันนี้ก็เกินไป...” (17 มกราคม 2544)

“...สมัยก่อนนี่พอมีพอกิน สมัยนี้ซักจะไม่พอกิน จึงต้องมีนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกคนมีความพอเพียงได้...” (4 ธันวาคม 2546)

อภิรักษ์ พันธเสน และคณะ (2550: 45) สุมเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไว้ว่าหมายถึง “เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วเพียงอย่างเดียว...” สอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ที่พยายามบอกเล่าถึงแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในงานเสวนา “การขับเคลื่อนธุรกิจภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง” ที่นิค้ำในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 โดยสรุปว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย ไม่ขัดกับกระแสเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทั้งโลกาภิวัตน์ และการลงทุนของภาคเอกชน ซึ่งสามารถลงทุนอย่างไม่เกินตัวและมีคุณธรรม จะนำไปสู่การมีกำไรสูงสุดที่อยู่อย่างยืนยาว โดยต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (เอก อนันต์, 2550: 87)

วิวัฒน์ชัย อรรถจักร (2553: 114-115) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการพัฒนา ที่เน้นการพัฒนาคน โดยให้คนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งต่างจากระบบคิดแบบทุนนิยมที่มองคนเป็นเครื่องมือ โดยเศรษฐกิจพอเพียงให้คนเป็นผู้กระทำและผู้กำหนด จึงให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง ตั้งแต่ในระดับบุคคล ระดับชุมชน ระดับประเทศ จนไปสู่ระดับโลก โดยเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในคนทุกสาขาอาชีพ ทุกสถานภาพ ทั้งคนในเมืองและชนบท ไม่เพียงเท่านั้น ยังสามารถนำไปเป็นฐานคิดของยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับโลกได้อีกด้วย สามารถสร้างทางเลือก/ทางรอดสู่ความร่มเย็น ยั่งยืนได้ ซึ่งการเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมการพัฒนาประเทศโดยอาศัยการพัฒนาคนนี้สอดคล้องกับความเห็นของ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นและจบลงที่คน คนซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้รับผลของการเปลี่ยนแปลง นี่คือจุดแข็ง ของปรัชญานี้” (เอก อนันต์, 2550: 93)

จุฑาทพรัตน์ ผดุงชีพ (2556: 18) กล่าวว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความสมดุล โดยที่ประเทศชาติสามารถทันสมัย และเป็นสากลได้โดยที่ไม่ต้องต่อต้านกระแส โลกาภิวัตน์ และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้โครงสร้างทางสังคมถูกปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยสิ่งสำคัญคือการผลิตจะต้องสัมพันธ์กับการบริโภค เช่นเดียวกับกรรมกรศาสนา (2550 อ้างถึงใน พระวิทิตา ญาณสาโร, 2554: 10) ที่ไม่ปฏิเสธความก้าวหน้าใน

เศรษฐกิจในระดับมหภาค แต่ต้องสร้างพื้นฐานจากเศรษฐกิจในตัวบุคคลเสียก่อน คือ ต้องพอมีพอใช้ จนมีอาชีพและฐานะที่เพียงพอจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าในเศรษฐกิจระดับที่สูงขึ้น

เอก อนันต์ (2550: 26-27) อำนวยการเสนาณรงค์ ไม่ได้มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงปฏิเสธกระแสทุนนิยม เพียงแต่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้พยายามปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อหลีกเลี่ยงหายนะที่อาจจะเกิด โดยยอมถอยหลัง 1-2 ก้าว เพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืนในอนาคต โดยสรุปหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ 1) พึ่งตนเอง ให้พอกิน 2) กินอยู่ตามอัตภาพ ไม่ให้เกินฐานะ มีชีวิตเรียบง่าย 3) อย่าฟุ้งเฟ้อ ฟูมเฟือ มีความพอใจในสิ่งที่ได้รับมาด้วยความชอบธรรม 4) อย่าให้รายจ่ายเกินรายได้ 5) หากจะแลก หรือซื้อของกินมาใช้จากภายนอก ควรเลือกของที่ผลิตในท้องถิ่น รวมทั้งการท่องเที่ยวควรท่องเที่ยวในประเทศ 6) อย่ากู้หนี้ยืมสินมาใช้ในสิ่งที่ไม่มียาได้ อย่าลงทุนให้เกินตัว 7) อย่าโลภมาก มีความพอเพียงและเพียงพอ ไม่เบียดเบียนคนอื่น 8) อย่าสุดโต่ง เดินทางสายกลาง 9) ยอมถอยหลัง (หนึ่งก้าว) เพื่อก้าวหน้าที่ยั่งยืนต่อไป (หลายก้าว)

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้กล่าวถึงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในคำปรารภในหนังสือเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (คำพ่อสอน, 2551) ว่า คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ สอดคล้องกับ พระวิท्या ญาณसार (2554: 10) ที่ให้หลักมัชฌิมาปฏิปทาในกาดำเนินชีวิต ให้มีการพึ่งตนเองภายใต้หลัก 5 ประการ ดังนี้ ด้านจิตใจ โดยมีจิตใจเข้มแข็ง สำนึกดี ด้านสังคม โดยมีชุมชนที่เกื้อหนุนกัน มีเครือข่ายระหว่างชุมชนที่แข็งแกร่งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการอย่างชาญฉลาด และเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ด้านเทคโนโลยี โดยการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกเฉพาะเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการ และด้านเศรษฐกิจ คือการมุ่งลดรายจ่าย โดยสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นระหว่างชีวิตกับสิ่งแวดล้อม มีอาชีพสุจริต แล้วจึงพัฒนาไปสู่การกินคืออยู่ดี

ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถือเป็นหรือแนวคิดที่มีหลักการและอุดมการณ์ เพื่อช่วยพัฒนาชีวิตมนุษย์และองค์การ ชุมชน ประเทศชาติ ไปสู่ความความยั่งยืนและผาสุกในระยะยาว โดยเริ่มจากที่ตัวบุคคล เชื่อมโยงเป็นลำดับจนขยายสู่ประเทศชาติ ยึดหลักทางสายกลาง ภายใต้หลักคิดการรู้จักประมาณตน มีเหตุผล และสร้างความเข้มแข็งแก่สังคมเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบเชิงลบที่อาจจะเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยมีความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ซึ่งการเติบโตทาง

เศรษฐกิจควรคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าความรวดเร็วแต่ไร้การควบคุม ต้องอาศัยความรอบคอบ และเข้าสู่การค้าแบบทุนนิยมอย่างเป็นลำดับขั้น

สุขสรณ์ กัณฑ์บุตร (2553: 12) ได้สรุปรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามี 2 รูปแบบ ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่โลภมากและไม่เบียดเบียนคนอื่น

2) เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การแลกเปลี่ยนร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน

สุนทร กุศลวัฒนารพงศ์ (2554 อ้างถึงในสุกัญญา แก้วสุวรรณ, 2557: 22) กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถมองได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1) เศรษฐกิจพอเพียงในระดับภูมิภาค หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

2) เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตนตามฐานะ ตามอัตภาพ ที่สำคัญไม่หลงไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

จากแนวคิดของสุขสันต์ กัณฑ์บุตร และสุนทร กุศลวัฒนารพงศ์ เศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถมองได้ใน 2 มิติ คือ มิติมหภาค ที่หมายถึงความสามารถของชุมชน และสังคม ที่ร่วมแรงร่วมใจกันผลิตสินค้าโดยใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชน หรือสังคมนั้น ๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีจิตภาค หมายถึง การที่บุคคลสามารถพึ่งพาตนเองได้ รู้จักประมาณตน และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

2.1.5 แนวคิดทฤษฎีใหม่ (New Theory)

พระปรีชาสามารถและวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของรัชกาลที่ 9 ที่เข้าพระทัยถึงสภาพสังคมไทยทั้งด้านปัญหาและพื้นฐานของประเทศที่เป็นสังคมเกษตรกรรมมาอย่างช้านาน โดยทรงเน้นหลัก “การทำให้ง่าย” อันสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจและเป็นแนวทางใหม่เพื่อพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน ด้วย “การพออยู่ พอกิน” รู้รักสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน หรือ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง” (สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา, 2541: 5) ตามกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ความว่า

“...ก่อนที่จะเกิดเป็นทฤษฎีใหม่ตามที่เรียกว่าทฤษฎีใหม่ ในพระราชดำริ คือ การพัฒนาทางการเกษตร โดยเฉพาะปลูกหลายอย่างในที่เดียวกัน หรือผลัดปลูกหมุนเวียนกัน...เมื่อเป็นทฤษฎีใหม่แล้ว ก็มาเข้าเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง คนที่ทำนี้ต้องไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ได้เขียนไว้ในทฤษฎีนั้นว่า ลำบาก เพราะผู้ปฏิบัติ นั้นต้องมีความเพียรและอดทน...เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ สองอย่างนี้ นำความเจริญแก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พุดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่า ทุกคนจะมีความพอใจได้ ...”

สิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนนำไปประยุกต์และปฏิบัติเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ แนวพระราชดำริเรื่อง “ทฤษฎีใหม่” อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำและดิน เพื่อเกษตรกรหรือผู้ที่มีที่ดินขนาดเล็กเป็นของตนเอง โดยมีแนวทางดำเนินงาน 3 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา, 2541: 5-6; สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2541: 18-21)

1) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง: การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย (ขั้นต้น)

(1) เป็นวิธีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนน้อย แปลงเล็ก (ประมาณ 15 ไร่)

(2) หลักสำคัญ คือ ต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง มีข้าวเพียงพอที่จะบริโภคตลอดปี ให้เกษตรกรมีความพอเพียงโดยเลี้ยงตัวเองได้ (Self Sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัด โดยต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

(3) มีการผลิตข้าวบริโภคพอเพียงประจำปี โดยถือว่าครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ จะมีข้าวพอกินตลอดปี ข้อนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีนี้

(4) ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ฉะนั้น 5 ไร่ต้องมี 5,000 ลูกบาศก์เมตร แต่แต่ละแปลง (15 ไร่) ทำนา 5 ไร่ ทำพืชไร่หรือไม้ผล 5 ไร่ (เท่ากับ 10 ไร่) จะต้องมีน้ำ 10,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงได้สูตรโดยคร่าว สำหรับส่วนประกอบของแต่ละแปลงของพื้นที่ 15 ไร่ ดังนี้

: นา 5 ไร่ และพืชไร่พืชสวน 5 ไร่

: สระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร จุประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็น ปริมาณน้ำที่เพียงพอที่จะสำรองไว้ใช้ยามฤดูแล้ง

: ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ 2 ไร่

รวมทั้งหมด 15 ไร่

หมายถึง ให้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ส่วนที่หนึ่ง ประมาณร้อยละ 30 ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและ ใช้เสริมการปลูกพืชใน ฤดูแล้ง และเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่าง ๆ ส่วนที่สองประมาณร้อยละ 30 ให้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อ ใช้บริโภคในครอบครัวตลอดปี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในอาหารที่ต่องานทุกวันและทำให้พึ่งตนเอง ได้ ส่วนที่สาม ประมาณ ร้อยละ 30 ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้ เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณร้อยละ 10 ให้ เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนอื่น ๆ (ถนน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น) สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ ดิน ปริมาณน้ำฝนและ สภาพแวดล้อม

(5) อุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ อ่างเก็บน้ำ หรือสระที่ได้รับน้ำให้เต็มเพียงปีละ ครั้ง จะมีการระเหยวันละ 1 เซนติเมตรโดยเฉลี่ย ในวันที่ฝนไม่ตก ดังนั้นในหนึ่งปีถ้า 300 วันไม่มี ฝนตก ระดับน้ำของสระจะลดลง 3 เมตร (3 ใน 4 ของ 19,000 ลูกบาศก์เมตร) จึงต้องเติมน้ำเพื่อให้ เพียงพอ

(6) อุปสรรคอีกข้อหนึ่ง คือ ราคาการลงทุนที่สูง ทางราชการ มูลนิธิ และเอกชน ต้องให้การช่วยเหลือ แต่ค่าดำเนินการไม่สิ้นเปลืองสำหรับเกษตรกร

2) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง: การรวมพลังของชุมชน (ขั้นก้าวหน้า)

เมื่อเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว จะทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองจะเป็นการเริ่มพัฒนาตนเอง ไปสู่ขั้นพออยู่พอกิน เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม โดยการเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้รวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ที่ต้อง ได้รับความร่วมมือจากทั้งส่วนราชการ องค์กรเอกชน และสมาชิกในชุมชนเอง ร่วมแรง ร่วมใจกัน ดำเนินการใน

(1) การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ)

เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

(2) การตลาด (ลานตากข้าว ยุง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)

เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาผู้รวบรวมข้าวเตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการ รวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

(3) ความเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)

ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

(4) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้)

แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัย หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

(5) การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา)

ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

(6) สังคมและศาสนา

ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

3) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม: ความร่วมมือของกลุ่มหรือสหกรณ์ในชุมชนกับองค์กรหรือภาคเอกชนภายนอก (ขั้นก้าวหน้า)

เมื่อเข้าใจการปฏิบัติเพื่อความพออยู่ พอกินแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรเกิดการพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สาม ได้แก่ การติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยร่วมแรงกับกลุ่มชุมชนหรือสหกรณ์ในการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง อันได้แก่ ตั้งและบริหารโรงสี (2) ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ (1,3) ช่วยการลงทุน (1,2) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (4,5,6) ทำให้ทั้งกลุ่มหรือชุมชนและธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนี้

1) เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา) ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง): (2)

2) เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง): (1,3)

3) ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร (เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น)

ตัวอย่างผู้ที่ทำตามทฤษฎีใหม่ ได้แก่ นายแพทย์อภิสิทธิ์ ธีรวงศ์แห่งโรงพยาบาลอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมชาวบ้านใน 41 หมู่บ้านให้ทำเกษตรผสมผสาน ปรากฏว่า 4 ปีชาวบ้านมีอาหารเหลือกิน หมดหนี้ มีเงินออม สุขภาพดี มีปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้นเกือบ 100 คน มีต้นไม้เพิ่มขึ้น 200,000 ต้น นับเป็นการเพิ่มทุนทุกทาง รวมทั้งทุนทางธรรมชาติด้วย ตัวอย่างที่ 2 คือ คุณอัมพร ด้วงปาน กับ ครูชบ ยอดแก้ว ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัว

กันตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อให้สมาชิกกู้เงินนำไปทำอาชีพ และเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชน เฉพาะเครือข่ายจังหวัดสงขลากว่า 250 กองทุน รวมสมาชิกประมาณ 60,000 คน มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า 300 ล้านบาท ทำให้ 7,000 หมายจน เศรษฐกิจข้างบนจะเข้มแข็ง ซึ่งเมื่อเศรษฐกิจมหภาคเข้มแข็งจะนำไปสู่ความยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2550: 8)

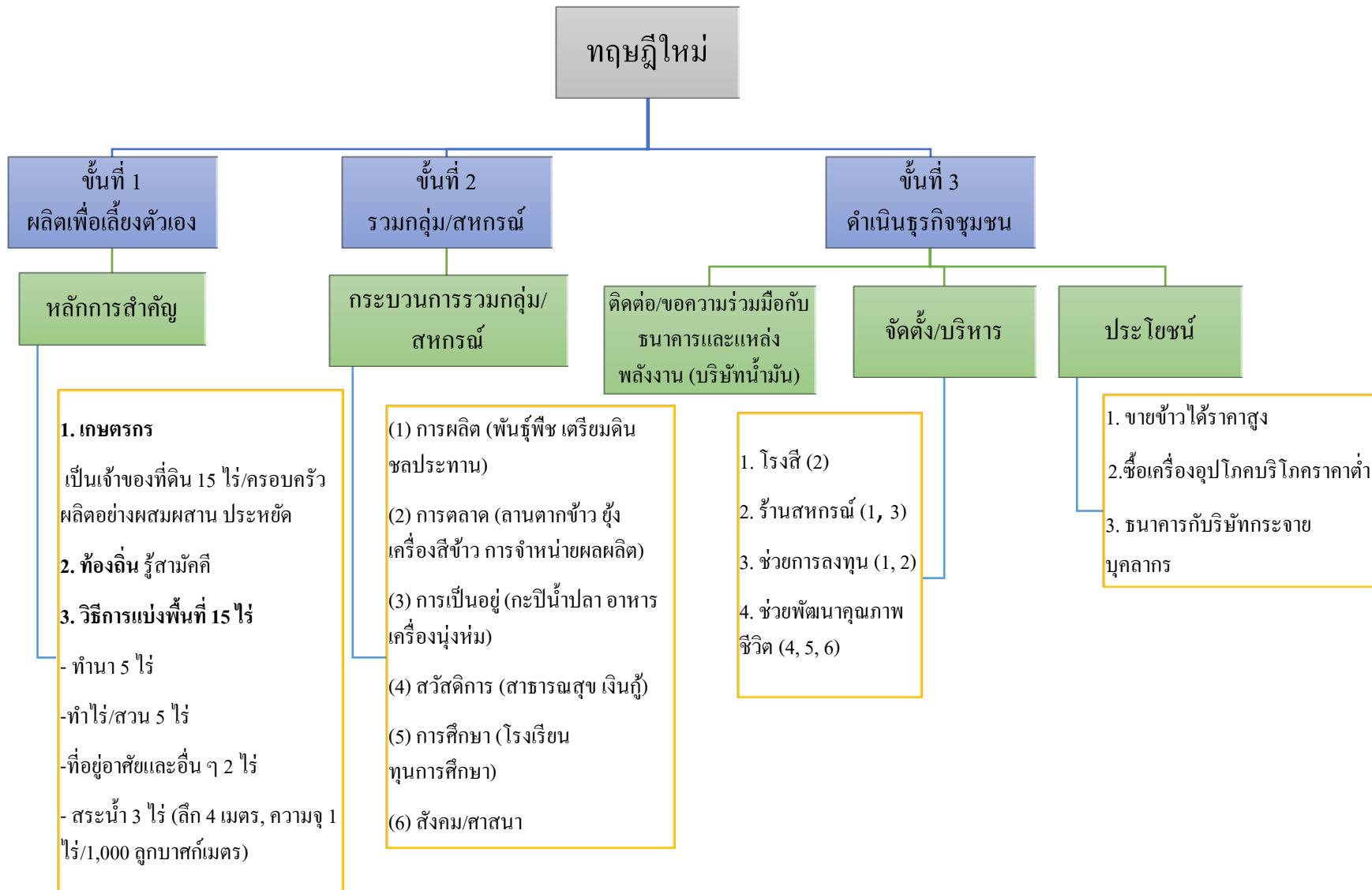
ตารางที่ 2.1 ข้อควรทำและไม่ควรทำสำหรับทฤษฎีใหม่ขั้นต้น

ควรทำ	ไม่ควรทำ
1. ปรับอัตราส่วนที่กำหนดไว้ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสภาพแวดล้อม (30:30:30:10)	1. อย่าคิดว่าถ้ามีพื้นที่เกษตรน้อยกว่า หรือมากกว่า 15 ไร่ จะทำทฤษฎีใหม่ไม่ได้
2. ต้องปลูกข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนตลอดทั้งปี	2. ไม่ควรเสียขายที่ดินส่วนหนึ่งที่จะต้องนำมาขุดเป็นสระน้ำ และถ้ามีสระน้ำอยู่แล้ว
3. ควรศึกษาสภาพดินก่อนดำเนินการขุดสระว่าจะสามารถเก็บกักน้ำได้หรือไม่ โดยปรึกษากับเจ้าหน้าที่	ไม่จำเป็นต้องขุดสระใหม่ เพียงแต่ปรับปรุงให้สามารถเก็บกักน้ำได้
4. ควรนำหน้าดินจากการขุดสระน้ำ ไปถมไว้ในบริเวณที่จะทำการเพาะปลูก	3. อย่าทำลายหน้าดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่ ขุดสระน้ำ
5. ควรปลูกผักสวนครัว พืชสมุนไพร บริเวณที่ว่างรอบบ้าน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารในครัวเรือน	4. ไม่ควรปลูกพืชหรือไม้ยืนต้นที่ต้องการ น้ำมากบริเวณคันขอบสระน้ำ
6. ควรเลี้ยงสัตว์ที่เกื้อกูลต่อกันและ กัน เช่น ไก่ เป็ด หรือหมู บริเวณขอบสระน้ำ หรือบริเวณบ้าน	5. ไม่ควรปลูกพืชเพียงชนิดเดียว
7. ควรเลี้ยงปลาในสระน้ำ เพื่อการบริโภคอาหารโปรตีนแล้ว และยังสามารถขายเป็นรายได้เสริมของครอบครัวอีกด้วย	6. หากดำเนินการด้านการเกษตรกรรมอื่นใด ได้ผลอยู่แล้ว ไม่ควรปรับเปลี่ยนมาทำทฤษฎีใหม่ เพราะไม่จำเป็น
8. ควรปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายรอบคันขอบสระน้ำ	7. หากสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม ทำทฤษฎีใหม่ไม่ได้ ก็ต้องหาหนทางอื่นที่เหมาะสมต่อไป
	8. อย่าที่อดอยและเกียจคร้าน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ควรทำ	ไม่ควรทำ
<p>9. ควรมีความสามัคคีในท้องถิ่น โดยช่วยกันทำแบบ “ลงแขก” จะทำให้ประสบผลสำเร็จ</p> <p>10. ควรปรึกษาเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนา ที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนนายอำเภอ เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	

แหล่งที่มา: สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา, 2541: 16.

ภาพที่ 2.2 ทฤษฎีใหม่

แหล่งที่มา: เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์, 2541: 22.

2.1.6 บทวิเคราะห์ของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1) หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทฤษฎีของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ประเวศ วะสี

ประเวศ วะสี (2550: 4-5) ราษฎรอาวุโสและนักวิชาการด้านสาธารณสุขและการศึกษา ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน่าสนใจไว้ว่า

ทั้งนี้ ประเวศ วะสี (2550: 5-6) ได้ให้ความหมายของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถเรียกในชื่อ เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการ หรือเศรษฐกิจศีลธรรม เป็นต้น มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจทางสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา เชื่อมโยงเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงเชื่อมโยงกับประชาสังคมอันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสุขที่มีความปกติสุขและยั่งยืน ซึ่งความพอเพียงนั้น คือ พอเพียงอย่างน้อยใน 7 ประการดังต่อไปนี้

- 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
- 2) จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก
- 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง ด้วยการอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ที่ได้ทั้งอาหาร สิ่งแวดล้อม และเงิน
- 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 5) ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการปฏิบัติและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
- 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง คือ วิถีชีวิตของชุมชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง
- 7) มีความมั่นคงเศรษฐกิจพอเพียง ไม่วูบวาบ จนหรือรวยอย่างกะทันหัน เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด เสื่อมสภาพจิต จนอาจฆ่าตัวตาย ดิตยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้สุขภาพจิตดี

โดยเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถเติบโตได้เมื่อฝ่ายต่าง ๆ ให้การส่งเสริมสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย สื่อมวลชน ราชการ ธุรกิจ นักกฎหมาย หรือผู้กำหนดนโยบาย เป็นอาทิ

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2550: 61-62) ได้สรุปลักษณะเด่นของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของประเวศ วะสี ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ที่คำนึงถึงศีลธรรมและจิตใจเป็นสำคัญ โดยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถมีได้หลากหลาย ซึ่งส่วนมากเป็นกิจกรรมทางการเกษตร กิจกรรมการค้าแบบง่าย ๆ ที่ซื้อมาขายไป โดยให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานราก เช่น

- 1) การทำเกษตรผสมผสาน ที่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ ไม่ใช้สารเคมี ธรรมชาติจึงไม่เสียสมดุล
- 2) หัตถกรรมและศิลปกรรม ที่เป็นฝีมือของคนในครอบครัว สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ และคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
- 3) อุตสาหกรรมชุมชน เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรโดยชุมชนเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายนอกชุมชน
- 4) ธุรกิจบริษัทชุมชน ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจกับชุมชนอื่น
- 5) ศูนย์การแพทย์แผนไทย สามารถทำให้ชุมชนใช้ภูมิปัญญา ประหยัด และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- 6) กองทุนชุมชน เป็นกลไกทางการเงินที่ขับเคลื่อนด้วยบริบทของสังคมชุมชน

2) หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทรรศนะของศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2550: 62) สรุปหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้รับความสนใจในฐานะทางเลือกในการแก้ปัญหาอันเกิดจากวิกฤตฟองสบู่แตก ด้วยการกระตุ้นให้คนเปลี่ยนวิธีคิดมาสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานราก มีสำนึกสาธารณะที่จะรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ความเป็นมิตรและความเอื้ออาทรต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งเพื่อช่วยให้ประเทศไทยพ้นจากวิกฤตที่เกิดจากการมุ่งสร้าง “เศรษฐกิจแบบแยกส่วน” คำนึงถึงแต่เงินตราจนละเลยมิติด้านจิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมือง จนนำไปสู่ความล่มสลายทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลลัพธ์จากการตั้งสมของ 1) การเมืองการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจ ประสิทธิภาพต่ำ คอร์รัปชันสูง 2) ระบบการศึกษาที่อ่อนแอทางสติปัญญา 3) สังคมอ่อนแอขาดความเป็นประชาสังคม

จากงานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม” และการศึกษาฐานที่โครงการส่วนพระองค์จิตรลดา และสหกรณ์โค

นมหนองโพรานบุรี อภิรัช พันธเสน, สรวิชญ เปรมชื่น และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา (2546: 12-14) จึงได้สรุปความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 9 ประการ คือ

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
  - 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพสูงสุด
  - 3) เน้นการจัดจ้างเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
  - 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
  - 5) ไม่โลภจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
  - 6) ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้บริโภค แรงงาน ลูกค้า และผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
  - 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้ง่าย
  - 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ
  - 9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และต่างประเทศตามลำดับเป็นหลัก
- โดยแนวแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในรัชกาลที่ 9 นี้มีสถานภาพสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- 1) เป็นทิศทางสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยมีกิจกรรมที่จะทำให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยกลไกตลาดอย่างน้อย 1 ใน 4 ของกิจกรรมทั้งหมด
- 2) เป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยความพอเพียงหรือพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อแต่ไม่กระเบียดกระเสียจนเกิดความเดือดร้อน โดยมีเหตุผลตามจริยธรรมของทุกศาสนา คือ ไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริต และไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้อื่น

4) หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทรงสนะของ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล

สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ผู้ที่มีโอกาสถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 มูลนิธิชัยพัฒนาก่อตั้งจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทรงดำรงตำแหน่งเป็นนายกกิตติมศักดิ์ และทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธาน เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในการการดำเนินงานพัฒนาต่าง ๆ แต่ต้องถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรืองบประมาณตามระเบียบของ

ราชการ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทันที ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า หรือไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

เอก อนันต์ (2549: 75) สุเมธ ตันติเวชกุลกล่าวถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในบทสัมภาษณ์ของหนังสือ “สารคดี” ว่ามีหลักในการใช้ชีวิตเป็น ไปตามทางสายกลางอยู่ 3 ประการ โดยสามารถสรุปได้ว่า ประการที่ 1 การทำกิจการงานใดควรตัดสินใจด้วยเหตุและผล ไม่ควรเปลี่ยนแปลงตามกระแส ประการที่ 2 ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน และเลือกกระทำในระดับหนึ่งที่เหมาะสมกับความสามารถของเรา และประการที่ 3 มีภูมิคุ้มกัน สร้างหลักประกันอยู่ตลอดเวลา เช่นในระดับบุคคลก็ควรมีเงินออม หรือเรื่องพลังงาน ควรหาพลังงานทดแทนเพื่อเป็นหลักประกันว่าไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพลังงานจากภายนอกไปเสียหมด ไม่ว่าจะอาชีพใด ๆ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท ก็สามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น ผู้ที่อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม หรือบริษัท ถ้าจะต้องขยายกิจการต้องอาศัยความค่อยเป็นค่อยไป หากจะกู้ยืมก็ต้องกระทำด้วยความเหมาะสม รู้จักใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือยเกินตัว เป็นต้น เศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเสมือนการปักเสาเข็มก่อนการสร้างบ้าน เป็นการวางรากฐานบ้านให้มั่นคงเสียก่อนจะก่อสร้างตัวบ้าน ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงก็คือการวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิตเรานั้นเอง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2546: 285-286) เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของดร.สุเมธ ตันติเวชกุล จึงหมายถึง

“เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วเพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้” (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2546: 287)

หลักการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของ สุเมธ ตันติเวชกุล (2546: 290-291) สามารถสรุปได้ว่า ยึดความประหยัด ยึดการประกอบอาชีพสุจริต ละเลิกการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการค้า ขวนขวายหาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูน และปฏิบัติตนในทางที่ดี โดยเมื่อพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติตนไปในทางที่ดีแล้ว จะสามารถก่อเกิดเป็นพลังสังคมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในกระบวนการพัฒนาในระดับมหภาคตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเครือข่ายหรือประชาสังคม ที่ผนึกกำลังของ 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาโดยเน้นที่ “คน” และ “การพัฒนาแบบองค์รวม” ทั้งด้าน

เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ เป็นสำคัญ โดยแนวทางการร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2546: 287-288) สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ยึดแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ตามขั้นตอนทฤษฎีใหม่
- 2) สร้างพลังทางสังคมโดยประสานพลังสร้างสรรค์ของทุกฝ่าย
- 3) นึกถึงภูมิสังคม และใช้องค์การชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยภาคส่วนอื่น ๆ เป็นส่วนสนับสนุนอำนวยความสะดวก
- 4) สร้างการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกัน โดยกิจกรรมภายในชุมชน อีกทั้งพัฒนาอาชีพที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกให้กับสมาชิกในชุมชน
- 5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายองค์การชุมชน เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- 6) วิจัยและพัฒนา ธุรกิจชุมชนครบวงจร (ผลิต-แปรรูป-ขาย-บริโภค) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น
- 7) พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีศักยภาพสูง เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ธุรกิจชุมชน ที่มีข้อมูลข่าวสารครบวงจร

5) หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทฤษฎีของรองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ชัย อัตถากร

วิวัฒน์ชัย อัตถากร (2548: 2) กล่าวถึงระบบพอดี-อยู่พอดี ในหนังสือ “สังคมยั่งยืน” ผ่านเหตุการณ์มหาภัยพิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวควรเป็นบทเรียนสอนใจให้เกิดแก่ผู้นำประเทศ และระดับโลกว่าควรหยุดการผลิตแบบบริโภคนิยม และหันมาสร้างสมดุลแก่โลกด้วยระบบพอเพียง โดยเชื่อมโยงระบบต่าง ๆ แบบองค์รวม เพื่อหาทางออกที่ยั่งยืน เกื้อกูล และไม่เอาर्डเอาเปรียบสิ่งแวดล้อมจนเสียสมดุล ซึ่งหมายถึงการให้ คน ธรรมชาติ และเทคโนโลยี อยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้องประสานโดยให้เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือในการสร้างความรู้รับใช้คน ตามหลักศาสนาทุกศาสนาที่สอนให้มีเมตตาธรรมเอื้อเพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ดังนั้นหลักการของการพัฒนาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวทางสายกลางล้วนสอดคล้องกับหลักศาสนธรรมทั้งสิ้น

ระบบทุนนิยมควรได้รับการพัฒนาไปสู่ระบบทุนนิยมแนวตลาดเชิงสังคมบนความพอเพียง ที่มีการแผ่แผ่แบ่งปัน โดยที่มีวิธีการและดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ต้องนำเนื้อหาสาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง ไปประยุกต์และผสมผสานอย่างเป็นระบบในนโยบายสาธารณะสำคัญ ๆ ได้แก่ นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง นโยบายเศรษฐกิจการค้าและ

การเงินระหว่างประเทศ นโยบายพัฒนาภาคเกษตรชนบท นโยบายพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ นโยบายการศึกษาเพื่อชีวิตสังคม ฯลฯ (วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, 2553: 114-115) เพื่อสร้างการพัฒนาในมิติที่ยั่งยืน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมในหลากหลายมิติ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณสู่เชิงคุณภาพ ปลอดภัยจากทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมือง มีความเป็นธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์ เสมอภาคทางโอกาส ขจัดความยากจน สร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยประชาชนมีเสรีภาพ โดยการพัฒนาที่ยั่งยืน มีพื้นฐานมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เศรษฐกิจพึ่งตนเอง ประชาธิปไตย และการพัฒนาคน (วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, 2548: 126-127)

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบประเด็นการพัฒนาระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจการค้าเสรีนิยม

ประเด็นการพัฒนา	เศรษฐกิจพอเพียง	เศรษฐกิจการค้าเสรีนิยม/ ทุนนิยมโลก
1. เป้าหมายหลัก	เน้นการพึ่งตนเองได้ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม	เน้นประสิทธิภาพ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
2. วิธีการ	เน้นกลุ่มชุมชน สหกรณ์ เศรษฐกิจชุมชน	เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล ทุนเอกชน องค์กรธุรกิจ
3. ค่านิยม	เน้นร่วมแรงร่วมใจร่วมมือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล สามัคคีธรรม	เน้นการแข่งขันแบบแพ้คัดออก ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
4. แรงจูงใจ	เน้นสำนึกสาธารณะ จิตใจต่อส่วนรวม ความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนพึ่งพาอาศัยกัน	เน้นกำไรบริษัท วัตถุนิยม บริโภคนิยม
5. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	เน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ ชีวิต-สังคม กับระบบนิเวศน์	เน้นพัฒนาอุตสาหกรรม นำหน้าสิ่งแวดล้อม
6. เทคโนโลยี	เน้นเทคโนโลยีขั้นกลางภูมิปัญญาที่รับใช้ชุมชน	เน้นไฮเทค เทคโนโลยีราคาแพง ภูมิปัญญาตะวันตก
7. โลกาภิวัตน์	เน้นความแข็งแกร่งในโครงสร้าง ระบบภายในชาติ ควบคุมการเข้าสู่โลกาภิวัตน์	เปิดเสรีเต็มที่สู่โลกาภิวัตน์

แหล่งที่มา: วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, 2545: 109.

2.2 ชุมชนอโศกและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

2.2.1 ชุมชนอโศกและความเป็นมา

1) ประวัติสมณะโพธิรักษ์

สมณะโพธิรักษ์ผู้ก่อตั้งสันตอโศกและผู้ริเริ่มหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม เพื่อเป็นระบบเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ของสังคมที่สนับสนุนให้คนหันกลับมามองหาแนวทางการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของปรัชญาและพุทธศาสนา มีกลุ่มสันตอโศกได้สมาทานนำไปเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตเพื่อรับมือผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้แนวทางของระบบทุนนิยมตะวันตก ผู้วิจัยได้รวบรวมประวัติสมณะโพธิรักษ์จากหลายแห่ง อาทิ งานวิจัยของ สมบัติ จันทร์วงศ์ (2531) สื่อวิถีทัศน์ของบุญนิยมทีวี (2555) และสมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ (2557) สามารถสรุปได้ดังนี้

เศรษฐกิจบุญนิยมเป็นส่วนหนึ่งของระบบบุญนิยม เกิดจากแนวคิดของสมณะโพธิรักษ์ตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส โดยก่อนหน้าจะบวชเป็นสมณะ มีชื่อเดิมว่า มงคล รัศมีพงษ์ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานในฐานะพิธีกรรายการและนักแต่งเพลงชื่อดัง ได้หันเหความสนใจมาศึกษาศาสตร์ลึกกลับ ทั้งไสยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จนสำเร็จได้รับการยอมรับ หลังจากเล่นไสยศาสตร์อยู่หลายปีจนประจักษ์ว่าไม่ใช่เส้นทางแห่งการพ้นทุกข์ จึงหันมาปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา โดยจับหลักได้ว่า “พุทธศาสนาสอนคนให้ทำจิตที่เบื่อน ให้เบื่อนน้อยลง ทำสิ่งที่วุ่น ให้วุ่นน้อยลง และให้หยุดเรื่องเออะเทอะ เรื่องชั่ว ๆ ต่ำ ๆ เบื้องต้นในชั้นโลกอบายให้ได้เสียก่อน” นับแต่นั้นมาจึงเริ่มฝึกปฏิบัติตลอดอย่างเอาจริงเอาจัง โดยลดความฟุ้งเฟ้อ เลิกอบายมุขทั้งหมด เลิกทานเนื้อสัตว์ ลดมื้ออาหาร ทานอาหารเรียบง่ายไม่ปรุงแต่ง ใส่เสื้อผ้าอย่างสมถะไม่ตามแฟชั่น หัดนอนอย่างสี่เหลี่ยม 5 อย่างเคร่งครัดจริงจัง ลด ละ เลิก รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ทั้งหลาย ฝึกกินน้อยใช้น้อย เมื่ออายุ 36 ปี จึงตัดสินใจลาออกจากงาน ไปสร้างกุฏิเล็ก ๆ ในวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ช่วงที่ยังไม่บวช ได้เขียนหนังสือธรรมะ ตอบปัญหาธรรมะในนิตยสารต่าง ๆ พิมพ์หนังสือธรรมะแจกเป็นธรรมทาน และยังรับเชิญออกบรรยายธรรมะตามสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหาทวนกระแส

เมื่อต้องการประกาศพุทธศาสนาให้มีมรรคผลนิพพาน จึงขอบวชเป็นพระสงฆ์ในธรรมยุติกนิกายในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2513 ฉายาว่า “พระรัก โพธิรักจิตโต หรือ พระโพธิรักษ์” โดยมีเจ้าอาวาสวัดอโศการามในขณะนั้นเป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อเข้าสู่เพศบรรพชิตแล้วก็ได้ได้รับการยอมรับจากฆราวาสมากขึ้นในการบรรยายและการเผยแพร่ธรรม มีญาติธรรมหนุ่มสาวจำนวนมากที่ศรัทธาในคำสอน ทั้งเป็นลูกศิษย์ โยมอุปัฏฐาก หรือไปบวชแล้วมาขอร่วมปฏิบัติธรรม

เมื่อพระโพธิรักษ์อายุ 39 ปี ได้นำคณะหนุ่มสาวที่มาขอบวช ออกเดินจาริกธรรม ยাত্রาไปยังสถานที่ปฏิบัติธรรมแห่งใหม่ที่เป็นที่สัปปายะกว่า คือ แคนอ โศก ตำบลทุ่งฉุนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ปฏิบัติในจุดศีล มัชฌิมศีล มหาศีล และพระวินัย 227 อีกทั้งฉันอาหารมังสวิรัตเพียงวันละ 1 มื้อ ไม่แตะต้องเงินทองเด็ดขาด นุ่งห่มผ้าข้อมสีกกรัก ไม่เรียไร ไม่รดน้ำมนต์ - พรมน้ำมนต์ ไม่บูชาด้วยไฟ (รูป-เทียน) ใช้ชีวิตอย่างสมถะเรียบง่าย ไม่โกนคิ้ว โดยเฉพาะการแปลบาลี การตีความพระไตรปิฎกอย่างเคร่งครัด ฯลฯ เมื่อหมู่คณะสงฆ์ชาวโศกได้มีการเผยแพร่อัจจะที่เป็นศีล สมาธิ ปัญญา และมรรคผลของพระอรหันต์ อีกทั้งพระโพธิรักษ์ประกาศตนว่า “บรรลุตธรรม” หลายครั้ง ต่างกรรมต่างวาระ สร้างความไม่พอใจให้ฝ่ายปกครองสงฆ์เป็นอันมาก พร้อมทั้งปี 2528 ศิษย์เอกของสำนักสันตติโศก คือ พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ได้รับเลือกให้เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและได้รับความนิยอย่างกว้างขวาง

ความขัดแย้งระหว่างเถรสมาคมกับสำนักสันตติโศกเกิดขึ้นอย่างรุนแรงถึงกับมีการประชุมคณะสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณร (คณะการกสงฆ์) เพื่อทำปกาสนิยกรรม กรณีพระโพธิรักษ์และสำนักสันตติโศก ณ หอประชุมใหญ่ พุทธมณฑล วันที่ 6 มิถุนายน 2532 โดยมีพระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่จากเถรสมาคมและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาแสดงความคิดเห็นหลายท่าน ยกเว้นพระจากสันตติโศกที่ไม่มีโอกาสชี้แจงหรือแจ้งข้อกล่าวหา ซึ่งมติที่ประชุมฯ คือ สันตติโศกประพฤติเสื่อมเสียทำลายพระพุทธศาสนาให้วิปริต คือ ทำให้วิปริตจากพระธรรมวินัย เป็นอันตรายนอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนาและทำให้เกิดการแตกแยกเป็นก๊กใหญ่ในวงการพระพุทธศาสนา จึงให้มหาเถรสมาคมใช้อำนาจแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์สั่งให้พระโพธิรักษ์สละสมณเพศในฐานะละเมิดพระธรรมวินัย บริวารที่พระโพธิรักษ์ทำให้เหมือนพระให้ประกาศว่าไม่ใช่พระภิกษุ และห้ามคบหาให้ความร่วมมือแก่พระโพธิรักษ์และคณะ การประชุมดังกล่าวถ่ายทอดออกอากาศทางโทรทัศน์อย่างกว้างขวาง จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างแพร่หลายท่ามกลางพุทธศาสนิกชน

การทำบัพพาทนียกรรม (การขับออกจากหมู่) กับคณะสงฆ์สันตติโศก ตัวแทนของเถรสมาคมและกรมการศาสนา ได้เข้าเจรจาขอให้พระโพธิรักษ์กล่าวลาสิกขาหรือเปลี่ยนรูปแบบเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การเจรจาเกิดขึ้นหลายครั้ง จนในที่สุดพระโพธิรักษ์ก็ยอมเปลี่ยนรูปแบบ โดยสละจีวรเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายจากภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาคณะสงฆ์ไทยให้ญาติธรรมเรียกตนเองว่า สมณะโพธิรักษ์ แทนคำว่าพระโพธิรักษ์ แต่มิได้เปล่งวาจาสิกขาแต่ประการใด

แม้สมณะโพธิรักษ์ถูกมองจากบุคคลภายนอกว่าเป็นพระนอกกรีต มารศาสนา แต่การยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ในวิถีสันตติโศกหลายสิบปีที่ผ่านมาทำให้

ประชาชนเปลี่ยนมุมมองเป็นบวกมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งการประกอบธุรกิจตามหลักศีลธรรมก็เจริญ
นิยมของชาวโศกที่ขายสินค้าปลอดสารพิษ ราคาถูก ได้รับการอุดหนุนจากประชาชนมิขาดสาย
การตระหนักถึงประโยชน์ของการรับประทานอาหารมังสวิรัต เลิกทานเนื้อสัตว์ ได้รับการเผยแพร่
อย่างกว้างขวาง ประชาชนมักนำข้าวของทั้งที่ได้อยู่และไม่ใช่แล้วไปบริจาค เพื่อหาทุนสนับสนุนวัด
สถาบันขณะพิชิตวิทยาที่สันติโศกจัดตั้งขึ้นได้ช่วยลดปัญหาของชุมชนได้มาก ปัจจุบันสำนักสันติ
โศกเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ กระจายไปในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ กลายเป็น
ชุมชนใหม่ที่ยึดหลักบุญนิยม ซึ่งสมาชิกทุกคนต่างเคยผ่านการนิยมชมชอบแนวคิดบุญนิยมตะวันตก
มาแล้วทั้งสิ้น การสร้างชุมชนของชาวโศก ในเวลาต่อมาได้กลายเป็นแบบอย่างของการสร้าง
ชุมชนที่ปฏิบัติศีลตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ดำรงตนอย่างพอเพียง พึ่งตนเองได้ มีชีวิตที่สุข
สงบ สันติ พยายามทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติ

2) ชาวโศก

ชาวโศกคือชาวพุทธที่ปฏิบัติธรรม พยายามฝึกอบรมตนเอง ละเลิกกิเลสให้เป็นคน
เจริญตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในชุมชนแบบโลกุตระหรือแบบบุญนิยมตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2514 และรวมตัวกันก่อตั้งพุทธสถานหรือสังฆสถาน 9 แห่งที่มีองค์ประกอบของชุมชน
ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด และโรงเรียน หรือบวร (ชาวบุญนิยมสันติโศก, 2557:
69) ได้แก่

- 1) พุทธสถานสันติโศก (เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร)
- 2) พุทธสถานปฐมโศก (อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม)
- 3) พุทธสถานศิรชะโศก (อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ)
- 4) พุทธสถานศาลิโศก (อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์)
- 5) พุทธสถานสิมา-อโศก (อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา)
- 6) พุทธสถานราชธานีโศก (อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี)
- 7) พุทธสถานภูผาฟ้าน้ำ (อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่)
- 8) สังฆสถานทะเลธรรม (อำเภอเมือง จังหวัดตรัง)
- 9) สังฆสถานหินผาฟ้าน้ำ (อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ)

และชุมชนอยู่ในขั้นการพัฒนาอีก 16 แห่ง เรียกชุมชนรวมกันทั้งหมดว่า เครือแห
ชุมชนบุญนิยมชาวโศก โดยมี สถาบันบุญนิยม เป็นองค์กรกลางในการประสานกิจการงาน ใช้
ระบบเศรษฐกิจแบบ “สาธารณโภคี” เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันของสังคมชาวโศกทั้งในระดับ
ชุมชนและระดับเครือแห (สถาบันบุญนิยม, 2550 อ้างถึงใน อนงค์นาฏ ชุกกลิ่น, 2559: 36) อภิชัย
พันธ์เสนและคณะ (2550: 88) วิเคราะห์ถึงการพัฒนาเศรษฐกิจไทยไปสู่ความยั่งยืนผ่านชุมชนชาว

อโศกว่า ชุมชนอโศกได้ “เปลี่ยนโลกทัศน์” ทางเศรษฐกิจ โดยไม่เริ่มจากการหวังผลตอบแทนและการได้ราคาที่ดีจากผลผลิต หากแต่เริ่มจากวัฒนธรรมรวมหมู่ที่สร้างค่านิยมแห่งการให้ การทำงานอย่างขยันขันแข็ง ทำประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มุ่งมั่นที่จะพึ่งตนเองในชุมชน รวมพลังกันเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้ความเมตตาซึ่งกันและกัน ด้วยความเป็นธรรมและความเท่าเทียม และที่สำคัญที่สุดคือการลด ละ กิเลสส่วนตน ซึ่งการเปลี่ยนโลกทัศน์นี้ทำให้จิตใจและปัญญาปราศจากความมัวหมองที่เกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นการยกระดับภูมิธรรมทั้งส่วนตนและส่วนรวม ชุมชนชาวอโศกนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมที่มีเศรษฐกิจพอเพียง เข้มแข็ง ยั่งยืน และพึ่งตนเองได้

ชาวอโศกมีเป้าหมายเพื่อเข้าสู่ทางเจริญแบบโลกุตระ ที่มีสัมมาทิฏฐิ มีคุณสมบัติของ “วรรณะ 9” ซึ่งชาวอโศกต่างก็ต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้ตามแต่การฝึกฝนและความสามารถของบุคคลคนที่มีคุณสมบัติทั้ง 9 หรือ วรรณะ 9 ต้องประกอบด้วย (สมณะโพธิรักษ์, 2547:69-72) ได้แก่

1) เป็นคนเลี้ยงง่าย (สุภระ) คือ เป็นคนกินง่ายอยู่ง่าย เรียบง่าย ไม่ยึดติดมาก เพราะพยายามลดละความติดยึดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ถือตัวตน

2) เป็นคนบำรุงง่าย (สุโปสะ) คือ เป็นคนที่ถูกรอบร้อมฝึกฝนได้ง่าย ไม่ถือดี เป็นต้น

3) เป็นคนมักน้อยหรือกล้าจน (อัปปิจละ) คือ คนที่ทำตนให้จวนลง แต่ประเสริฐขึ้น

4) เป็นคนใจพอ หรือ สันโดษ (สันตุฏฐิ) คือ คนที่ได้ฝึกลดละความเสพติดของตนลงมาตามลำดับ จนสามารถทำได้โดยภาวะจิตใจเกิดความสันโดษ คือ ใจมีความพอกับสิ่งที่มีสิ่งที่เป็น จนมีความอดทน มีปัญญาฉลาดรู้ว่าสามารถลดละความเสพติด กิเลส ลงไปได้จริง ๆ แล้วจะไม่ต้องทน ไม่ต้องทุกข์ สันโดษจึงสัมพันธ์กับความมักน้อยและความสงบระงับ (วิเวก)

5) เป็นคนขัดเกลา (สัลলেখะ) คือ ขัดเกลานิสาสัย ขัดเกลากายกรรม วชิกรรม มโนกรรม ขัดเกลากิเลสของตน แก่ใจตนเอง รู้จักขัดใจให้ไปในทางที่ถูกต้อง (สัมมา)

6) เป็นคนมีศีลเคร่ง (ฐุตะ) คือ การสามารถกำจัดกิเลสตามศีลแต่ละขั้นที่สูงขึ้นไปได้เรื่อย ๆ เมื่อกำจัดกิเลสได้แล้วจะไม่ต้องฝืน จิตใจจะเป็นปกติในศีลขั้นนั้น ๆ กล่าวคือ ศีลแปลว่า ปกติก็ต่อเมื่อได้บรรลุศีลนั้น ๆ ผู้ที่มีศีลขั้นนั้น ๆ แล้ว (ศีลสัมปทา) จะสามารถเพิ่มคุณภาพของศีลใหม่ให้สูงขึ้นไปอีกได้ คือ ผู้ที่มีศีลขั้นฐุตะ หรือศีลที่เรียกว่า “ฐุดงค์” คือ ผู้มีศีลที่คนอื่นยังต้องฝึกต้องยาก แต่สำหรับตนการมีศีลยากเป็นเรื่องปกติธรรมดา คนที่มีลักษณะบุญนิยมคือคนที่เป็นเศรษฐชน กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีการกระทำหรือพฤติกรรมที่อยู่ในทางบุญในทางประเสริฐ

ชุมชนชาวอโศกนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติธรรมและตีความตามแนวทางของตนเอง จนเกิดเป็นกระแสต่อต้านจากมหาเถรสมาคมตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สมณะโพธิรักษ์ ผู้นำสันติอโศกหรืออโศก ได้นำพาหมู่กลุ่มจัดตั้งชุมชนที่ทานมั่งสวิริติและเคร่งในวินัย โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ส่วน (สุวิดา แสงสีหนาท, 2547 อ้างถึงใน อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2550: 77) ดังนี้

องค์ประกอบที่หนึ่ง เป็นแกนกลางของชุมชน คือ พุทธสถาน หรือ วัด ภายในบริเวณวัดประกอบด้วย นักบวชชาย (สมณะ) นักบวชหญิง (สิกขมาตุ) ผู้เตรียมบวชทั้งชายและหญิง (นาคกลัก ปะ) และฆราวาสที่ถือศีล 8 เรียกว่า คนวัด ผู้ที่อาศัยอยู่ในวัดทั้งหมดจะทำงานเต็มเวลาให้แก่วัดและชุมชน

องค์ประกอบที่สอง คือ ญาติธรรม หรือ สมาชิกที่อาศัยอยู่รอบ ๆ วัด ซึ่งมักจะปฏิบัติศีลห้าเป็นอย่างต่ำ บางคนทำงานเต็มเวลาให้กับชุมชน บางส่วนทำงานกับสังคมภายนอกและมาช่วยเหลืองานชุมชนบางโอกาสหรือวันหยุด

องค์ประกอบที่สาม คือ โรงเรียนสัมมาสิกขา ซึ่งจัดตั้งในชุมชนอโศกที่มีความพร้อมทั้งพื้นที่และบุคลากร และบางชุมชนมีการจัดสอนสายอาชีพะ มหาลัยชีวิต [และวิชาลัยบรรดาบัณฑิตบุญนิยม]

องค์ประกอบที่สี่ คือ สมาชิกภายนอกที่สนับสนุนหลักคิดแบบชาวอโศก จะมาร่วมกิจกรรมในบางโอกาสที่พิเศษ งานพิธี และเทศกาลงานบุญต่าง ๆ

หลักการดำเนินชีวิตของชาวอโศก คือ ลดละ ขยัน กล้างาน ทนเสียดสี หนีสะสม นิยมสร้างสรรค์ สวรรค์นิพพาน โดยชาวอโศกจุดหมายปลายทางของชีวิตที่จะมีจิตเบิกบานแจ่มใส มัธยัสถ์ สุภาพ สงบ หมดความอยาก สิ้นความเสพ (ชาวชุมชนบุญนิยมสันติอโศก, 2557: 30)

3) ราชธานีอโศก

ราชธานีอโศกเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดของชาวอโศก ที่ถือเป็นเมืองหลวงหรือราชธานีของชาวอโศก เป็นชุมชนที่สมณะโพธิรักษ์ตั้งใจจะให้เป็นตัวแบบของเศรษฐกิจชุมชนแนวใหม่ที่มีพุทธธรรม ดำรงวิถีด้านกิจกรรมไร้สารพิษ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย รับประทานอาหารมังสวิริติ และมีศีลห้าเป็นกฎเดียวที่ทุกคนในชุมชนจำเป็นต้องปฏิบัติ โดยสมาชิกทุกคนทำงานด้วยจิตอาสา กลายเป็นชุมชนเข้มแข็ง

พุทธสถานราชธานีอโศกตั้งอยู่ในชุมชนราชธานีอโศก ในเขตหมู่บ้านคำกลางใหม่ หมู่ที่ 6 ตำบลบู่ใหม่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับบริจาคที่ดินจากดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม (เดิมชื่อ ทิพย์วิมล พนากานต์) ประมาณ 100 ไร่ และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง 11 ไร่ ให้แก่ “กองทัพธรรมมูลนิธิ” เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532 โดยมีเจตนาจะถวายสมณะโพธิรักษ์

เพื่อสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมตามแนวทางของสมเด็จพระโพธิธิราชย์ ต่อมามูลนิธิกองทัพธรรมได้รับบริจาคที่ดินเพิ่มอีก 76 ไร่ รวมที่ดินที่ได้รับบริจาค คือ 197 ไร่ ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไป ผืนดินเป็นดินเหนียวสลับลูกรัง คุณภาพดินค่อนข้างต่ำ มีหินกรวดปะปน มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีแม่น้ำมูลไหลผ่านพื้นที่ฝั่งเหนือ เมื่อแม่น้ำมูลเอ่อล้นตลิ่งมักท่วมขังเสมอ

พ.ศ. 2536 กองทัพธรรมมูลนิธิได้เริ่มซื้อที่ดินเพิ่มเติมประมาณ 80 ไร่ เพื่อพัฒนาเป็นชุมชนโดยจัดสรรที่ดินสำหรับสร้างบ้านเรือนโครงการแรก 50 ไร่ โดยมีข้อกำหนดของมูลนิธิกองทัพธรรมในการสร้างบ้านเรือน คือ ไม้ใช้ปูนซีเมนต์ ไม้ใช้ไฟฟ้า อีกทั้งยังไม่มีสิทธิอำนาจในที่ดินเป็นส่วนตน มูลนิธิกองทัพธรรมถือสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด โดยการขายต่อ การโอนสิทธิ์ หรือการให้เช่าบ้านต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุมชน

ปลายปี พ.ศ. 2537 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์บุญนิยมราชธานีโสภณ จำกัด

1 เมษายน พ.ศ. 2539 ราชธานีโสภณได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นหมู่บ้านแยกตัวมาจากหมู่บ้านคากลาง (หมู่ 6) เป็น หมู่บ้านที่ 10 ของ ตำบลบึงใหม่ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี จนถึงปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 700 ไร่ 158 หลังคาเรือน มีประชากรกว่า 400 คน เคยเป็นหมู่บ้านยากจนอันดับที่ 5 ของจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ต่ำและระดับพื้นดินของหมู่บ้านต่ำกว่าหมู่บ้านใกล้เคียง 11 เมตร จึงถูกน้ำจากแม่น้ำมูลท่วมทุกปี ชาวราชธานีโสภณจึงปรับตัวให้เข้ากับสายธารของธรรมชาติด้วยการสร้างชุมชนให้เป็นเมืองเรือ และเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “บ้านราชเมืองเรือ” โดยมีการนำเรือใหญ่มาปรับปรุงเป็นห้องสมุด สร้างแพรกกลางน้ำเพื่อเป็นที่อยู่ สหกรณ์ เป็นต้น ต่อมาชุมชนได้ซื้อที่ดินเพิ่มซึ่งมีก้อนหินทรายจำนวนมาก พร้อมทั้งเมื่อมีน้ำท่วมบ่อยก็มีผู้ใจบุญบริจาคก้อนหินใหญ่มาให้ใช้ประโยชน์ จึงมีการเพิ่มชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านราชเมืองเรือ บ้านไม้เมืองหิน” และด้วยความที่เป็นหมู่บ้านมีกิจกรรมธรรมชาติ มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีการสร้างสถานที่ให้สวยงามเพื่อดึงดูดคนภายนอกให้สามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวโสภณ เช่น การสร้างน้ำตก ชื่อว่า “น้ำโดน: น้ำตกผาแหงาน” ทำให้มีชื่อต่ออีกว่า “บ้านราชเมืองเรือ บ้านไม้เมืองหิน บ้านดินเมืองน้ำ บ้านงามเมืองพุทธ บ้านพิสุทธิ์เมืองอมตะ” และเช่นเดียวกับพุทธสถานอื่น ๆ ของชาวโสภณ พุทธสถานราชธานีโสภณ หรือชุมชนราชธานีโสภณ หรือชุมชนบุญนิยมราชธานีโสภณ สามารถเรียกว่า “บวรราชธานีโสภณ” ที่มาจกคำว่า บ้าน วัด โรงเรียน ราชธานีโสภณ

แนวทางการดำเนินชีวิตของชาวราชธานีโสภณมี 7 ประการ คือ ลดละ ขยัน กล้างาน ทนเสียดสี หนีสะสม นิยมสร้างสรรค์ สวรรค์นินพพาน โดยมีสมเด็จพระโพธิธิราชย์ ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวโสภณได้นำทฤษฎีมรรคมีองค์ 8 มา นำพาหมู่กลุ่มชาวราชธานีโสภณมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เรียกว่า “ระบบบุญนิยม” อันถือว่าบุญเป็นใหญ่ เน้นการให้ การเสียสละ ทำชีวิตให้มีคุณค่า เป็นการ

สะสมทรัพย์แต่ให้กับชีวิต เพราะสิ่งที่ติดตัวและติดตามมนุษย์ไปอีกยาวนาน คือ กรรมดีและกรรมชั่ว

ชาวมุขชนราชธานีอโศกมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแบบไทย โดยผู้หญิงสวมผ้าถุง และผู้ชายสวมกางเกงทรงไทยใหญ่ สีสันไม่ฉูดฉาด ไม่สวมใส่เครื่องประดับ รวมทั้งรองเท้าในชุมชน ยกเว้นเมื่อต้องทำงานที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ

2.2.2 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมกับความเป็นมา

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่เสมือน “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” โดยเอกชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีการผลิตเพื่อแข่งขันกันอย่างเสรี มุ่งเน้นการลดต้นทุน คำนึงถึงประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการเอาเปรียบแรงงานในสายการผลิตที่เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม คนงานจึงมีฐานะยากจน และนายทุนซึ่งเป็นคนส่วนน้อยมีฐานะร่ำรวยขึ้น จนเกิดช่องว่างทางสังคมที่มีสูงชันเพราะการกระจายผลผลิตไม่เพียงพอ ต้องการให้ประสิทธิภาพสูงสุดในด้านการผลิต แต่มีประสิทธิภาพต่ำสุดในด้านการกระจายผลผลิต นำไปสู่ปัญหาความไม่เป็นธรรม (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2531) โดย สมณะโพธิรักษ์ (2547ข: 14) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไว้ว่าเป็นเศรษฐกิจที่ “ไม่มีคุณค่าต่อสังคมเลย” เนื่องจากความเหลื่อมล้ำ ที่ทำร้ายคน และสังคมตลอดเวลาอย่างไม่มีสิ้นสุด สอดคล้องกับ วิวัฒน์ชัย อัฒฉกร (2548: 3-4) ที่มีความเห็นว่า เศรษฐศาสตร์ทุนนิยมเป็นหลักที่เชื่อว่าคนจะสามารถเอาชนะธรรมชาติผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยสนับสนุนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีถึงขีดสุด และมองข้ามผลกระทบที่ก่อให้เกิดต่อสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และแม้แต่มนุษย์เอง เป็นการผลิตที่เน้นกำไรเชิงพาณิชย์โดยล้างผลาญทรัพยากรของโลกสถานเดียว

ภาษาอังกฤษของคำว่าเศรษฐกิจ (Economy) เศรษฐศาสตร์ (Economics) คนประหยัด (Economist) และ เครื่องมือที่ช่วยทำให้ประหยัด (Economizer) แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจ คือ การประหยัด สร้างประโยชน์สูง-ประหยัดสุด และสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือสังคม เพราะคำว่า เศรษฐชน คือผู้ที่มีความประเสริฐ มีความดีเป็นเลิศ ผู้ที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่แท้จริง คือ ผู้ที่สะสมน้อย (อัปปีจนะ) เสียสละเพื่อคนอื่นมาก (จาคสัมปทา) หรือเป็นคนเต็มใจจะจน (อนาคาริกชน) ที่ไม่สะสมทรัพย์ศฤงคาร แต่กลับมีประโยชน์สูงยิ่งขึ้นต่อสังคม (สมณะโพธิรักษ์, 2547: 66-67) จากมุมมองที่แตกต่างด้านเศรษฐกิจของสมณะโพธิรักษ์ จึงเกิดหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมขึ้น โดยนำมาปฏิบัติในพุทธสถานหรือวัดของชาวอโศก ทั้ง 9 แห่ง

สมณะโพธิรักษ์ (2546: 4, 6) กล่าววิพากษ์เศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยมไว้โดยสรุปว่า เป็นสิ่งลวงตาลวงใจ ทำลายมนุษย์และสังคมโลกอย่างซับซ้อนซ่อนกล เพราะยึดถือ “วัตถุ” เป็นสำคัญ และ “ไม่สิ้นการเสพโลภีย์” หรือ โลภียสุข ที่ถือเป็นความสุขอันเห็นแก่ตัว (กิเลส) ยังยินดีที่จะได้รับ ไม่รู้ความจริงเรื่อง “โลกุตระ” (การพ้นจากกิเลส) ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งพุทธ แต่บุญนิยมเป็นนวัตกรรมของสังคมที่จะทำให้โลกสงบสุขอบอุ่นด้วยจิตที่เป็นโลกุตระ เพราะชาวบุญนิยมเห็นว่าประโยชน์ตนนั้นคือ “ตนได้ให้” เกิดพร้อมกับ “ประโยชน์ท่าน” ที่ผู้อื่นได้รับ (สมณะโพธิรักษ์, 2549: 78) โดยอุดมคติอันสูงสุดของบุญนิยม ได้แก่ 1) ส. สุข 2) ส. สูง 3) ส. สร้างสรร 4) ส. เลียสละ 5) ส. สมบัติ 6) ส. สูญ และ 7) ส. สัมบูรณ์

“ระบบ ‘บุญนิยม’ นี้ ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในใจจริง ๆ ว่า จะช่วยสังคมมนุษยชาติที่ถูกพิษและฤทธิ์ของระบบ ‘ทุนนิยม’ กำลังดื้อนเข้ามอมอับอยู่ในปัจจุบันนี้ได้แน่ ๆ หากประชาชนได้ศึกษาช่วยกันวิจัยกันต่อ และอบรมฝึกฝนร่วมมือสร้างสรรค์ให้เกิดให้เป็นผู้เจริญตามระบบ ‘บุญนิยม’ นี้กัน จนมีคุณภาพ (Quality) และปริมาณ (Quantity) เพียงพอ ตอนนี้จะเห็นจะรู้ยังยากอยู่ ยิ่งจะเชื่อตามยิ่งยากใหญ่ เพราะยังมีผู้พอรู้พอเป็น หรือดำเนินชีวิตในระบบ ‘บุญนิยม’ ได้แล้ว จำนวนน้อยเหลือเกิน

เฉพาอย่างยิ่ง คนทั้งหลายเกือบทั้งโลกทุกวันนี้ก็ล้วนดำเนินชีวิตกันอยู่ด้วยระบบ ‘ทุนนิยม’ อย่างสนิทสนมและตายใจว่า ไม่เห็นจะมีระบบอะไรอื่นอีกเลยกันทั้งนั้น ส่วนผู้ที่เห็นและเข้าใจถึงได้ว่า ระบบ ‘ทุนนิยม’ กำลังเข้ามอมอับไปไม่รอด ช่วยมนุษยชาติในโลกให้เกิดสุขสันตอย่างอุดมสมบูรณ์ เป็นสังคมที่ดีตามอุดมการณ์ไม่ได้นั้น ก็ยังมีน้อยอยู่ด้วย จึงเป็นเรื่องยากที่ยากสุด ๆ จริง ๆ แต่ข้าพเจ้าก็ยังไม่เห็นทางออกอื่นใดเลยที่จะดีกว่าต้องปรับตัวมาเป็นระบบ ‘บุญนิยม’ นี้ให้ได้ แล้วสังคมมนุษยชาติในโลกไปรอดแน่ ๆ” (สมณะโพธิรักษ์, 2544: 12)

ถึงอย่างไรก็ตาม แม้สมณะโพธิรักษ์จะแสดงทัศนคติต่อระบบทุนนิยมไว้ว่าเป็นระบบที่ทำให้ประชาชนพานพบกับความยากลำบาก วัตถุนิยม มีวิถีชีวิตที่ไม่ยั่งยืน เป็นต้น แต่หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมตามแนวทางของสมณะโพธิรักษ์ ไม่ได้ปฏิเสธระบบทุนนิยมอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าบุญนิยมจะมีข้อต่างจากทุนนิยมอยู่มากแต่ไม่ได้ขัดแย้งกัน โดยสมณะโพธิรักษ์ (2547ก: 149-161) ได้อธิบายถึงความต่างแต่ไม่ขัดแย้งระหว่างระบบบุญนิยมกับระบบทุนนิยมไว้ว่า ในมิติเชิงลึก “บุญนิยมนั้นสนับสนุนทุนนิยม สอดคล้องเป็นมิตรไมตรีที่ส่งเสริมกันและกันได้เป็นอย่างดี” เพราะบุญนิยม

ยังต้องอาศัยทุนนิยมในบางส่วนกล่าวคือ “ทุนนิยม” นั้น คือ อุดมการณ์ที่มีเจตนาได้มาสะสมให้แก่ตนมาก ๆ ถ้าได้เงินทุนมากเท่าไรยิ่งดี แต่ถ้าได้ต่ำกว่าทุนถือว่าไร้สมรรถนะ แล้วจะทำให้เกิดความทุกข์ใจ ในขณะที่ “บุญนิยม” นั้น เป็นอุดมการณ์ที่ต้องการให้ ต้องการลดกิเลส ลดการสะสมมาให้แก่ตัว คำว่า “กำไร” ตามหลักคิดบุญนิยมจึงเป็นเจตนาเอามาให้แก่ตัวน้อยลง ถ้าสามารถขายต่ำกว่าทุนหรือให้ฟรีได้ คือความสำเร็จ และถ้าขายได้ต่ำกว่าทุนแล้วยังชีพอยู่ได้ดีด้วย ถือว่ามีสมรรถนะสูง คือ “กำไรอาริยะ” หากมองในเบื้องต้นจะเห็นว่าขัดแย้งตรงข้ามกัน แต่หากมองในเชิงลึก “คนหนึ่งรับเอา อีกคนหนึ่งให้” ทำให้อยู่ด้วยกันได้ เกื้อกูล ไม่ขัดแย้งกัน แต่ผู้ที่มีจิตวิญญาณของทุนนิยมจะเป็นผู้ที่ขัดแย้งกันเอง เพราะต่างต้องการรับเอา

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบโครงสร้างของหลักคิดทุนนิยมและหลักคิดบุญนิยม

หัวข้อ	ทุนนิยม	บุญนิยม
1. ความดี	มีการเสียดสละ ให้ แต่หวังผลตอบแทน ซึ่งยิ่งได้มากยิ่งดี	ให้โดยบริสุทธิ์ใจ เสียดสละโดยไม่หวังผลตอบแทน ศีลธรรมะ ฝึกลดกิเลส มีน้ำใจ
2. ความเก่ง	การได้เปรียบ การเอาเปรียบ การฉวยโอกาส ลวงซ่อนซ่อนเชิง	การให้บริการ การเสียดสละ จริงใจ ไร้กิเลส
3. กำไร	สิ่งทีเรียกร้อง บีบคั้นเอาจากผู้อื่น มากกว่าที่ลงทุนไป หรือ มากกว่าสิทธิที่พึงได้	การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ แบ่งปันช่วยเหลือ การให้ทำเพื่อผู้อื่น
4. ขาดทุน	การเสียเปรียบ	การเอาเปรียบคนอื่น
5. เป้าหมาย	เงินคือพระเจ้า การได้ใช้ ได้เสพ ถือเป็นกำไรแก่ชีวิต	กรรม 3 (กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม) คือบาปบุญที่ทำไว้ คือทรัพย์ที่สามารถติดต่อกันไปทุกชาติ
6. สุดท้าย	ทุนนิยมดึงดูดทรัพยากร คนกลายเป็นทาสของระบบ ฟุ้งเฟ้อ จนสังคมเข้าสู่กลียุค	ความขยันเพิ่มสมรรถนะ คนรู้คุณค่า ทรัพยากร ชีวิตเรียบง่าย อุดมสมบูรณ์ นำไปสู่สังคมที่สันติ

แหล่งที่มา: เปิดโลกบุญนิยม, 2540 อ้างถึงใน จิ่งเซียงฝ่าซือ, 2545: 19.

Heikkila-Horn (1997: 122-125) ได้เปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์แบบบุญนิยม กับ ทุนนิยม ไว้ดังนี้

เศรษฐศาสตร์แบบบุญนิยม เชื่อว่าบุญจะทำให้คนเป็นคนดี ทำในสิ่งที่ดี และช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อจะได้รับบุญกุศลเพิ่มมากขึ้นจนนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของกลุ่มชาวอโศก คือ การเป็นชาติบุญนิยม หมายถึงการมีศาสนาอยู่ในจิตใจ เศรษฐศาสตร์บุญนิยมนี้เองจะสามารถทำให้คนปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ การเข้าถึงความเป็นชาติบุญนิยมนี้ หมายถึง ประชาชนใช้ชีวิตภายใต้พื้นฐานความพอใจในสิ่งที่ตนมี หรือรู้จักพอประมาณ ไม่มีจิตริษยาผู้อื่น การใช้ชีวิตโดยไม่หลงไหลตามวัตถุนิยม ทำให้คนในสังคมเกิดความเท่าเทียมกัน

ในขณะที่เศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยม คนในสังคมจะใช้เกณฑ์วัดความสำเร็จในชีวิต 4 เกณฑ์ คือ ความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ การมีตำแหน่งในทางโลก การมีชื่อเสียง และความสุขทางโลกีย์ คนในสังคมทุนนิยมต้องการบ้านหลังใหญ่ มีทรัพย์สินสมบัติมากมาย แต่ชาวบุญนิยมพอใจกับการมีบ้านหลังเล็ก และไม่ต้องการสะสมเงินทอง โดยพอใจกับชีวิตเรียบง่าย รู้จักเจียมเนื้อเจียมตัว คนในสังคมทุนนิยมต้องการทำงานน้อย แต่ได้ผลตอบแทนมาก ในขณะที่ชาวบุญนิยมเลือกที่จะทำงานมาก เพื่อแลกกับผลตอบแทนที่น้อย เหล่านายทุนจะเลือกใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อสร้างสิ่งที่ตนเองต้องการ แต่ทำลายระบบนิเวศน์ ในขณะที่ชาวบุญนิยมเป็นนักอนุรักษ์

ในทางปฏิบัติร้านค้าของชาวบุญนิยมที่มีอยู่ทั่วประเทศตามพุทธสถานต่าง ๆ พยายามปฏิบัติตามนโยบายด้านคุณธรรม เช่น สินค้าจะถูกคิดราคาไว้ 2 ราคา คือ ราคาต้นทุนและราคาขาย โดยบวกกำไรน้อยมาก แต่นโยบายด้านคุณธรรมของบุญนิยมก็ยังสามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ แจกฟรี ขายของต่ำกว่าทุน ขายของเท่าทุน และขายของโดยมีกำไรน้อยมาก

ตารางที่ 2.4 บุญนิยมและทุนนิยมในกลุ่มสันตอโศก

	ทุนนิยม	บุญนิยม
1. ลักษณะ	การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่สิ้นสุด	เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างพอประมาณภายใต้พื้นฐานของศาสนา
2. วัตถุประสงค์	ความร่ำรวยทางวัตถุ	ความร่ำรวยทางจิตวิญญาณ
3. เกณฑ์ความสำเร็จ	ความฝัน 4 ประการ -ความร่ำรวยทางวัตถุ -การมีตำแหน่งทางโลก -การมีชื่อเสียง -การมีความสุขทางโลกีย์	เป็นอิสระจากความปรารถนาของปัจเจกชนจาก -ความร่ำรวยทางวัตถุ -การมีตำแหน่งทางโลก -การมีชื่อเสียง -การมีความสุขทางโลกีย์
4. เป้าหมายสูงสุด	การผูกพันยึดติดกับความร่ำรวยทางวัตถุ	การปลดปล่อยจากการยึดติดความร่ำรวยทางวัตถุ
5. ทักษะคติ	ยิ่งใหญ่ มากขึ้น ทรูหรา การแข่งขัน ความเห็นแก่ตัว	เล็กน้อย ลดลง สามัญ ความอุดมสมบูรณ์ ความเอื้อเฟื้อ
6. กิจกรรม	ทำงานน้อย ต้องการผลตอบแทนมาก เน้นการจัดการและควบคุม	ทำงานมาก หวังกำไรน้อย ใช้กำลังคน เน้นการมีส่วนร่วม
7. ผลต่อสิ่งแวดล้อม	สร้างมลภาวะ ทำลายสมดุลของธรรมชาติ	ปกป้องระบบนิเวศน์

แหล่งที่มา: Heikkilä-Horn, 1997: 123.

อภิชาติ พันธเสน และคณะ (2550: 87) ได้เปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจสองแนวคิด คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับระบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยม โดยสามารถสรุปได้ว่า

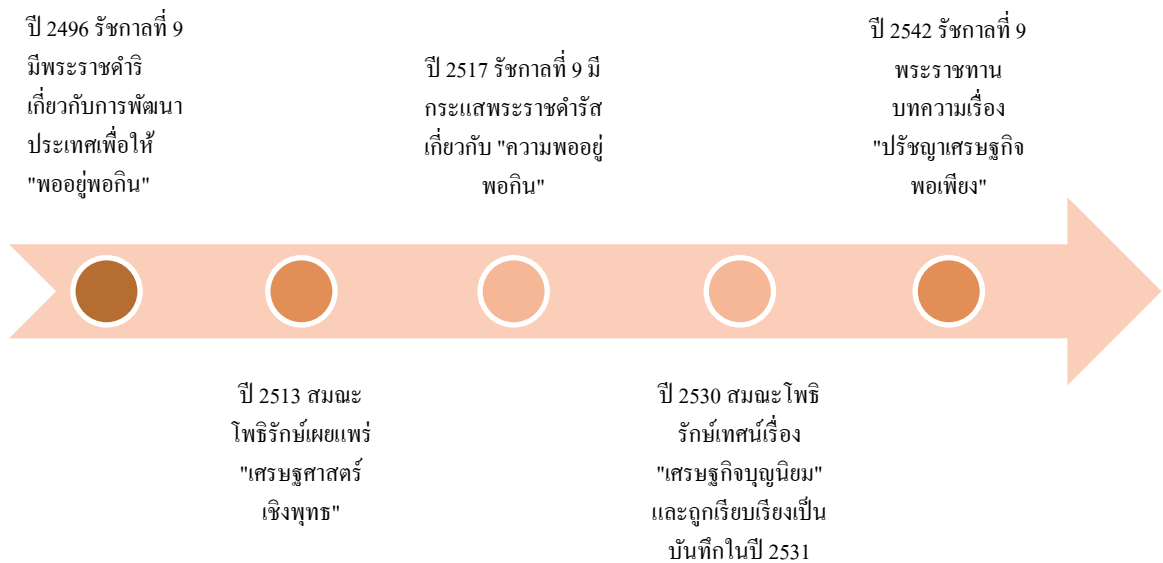
ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นเศรษฐศาสตร์แห่งความเจริญเติบโต มุ่งเน้นความสมบูรณ์ทางวัตถุ กลุ่มหลงใน โลภีธรรมและวัตถุนิยม มีโลกทัศน์แห่งความร่ำรวยทางวัตถุเป็นกรอบการ

ปฏิบัติหลัก อยากร่างงานน้อย แต่ความต้องการมากโดยไม่แบ่งปันซึ่งกันและกัน และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างมลภาวะและทำลายธรรมชาติ

ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยม เป็นเศรษฐศาสตร์แห่งความพอดีบนฐานของศาสนาธรรม มุ่งเน้นความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์เพื่อหลุดพ้นจากโลกีย์ธรรม มุ่งสู่การตัดขาดจากวัตถุนิยม มีโลกทัศน์แห่งความเรียบง่าย อยู่ง่ายกินง่ายเป็นกรอบการปฏิบัติหลัก ผู้คนในระบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยมขยันทำงาน แต่ความต้องการน้อย และรู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยคุ้มครองระบบนิเวศน์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจะมีแกนกลางทางความคิดที่คล้ายกันและสอดคล้องกันในเป้าหมาย โดยรัชกาลที่ 9 มีกระแสพระราชดำรัสถึง “ความพออยู่พอกิน” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 และเป็นเอกสารชัดเจนในพระบรมราโชวาทในปี 2517 และได้พระราชทานบทความเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2542 ในส่วนของหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมนั้นเป็นการตีความเศรษฐกิจตามหลักพุทธศาสนาของสมณะโพธิรักษ์ ที่ได้เทศน์แนว “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ” มาตั้งแต่เริ่มเผยแพร่ศาสนาเมื่อปี 2513 เกี่ยวกับทฤษฎีกำไรขาดทุนของอารยชนแท้ (จึงเชียงฟ้าชื่อ, 2545: 50) แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของหลักคิดดังกล่าว โดยหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมพบครั้งแรกในงานเขียนเรื่อง “ทฤษฎีกำไรขาดทุนของอารยชนแท้” ปี พ.ศ. 2527 ที่เศรษฐศาสตร์แบบบุญนิยมได้ตีความกำไรต่างไปจากเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยม กล่าวคือการให้เป็นการได้กำไรและต้องพยายามให้เกิดสัมมาอาชีวะ โดยทฤษฎีกำไรขาดทุนของอารยชนในแบบสมณะโพธิรักษ์นี้ ถือว่าการได้กำไรแบบทุนนิยม เป็นการขาดทุน ไม่สร้างคุณค่า และเกิดหนี้จากการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ถ้าขายในราคาเท่าทุนก็ไม่เกิดคุณค่าในสังคม แต่ถ้าขายขาดทุนจะเกิดการเสียสละให้แก่สังคมจึงเป็นกำไรแก่ผู้ค้าในระบบเศรษฐกิจบุญนิยม ทั้งนี้ในหนังสือ “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ” (2531) สุนัย เศรษฐบุญสร้าง ได้รวบรวมและขยายความการแสดงธรรมก่อนฉันของสมณะโพธิรักษ์เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม เมื่อปี 2530 ซึ่งสมณะโพธิรักษ์ได้เทศน์เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไว้อย่างชัดเจนต่างกรรมต่างวาระ และถูกรวบรวมไว้ในหนังสือและวารสารต่าง ๆ เช่น “สารอศก” ฉบับ ระบบสหสังคมเสรีบุญนิยม (2534) อ้างถึงใน จึงเชียงฟ้าชื่อ, 2545) “โพธิรักษ์-โพธิกิจ” (2538) “เปิดโลกบุญนิยม” (2540) บุญนิยม: นวัตกรรมสังคม (2546) “วิถีพุทธ” (2547) “พอเพียงแบบพุทธ” (2552)

ในช่วงหลังการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ปี 2540 นี้เองที่หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมได้กล่าวอ้างอิงถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังปรากฏในงานเขียนของ จริ่ง ใจ ตามภูมิ (2549) นามปากกาของสมณะโพธิรักษ์ ที่กล่าวถึงการข้ามพ้นวิกฤติทางเศรษฐกิจได้ด้วยการพึ่งตนเองให้ได้ ไม่เอาเปรียบใคร ตั้งใจเสียสละ โดยหลักเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นภาคปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง (สมณะโพธิรักษ์, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2559) ผู้วิจัยจึงได้เรียบเรียงช่วงเวลาการพัฒนาของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ลำดับการพัฒนาของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

1) สังคมบุญนิยม

ชาวโศกได้แปรความเชื่อในแนวทางแบบบุญนิยมตามหลักศาสนาพุทธ มาสู่การปฏิบัติทั้งรูปแบบการใช้ชีวิตและการทำงาน มีผู้ที่ออกบวชชายเรียกว่า สมณะ ผู้หญิงเรียกว่า ลิกขมาตุ และฆราวาสสามารถร่วมกันอยู่ในพุทธสถานหรือสังฆสถาน โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม พุทธสถานหรือสังฆสถานอาจเกิดก่อนการเป็นชุมชนหรือชุมชนมาก่อนก็ได้ แต่จะมีองค์กรที่เป็นนิติบุคคลดูแลสังฆสถานอยู่ภายในชุมชน ซึ่งชาวโศกก่อตั้งชุมชนแรกในปี พ.ศ. 2527 คือ ชุมชนปฐมโศก ตั้งอยู่ในจังหวัดนครปฐม ปัจจุบันชุมชนชาวโศกกระจายอยู่ทั่วประเทศโดยมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ทั้งบ้าน วัด และ โรงเรียน อยู่ 9 แห่ง และอยู่ในขั้นการพัฒนาจนสามารถมีบ้าน วัด และ โรงเรียนอีก 16 แห่ง ซึ่งมีองค์กรกลางในการประสานงาน “เครือข่าย

ชุมชนบุญนิยมชาวอโศก” เรียกว่า สถาบันบุญนิยม โดยเครือข่ายชุมชนบุญนิยมชาวอโศกนี้มีหลักสัจธรรม โภคิเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ในหนังสือ “คอบฝรั่งเรื่องสังคัมพุทธ” สมณะโพธิรักษ์ (2547ก: 126-132) ตอบคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างชุมชนว่า “คุณธรรมและคุณภาพในคน” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างชุมชนไม่ว่าชุมชนไหน ๆ และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการสร้างชุมชน การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ปรัชญา นโยบาย เป็นอาทิ ถือเป็นองค์ประกอบรอง โดยในสังคัมบุญนิยม “การสร้างคนที่มีคุณธรรมและคุณภาพ” เป็นไปตามหลักพุทธศาสนา เมื่อคนมี “เอกลัทธิ” (ความพอใจอย่างเดียวกัน) “เอโกธัมโม” (คุณธรรมที่มีลักษณะ “สัมมา” แท้) มี “สามัญญาตา” (คุณธรรมที่ไปในทิศทางเดียวกัน) “ทิฏฐิสามัญญาตา” (ปัญญาไปในทิศทางเดียวกัน) และ “ศีลสามัญญาตา” (แนวประพฤติสอดคล้องกัน) อยู่รวมกันจะเกิดสังคัมชุมชนที่มีวัฒนธรรม มีความเป็นอยู่อย่างอิสระเสรีภาพ (Independence)-ภราดรภาพ (Fraternity)-สันติภาพ (Peace)-สมรรถภาพ (Efficiency)-บูรณภาพ (Integrity) ซึ่งถือเป็นอุดมการณ์ 5 อย่างของสังคัมบูรณาการในระบบบุญนิยม

สร้างคนให้มีอิสระเสรีภาพ คือ การหมดสิ้นความเป็นทาสได้สูงสุด ทั้งทาสมนุษย์ ทาสค่านิยมของสังคัม ทาสวัตถุ ทาสลาภยศสรรเสริญ และทาสกิเลสในตัวเอง

สร้างคนให้มีภราดรภาพ คือ การอยู่รวมกันที่สามารถพึ่งพาอาศัยกัน พึ่งเกิด พึ่งแก่ พึ่งเจ็บ พึ่งตายกันได้อย่างมีน้ำใจเกื้อกูลเอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน สามัคคีปรองดอง ถ้อยทีถ้อยอาศัย

สร้างคนให้มีสันติภาพ คือ คนที่มีคุณธรรมคุณภาพสูงส่งถึงขีดถึงขั้นมารวมตัวกัน เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น ราบรื่น เรียบร้อย ง่ายงาม

สร้างคนให้มีสมรรถภาพ คือ นำความสามารถของมนุษย์มาทำให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์ทั้งปวง แก่โลกทุกด้าน เป็นมนุษย์ที่เป็น “อาริยชน”

สร้างคนให้มีบูรณภาพ คือ ให้มีความดี มีคุณธรรมคุณภาพสมดุลเต็มสภาพ

สมณะโพธิรักษ์ (2544: 12) กล่าวถึงการทวนกระแสต่อทุนนิยมว่าชาวบุญนิยมทวนกระแสอย่างมีความสุข ไม่ใช่กระทำอย่างจนใจ ไร้ทางออก หรือสุดทุกข์สุดฝืนทน แต่อาจจะมีความฝืน ความเพราะกิเลสของบางคนยังไม่หมดหรือยังไม่ลดลงก็ต้อง “ตั้งตนอยู่บนความลำบาก” (ทุกขายะ อุตตนาัง ปทหติ) อันเหมาะสมกับตนเองเท่าที่ตนจะพอลำบากได้ “กุศลธรรมจึงจะเจริญยิ่ง” นั่นคือการปฏิบัติตนเป็น “มัชฌิมาปฏิปทา”

โดยชุมชนบุญนิยมนี้มีพื้นฐานความเชื่อของการสร้างอุดมการณ์บุญนิยม 4 (วินัยธรรม อโศกตระกูล, 2549: 176) คือ

1) พลังของกลุ่มหรือกระบวนการกลุ่ม ชาวอโศกดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นหมู่กลุ่ม ที่ทุกคนปฏิบัติธรรมในแนวทางเดียวกัน จึงมีทรัพยากรบุคคลในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อของตน กิจวัตร กิจกรรมและกิจการ ทุกอย่างของชุมชนล้วนกระทำในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม

2) พลังของศาสนา หลังจากสร้างชุมชนแล้ว ชาวอโศกก็สร้างพุทธสถาน ซึ่งเป็นพลังที่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างสังคมชุมชนอันดีงาม (โดยยึดแนวทางพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อใช้กำลังกาย ใจ สมอง ในการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคมให้ดียิ่งขึ้น) ซึ่งสมณะโพธิรักษ์ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ศาสนาคือพลังที่รวบรวมสังคม อันใดที่ไม่เป็นไปเพื่อความร่วมมือรวมกัน ไม่ใช่ศาสนา”

3) พลังของธรรมะ ธรรมะหรือคำสอนหรือปรีชาญาณหรือทฤษฎี เปรียบเสมือนแผนที่ชี้บอกทิศทางแก่ผู้เดินทางให้เดินไปในทางที่ถูกต้อง

4) พลังของกรรม ชาวอโศกเชื่ออำนาจในตน การกระทำของตนเอง (กัมมัฏสะกตา) จะมีผลต่อชะตากรรมของตนเอง มีความพยายามอย่างแรงกล้าที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เป็นกุศลตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อสั่งสมกรรมดีให้มาก ให้กรรมดีที่ตนกระทำเป็นที่พึงของตน ด้วยการฝึกตนให้เป็นคนมีศีลธรรม ตามหลักมนุษยพัฒนา 9 ประการ (วรรณะ 9)

พลัง 4 ประการของชาวบุญนิยมก่อให้เกิดการกำหนด “ลักษณะบุญนิยมที่สมบูรณ์ 11 ประการ” เพื่อให้สามารถเข้าใจการปฏิบัติตนของชาวบุญนิยม โดยมีทางสายกลางเป็นแกนหลักประกอบด้วย

ข้อ 1 “ทวนกระแส” (คนละทิศกันกับ “ทุนนิยม”)

ข้อ 2 ต้องเข้าเขต “โลกุตระธรรม”

ข้อ 3 ทำได้ยาก (ยกเว้นผู้มีบารมีเท่าที่มีจริง) แม้ยากก็ต้องทำ

ข้อ 4 เป็นไปได้ (ไม่ใช่ฝันเพื่อง)

ข้อ 5 เป็นจริง ไม่สร้างภาพ เป็นสัจธรรม (ของจริงของแท้สำหรับมนุษย์และสังคม)

ข้อ 6 กำไร “แบบอาริยะ” (“กำไร” ของชาวบุญนิยม หรือที่เรียกว่า “ผลได้” เรียกว่า “ผลประโยชน์” สำหรับตน ก็คือ “สิ่งที่ ให้ออกไป-คุณค่าที่ได้สละจริงเพื่อผู้อื่น เพื่อมวลมนุษย์ และสัตว์โลกทั้งหลาย” อย่างสุจริตใจ ไม่ต้องการสิ่งตอบแทนกลับมา (จะไม่ใช้เสียสละอย่างมีเล่ห์เชิง) “กำไร” จึงคือ “บุญ” ที่มีกุศลเจตนา และจากสัมปทา ด้วยปัญญาอันยิ่ง (ญาณทัสสนะ) เพราะลดละกิเลสแบบโลกุตระ ชนิดมีญาณหยั่งรู้กิเลส รู้ความละจางคลายในจิต)

ข้อ 7 สร้าง “คน” ให้ประสบผลสำเร็จเป็นหลัก (ไม่ใช่ไปมัวหลงสร้างรายได้ สร้างทุนหรือ วัตถุทรัพย์ทั้งหลาย อันได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุขมาให้แก่ตน หรือไม่ต้องไปหลงสร้างทฤษฎี สร้างหลักวิชาการใด ๆ อีก เพราะมีทฤษฎีของพระพุทธเจ้าสมบูรณ์แล้ว)

ข้อ 8 ต้องศึกษาฝึกฝนกัน จน “จิตเกิด-จิตเป็น” เรียกว่า “บรรลุธรรม ขึ้นปรมัตต สัจจะสู่โลกุตระ” ตามลำดับ จึงชื่อว่า “เป็นผลสำเร็จ” จริง

ข้อ 9 ความร่ำรวยอุดมสมบูรณ์ ไม่อยู่ที่ส่วนบุคคล แต่อยู่ที่ส่วนรวมหรือส่วนกลาง (แต่ไม่ได้หมายความว่า ส่วนตัวรวยไม่ได้ จะรวยก็ได้ แต่สมัครใจไม่รวยเอง)

ข้อ 10 เชิญชวนให้มาคู่ได้ หรือพิสูจน์ได้ คู่เดียวกันกับพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

ข้อ 11 จุดสัมบูรณ์ คือ อิศรเสรีภาพ-ภราดรภาพ-สันติภาพ-สมรรถภาพ-บุรณภาพ

ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตต่อการสร้างเศรษฐกิจชุมชนของชาวนุญนิยมอย่างนี้ว่า การสร้างฐานรากของเศรษฐกิจตามแนวคิดของมหาตมะ คานธี จะให้ความสำคัญกับ “หมู่บ้านที่พึ่งตนเองได้” แล้วจึงค่อยทำให้ระดับที่ใหญ่ขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้ แต่สมณะโพธิรักษ์เพิ่มเติมการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระบบบุญนิยมด้วยการ “พัฒนาคน” เพราะคนคือสิ่งที่ขับเคลื่อนชุมชนไปตามทิศทางและความเชื่อของคนในชุมชน และเมื่อการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธคือการลดละกิเลสอย่างจริงจังก็จะเกิดมรรคผลเป็นอาริยบุคคล เมื่อคนดี ระบบสังคมดี สังคมนั้นก็จะเป็นสังคมอุดมสมบูรณ์ที่มีความผาสุกได้

2) กิจกรรมบุญนิยมในการพัฒนาสังคมไทย

ชาวโศกได้จัดแบ่งรูปแบบกิจการบุญนิยม ที่ยึดหลักการพึ่งตนเองตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง จนเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้ด้านชุมชนเข้มแข็ง (ไม่เป็นทาสบริโภคนิยมและทุนนิยม) ประกอบด้วย 12 สถาบัน (ชาวมุขนิมบุญนิยมสันตโศก, 2557: 38-46) ได้แก่

(1) ศาสนาบุญนิยม ประกอบด้วย 8 องค์การ คือ มูลนิธิธรรมสันติ, กองทัพนวมูลนิธิ, สมาคมผู้ปฏิบัติธรรม, ธรรมทัศน์สมาคม (จำหน่ายสื่อธรรมะ), มูลนิธิเพื่อช่วยเหลือ, สมาคมศิษย์เก่าสัมมาสิกขา, สมาคมนักศึกษาผู้ปฏิบัติธรรม (นศ.ปธ.) และมูลนิธิบุญนิยม

(2) ชุมชนบุญนิยม ประกอบด้วย พุทธสถาน, ชุมชน, โรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ

(3) การศึกษาบุญนิยม มีปรัชญาการศึกษาว่า “ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา” ประกอบด้วยโรงเรียนสัมมาสิกขาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ สอนให้นักเรียนพึ่งตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) โรงเรียนสัมมาสิกขาสันตโศก (จังหวัดกรุงเทพมหานคร) 2) โรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมโศก (จังหวัดนครปฐม) 3) โรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีโศก (จังหวัดอุบลราชธานี) 4) โรงเรียนสัมมาสิกขาสื่อโศก (จังหวัดนครสวรรค์) 5) โรงเรียนสัมมาสิกขาสีมาโศก (จังหวัดนครราชสีมา) 6) โรงเรียนสัมมาสิกขาศิระขอโศก (เปิดสอนในระดับประถมศึกษา

จนถึงมัธยมศึกษา) 7) โรงเรียนสัมมาสิกขาภูผาฟ้าน้ำ (จังหวัดเชียงใหม่) และ 8) โรงเรียนสัมมาสิกขาหินผาฟ้าน้ำ (จังหวัดชัยภูมิ)

(4) บริโศคนุญนิยม ประกอบด้วย 1) ชมรมมังสวิรัตติแห่งประเทศไทย สาขา จตุจักร 2) ชมรมมังสวิรัตติแห่งประเทศไทย สาขาหน้าสันตือโสศ และ 3) อุทยานบุญนิยม จังหวัด อุบลราชธานี

(5) พาณิชย์บุญนิยม ประกอบด้วย 1) บริษัท พลังบุญ (บุญนิยม) จำกัด ผลิตและ จัดจำหน่ายสินค้าชาวอโศก รวมทั้งสินค้าจากวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศ สนับสนุนพืชไร่ไร้สารพิษ ปลอดภัยเคมี 2) ร้านกู่คินฟ้า จำหน่ายพืชผักและผลไม้ไร้สารพิษเครื่องแกกสิกรรมไร้สารพิษ 3) สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาอโศก และ 4) สหกรณ์บุญนิยม

(6) กสิกรรมบุญนิยม ประกอบด้วย กสิกรรมธรรมชาติ (ไร้สารพิษ), ขยะวิทยา และปุ๋ยสะอาด ถือเป็นวงจรที่สมบูรณ์ของวัฏจักรแห่งบุญ โดยการทำการกสิกรรมธรรมชาติมีหลักการ 3 ประการ คือ 1) ไม่ไถพรวน 2) ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และ 3) ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง

(7) อุตสาหกิจชุมชนบุญนิยม ประกอบด้วยสำนักงานสาขาที่ 3 ของบริษัท พลังบุญ (บุญนิยม) จำกัด เป็นผู้ผลิตน้ำยาทำความสะอาดและยาสมุนไพรไร้สารพิษเพื่อใช้ภายในชุมชนเป็นหลักก่อนแล้วจึงผลิตจำหน่ายตามความสามารถและความต้องการของผู้บริโภค

(8) การเมืองบุญนิยม มีคำขวัญว่า “เศรษฐกิจพึ่งตนเอง ชุมชนเข้มแข็ง ประชาธิปไตย ประเทศไทย” ประกอบด้วย “พรรคเพื่อฟ้าดิน”

(9) ศิลปวัฒนธรรมบุญนิยม ในวัฒนธรรมของชาวอโศก “ศิลปะ” คือ “มงคลอันอุดม” ทำให้มนุษย์ประเสริฐขึ้น นำพามนุษย์ไปสู่ความเจริญอันสูงสุด โดยมีทั้ง “สุนทรียศิลป์ และ แก่นศิลป์” โดยสร้างสุนทรียศิลป์ขึ้นเพื่อให้นักสนใจและนำไปสู่การเอาแก่นศิลป์หรือสาระ ทั้งการวาด เขียน ปั้น วรรณกรรม ทำทาง เป็นต้น ไม่ชมหรสพอนาจาร

(10) สื่อสารบุญนิยม มีคำขวัญ คือ “สื่อสร้างสรรค์ ขันช่วยสังคม ระดมบุญคุณธรรม” ประกอบด้วย 1) บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด, สำนักพิมพ์ก้านแก่น, กลุ่มชุดผั่งผั้น เป็นแหล่งผลิตหนังสือธรรมะเพื่อเผยแพร่เป็นหลัก 2) ธรรมปฏิกรรม, แผนกโศศ, แผนกธรรมรูป, แผนกธรรมปฏิบัติ, แผนกธรรมปฏิบัติสัมพันธ์ 3) ห้องสมุดประชาชนสมาคมผู้ปฏิบัติธรรม (จังหวัดกรุงเทพมหานคร) 4) คลังเสียง, อินเทอร์เน็ตอโศก 5) สถานีโทรทัศน์ “บุญนิยมทีวี (Boonniyom TV)” ดำเนินงานโดยมูลนิธิบุญนิยม เดิมชื่อ สถานีโทรทัศน์เพื่อแผ่นดิน (For the Earth) ดำเนินงานโดยบริษัท ถอยหลังเข้าคลอง จำกัด (ออกอากาศปี พ.ศ. 2550) และเปลี่ยนชื่อเป็น สถานีโทรทัศน์เพื่อมนุษยชาติ FMTV (For Mankind Television) พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น บริษัท เดินหน้าฝ่ามหาสมุทร จำกัด และในปี พ.ศ. 2557 จึงเปลี่ยนเป็น “บุญนิยมทีวี” โดยมีคำขวัญว่า “ทุกบรรยาอากาศ

คือการรายงานความจริง” (Truth Media) ด้วยทุนสนับสนุนจากสถาบันขยะวิทยาด้วยหัวใจ (สขจ.) และการบริจาคผ่าน “มูลนิธิบุญนิยม” และ “แรงงานฟรี” ของผู้มีจิตศรัทธา

(11) สุขภาพบุญนิยม ประกอบด้วย 1) หน่วยคัดกรองสินค้า 2) กลุ่มงานพัฒนาระบบสุขภาพชาวอโศก และ 3) ชมรมผู้สูงอายุ

(12) สถาบันขยะวิทยาด้วยหัวใจ (สขจ.) หรือ Institute of Ethical Waste Management เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา ภายใต้การกำกับดูแลของมูลนิธิบุญนิยม พัฒนามาจากแนวคิด 3 อาชีพคู่ชาติ (กสิกรรมธรรมชาติ ไร้สารพิษ, ปุ๋ยสะอาด และขยะวิทยา) ของสมณะโพธิรักษ์ สขจ. เกิดขึ้นพร้อมกับ FMTV ปี 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้มาสนับสนุนสถานีโทรทัศน์

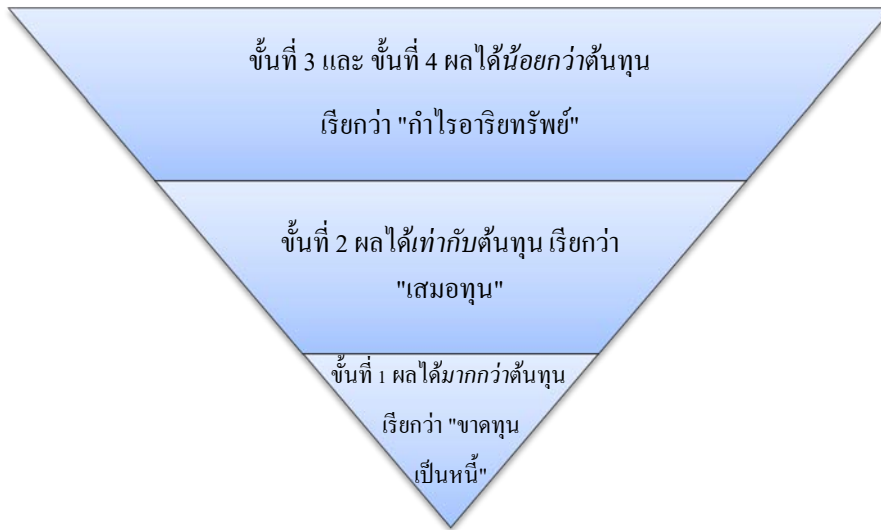
สมณะโพธิรักษ์และชาว อโศกเชื่อมั่นว่าสิ่งที่มนุษย์ควรได้รับเป็นทรัพย์แท้ที่ติดตัวไป คือ “อาริยทรัพย์” ซึ่งต้องเกิดจากความเสียสละทรัพย์ แรงงาน เป็นอาทิ เพื่อลดละกิเลสให้มากที่สุดด้วยการให้ทาน บริจาคออกไปเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น จึงเกิดหลักการค้าขายตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม โดยสามารถจัดแบ่งลักษณะได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ (ชาวบุญนิยมสันตืออโศก, 2557: 32, 34)

ขั้นที่ 1 ขายให้ต่ำกว่าราคาท้องตลาดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งยังไม่ถือว่าเป็นบุญนิยมแต่ทำให้คนพออยู่ได้ตามที่ต้องการ ซึ่งมีระดับความพอใจที่ต่างกัน

ขั้นที่ 2 ขายเท่าทุน (เริ่มต้นบุญนิยมขั้นแรก) ยังไม่มีบุญแต่ก็ไม่มีบาป ทำให้ต่อทุนทำงานต่อไปได้

ขั้นที่ 3 ขายต่ำกว่าทุนที่ลงไป อาจไม่รวมค่าแรง ค่าโสหุ้ย ค่าวัตถุดิบที่ผลิตเอง หรือหาได้ตามธรรมชาติ เป็นต้น ยิ่งขายต่ำกว่าทุนได้มากเท่าไรยิ่งได้บุญมากเท่านั้น

ขั้นที่ 4 แจกฟรี เป็นการเกื้อกูลกันและกัน

ภาพที่ 2.4 หลักอริยทรัพย์

แหล่งที่มา: ชาวนุญนิยมสันตือโสภ, 2557: 34.

ชาวนุญนิยมสันตือโสภ (2557: 48) ได้กล่าวถึงหลักการแห่งบุญนิยม ด้วยการแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ นโยบายการค้า อุดมคติ หลักการตลาด อุดมการณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) นโยบายการค้า ได้แก่ ขายถูก ไม่ฉวยโอกาส ขยัน อุตสาหะ ประณีต ประหยัด
- 2) อุดมคติ ได้แก่ ขายถูกกว่าตลาด ขายเท่าทุน ขายต่ำกว่าทุน แจกฟรี
- 3) หลักการตลาด ได้แก่ ขายของที่ดี ราคาถูก เชื่อสัจย์ มีน้ำใจ ขายสด งดเชื่อ (เครดิตเหนือเครดิต)
- 4) อุดมการณ์ ได้แก่ แรงงานฟรี ปลอดหนี้ ไม่มีดอกเบี้ย เฉลี่ยทรัพย์เข้ากองทุน

3) ระบบสาธารณโภคี

สาธารณโภคีเป็นส่วนหนึ่งของหลักคตินุญนิยมที่สมณะโพธิรักษ์ได้นำพาชาวอโศกหรือชาวสันตือโสภประพฤติปฏิบัติภายใต้ระบบนี้จนเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านหลายแห่งทั่วประเทศ โดยเน้นการให้คุณค่าในหลักการ “ของส่วนกลาง” ตามรอยพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่, 2550: 3) สมณะโพธิรักษ์เทศนาที่สันตือโสภ กรุงเทพมหานคร วันที่ 30 ตุลาคม 2559 เรื่อง “สาธารณโภคี” ไว้ว่า สาธารณโภคีมาจาก “สาธารณณะ” คือ ทั่วไปทั้งหมด เป็นส่วนรวมทั้งหมด และ “โภคี” คือ การบริโภคร่วมกัน คำว่า “สาธารณโภคี” จึงหมายถึง คนทั่วไปรู้สึกว่าได้บริโภคร่วมกัน โดยใช้จิตวิญญาณเป็นประธาน เพื่อให้เกิดความเป็นสาธารณโภคี

“ไม่ว่าใครในสังคม ‘สาธารณโภคี’ ที่ต่างคนต่างทำงานอะไร ทำสัมมาอาชีพใด ๆ ก็ตาม อยู่ในสังคมนี้ เมื่อเกิดผลผลิต-เกิดผลได้ เป็นวัตถุดิบบ้าง เป็นทรัพย์สินบ้างเงินทองบ้าง ที่สุดแม้แต่ลาภที่ได้มาจากการบิณฑบาตก็ตาม จะต้องเอามารวมกันเป็นส่วนกลาง บริโภคร่วมกันในหมู่ประชากรที่ต่างก็มีศีลทั่วทุกคน คือ ทุกคนในสังคมนี้มีศีลกันอย่างเป็นสามัญ มีทิวฐิก็เป็นสามัญ คือ ทั่วทุกคนต่างก็มีความเห็นหรือมีทิวฐิที่ว่า ชีวิตที่ดีแท้จะต้องประพฤติตนไปสู่โลกุตระภูมิ” (สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่: 2550, 8)

ในหนังสือ “สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่” (2550: 7-11, 23) ได้รวบรวมคำอธิบายเกี่ยวกับสาธารณโภคีจากการเทศนาของสมณะโพธิรักษ์โดยสรุปได้ว่า สาธารณโภคีเป็นระบบสังคมแบบหนึ่ง ที่เกิดขึ้นมาในสังคมโลก ซึ่งเป็นเศรษฐศาสตร์ที่ซับซ้อน เพราะมี “สัจจะซ่อนสภาพ” (ปฏินิสตัคคะ) ต่างจากสามัญสำนึกของมนุษยชาติ สาธารณโภคี หมายความว่า การมีลาภที่ได้มาโดยธรรม ต่างก็นำมารวมกันบริโภคร่วมกัน ไม่สะสมเป็นของส่วนตัว โดยประชากรในระบบสาธารณโภคีจะมีความเป็นอยู่ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ มีคุณสมบัติของ “สาราณียธรรม 6” โดยคุณสมบัติของสาราณียธรรม 6 นั้นคือ คนในสังคมต่างมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยเมตตาทางกายกรรม วาจกรรม มโนกรรม ทั้งประกอบด้วยความเป็นสาธารณโภคี ศีลสามัญญตา ทิวฐิสามัญญตา โดยหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย

- 1) เมตตาตั้ง กายกัมมัง (กายกรรม ประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง)
- 2) เมตตาตั้ง วาจกัมมัง (วาจกรรม ประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง)
- 3) เมตตาตั้ง มโนกัมมัง (มโนกรรม ประกอบด้วยเมตตา ทั้งลับ-แจ้ง)
- 4) ลาภกัมมิกา (แบ่งปันลาภผลแก่กัน เป็นสาธารณโภคี)
- 5) ศีลสามัญญตา (มีศีลบริบูรณ์เสมอเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์)
- 6) ทิวฐิสามัญญตา (มีความเห็นอย่างอาริยะเสมอเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์)

อีกทั้งสังคมที่มีเศรษฐกิจแบบสาธารณโภคีนี้จะต้องอยู่ร่วมกันด้วย “ความเมตตา” เป็นสำคัญ เพราะเมตตาเป็นคุณสมบัติของจิตวิญญูณที่เป็นประธานให้แก่กายกรรมและวาจกรรมของผู้ที่มีเมตตา จนก่อให้เกิด “คุณธรรม” 7 ประการ ได้แก่

- 1) เป็นชุมชนที่มีความระลึกถึงกัน (สาราณียะ)
- 2) เป็นชุมชนที่มีความรักกัน (ปิยกรณะ)
- 3) เป็นชุมชนที่มีความเคารพกัน (ครุกรณะ)
- 4) เป็นชุมชนที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สังคหะ)

- 5) เป็นชุมชนที่ไม่วิวาทกัน (อวิวาทะ)
- 6) เป็นชุมชนที่พร้อมเพรียงกัน (สามัคคิยะ)
- 7) เป็นชุมชนที่มีเอกภาพ มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (เอกิ ภาวะ)

สังคมชุมชนที่เป็นสาธารณ โภคิที่นอกจากจะต้องมีคุณธรรม 7 ประการและสาธารณิยธรรม 6 ประการแล้ว ยังมีลักษณะที่สามารถสังเกตได้อย่างเป็นรูปธรรมจากการเป็นชุมชนที่ไม่มีอบายมุข ไม่ฆ่าสัตว์ กินมังสวิวัติ ถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ บางคนถือศีล 8 หรือ ศีล 10 ไม่สะสมเงินทอง เป็นของตน ทำงานฟรี ไม่มีเงินเดือน ใช้เงินส่วนกลาง กินร่วมกันใช้ร่วมกันในทรัพย์สินส่วนกลาง การยืมเงินในระบบสาธารณ โภคิไม่ใช่การกู้ แต่เป็นการ “เกื้อ” เพราะไม่มีดอกเบี้ย เงินที่ยืมไปคือเงินหมุน” ไม่ใช่เงินหนี้ เพราะไม่ส่งเสริมการสะสม และทำตามหลัก “วรรณะ 9” ที่ว่า “อปจยะ” คือ การไม่สะสมจะต้องสะพัดออก ในองค์กรบุญนิยมระบบสาธารณ โภคินั้น ไม่มีการให้เงินเชื่อ คือ มีเงินเท่าไรซื้อเท่านั้น เรียกว่า “เครดิตเหนือเครดิต” (สาธารณ โภคิ เศรษฐกิจชนิดใหม่, 2550: 15-18)

จึงสามารถสรุปความเป็นสาธารณ โภคิ ของชาวอโศกได้ว่า เป็นเศรษฐกิจภายใต้ระบบบุญนิยม ที่เป็นหลักอยู่ในสาธารณิยธรรม 6 โดยชุมชนหรือกลุ่มที่มีความเป็นสาธารณ โภคิจะต้องมีคุณธรรม 7 ประการอันเป็นผลมาจากความมีเมตตาอย่างแท้จริง ที่ต้องเมตตาทั้งกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม โดยผู้คนชุมชนที่มีสาธารณ โภคิถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ มีการบริ โภคเป็นสาธารณะ คือ กิน อยู่ หา ใช้ส่วนกลางร่วมกัน

2.3 หลักศาสนาพุทธกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

หากจะเชื่อมโยงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ นักวิชาการอันดับต้น ๆ ที่เสนอการพัฒนาตามแนวเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ คือ ดร.ชูมาเคอร์ (E.F. Schumacher) ผู้เขียนหนังสือ “Small is Beautiful: Economics as if People Mattered” เมื่อ ค.ศ. 1973 และได้รับการยอมรับว่าเป็น “บิดาของเศรษฐศาสตร์ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง” เน้นการทำเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ การแบ่งปัน และเทคโนโลยีขั้นกลางเพื่อรับใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์และอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เห็นด้วยกับเทคโนโลยีที่ผูกขาดโดยกลุ่มอุตสาหกรรมรายใหญ่เพราะเป็นการเอาเปรียบและทำลายผู้อื่น (วิวัฒน์ชัย อรรถากร, 2556: 15-21) ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนของมหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi) ผู้ต่อสู้เพื่อสันติ ผู้นำขบวนการกอบกู้เอกราชของอินเดียเป็นเวลา 25 ปี (สำเร็จในปี 2490) คานธีสนับสนุนแนวทางการพัฒนาโครงการขนาดเล็กสำหรับโลกที่สาม ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจหมู่บ้าน การผลิตด้วยมือและแรงงานคน การกระจายอำนาจ รู้จักใช้และพัฒนา

เทคโนโลยีท้องถิ่น รวมไปถึงความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ (วิวัฒน์ชัย อรรถากร, 2556: 15) ถือเป็นแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับคนเป็นใหญ่ในการพัฒนาประเทศ

โดยการพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาว่าต้องใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตนเอง ด้วยเทคโนโลยีขั้นกลางจากการผสมผสานกับเทคโนโลยีตะวันตกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็น “เศรษฐศาสตร์แนวทางสายกลาง” ที่ไม่ปฏิเสธโลกาภิวัตน์แต่ต้องสร้างฐานภายในชาติให้แข็งแกร่ง ทูกระบบในการเข้าสู่โลกาภิวัตน์ เป็นการยึดหลักพุทธศาสนา เห็นคุณค่าของอหิงสา เคารพยำเกรง ต่อธรรมชาติ และความรักความเห็นใจต่อผู้เสียเปรียบ (วิวัฒน์ชัย อรรถากร, 2556: 15-16, 21)

หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดการพัฒนาคน ยึดหลักทางสายกลาง ผู้พัฒนาอย่าง ยั่งยืนและกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยไม่ได้เป็นหลักคิดที่อยู่เหนือแนวทางของพุทธเศรษฐศาสตร์ แต่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธเศรษฐศาสตร์ อภิขัย พันธเสน (อภิขัย พันธเสน และคณะ, 2550: 64-65) อธิบายว่าพุทธเศรษฐศาสตร์นั้นมีสถานภาพเช่นเดียวกับเศรษฐศาสตร์แบบมาร์กซ์ (Marx) มาร์แชลล์ (Marshall) หรือแบบเคนส์ (Keynes) แต่มีรากฐานวิธีคิดที่ต่างกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลักอื่น ๆ กล่าวคือ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีพื้นฐานวิธีคิดมาจากการเชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผลและพยายามแสวงหาความพึงพอใจสูงสุด แต่พุทธเศรษฐศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับอวิชชาคือ ความไม่รู้ อันเป็นเหตุของความไร้เหตุผล ปัญญาที่เกิดจากการรักษาศีลและสมาธิจะทำให้ความไร้เหตุผลของมนุษย์ลดลง ดังนั้นหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นย้ำถึงความพอประมาณและความมีเหตุผลหรือการทำให้ดีที่สุดในด้านการจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม (Optimization Through Proper Risk Management) เพื่อเน้นการยับยั้งหรือลดความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รัฐจึงต้องสร้าง กฎกติกา บทลงโทษ หรือมาตรการด้านภาษี และเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างความพอเพียง จำกัด ความโลภของผู้ดำเนินการทางเศรษฐกิจ

เสน่ห์ จามริก (2551: 12-13) ได้เชื่อมโยงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธศาสนาผ่าน เกณฑ์คุณค่า 3 ประการ ได้แก่ สำนึกความเป็นชุมชนและสังคมมนุษย์ ความประสานกลมกลืนของ เสรีภาพกับความเป็นธรรมทางสังคม และคุณค่าศักยภาพพัฒนาตนเองของมนุษย์ ทั้ง 3 ประการนี้ คือวิถีชีวิตอันเที่ยงธรรมตามหลักศาสนาพุทธ หรือ “วิถีแห่งธรรม” ซึ่งเป็นวิถีที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ “รู้จักพอ” และมุ่งขจัดความ “ไม่รู้จักพอ” อันเป็นอวิชชาและเป็นบรรทัดฐานของการ กำหนดนโยบายเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระดับโลกอยู่ทุกวันนี้ โดยเศรษฐกิจพอเพียงนั้นถือเป็นการแก้ไขปัญหาและการปลูกฝังในระดับความคิดและวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างแน่นอน

2.3.1 เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

ผู้วิจัยได้สรุปหลักการทั่วไปของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธจากหนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การบริโภคด้วยปัญญา หมายถึง การบริโภคที่พอดี ซึ่งเป็นแกนของเศรษฐกิจแบบพอดี หรือเศรษฐกิจมัชฌิมา เป็นจุดเริ่มต้น และเป็นแกนของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เป็นตัวแทนของสัมมาอาชีวะ

2) ไม่เบียดเบียนตน-ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หมายถึง ตน หรือ ตนเองหมายถึงมนุษย์แต่ละคนทั้งในด้านที่เป็นชีวิตที่เป็นส่วนของธรรมชาติ และส่วนที่เป็นบุคคลที่เป็นส่วนในสังคัมรวมทั้งระบบนิเวศ สามารถอยู่ดีมีสุข ไม่เบียดเบียนตน เกื้อกูลส่วนรวม ไม่ก่อความเสียหายเสื่อมโทรมแก่ระบบที่ตนอาศัยอยู่ด้วยเพราะตน ตนเองย่อมได้รับผลจากความเสียหายนั้น

3) เศรษฐกิจ ที่จะให้คนทุกคนพร้อมสำหรับการก้าวไปสร้างสรรค์ชีวิตและโลกที่ดีงาม ผาสุก คือเศรษฐกิจพอเพียง

4) สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ด้านบวก

(1) มนุษย์มีมีสภาพจิตและแรงจูงใจของมนุษย์ที่มีพลัง แก้ปัญหามนุษย์ได้ด้วยธรรมชาติด้านบวก เช่น มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนความเสียสละ

(2) มนุษย์สามารถฝึก ศึกษา พัฒนาได้ และการฝึกศึกษานี้เป็นหน้าที่ของทุกชีวิต พร้อมกับเป็นภารกิจของสังคม

(3) มนุษย์มีคุณสมบัติพิเศษสามารถเป็นสัตว์ประเสริฐ มีการจัดการเกี่ยวกับชีวิตและสังคมมนุษย์ทั้งหมด ในการจะมีชีวิตที่ดี ทำให้สังคมมีสันติสุข และมีวัฒนธรรมอารยะธรรมเจริญงอกงามได้

(4) มนุษย์ฉันทะในการทำงาน จะทำงานด้วยความใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ มีความสุขด้วยการค้นคว้าหาความรู้แสวงหาปัญญา และทำงานสร้างสรรค์อย่างอุทิศตัวแม้จะมีจำนวนน้อย แต่เป็นกำลังสังคมที่แท้จริง

5) บูรณาการในระบบสัมพันธ์ของธรรมชาติ

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีลักษณะเป็นองค์รวม โดยบูรณาการกับสรรพวิทยาการและกิจกรรมด้านอื่น ๆ 2 ระดับคือ

(1) ความสัมพันธ์เป็นเหตุปัจจัยต่อกันระหว่างเศรษฐกิจกับกิจกรรมและความ เป็นไปด้านอื่น ๆ ในสังคมมนุษย์ เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม ศิลธรรม สุขภาวะ การเมือง การศึกษากว่าคือ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธเป็นเศรษฐกิจที่กลมกลืนเข้าไปในวิถีชีวิต และเกื้อกูลแก่ชีวิตที่ดีงาม มีความสุข เป็นอิสระมากขึ้น

(2) ความสัมพันธ์เป็นเหตุปัจจัยต่อกันระหว่างเศรษฐกิจกับองค์รวมใหญ่ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ชีวิตบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม การดำรงอยู่ของมนุษย์ กล่าวคือ เศรษฐกิจจะต้องเกื้อหนุนให้มนุษย์มีชีวิตที่เป็นสุข ดึงม ท่วมกลางธรรมชาติแวดล้อมที่รื่นรมย์ ในสังคมที่เกษมสันต์ อันจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนได้แท้จริง

สรุปได้ว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมองเห็นและสามารถช่วยเกื้อหนุนให้ระบบสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ประสานปัจจัยทั้งหลายสู่ความพอดี ที่จะบูรณาการให้เกิดภาวะแห่งจุดหมาย และนี่ก็คือหลักการสำคัญของเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่าเป็นมัชฌิมาหรือทางสายกลาง

ผู้วิจัยเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์แห่งยุคอุตสาหกรรม (ทุนนิยม) กับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธจากแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต

ตารางที่ 2.5 เปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธตามแนวคิดของ ป. อ. ปยุตโต

แนวคิด ลักษณะที่สำคัญ	เศรษฐศาสตร์แห่งยุค อุตสาหกรรม(ทุนนิยม)	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ
1. ความต้องการ	เกิดจากค้นหา (คือสนองความต้องการ เสพปรนเปรอดน)	เกิดจากฉันทะ (คือความต้องการคุณภาพชีวิต)
2. การบริโภค	การบริโภคหมายถึงการใช้สินค้าและการบริการบำบัดความต้องการซึ่งทำให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด	การบริโภคหมายถึงการใช้สินค้าและการบริการบำบัดความต้องการซึ่งทำให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีคุณภาพชีวิตเกิดขึ้น พอบริโภคก็สามารถมองไปถึงคุณภาพชีวิต เป็นการบริโภคที่สำเร็จผล
3. งานและการทำงาน	การทำงานเป็นความจำใจ คือทำงานด้วยความต้องการสิ่งเสพปรนเปรอดน ผลได้จากการทำงานเป็นเงื่อนไข เพื่อให้ได้ผลอย่างอื่นที่ต้องการ	การทำงานเป็นความพึงพอใจคือทำงานด้วยความต้องการคุณภาพชีวิต ผลที่ได้จากการทำงานตรงกับความต้องการทันที

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

แนวคิด ลักษณะที่สำคัญ	เศรษฐศาสตร์แห่งยุคอุตสาหกรรม (ทุนนิยม)	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ
4. การแข่งขัน- การร่วมมือ	การแข่งขันการเพื่อสนองความ ต้องการสิ่งเสพปรนเปรอดน เพื่อให้ตนได้มากที่สุดใช้การ แข่งขันเป็นแรงจูงใจให้คนร่วมมือ กันเต็มที่ เพื่อให้มีชัยชนะ อีกฝ่าย หนึ่งเรียกว่า การร่วมมือเทียม การแข่งขันให้ได้ตามความ ต้องการเรียกว่า คุณค่าเทียม	การร่วมมือในความพยายามที่จะ สนองความต้องการคุณภาพชีวิต เช่น ร่วมกันแก้ปัญหาของมนุษย์ เพื่อให้เกิดคุณค่าแท้
5. สันโดษ-กำนัล บริโภค	กำนัลบริโภคต้องการให้คน บริโภคมาก ไม่ส่งเสริมให้มีการ ผลิตด้วยตัวเอง แต่ทำให้เกิดความ ฟุ้งเฟ้อ การกู้หนี้ยืมสิน ทุจริต เพื่อ การบริโภค ได้มาก	ความสันโดษ คือไม่มีความต้องการ เทียม ไม่เห็นแก่ความต้องการ ประเภทเสพสิ่งปรนเปรอดน มีแต่ ความต้องการคุณภาพชีวิต ความ สันโดษมาคู่กับ ความเพียรมีความ มุ่งหมาย เพื่อประหยัดแรงงานและ การสูญเสียไปในการปรนเปรอดน แล้วเอาแรงงานและเวลานั้นไปใช้ ในการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่
6. การผลิต	- ผลิตที่มีคุณค่าเท่ากับทำลายเช่น การผลิตที่เป็นการทำลาย ทรัพยากร และทำให้ สภาพแวดล้อมเสีย - ผลิตเพื่อทำลาย เช่นการผลิต อาวุธยุทธโธปกรณ์ - มองเฉพาะในแง่ที่จะเอามาซื้อ ขายกันได้เป็นเศรษฐกิจแบบ การตลาด	- ผลิตเพื่อความเจริญเพิ่มพูนของ คุณภาพชีวิต - ผลิตใช้เอง - ผลิตกิจกรรมช่วยเหลือสังคม - เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ
สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.6 ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจแนวพุทธของ ป. อ. ปยุตโต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (ป. อ. ปยุตโต)
- พอประมาณ	<p>1. มีลักษณะเป็นเศรษฐศาสตร์มัชฌิมา: การได้คุณภาพชีวิต</p> <p>ในทางพระพุทธศาสนา มีข้อปฏิบัติที่เต็มไปด้วย เรื่อง มัชฌิมา ความเป็นสายกลาง ความพอดี มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดี เต็มไปหมด ตลอดจนสมตา เทียบกับที่เราใช้ คำว่าสมดุลหรือดุลยภาพ คำเหล่านี้เป็นคำสำคัญในพุทธศาสนา</p> <p>ความพอดีคือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายความว่า เป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการคุณภาพชีวิต และพัฒนาศักยภาพมนุษย์ต่อไป ในพุทธศาสนาที่คำนึงถึงความพอดีมีดังต่อไปนี้</p> <p>1.1 การรู้จักประมาณในการบริโภคหรือ หลัก “โภชนมตตญฺญตา” (คำว่ามตตญฺญตา เป็นหลักสำคัญในสัปปริสธรรม 7) คือรู้จักประมาณในการบริโภค หมายถึงความพอดีให้มีคุณภาพชีวิต มาบรรจบกับความพึงพอใจ</p> <p>1.2 การรู้จักประมาณในอาหารหรือ มตตญฺญตา จ ภคฺตสฺมี (ในโอวาทปฏิโมกข์)</p> <p>1.3 การพิจารณา โดยแยกกายทุกอย่างไม่ว่าจะบริโภคอะไร หรือ ปฏิสงฺขา โยนิโส ปิณฺฑาทาปาต...</p> <p>กล่าวโดยสรุปความมุ่งหมายของการบริโภคเพื่อความมีสุขภาพดี เพื่อเกื้อกูลต่อการมีชีวิตที่ดี เพื่ออยู่เป็นสุข ดังนั้นคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ต้องการในการบริโภค และบริโภคแล้ว จะได้รับความพึงพอใจที่ได้คุณภาพชีวิตนั้น</p>

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (ป. อ. ปยุตฺโต)
- มีภูมิคุ้มกัน	<p>2. มีลักษณะเป็นเศรษฐศาสตร์มัชฌิมา: ไม่เป็นคนเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น</p> <p>ความหมายอีกอย่างหนึ่งของความพอดี หรือมัชฌิมา คือ ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น</p> <p>คำว่าไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ในทางพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่เฉพาะคนเรา มีหลักว่า อหิงสา สัพพปาณานํ แปลว่า ไม่เบียดเบียนชีวิตทั้งปวง ซึ่งสมัยนี้เขาเรียกว่า Ecosystems แปลกันว่าระบบนิเวศ [หมายถึงระบบชีวิตทั้งหมดที่สัมพันธ์กันพร้อมทั้งสภาพแวดล้อม มีองค์ประกอบ คือมนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม]</p> <p>ในปัจจุบันมีการใช้สารเคมี การเผาผลาญเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเทคโนโลยีของมนุษย์ ส่งผลในการทำลายสุขภาพตนเองและผู้อื่น ทำลายสภาพแวดล้อมเป็นการเบียดเบียนตนและผู้อื่นซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของอารยธรรมมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จะต้องแก้ปัญหานี้โดยพัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะที่จะทำให้เกิดการประสาน และเกื้อกูลกัน...และใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์เกื้อกูลทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น</p>

หมายเหตุ: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.3.2 เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในทัศนะของพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญฺโญ) หรือ รู้จักในนาม พุทธทาสภิกขุ

เศรษฐิกิจตามทัศนะท่านพุทธทาส (กวีวงศ์, 2550: 368-371) สามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจคือ กิจที่ประเสริฐที่สุด ถ้าเป็นนักเศรษฐศาสตร์ก็เป็นบุคคลที่ทำกิจที่ประเสริฐที่สุด เพราะคำว่า เศรษฐ เศรษฐะ แปลว่า “ประเสริฐที่สุด” โดยเป็นการทำสิ่งที่ไม่มีความหมาย ให้เป็นประโยชน์ ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์น้อยให้เป็นประโยชน์มาก แก้ไขสิ่งเลว ๆ ให้ดีขึ้น มีค่าขึ้น เป็นกิจการที่ทำให้เกิดสิ่งประเสริฐที่สุด ไม่เฉพาะในทางทรัพย์สมบัติอย่างเดียว ในทางอะไรก็ได้ แม้ในทางโลก

ทรัพย์สมบัติเงินทองก็สร้างขึ้นมาได้โดยวิธีที่ถูกต้อง แม้อริยทรัพย์ในทางจิตใจก็สร้างขึ้นมาได้ ให้
ร่ำรวยด้วยอริยทรัพย์ในทางจิตใจก็สามารถเกิดขึ้นได้ วิธีการเหล่านี้เรียกว่าเศรษฐกิจที่บริสุทธิ์

ท่านพุทธทาสได้กล่าวถึงเศรษฐกิจ ตามพุทธทศนะในภาษาธรรมว่า เศรษฐกิจ หมายถึง
การทำกายเนาให้เป็นพหุณะสำหรับนิพพาน เรียกว่าเป็นการกระทำที่ดีที่สุด หรือเป็นการกระทำให้
มันดีที่สุด (2550: 376)

ผู้วิจัยสรุปคำว่าเศรษฐกิจในปัจจุบันตามทัศนะของท่านพุทธทาสได้ดังนี้

- 1) ไม่ได้ใช้ในฐานะเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่จะแก้ปัญหาของสังคม
- 2) เป็นตัวการที่จะทำให้ความยุ่งยากลำบากให้เกิดขึ้นในสังคม
- 3) เป็นชื่อของกิจกรรมที่สามารถสร้างอำนาจ สร้างประโยชน์ให้แก่คนบางคนหรือ
บางพวกเพื่อครอบงำผู้อื่น
- 4) แต่ในฐานะที่เป็นสิ่งประเสริฐ ในทางที่จะครอบงำผู้อื่น ก็เหมือนการคดโกง
- 5) ใครมีกำลังข่มขู่ผู้อื่นในทางใช้กำลังทรัพย์ก็เรียกว่ามีเศรษฐกิจเอาเปรียบผู้อื่น
ผูกขาดเสียเพียงผู้เดียว
- 6) การนิยมนคร่ำรวยว่าเป็นคนดีที่สุด จึงนำคำว่าเศรษฐกิจ ประเสริฐสุด ไปให้กับคน
รวย เป็นสิ่งที่เริ่มผิด
- 7) เศรษฐกิจกลายเป็นสิ่งที่ทำลายโลกมากที่สุด ไม่ให้มีความสุขเลย ด้วยอำนาจ
ของเศรษฐกิจ
- 8) เศรษฐกิจที่ยึดกำไรและวัตถุนิยมพอดิ คือ สิ่งที่กวนโลกให้ระส่ำระสายมาก
แต่กลายเป็นสิ่งที่คนยกย่องบูชา
- 9) การผลิตมากไม่ใช่เศรษฐกิจ เพราะมันไม่ใช่เรื่องดีที่สุดถ้าหากเอาเปรียบคน เอา
เปรียบธรรมชาติ

ผู้วิจัยสรุปเศรษฐกิจเชิงพุทธตามทัศนคติของท่านพุทธทาส (กวีวงศ์, 2550: 373-386) ดังนี้

ตารางที่ 2.7 เศรษฐกิจเชิงพุทธตามทัศนคติของท่านพุทธทาสภิกขุ

เศรษฐกิจในปัจจุบัน	เศรษฐกิจเชิงพุทธ (พุทธทาสภิกขุ)
1. ความหมายของเศรษฐกิจ คือ คิดไปแต่ในการค้าและกำไร ต้องผลิตให้ได้จำนวนมาก	1. ได้กำไรและความสงบสุขด้วย จึงจะสมกับคำว่าเศรษฐกิจ ที่แปลว่าดีที่สุด
2. แก้ปัญหาของโลกด้วยเศรษฐกิจ โดยใช้การค้าเป็นเครื่องมือ แล้วเอาเปรียบผู้อื่น กลืนประเทศอื่น ทำลายผู้อื่น	2. พิจารณาความหมายของเศรษฐกิจในภาษาธรรม คือ การกระทำที่ดีที่สุด ทำสิ่งที่ไม่มีความมีค่า เรียกว่าทำดีที่สุด ฆ่าดีที่สุด เก่งที่สุด ฉลาดที่สุด มีประโยชน์ที่สุด ทำส่วนตัวและส่วนผู้อื่น โดยกระทำที่ทำให้ชีวิตบรรลุถึงนิพพาน
3. เอาสิ่งที่เป็นอันตรายที่สุดเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เช่น การคั่นคว่ำโดยใช้ความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์ แต่แล้วก็เพื่อทำลายมนุษย์ โดยให้มนุษย์เกิดความยุ่งยากลำบาก เป็นทุกข์ เช่น การขายของแพง ไม่ได้สร้างความสงบสุขหรือสันติสุข แต่กลับสร้างความวุ่นวาย ระส่ำระสาย ส่งเสริมกิเลส	3. การแก้ไขสิ่งเลว ๆ ให้ดีขึ้น ให้มีค่า เช่น อัจฉริยะ ปัสสาวะ สามารถนำไปทำให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งเป็นปฏี เป็นยา เป็นต้น หรือการทำพื้นที่ว่างเปล่าให้เป็นสถานปฏิบัติธรรม มีธรรมชาติ ส่งเสริมที่จะทำกิจ ที่มีประโยชน์เพื่อการตัดกิเลสตัณหา เป็นต้น
4. มีผลดีกับเฉพาะคนรวย ซึ่งเปรียบเสมือนเทวดา เป็นเศรษฐกิจที่ดีที่สุดสำหรับการสร้างกิเลส แต่หากมองในทางกลับกัน สิ่งที่ดีที่สุดอย่างแท้จริงคือทำประโยชน์ต่อเทวดา (คนรวย) และมนุษย์ (คนจน)	4. เศรษฐกิจต้องไม่ทำให้เดือนร้อนไปทุกหย่อมหญ้า ต้องเต็มไปด้วยศีลธรรม มีค่าแก่เทวดาและมนุษย์ (คนรวยและคนจน) ใช้ธรรมชาติทั้งหลายให้ได้มากที่สุด ให้ดีที่สุด กล่าวคือเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่ รวมไปถึงการจัดการชีวิตตนเองจนไปสู่ทางแห่งนิพพาน

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

เศรษฐกิจในปัจจุบัน	เศรษฐกิจเชิงพุทธ (พุทธทาสภิกขุ)
5. ปัญหาทางเศรษฐกิจกลายเป็นเรื่องเลวร้าย ที่ทำลายมนุษย์ได้มากกว่าอาวุธสงคราม มนุษย์จึงใช้วิธีทางเศรษฐกิจเพื่อแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดเพราะคิดว่าเป็นทางที่ดีที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่ได้ดีที่สุดอย่างแท้จริง ดีที่สุดสำหรับการเพิ่มพูนกิเลส คนที่ใช้เครื่องมือเศรษฐกิจได้เก่งที่สุด ต้นทุนถูกที่สุด กำไรมากที่สุด คือคนที่เทียบได้กับอาชญากร หรือเป็นประเทศก็คือประเทศที่มีอำนาจมหาศาลในมือ	5. จัดเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับกฎของธรรมชาติจะสามารถแก้ปัญหาได้ โดยทุกคนแสวงหาประโยชน์สูงสุดเพื่อความสงบสุขตามทัศนของพุทธบริษัท
6. มนุษย์โลกทุกวันนี้เป็นอยู่ด้วยส่วนเกิน ประกอบด้วย กินเกิน แต่งตัวเกิน เล่นหัวเกิน มีของเครื่องใช้เกินจำเป็น ทั้งที่โลกมีทรัพยากรจำกัด แต่ต้องไปเสาะหาเพื่อสนองกิเลสตัณหา และแสวงหาสิ่งใหม่เพื่อเพิ่มพูนกิเลส โลกจึงไม่มีสันติภาพ	6. เข้าใจกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ รู้จักใช้เศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์ และไม่ทำลายมนุษย์
7. การจัดการเศรษฐกิจที่ยังกระตุ้นการบริโภค คือ การทำลายมนุษย์	7. การจัดการเศรษฐกิจด้วยศีลธรรมจะทำให้ระงับความต้องการส่วนเกินได้

หมายเหตุ: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

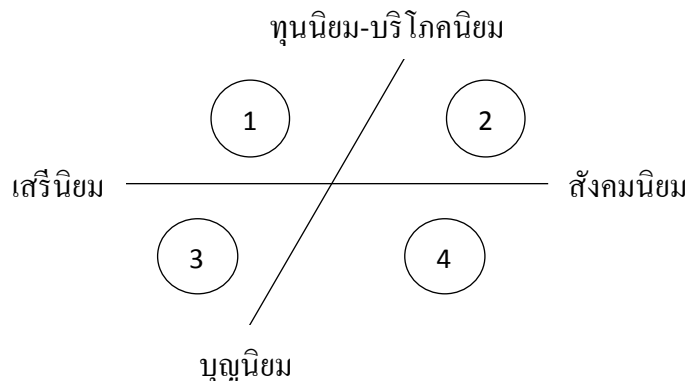
2.3.3 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในทัศนะของศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง

แม้ว่าสมณะโพธิรักษ์จะกล่าวว่าเศรษฐกิจบุญนิยมไม่ได้ขัดแย้งกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแต่อย่างใด กลับเป็นเศรษฐกิจที่เสริมหนุนทุนนิยม เพราะบุญนิยมเป็นผู้ให้และทุนนิยมเป็นผู้รับ แต่ Heikkila-Horn (2002 อ้างถึงใน อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2550: 78) ให้ความเห็นว่าการที่ระบบบุญนิยมให้ความสำคัญกับการให้มากกว่าการรับ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงแนวคิดต่อต้านพุทธศาสนาระแสหลักแล้วยังเป็นการต่อต้านระบบทุนนิยม ที่ยึดครองโลกทัศน์ของคนในสังคมใหม่ด้วย สำหรับชาวโศกระบบทุนนิยมที่ตัดดวงผลตอบแทนมากกว่าต้นทุนที่ให้ เรียกว่าการทำกำไร

นั้น แท้ที่จริงเป็นการขาดทุนสำหรับระบบบุญนิยม เพราะเป็นการเพิ่มพูนกิเลสและกีดขวางการพัฒนาตน

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2531: 37-68) ให้ความเห็นว่าสาระของระบบบุญนิยมนั้น คือ การเสียดละ ลดความเห็นแก่ตัว กลัวบาป และมีความเอื้ออาทร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคือคำสอนของศาสนาและลัทธิความเชื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธศาสนาที่กล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่ควบคุมเบื้องหลังความต้องการส่วนเกินของมนุษย์หรือกิเลสตัณหาอุปทาน พร้อมกับเสนอหลักการและแนวทางในการลดกิเลสตัณหาอุปทานเหล่านั้นให้หมดไปอย่างบริบูรณ์ ระบบบุญนิยมนั้นจึงเป็นตัวแทนของระบบที่สามารถคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งระหว่างประสิทธิภาพด้านการผลิตและประสิทธิภาพของการกระจายผลผลิตอันเป็นจุดอับของระบบทุนนิยม

โดยได้สรุปและขยายความเทศน์ของสมณะโพธิรักษ์เรื่อง “ระบบบุญนิยม” เมื่อ ปี พ.ศ. 2530 ไว้ในหนังสือ “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ” ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบทุนนิยม-บริโภคนิยม กับ ระบบบุญนิยม ด้วยการจำแนกลักษณะของสังคม เป็น 4 ประเภท (ภาพที่ 2.5) จากการมองลักษณะของสังคมในภาพ 2 มิติ ที่ครอบคลุมมิติในแนวราบของโครงสร้างส่วนล่าง (Sub-structure) หมายถึง แบบวิถีการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และโครงสร้างส่วนบนของสังคม (Super-structure) หมายถึง แผนการปฏิบัติต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ เช่น การปกครองทางการเมือง การจัดระบบการศึกษา การอบรมกล่อมเกลாத่างสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ กับมิติในแนวดิ่งของโครงสร้างส่วนลึกทางสังคม (Deep-structure) หมายถึง พื้นฐานทางจิตวิญญาณของมนุษย์ ที่เป็นความโลภ ความกำหนัด และความเกียจคร้านของมนุษย์

ภาพที่ 2.5 ลักษณะของสังคมที่ครอบคลุม โครงสร้างส่วนล่างและ โครงสร้างส่วนบน และ โครงสร้างส่วนลึกทางสังคม

แหล่งที่มา: สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2531: 63.

1) ทุนนิยม-บริโศคนิยม แบบเสรีนิยม ได้แก่ สังคมประเทศต่าง ๆ ในค่ายเสรีนิยมที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างอันเด่นชัด คือ สังคมที่บริโศคนิยมหรือสะสมได้มาก ความเป็นจริงทางจิตวิญญาณปล่อยกิเลสให้ระเหิมมากขึ้น

2) ทุนนิยม-บริโศคนิยม แบบสังคมนิยม ได้แก่ สังคมประเทศต่าง ๆ ที่เป็นคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตัวอย่างหลัก คือ สังคมที่ถูกกวดการบริโศก หรือประชาชนสะสมได้น้อย ความเป็นจริงทางจิตวิญญาณเสริมกิเลสเก็บกดหนักขึ้น

3) บุญนิยม แบบเสรีนิยม ได้แก่ สังคมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาของบุญนิยมภายใต้การเป็นสังคมเศรษฐกิจการเมืองแบบเสรีนิยม คือ การบริโศคน้อย สะสมทุนน้อย การเสพสมตามใจกิเลสลดลงแต่สอดคล้องตามค่านิยมของสังคม รูปแบบทางวัตถุไม่มากขึ้น

4) บุญนิยม แบบสังคมนิยม ได้แก่ สังคมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาของบุญนิยมภายใต้การเป็นสังคมเศรษฐกิจการเมืองแบบสังคมนิยม คือ การบริโศคน้อย การสะสมน้อยลง แต่อิสรเสรีภาพและสังคมสามัคคีมากขึ้น ลดการแย่งชิงและสะสมทุน ลดการเอารัดเอาเปรียบ ความเก็บกดน้อยลง แต่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม และรูปแบบทางวัตถุมากขึ้น

ศูนย์ เศรษฐบุญสร้าง (2531: 66-67) ขยายความเพื่อเปรียบเทียบ 2 ระบบเศรษฐกิจต่อไว้ว่า ระบบบุญนิยม ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบใด ความต้องการส่วนเกินจะถูกผลักออกมา เพื่อลดภาวะการถูกบีบคั้นเป็นทุกข์จากปัญหาต่าง ๆ ทำให้ “บุญ” เป็นจุดหมาย และเป็นแรงจูงใจให้เกิดความขยันขันแข็งในการทำงาน แม้ได้ผลผลิตส่วนเกินมาก็จะแบ่งปันให้เพื่อนมนุษย์ที่ขาดแคลนมากกว่า เพื่อเป็นการลดความเห็นแก่ตัว ในขณะที่ระบบทุนนิยมนั้น มี “ทุน” ที่เป็นมูลค่าของผลผลิตส่วนเกินที่กักเก็บไว้ เป็นจุดมุ่งหมายและเป็นแรงจูงใจให้เกิดความขยันขันแข็งในการทำงาน เพื่อที่จะได้มาซึ่งการบริโศกหรือสิ่งอื่นใดที่ตอบสนองความต้องการหรือทำให้เกิดความรู้สึกทุกข์ใจน้อยลง แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่มีรูปแบบของระบบเศรษฐกิจประเทศใดสามารถเป็นเสรีนิยมหรือสังคมนิยมได้อย่างบริสุทธิ์ และเป็นเรื่องที่ยากยิ่งที่สังคมใดจะเป็นทุนนิยม-บริโศคนิยม หรือ บุญนิยม อย่างบริสุทธิ์ ถ้าสามารถพัฒนาประเทศไปสู่ทิศทางบุญนิยมได้มากขึ้น ความเป็นทุนนิยม-บริโศคนิยม จะค่อย ๆ ฝ่า หรือลดความเข้มข้นรุนแรงไปโดยอัตโนมัติแทนที่ด้วยความสงบเรียบร้อย อหิงสา ไม่มีความรุนแรง เต็มใจ ไม่ต้องใช้กำลังอาวุธเพื่อยุติปัญหาใด ๆ

“ระบบบุญนิยม จึงเป็นทิศทางที่จะนำสังคมไปสู่ความมีอิสระเสรีภาพ มีความเป็น
 ปรารถนาภาพ พัฒนาให้คนในสังคมเกิดสรรณภาพ มีสติปัญญาที่จะอาศัยสมรรถภาพ
 และร่วมด้วย ปรารถนาภาพ-อิสระเสรีภาพ-สันติภาพแท้ ๆ มาช่วยเติมส่วนที่ขาดพร่อง
 ของโลกให้เต็มพอดี ไม่โต่งไปทางมาก หรือ โต่งไปทางน้อย จนเกิดความพอดี
 พอเหมาะ เป็นบูรณภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็คือมิติต่าง ๆ ของภาวะแห่งสติภาพในมวล
 มนุษย์” (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2531: 67-68)

2.4 เศรษฐกิจชุมชน

ชุมชนนั้นถือเป็นแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มี
 ผลประโยชน์ร่วมกัน สามารถพิจารณาการเป็นชุมชนได้ทั้งจากมิติด้านอาชีพ ฐานะ เชื้อชาติ และ
 วัฒนธรรม เป็นต้น เมื่อชุมชนอันหลากหลายมารวมกันจะกลายเป็นชุมชนใหญ่ระดับภูมิภาค
 ประเทศ ชุมชนถือเป็นแหล่งที่แสดงออกถึงลักษณะการพึ่งพากันของมนุษย์ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ
 สังคม การเมือง และวัฒนธรรม นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาเพื่อ ชีวิตและสังคม ที่
 ยึดความเป็นมนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และการพัฒนาที่มีกำไรเชิงพาณิชย์เป็นศูนย์กลาง หรือ
 การพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมตะวันตก ที่พุ่งมาด้วยปัญหาความยาก พืชยา ว่องกุล มีความเห็นต่อ
 การพัฒนาที่หลงผิดไว้ในคำนำของหนังสือเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนเขียนโดยฉัตรทิพย์ นาถสุภา
 (2554: 8) ว่า จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์ ชีวิตไม่มีทางออก เต็มไป
 ด้วยความเล็งและคุกคามสวัสดิภาพ มนุษย์จะรวมตัวจนทำให้จำนวนสมาชิกใหญ่ขึ้น และทำการ
 เปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ขึ้น อาจเป็นการปฏิวัติหรือปฏิรูปก็ได้ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วชุมชนถือเป็นฐาน
 การพัฒนาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจะขึ้นอยู่กับนโยบายจากผู้มีอำนาจทุกรูปแบบ ซึ่ง
 กลุ่มคนเหล่านี้ทำให้เกิดความผิดพลาดในประวัติศาสตร์การพัฒนาสังคม แต่หากมีการกระจาย
 อำนาจอย่างเป็นธรรม ก็จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ถูกทางและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่
 ยั่งยืน ความยั่งยืนนี้หมายรวมไปถึงการมีเศรษฐกิจในชุมชนที่ยั่งยืนด้วย

2.4.1 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและความหมาย

ก่อนและท่ามกลางปัญหาวิกฤติใหญ่หลวงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยเคยเผชิญกับวิกฤติ
 เศรษฐกิจช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาล
 ที่ 6) ซึ่งประเทศไทยสามารถรอดพ้นมาได้ด้วยฐานการผลิตแบบเกษตรกรรมอันหลากหลายหรือ
 เศรษฐกิจชุมชน ที่รองรับปัญหาวิกฤติด้านปากท้อง โดยโครงสร้างเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเกิดขึ้น

ตั้งแต่สมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ท่ามกลางโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมแข่งขันเสรีที่พัฒนามาจากระบบศักดินาเดิมและทุนต่างชาติ ทำให้แม้ประเทศไทยจะรับเอาการพัฒนาตามเส้นทางทุนนิยมที่มีลักษณะตัวใครตัวมัน เงินตรามีบทบาทสำคัญ ชนบทกลายเป็นแหล่งทรัพยากรและแรงงานสำหรับพัฒนาเมืองให้มั่งคั่ง จนหมู่บ้านในชนบทล่มสลายนำมาซึ่งหนี้สินรุงรัง แต่การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชุมชนก่อให้เกิดผู้นำตามธรรมชาติ ชุมชนหันกลับสู่การเกษตรแบบผสมผสานที่พึ่งตนเองได้ สะสมทุนของชุมชนเพื่อการอยู่รอดร่วมกัน พัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมครัวเรือน จนสามารถอยู่รอดท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจทุกยุคสมัย (พิทยา ว่องกุล, 2542: 5-8)

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนถูกให้ความสนใจท่ามกลางข้อถกเถียงระหว่าง สองแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การพัฒนา ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ทุนนิยมแข่งขันเสรี และเศรษฐศาสตร์ชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียง เพราะประเทศไทยดำเนินแนวทางการพัฒนาตามเศรษฐศาสตร์กระแสหลักหรือเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมแข่งขันเสรีนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และในช่วง พ.ศ. 2528-2539 เศรษฐกิจประเทศไทยและประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เศรษฐกิจเมือง และเศรษฐกิจชนบทมีความรุ่งเรือง ที่ดินราคาแพง เกินกว่าความเป็นจริง ในที่สุดเศรษฐกิจที่เคยเฟื่องฟูสุดขีดได้กลายเป็นเศรษฐกิจฟองสบู่ในปี 2540 (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2554: 1-3; มงคล ด้านธานินทร์, 2541: 2-5) จึงเกิดกระแสการพึ่งตนเองด้วยการกระตุ้นให้ประชาชนประกอบสัมมาอาชีพด้วยความรู้ความสามารถของตนเองและภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมชุมชน โดยลดการหวังพึ่งพาจากต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงบรรจุแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในแผนการพัฒนาประเทศด้วยการมุ่งส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันหลักของการพัฒนา และวางยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือเศรษฐกิจชุมชน โดยการผลักดันของนักวิชาการระดับชาติ เช่น ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์ ดร. เอกวิทย์ ฌ ถलग ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2554: 2) เพราะท่ามกลางวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในขณะนั้น “มีเพียงแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเท่านั้นที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่าเกษตรกรที่ดำรงการผลิตและดำรงชีพตามแนวทางนี้จะไม่เพียงแต่ พออยู่ พอกิน ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะอยู่ดีมีสุขในระยะต่อไปได้อีกด้วย” (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2541: 54) แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนได้กลายเป็นทางเลือกในการพัฒนาหลังจากประเทศไทยเผชิญกับความล้มเหลวของการพัฒนาตามแนวทุนนิยมเมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” (Self-Sufficient Economy) อย่างชัดเจนพร้อมกับเสนอทฤษฎีใหม่ ในวันที่ 4 ธันวาคม ปี 2540

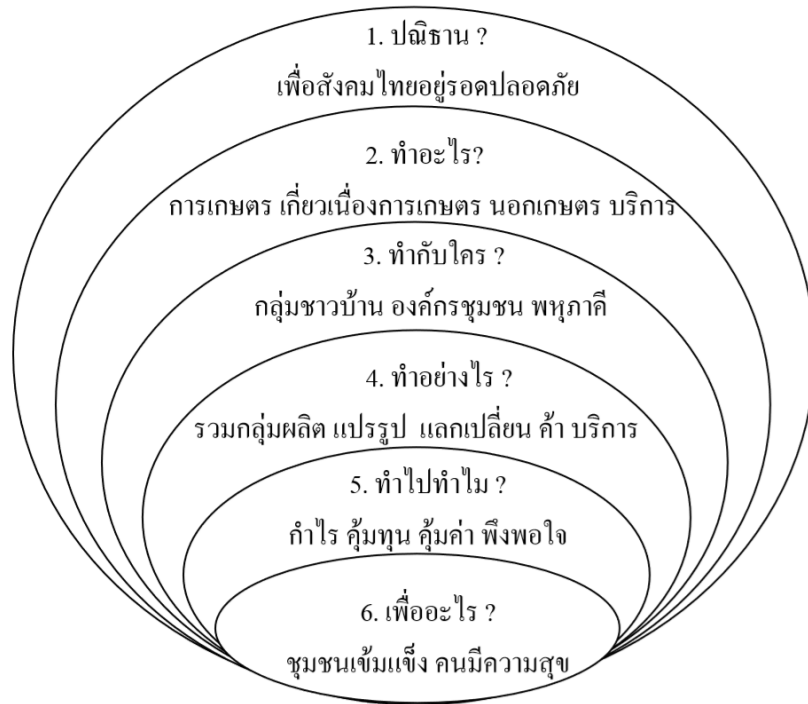
ไม่ใช่เพียงแต่ประเทศไทยที่เกิดแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ในประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของครัวเรือนของประเทศต้องเริ่มจากการมีเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง นักรทพิพย์ นาตสุภา (2554: 72, 95, 138) และธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2556: 3) ได้รวบรวมแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในต่างประเทศ ได้แก่ แนวคิดชุมชนในลาตินอเมริกา ได้แก่ เปรู เอกวาดอร์ โบลิเวีย เม็กซิโก นักคิดสำคัญ คือ โฮเซ่ กาลอส มาเรียเตกี (Jose Carlos Mariategui 1897-1930) แนวคิดชุมชนหมู่บ้านของมหาตมะ คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi 1869-1948) ที่มองว่าเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องเดียวกับศาสนา และเศรษฐกิจต้องถูกกำกับด้วยจริยธรรมเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริตใด ๆ และแนวคิดชุมชนหมู่บ้านรัสเซีย นักคิดคนสำคัญ คือ เอวี ชายานอฟ (A.V. Chayanov 1888-1939) นักทฤษฎีองค์การการผลิต ผู้เสนอทฤษฎีองค์การผลิตของชาวนา (Theory of Peasant Farm Organization) ที่ใช้แรงงานครอบครัวแทนการจ้าง และเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนเป็นอีกระบบเศรษฐกิจหนึ่งที่สามารถจัดระบบให้พึ่งพาตนเองและเป็นรากฐานสำคัญให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

มีนักวิชาการและผู้ศึกษาเศรษฐกิจหลายท่านได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้หลายแง่มุมที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างมาพอสังเขปโดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 ระบุความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า เศรษฐกิจทุกสาขาของชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินอยู่บนพื้นฐาน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม คุ่มค่าและยั่งยืน เป็นการผลิตที่เลี้ยงชีวิตครอบครัวและชุมชนได้อย่างพอเพียง ส่วนเกินแห่งผลผลิตนี้เป็นเศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยน ซื่อขายหรือแปรรูปตามกำลังและวัฒนธรรมของชุมชนเอง

สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา (2541: 5) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนโดยยึดโยงแนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 เรื่องความพออยู่ พอกิน ว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง อันเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสังคมไทยในห้วงแห่งการเผชิญหน้ากับวิกฤตเศรษฐกิจ

มงคล ด้านธานินทร์ (2541: 12-14) ใช้การสร้างกรอบแนวคิดและความหมายของเศรษฐกิจชุมชนแทนการให้คำจำกัดความ และตั้งประเด็นคำถาม 6 ประเด็นเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แสดงในภาพที่ 2.6 ดังนี้

ภาพที่ 2.6 แนวคิดและความหมายของเศรษฐกิจชุมชน

แหล่งที่มา: มงคล ด้านธานินทร์, 2541: 12.

จากภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดและความหมายของเศรษฐกิจชุมชน เกี่ยวข้องกันเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1) ปณิธาน หมายถึง เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ เช่นเดียวกับ การเมือง การศึกษา และการพัฒนาสังคม ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจและมุ่งมั่นร่วมกัน โดยการ พัฒนาเศรษฐกิจระดับล่าง (ชุมชนชนบท) จะต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับบน (ประเทศ) และสัมพันธ์กับการเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ การเน้น ความสัมพันธ์เศรษฐกิจชุมชนใด ๆ จะไม่ช่วยให้บรรลุปณิธานได้

2) ทำอะไร หมายถึง การทำงานเพื่อการดำรงชีพในแนวสัมมาชีพ เพื่ออยู่ร่วมกันกับ ผู้อื่นในชุมชน ชาวบ้านที่สนใจจะรวมกลุ่มในการ 1) ปลูกพืช เลี้ยงปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ รวมใน พื้นที่เดียวกัน 2) กิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องการเกษตร เช่น แปรรูปข้าว ผลไม้ สมุนไพร 3) กิจกรรมการผลิตนอกการเกษตร เช่น ทำอิฐบล็อก ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป 4) กิจกรรมบริการ เช่น ช่วยกันบูรณ โบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นการหารายได้เข้าหมู่บ้าน

3) ทำกับใคร หมายถึง ชาวบ้านรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้กลุ่มที่เป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิ สมาคม หรือร่วมกับนักพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่พัฒนาของรัฐ นักวิชาการ (พหุพาที) ในการแปรรูปผลผลิตหรือทำการตลาด อีกทั้งยังสามารถร่วมทุนกับพ่อค้าหรือนักอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการ

4) ทำอย่างไร หมายถึง เมื่อรวมกลุ่มได้แล้ว ทำการผลิตแปรรูป แลกเปลี่ยนสินค้า ขาย หรือบริการต่าง ๆ

5) ทำทำไม หมายถึง การรวมกลุ่มการผลิตอาจเป็นไปได้เพื่อความตั้งใจ เพื่อให้เกิดความพอใจต่อกัน เพื่อความพึงพอใจ เพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุน และเพื่อกำไร

6) เพื่ออะไร หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นการรวมตัวในระดับล่างสุดของสังคม เพื่อให้คนในชุมชนมีความสุขจนนำไปสู่ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์ (2541: 23-25) กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนที่พึงปรารถนา หมายถึง กิจกรรมเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของ “ศักยภาพของท้องถิ่น” หรือ “ทุนในชุมชน” ซึ่งรวมถึงเงินทุนแรงงาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑวัตถุ ที่ดิน แหล่งน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ เป็นต้น เพื่อพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ อีกทั้งมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

ประเวศ วะสี (2542: 21 อ้างถึงใน วิมลสิริ รุจิภาสพรพงศ์, 2550: 23) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชุมชน เป็นตัวเชื่อมจะต้องมีบูรณาการ ความเป็นบูรณาการของชุมชนทุกอย่างต้องเชื่อมโยงกันทั้งหมด เพื่อไม่ให้สุดโต่ง การไม่เอาชุมชนสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมถือเป็นแนวคิดที่ สุดโต่ง

วิวัฒน์ชัย อัดถากร (2546: 47-48) ได้สังเคราะห์ตัวแบบเศรษฐกิจชุมชน โดยสามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจชุมชนเพื่อชีวิตนั้นเกิดจากพื้นฐานจิตใจการเพื่อแผ่แบ่งปัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่าของ ชุมชน คนชั้นกลาง คนชั้นล่าง คนยากไร้ ผู้มีโอกาสน้อย เกิดขึ้นเพื่อคานาระบบและทุนผูกขาด โดยคนในชุมชนมีศักยภาพ คิดดี/ทำดี เสียสละเพื่อชุมชนได้ เรียนรู้อยู่กับธรรมชาติอย่างสันติ มีเทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือในเชิงสร้างสรรค์ มีการจัดการภายใต้กรอบศีลธรรม เน้นการมีส่วนร่วม มีสำนักชุมชนและสำนักสาธารณะเป็นสิ่งที่จูงใจนอกเหนือเงินทองข้าวของ มีความซื่อสัตย์/เมตตาธรรม เป็นฐานธรรมาภิบาล แต่ก็ใช้ความรู้จากทุนนิยมตะวันตกเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยรายได้ ค่าจ้าง กำไร ในระดับที่เหมาะสม

ทรงจิต พูลลาภ และคณะ (2547: 27-28) ได้อธิบายเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองไว้ว่าเป็นเศรษฐกิจที่ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการค้า หรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แต่เห็นว่าหากเกษตรกรเน้นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อหาเงินไปซื้อข้าวปลาอาหาร ฯลฯ ในไม่ช้าจะเป็นหนี้เป็นสิน ไม่เป็นตัวของตัวเอง และยากที่จะรักษาสถาบันครอบครัว ไม่ให้แตกสลาย เพราะราคาปัจจัยการผลิต พืชผล และสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตถูกกำหนดจากกลไกตลาด โดยราคาปัจจัยการผลิตจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าราคาพืชผลที่นำออกสู่ตลาด นอกจากนี้ยังเป็นเพราะเกษตรกรก้าวเข้าสู่การค้า การแลกเปลี่ยนในตลาด โดยที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองในเรื่องปากท้องได้

เสนห์ จามริก (2551: 65-73) กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนโดยสรุปว่า เกษตรกรรมยั่งยืน หรือเกษตรผสมผสาน ไร่นาสวนผสม วนเกษตร เป็นช่องทางทำให้เกษตรกรรายย่อยผู้เป็นหัวใจภูมิชีวิตของประเทศได้สามารถพัฒนาตนเอง เป็นอิสระจากกลไกตลาดของเศรษฐกิจภายนอก โดยเกษตรกรรมยั่งยืนนี้มีเป้าหมาย คือ เครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเศรษฐกิจชุมชนนี้เองก็เป็นเป้าหมายปลายทางของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเป้าหมายการกลับมาสู่ฐานชีวิตเศรษฐกิจที่แท้จริง เพื่อบูรณะเสริมสร้างชีวิตสังคมและการดำรงคงอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนและสันติสุข เพื่อสร้างความสมดุลของชีวิตเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับโลก

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2554: 36) กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนโดยสามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐศาสตร์บนรากฐานทางวัฒนธรรม หรือรากฐานของท้องถิ่น เป็นเศรษฐศาสตร์ของผู้คนธรรมดา โดยเศรษฐกิจชุมชนนั้น คือ ชุมชนพึ่งตนเองได้ มีพลวัตของตัวเอง มีความสามารถที่จะอยู่รอดด้วยตนเอง พัฒนาได้ มีเส้นทางชีวิตของตัวเอง เป็นเศรษฐกิจแบบแนวนอนหรือแบบกระจาย ที่ความเจริญจะกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งต่างจากทุนนิยมและมาร์กซิสม์ เพราะทั้งสองแนวคิดมองว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจรอวันตาย และจะถูกผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุน สุดท้ายแล้วระบบชุมชนจะล่มสลาย มนุษย์แต่ละคนในชุมชนจะเป็นเพียงแรงงาน ปัจจัยการผลิตเล็ก ๆ ของระบบทุน แต่ในความเป็นจริงแล้วระบบชานาและหัตถกรรมยังคงอยู่อย่างกว้างขวางแม้แนวคิดทุนนิยมจะพัฒนามานานแล้วก็ตาม ซึ่งการมองแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนอย่างองค์รวมนี้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรมหรือธรรมเศรษฐศาสตร์ของ ประเวศ วะสี (2540 อ้างถึงใน ธันวา ใจเที่ยง, ปัญญา เก้าวชาติ และกตัญญู แก้วหานาม, 2560: 66-67) ที่มองเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมว่าเป็นเศรษฐศาสตร์อย่างแคบ มุ่งกำไรสูงสุด (Profit Maximization) เป็นสำคัญ แต่เศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้มแข็ง มั่นคงในตัวเอง ไม่ได้คำนึงถึงเพียงเงิน สามารถเรียกอีกอย่างว่า เศรษฐกิจพื้นฐาน หรือ เศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง ที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา หมายถึง ความเข้มแข็ง ความยั่งยืน ความเป็นอิสระ การมีภูมิคุ้มกัน

โดยเศรษฐศาสตร์ต้องคำนึงถึงชีวิตจิตใจ คุณค่าและปัญญา เศรษฐศาสตร์กระแสหลักควรเป็น เศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง คำนึงถึงพื้นฐานของตนเอง พื้นฐานของสังคม คือ วัฒนธรรม

จากการรวบรวมความหมายของเศรษฐกิจชุมชน อาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจชุมชนมีระบบ แลกเปลี่ยนผลผลิตและแรงงานที่ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบนพื้นฐานของ วัฒนธรรม คุณธรรม รักษาทรัพยากรธรรมชาติ มากกว่ากลไกราคา และเศรษฐกิจชุมชนมีความ สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงในมิติของความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ปฏิเสธการซื้อ ขายแลกเปลี่ยนตามระบบตลาด แต่ประชาชนต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและประสาน ร่วมมือกันเป็นเครือข่ายของกิจกรรมชุมชนเพื่อเป็นตัวกำหนดหรือตัวกระทำต่อตลาดและร่วมกันวางแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบยั่งยืน

2.4.2 ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน

“ต้องช่วยกันกิน-ใช้ของที่ผลิตขึ้นเอง อย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและสามัคคี” คือทางรอดตามกระแสพระราชดำรัสของรัชกาลที่ 9 เพื่อช่วยให้คนไทยผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจที่เคย ดำเนินตามครรลองของเศรษฐศาสตร์กระแส โลกาภิวัตน์ เน้นเพียง “เงินหรือทุน” มากกว่า “คน ธรรมดาสามัญ” มาอย่างมั่นคงและช้านาน มีความตอหนึ่งจากพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่ทำให้เศรษฐกิจกระแสรอง หรือ เศรษฐกิจพอเพียงและ เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญที่จะกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ใน การพัฒนาประเทศ “...ต้องถอยหลังเข้าคลองจะต้องอยู่อย่างระมัดระวัง และต้องกลับไปทำกิจการที่ อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมืออะไรที่ไม่หรูหรา ก็อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่จะถอย หลังเพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป และถ้าไม่ทำอย่างที่ว่านี้ ก็จะแก้วิกฤตการณ์นี้ยาก...”

การถอยหลังเข้าคลองนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้ล่าสมัย แต่หมายถึงกลับไปเริ่มต้นสร้างรากฐาน ใ้คนไทยแข็งแรงพึ่งตนเองได้เพื่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมอย่างยั่งยืนด้วยหลักคิดและการ ปฏิบัติตนของผู้คนในเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาอย่างช้านาน ไม่ใช่ เพียงการกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อหวังพัฒนาในเชิงโครงสร้างอย่างเช่นที่ผ่านมา ดังนั้นการเผยแพร่ ใ้แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เกิดจากฐานคิดอย่างพอเพียงเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น จึงมีการ กำหนดลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่าง จุดเด่น จุดด้อย ของหลักคิด เศรษฐกิจชุมชนอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2541: 55-61) ได้กำหนดลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนไว้ในหนังสือ “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิดและยุทธศาสตร์” ของกรมการปกครอง ผ่านการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเศรษฐกิจตลาดหรือเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแข่งขันเสรีดังนี้

1) เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ไม่ได้ปฏิเสธการค้าหรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แต่ไม่สนับสนุนการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวเพื่อนำไปขายและเอาเงินมาบริโภค เพราะในไม่ช้าเกษตรกรจะเป็นหนี้และหมดตัวในที่สุด ดังนั้นหากเกษตรกรผลิตข้าว ปลา อาหาร เอาไว้กินในครอบครัวอย่างพอเพียง เกษตรกรจะเป็นฝ่ายกำหนดราคาผลผลิตส่วนเกินที่เหลือจากการบริโภคทั้งหมด ทำให้เกิดกำไร

2) เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ไม่ได้ปฏิเสธลัทธิปัจเจกชนนิยมของเศรษฐกิจตลาด แต่ข้อที่แตกต่างอย่างชัดเจน คือ เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเน้นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในระดับชุมชนหมู่บ้านและ/หรือตำบล ในขณะที่เศรษฐกิจแบบตลาดไม่ให้ความสำคัญกับชุมชน แต่ให้ความสำคัญกับการรวมตัวของพ่อค้าและสมาคมอุตสาหกรรมในเมือง

3) ในระบบเศรษฐกิจตลาดการรวมกลุ่มของชาวบ้านมีจำนวนมาก แต่ยากที่จะมีอนาคตอันยั่งยืน แต่แนวคิดเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนชาวบ้านพัฒนาจากระดับการผลิตเพื่อพออยู่พอกิน ไปสู่การแลกเปลี่ยนให้เป็นทั้งเจ้าของทุน และ/หรือผู้ประกอบการ โดยเสนอว่า วัตถุประสงค์ แรงงาน ทักษะ ทุน และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจจะต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจของสมาชิกชุมชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการเงินเพื่อการเกษตร และปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ธุรกิจของชุมชนมีอนาคต

4) แนวคิดเศรษฐกิจแบบตลาดให้เสรีภาพแก่เกษตรกรในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจตลาด แต่ปราศจากการรวมตัวเพื่อเสริมรากฐานของชุมชน แต่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเห็นว่า การรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนของชาวบ้านเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและขาดไม่ได้ ดังนั้นหากชุมชนขาดการรวมตัว เศรษฐกิจตลาดจะทำลายชุมชน หากชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนจะสนับสนุนค้ำจุนระบบเศรษฐกิจในประเทศให้เข้มแข็งตามไปด้วย เพราะชุมชนมีกำลังซื้ออย่างเพียงพอ ทำให้ตลาดในประเทศมีเสถียรภาพในระยะยาว

5) ในด้านรากฐานความคิด เศรษฐกิจแบบตลาด มีฐานความเชื่อคือ “วัตถุ” กล่าวคือ เน้นการแข่งขัน ประสิทธิภาพสูงสุดของการผลิต เพื่อให้ผู้ประกอบการแข็งแกร่งที่สุดเท่านั้น สามารถอยู่ในตลาดและรับ “กำไร” ตอบแทนได้ ในมุมมองของผู้บริโภค คือ “ความพอใจสูงสุดในการบริโภค” ยิ่งมีวัตถุมากก็ยิ่งมีความสุขมาก ดังนั้นชี้วัดความเจริญทางเศรษฐกิจของประชาชาติภายใต้ระบบตลาดก็คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ หรือรายได้ของคนในชาติ แต่เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางในกิจกรรมทางเศรษฐกิจอัน โดยมีสัจจะ ทำความดี มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสมานฉันท์ ยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นต้น เป็นการทำธุรกิจร่วมกับคุณงามความดีและ

ความสมานฉันท์ของชุมชน อาจเรียกเป็นเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองลักษณะนี้ว่า “ระบบเศรษฐกิจที่ถูกกำกับด้วยคุณธรรม” (Moral Economy)

พิทยา ว่องกุล (2542: 6-7) ได้เสนอลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนผ่านการวิเคราะห์ร่วมกับเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองไว้ว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองที่ผสมผสานการผลิตของปัจเจกชนกับผลผลิตตามธรรมชาติ แตกต่างกันว่าเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่เล็กที่สุด ใช้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ในการกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์ กล่าวคือ ความหลากหลายทางชีวภาพและฤดูกาลในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้มนุษย์ติดต่อและร่วมกิจกรรมกันได้ทุกฤดู ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในแนวนอนหรือมิติของเครือญาติและพวกพ้อง สายสัมพันธ์ในแนวนอนทำให้เกิดการพึ่งพากัน ไม่ต้องจ้างหรือซื้อขาย ร่วมกันทำนาทำสวน สร้างบ้าน สร้างสาธารณสมบัติ ลำสัตว์ แล้วนำมาแบ่งปัน รวมไปถึงร่วมกันอนุรักษ์แหล่งอาหารธรรมชาติของชุมชน

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2550: 139, 141) ได้พิจารณาเศรษฐกิจชุมชนในมิติระบบการผลิตว่าเป็นระบบการผลิตที่มีความสัมพันธ์ทางสังคม พึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในชุมชนและต่างถิ่น โดยเศรษฐกิจชุมชนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1) หน่วยการผลิตคือครอบครัวและชุมชน
- 2) อุดมการณ์ในการผลิต คือการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพื่อการดำรงชีพก่อนแล้วจึงผลิตขายเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัว โดยไม่ได้หวังกำไรสูงสุด
- 3) กิจกรรม กระบวนการและสัมพันธ์ภาพในการผลิต ใช้แรงงานภายในครัวเรือนเป็นหลัก ไม่ใช้การจ้างแรงงาน มีการใช้แรงงานแบบเข้มข้น

จากลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนดังกล่าว อภิชัย พันธเสน และคณะ (2550: 139-140) ได้วิเคราะห์หน่วยการผลิตในเศรษฐกิจชุมชนว่ามีแตกต่างจากเศรษฐกิจพอเพียงเพราะเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้จำกัดการประยุกต์แนวคิดให้อยู่เฉพาะในชุมชน แต่สามารถประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในการอุตสาหกรรม/บริการ ที่อยู่ในระดับขั้นกลางและสูง อีกทั้งเศรษฐกิจชุมชนยังมีความแตกต่างกับเศรษฐกิจทุนนิยม กล่าวคือเศรษฐกิจทุนนิยมยึดหลักการสร้างกำไรสูงสุดอย่างเต็มที่ แต่เศรษฐกิจชุมชนไม่ได้ต้องการกำไรสูงสุด จึงไม่มีการขยายฐานการผลิตให้ใหญ่โต และกล่าวถึงความสอดคล้องของเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีคุณลักษณะร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีมิติของมนุษย์และสังคมร่วมอยู่ด้วยอย่างชัดเจน ทำให้ระบบการผลิตอยู่บนพื้นฐานของสาธารณะประโยชน์ เพราะฐานการผลิตของเศรษฐกิจชุมชนอยู่ที่ครอบครัวและชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในฐานะญาติ เพื่อนบ้าน เป็นต้น จึงเกิด

สัมพันธภาพที่มีการแลกเปลี่ยนผลผลิต แรงงาน เพื่อดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและเกื้อกูลกันและกัน จนอาจขยายวงกว้างออกไปได้ถึงภาษา วัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์

เสนห์ จามริก (2551: 68) ได้กล่าวถึงลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนผ่านการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง โดยมองว่าเศรษฐกิจชุมชนนั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งด้านการผลิต การบริโภค ความสัมพันธ์การตลาด เทคโนโลยี รวมถึงการศึกษา โดยมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ “รู้จักพอ” เพราะเศรษฐกิจชุมชนเป็นผลของหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจขนาดเล็ก ท่ามกลางเครือข่ายอันกว้างใหญ่ และเน้นผลของกระบวนการพัฒนาอันยาวนานพอสมควร ที่สำคัญฐานทางวัฒนธรรมการเรียนรู้จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของชีวิตในด้านต่าง ๆ เศรษฐกิจชุมชนทำหน้าที่เป็นหน่วยชีวิตสังคมวัฒนธรรม เพื่อการดำรงคงอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนและสันติสุข

ในขณะที่ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2554: 42) กล่าวถึงแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทย จากการสังเคราะห์ตัวแบบเศรษฐกิจชวานาในต่างประเทศ ว่าเศรษฐกิจชุมชนนั้นมีลักษณะ คือ การมีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานในครอบครัวจึงเป็นปัจจัยที่มีอยู่โดยไม่ต้องจ้าง ครอบครัวจะคิดถึงความปลอดภัยก่อน แล้วจึงสะสมเพื่อค้าขาย พึ่งแรงงานในครอบครัว พึ่งทรัพยากรท้องถิ่น พึ่งตนเองและพึ่งพากันในชุมชนเสียก่อน และหากต้องการขายก็ควรเริ่มจากตลาดใกล้ตัวก่อน อีกทั้งเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม แต่ในระบบทุนนิยมเศรษฐกิจหลุดออกจากสังคมและวัฒนธรรม และหวนกลับมาทำลายสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วิวัฒน์ชัย อัฒณา (2546: 64) ที่มองว่า ยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่ใช้ระบบทุนนิยมตะวันตกเป็นแนวทางทำให้เกิดความไม่สมดุล มุ่งแต่ภายนอก เปิดเสรีไม่จำกัด แต่การพัฒนานั้นจำเป็นต้องยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยยุทธศาสตร์ชาติต้องมุ่งสร้างคามยุติธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น ระบบคุณค่าของวัฒนธรรมที่แท้จริงจะนำไปสู่การสร้างสรรคร์รัฐประชาชนประชาธิปไตย เกิดการสร้างสรรคร์เศรษฐกิจตลาดเชิงสังคม ที่มีวิสาหกิจท้องถิ่นพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมลักษณะเศรษฐกิจชุมชนพบว่านักวิชาการได้ระบุลักษณะเศรษฐกิจชุมชนบนหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพึ่งตนเองและความเข้มแข็งอย่างแท้จริงของเกษตรกร เพื่อให้สามารถหลุดพ้นจากการเป็นหนี้สินของการอยู่ภายใต้กระแสระบบทุนนิยมที่ปัจจัยการผลิต พืชผล ถูกกำหนดโดยกลไกตลาด โดยต้องไม่ใช้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วย “เงิน” จากการกู้ต่างประเทศเป็นที่ตั้ง แต่ใช้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนจนสามารถแผ่ไปยังพื้นที่ใกล้เคียงและขยายสู่ระดับประเทศได้

2.4.3 แนวทางปฏิบัติตามเศรษฐกิจชุมชน

ในปี 2541 กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขึ้น เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมด้วยการพัฒนาชุมชนระดับฐานราก อันได้แก่ ตำบลหมู่บ้าน ให้มีศักยภาพและเข้มแข็ง เพื่อเป็นบันไดในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับชาติอย่างยั่งยืน โดยประกอบไปด้วยนโยบายหลัก 5 ประการ และกิจกรรมหลักอันเป็นแนวทางปฏิบัติ 9 มาตรการ คือ (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2541: 18-28)

1) ยึดชุมชนและครอบครัวเป็นหลัก โดยเริ่มจากการส่งเสริมการผลิตขั้นพื้นฐานตามแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยการทำเกษตรแบบผสมผสานและเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2) ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มที่กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนชุมชน และนำทุนไปใช้ในกิจกรรมแปรรูปผลิตหรือกลุ่มอาชีพ มีร้านค้าหรือสหกรณ์เป็นแหล่งรวมกันซื้อขายในชุมชน

3) ยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย โดยส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้น และจัดทำฟังก์ชันเครือข่าย และส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการที่ประสบผลสำเร็จ

4) ยึดการส่งเสริมการตลาดชุมชน โดยจัดให้มีตลาดนัดชุมชนหรือลานค้าชุมชนในทุกอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกจำหน่าย

5) ยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลัก แบบ “คิดเอง ทำเอง” โดยจัดให้มีประชาคมประจำอำเภอ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือกัน ระหว่าง “เพื่อน” ด้วยกัน

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองตามหลักยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 9 มาตรการ อันได้แก่

1) สนับสนุนเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) และเกษตรยั่งยืน เพื่อให้ผู้มีที่ดินขนาดเล็ก (15 ไร่) รู้จักการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง ตามแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยภาครัฐจะต้องช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถบริหารที่ดินได้อย่างเหมาะสม อันประกอบด้วย มีสัดส่วนของไร่-นา สระน้ำ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดและประหยัดที่สุด

2) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็กต่อการอุปโภคบริโภคในชุมชนชนบท เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับเพิ่มเติมในสระน้ำในไร่-นา ของเกษตรกร และเป็นการป้องกัน แก้ไขปัญหาภัยแล้ง

3) สนับสนุนกลุ่มสัจจะออมทรัพย์และกองทุนหมุนเวียนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนช่วยเหลือกันจากการออมเงินและระดมทุนตามความสามารถและความสมัครใจ สำหรับเป็น

เงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก โดยการรับฝากเงิน ให้กู้ ประกอบธุรกิจและจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และชุมชน ภายใต้หลักคุณธรรมและวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งจนสามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนเอง

4) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มอาชีพ เพื่อมุ่งเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน โดยการสร้างมูลค่าของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพในชุมชน บนพื้นฐานของศักยภาพท้องถิ่น เช่น แรงงาน ทรัพยากร ทุน ภูมิปัญญา สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพ และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจเพื่อเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายและแนวทางการผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด อีกทั้งสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพร และแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การแปรรูปผลผลิตการเกษตร และการพัฒนาชุมชนโบราณ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ของชุมชน

5) สนับสนุนการทำฝั่งเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยสร้างระบบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรชุมชนทั่วประเทศ เพื่อให้หน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจ สามารถเข้าถึงศักยภาพขององค์กรชุมชนแต่ละองค์กร

6) สนับสนุนการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน เพื่อมุ่งสร้างรายได้ให้แก่ชาวชุมชน โดยจัดเป็นตลาดที่ให้ชาวบ้านนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในชุมชนมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนกัน เป็นสถานที่ขายผลผลิตของชุมชนชนบทให้กับชุมชนเมืองในราคาขอมเยา เป็นจุดที่ภาคธุรกิจจะได้มาเลือกซื้อสินค้าเพื่อการติดต่อซื้อขายกัน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนรู้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชาวชุมชน

7) สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน เพื่อมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกการพึ่งตนเองให้ชาวชุมชนรู้จักประหยัดคอดออม โดยการให้นำผลผลิตของตนเองมาซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันเองในชุมชน และซื้อสินค้าที่จำเป็นจากภาคธุรกิจที่มีราคาถูกลงด้วยวิธีรวมกันซื้อจากผู้ผลิตโดยตรง และแสวงหาความรู้ทางธุรกิจจากภาคธุรกิจที่ติดต่อค้าขายด้วย เป็นการดำเนินงานตามแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 โดย “ร้านค้าชุมชน” คือ ร้านค้าที่จัดตั้งโดยชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กรมการค้าภายใน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

8) สนับสนุนประชาคมอำเภอ เพื่อเป็นเวทีให้คนในอำเภอ ได้มาร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยภาครัฐจะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเป็นผู้ริเริ่ม ช่วยประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาส่งเสริม โดยมุ่งจะแก้ไขวิกฤตของชุมชน ด้วยชุมชน เพื่อประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

9) สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านเกษตร (One Stop Service) เพื่อเป็นศูนย์กลางที่จัดให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ การสนับสนุน การช่วยเหลือด้านการเกษตรทุกประเภททั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง การแปรรูป ผลผลิต เป็นต้น รวมทั้งการขออนุญาตเกี่ยวกับการเกษตร

ในขณะที่ ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์ (2541: 25) ได้ให้แนวทางปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจชุมชนไว้ 12 ประการ โดยอยู่บนฐานคิดที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานด้วยการบูรณาการของพหุภาคีที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลาย โดยยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามขั้นตอนของทฤษฎีใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สร้างเวทีการเรียนรู้ เช่น เวทีประชาคมตำบล/อำเภอ ร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน
- 2) วิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่น
- 3) วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่”
- 4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายขององค์กรชุมชน
- 5) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ การสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- 6) พัฒนาระบบตลาด เช่น สร้างเครือข่ายระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิต เชื่อมโยงผู้ผลิตในชนบทกับตลาดในเมือง/โรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร
- 7) พัฒนากิจกรรมทางด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
- 8) วิจัยเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
- 9) สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนแบบเบ็ดเสร็จระดับอำเภอ/จังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น
- 10) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาสถานที่ศึกษาคุณงาน
- 11) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน
- 12) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่สังคมวงกว้าง

ประเวศ วะสี (2542: 51-57 อ้างถึงใน วิมลสิริ รุจิภาสพรพงศ์, 2550: 32-33) ได้กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนไว้อย่างเป็นทางการ 10 ประการ โดยได้ผนวกแนวคิดของ

ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์ ทั้ง 12 ประการและกระทรวงมหาดไทย 9 มาตรการ มีสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) เรื่องเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งเป็นเรื่องสำคัญต่ออนาคตของชาติ ดังนั้นทุกฝ่ายในสังคมควรศึกษาให้เข้าใจและรณรงค์เคลื่อนไหวจนจนเป็นกระแสสังคม จนนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายและการปฏิบัติเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน
- 2) สสำรวจผังชุมชนและเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งในแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น จนสามารถทำให้มีชุมชนเข้มแข็งขยายเพิ่มมากขึ้น
- 3) ส่งเสริมการเรียนรู้จากชุมชนอื่น ๆ ขยายตัวเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง จากผังชุมชนเข้มแข็งที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน
- 4) ในแต่ละอำเภอควรมีศูนย์วิชาการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ทั้งเรื่องเกษตรอุตสาหกรรมชุมชน และการค้าขาย เพื่อเป็นการขยายและรวบรวมแหล่งวิชาการ
- 5) ชุมชนควรมีการเชื่อมต่อการค้าขาย เพื่อให้มีกำลังและช่วงยาวขึ้น โดยกระทรวงมหาดไทยจัดลานค้าในทุกอำเภอเพื่อเป็นจุดการพบปะเชิงธุรกิจระหว่างเกษตรกรกับภาคธุรกิจ การเชื่อมต่อเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นระบบข้อมูลข่าวสารให้ชุมชนรู้ว่าตลาดต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร
- 6) รัฐบาลควรสนับสนุนการใช้กฎหมายให้สื่อต่าง ๆ ทำความเข้าใจเรื่องชุมชน มีวิทยุชุมชนที่คนในชุมชนสามารถสื่อสารกันได้ เพื่อสร้างกระแสสังคม และเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชุมชนให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น
- 7) สร้างชุมชนเข้มแข็งโดยการปรับวิธีการงบประมาณและตั้งกองทุนเพื่อชุมชน โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่หรือชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ
- 8) ออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการศึกษาค้นคว้าโครงสร้างและกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอย่างละเอียด ยกเลิกกฎหมายที่ขัดกับบัญญัติกฎหมายที่ส่งเสริม
- 9) ฝึกอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชนทั่วประเทศ ควรมีการตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาทักษะการสร้างความเป็นชุมชนในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง หน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ
- 10) การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และการประเมินผลกิจกรรมตั้งแต่ 1 ถึง 9 ล้วนต้องใช้การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ควรเพิ่มงบประมาณการวิจัยเพื่อชุมชน โดยมีกลไกการจัดการอย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติเพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งนั้น เน้นที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน เปรียบเสมือนการติดอาวุธทางปัญญาที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนในแง่ของการปฏิบัติ มีรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดรายได้และปลูกฝังการรู้จักใช้จ่ายออกโดยคำนึงถึงทรัพยากรในชุมชนทุกรูปแบบและอาศัยความต่อเนื่องและการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ สื่อมวลชน เป็นต้น ทำให้เกิดการเชื่อมต่อเป็นเครือข่ายอย่างบูรณาการ ความเป็นปึกแผ่นของพหุภาคีทั้งหลายนี้เองจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กานดา เต๊ะขันหมาก (2552) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรี และศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 ครัวเรือนจาก 11 หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า ประชากรมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก สมาชิกในครัวเรือนมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนมีจำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานอยู่ในระดับต่ำ 2) การรับข้อมูล/ข่าวสาร เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานอยู่ในระดับต่ำ 3) การเข้ารับการศึกษา/การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานอยู่ในระดับต่ำ 4) การสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการให้คำแนะนำ/ข้อเสนอแนะมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานอยู่ในระดับต่ำ และ 5) การสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการให้รวมกลุ่มกันในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานอยู่ในระดับต่ำ

กฤษิภา กิตติวงษ์ประทีป (2550) ศึกษาการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และระดับ

ความสุขในการทำงานของพนักงาน เพื่อเปรียบเทียบลักษณะลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 213 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับปานกลาง และมีความสุขในการทำงานระดับปานกลาง โดยพนักงานที่มีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพนักงานที่มีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราวดี ศรีสุวรรณ (2550) ศึกษา ศักยภาพของพุทธเกษตรกรรมในการพึ่งตนเองของชุมชนปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และมุมมองเกี่ยวกับการพึ่งตนเองของสมาชิกในชุมชน และเพื่อประเมินศักยภาพในการพึ่งตนเองของสมาชิกในชุมชนด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม วัฒนธรรม รวม 5 ด้าน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในชุมชนปฐมอโศกที่มีสถานะเป็นนักบวช คนวัด ชาวชุมชน และนักเรียนสัมมาสิกขาปฐมอโศก รวมทั้งสิ้น 26 คน ผลการศึกษาพบว่า วิธีการผลิตตามแนวพุทธเกษตรกรรมทำให้ชุมชนปฐมอโศกสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยสามารถพึ่งตนเองได้ครบทั้ง 5 ด้าน โดยเฉพาะการพึ่งตนเองระดับปัจจัย 4 สมาชิกในชุมชนได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางเพื่อประกอบสัมมาอาชีพ คือ หลักศีล บุญนิยม และสาธารณโภคี

จิราณีษ์ พันมูล (2554) ศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านนาเวียง อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกชุมชน ครอบคลุมลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในกระบวนการพัฒนา การปฏิบัติในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพจำนวน 15 คน และเชิงปริมาณจำนวน 123 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนนาเวียงมีการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การศึกษาชุมชน 2) การวิเคราะห์และจัดลำดับปัญหาและความต้องการของชุมชน 3) การวางแผนโครงการพัฒนาชุมชน 4) การดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน และ 5) การติดตามและประเมินผล โดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาที่ระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนามากที่สุด ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตสำนึกด้วยการตระหนักและการยอมรับ

ความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในทางปฏิบัติมีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและจะทำอย่างต่อเนื่อง

ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2557) ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนปทุมมอโคก จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นลักษณะการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนปทุมมอโคก จำนวน 125 คน โดยการสุ่มแบบง่าย และใช้แบบสอบถาม และผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงและใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิต และการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนปทุมมอโคกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนปทุมมอโคก คือ การตั้งใจฝึกฝนตนเอง เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย พอเพียง มีศีลมีธรรมเป็นหลักเป็นที่พึ่ง ฝึกตนให้พึ่งตนเอง ขวนขวาย เอาภาระรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของชุมชน และมีชีวิตอยู่อย่างผู้ให้ ผู้เสียสละ

ปวีณา กองฤทธิ์ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมผู้บริโภคในเขตจตุจักรและเขตบางเขน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคลในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมผู้บริโภคมีความเห็นในระดับที่น้อยมาก

ภาควงศ์ ภัทวิภาส และธรรณันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2557) ศึกษาพฤติกรรมการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงและความสุขในการทำงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ บ้านแม่ปูกา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 55 คน พบว่าพฤติกรรมการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับความถี่บ่อยครั้ง ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ด้านความพอประมาณและด้านการมีภูมิคุ้มกัน ตามลำดับ

โดยความสุขในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ องค์ประกอบของความสุขในการทำงาน การเป็นที่ยอมรับ การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน และความสำเร็จในงาน ตามลำดับ และพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ เงินเดือน และประเภทวิชาศึกษิตที่ต่างกันมีระดับความถี่ของพฤติกรรมรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและระดับความเห็นของความสุขในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554) ศึกษาการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีระดับการปฏิบัติของประชาชนทั้ง โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

วลัญชา สุพรรณธริกา (2555) ศึกษาเรื่องสังคมอุดมสุขที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เรื่อง 1) เพื่อศึกษาสังคมอุดมสุขที่ยั่งยืน และ 3) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน และประเมินความเป็นสังคมอุดมที่ยั่งยืนของชุมชนราชธานีโสภณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบสังคมอุดมสุขที่ยั่งยืนประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพอนามัยของมนุษย์ สวัสดิการของมนุษย์ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมกายภาพและชีวภาพ และระบบนิเวศน์โดยรวม โดยการพัฒนาสังคมที่ดีต้องพัฒนาอย่างสมดุลไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์ประกอบต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ชี้วัด 47 ตัว และชุมชนราชธานีโสภณสามารถผ่านเกณฑ์ชี้วัดทั้งหมดได้ เนื่องจากการใช้หลักศีลธรรมและหลักธรรมอื่น ๆ ของพุทธศาสนาบริหารจัดการปกครองชุมชน ทำให้แนวทางการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนศีลธรรม เน้นการพัฒนาให้เกิดคนดีมีคุณธรรม โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติจึงทำให้เกิดสังคมที่ดี เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ อีกทั้งคนในชุมชนมีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สุกัญญา แก้วสุวรรณ (2557) ศึกษาการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์การกรณีศึกษา: โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ผลการวิจัย

สรุปว่า 1) บุคลากรโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีอายุงานอยู่ในช่วง 10 ปีขึ้นไป มีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความผูกพันในองค์การอยู่ในระดับสูง 2) สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันในองค์การไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพการสมรส และอายุงานที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่สมรสแล้วมีความผูกพันในองค์การมากกว่าคนโสด และผู้ที่มีอายุงานมากกว่า 10 ปี มีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าคนที่อายุงานน้อยกว่า 5 ปี 3) การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) พฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชสันต์ อิททวิทยาวาทย์ (2558) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาแนวคิดและการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของบุคคลและองค์กรต่าง ๆ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งเกษตรกร นักวิชาการ นักธุรกิจ และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และผู้นำชุมชนรวม 10 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเมื่อพิจารณาแยกตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไข พบว่า กลุ่มเกษตรกรจะให้ความสำคัญกับหลักพอประมาณ หลักอื่นจะเป็นผลพลอยได้ ขณะที่กลุ่มนักธุรกิจและนักวิชาการ จะให้ความสำคัญกับทั้งสามหลักเท่ากัน ในส่วนของการประยุกต์ใช้พบว่า กลุ่มเกษตรกรได้เปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรมาเป็นแบบผสมผสานและลดการใช้สารเคมี ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ มีทั้งการตั้งแผนกใหม่เพื่อลดการพึ่งพาภายนอกและการยุบแผนกที่ต้นทุนสูงเพื่อรักษาบริษัท กลุ่มนักวิชาการมีการกระจายการลงทุน และปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เหมาะสมตามหน้าที่ กลุ่มชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และแก้ปัญหาหาร่วมกัน และกลุ่มองค์กรภาครัฐได้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้สนใจทั้งในและต่างพื้นที่ ผลที่ได้รับคือ การมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

สมพร กรุดน้อย (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนต้า จิวเวอรี่ จำกัด (มหาชน) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ สำนักงาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 330 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) พนักงานที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ อายุ อายุงาน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ มีการรับรู้การ

ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การแตกต่างกัน ยกเว้นพนักงานที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การไม่แตกต่างกัน 2) การรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การสามารถพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรินทร์ ชุมแก้ว (2556) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำ แบบสร้างเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารในองค์กรเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำแบบสร้างเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารระดับต้นและกลางในองค์กรเอกชนแห่งหนึ่งจำนวน 275 คน ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์การและภาวะผู้นำแบบสร้างเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

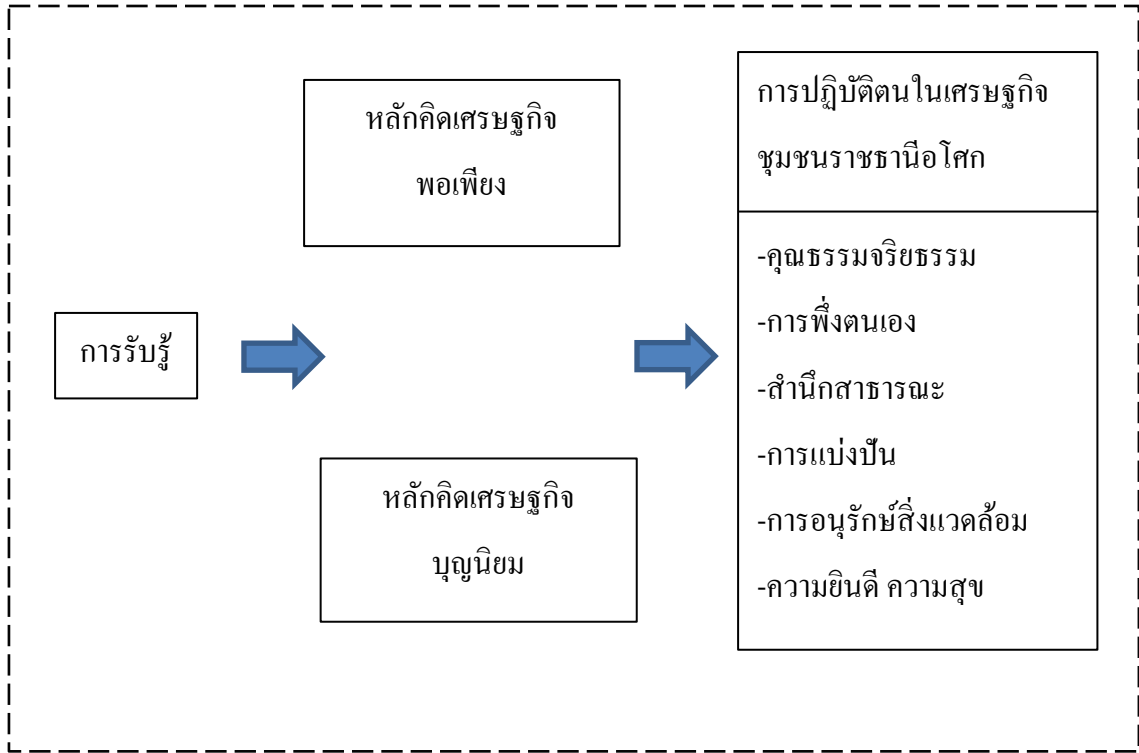
อนงนาฎ ชุกกลิ่น (2559) ศึกษาวิถีอโศกกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการและความคิดของวิถีอโศก พุทธปรัชญาแห่งความพอเพียงรวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนราชธานีอโศก 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนราชธานีอโศก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนราชธานีอโศกได้พัฒนาอยู่บนพื้นฐานของพุทธปรัชญาแห่งความพอเพียงผสมผสานแนวคิดแบบบุญนิยมและสาธารณ โภคี นั่นคือวิถีอโศกที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ในภาคปฏิบัติชุมชนราชธานีอโศกเน้นการสร้าง ความมั่นคงในการดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยการสร้างกิจกรรมชุมชนที่หลากหลายครอบคลุมหลายมิติที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวมตั้งแต่เศรษฐกิจการผลิตอาหารและโภชนาการ สวัสดิการสังคม สิ่งแวดล้อมพลังงาน การศึกษา สุขภาพและอนามัย ไปจนถึงการสร้างเครือข่ายสังคมที่เกี่ยวข้อง

โยงกันระหว่างชุมชนอโคศด้วยกัน ความมั่นคงจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความมั่นคงในการดำรงชีพอย่างพอเพียงและยั่งยืนในเขตชนบทมีหลักปฏิบัติของการพึ่งตนเองเป็นพื้นฐาน

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสอดคล้องกันในระดับการพัฒนาชุมชนนำโดยความผูกพันทางศีลธรรม (Moral Commitment) โดยมีการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) และการรับรู้ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม เป็นตัวแปรต้น (Independent Variable) คุณลักษณะการจัดการเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถพิจารณาได้ 6 ด้านได้แก่

- 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ ชุมชนมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อเศรษฐกิจเกิดความผันผวน ในขณะที่คนในชุมชนเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ รู้จักการเสียสละละอายที่จะเอาเปรียบผู้อื่น มีน้ำใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นอาทิ เพื่อมุ่งสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในชุมชน
- 2) ด้านการพึ่งตนเอง คือ ชุมชนมีความสามารถในการผลิตที่ไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกมากนัก คนในชุมชนมีทักษะการดำรงชีวิตที่หลากหลายและเป็นประโยชน์เกื้อกูลกิจการงานต่าง ๆ ในชุมชน
- 3) ด้านสำนึกสาธารณะ คือ ชุมชนไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลหรือชุมชนอื่น รวมไปถึงสังคมภายนอก ไม่ว่าทำกิจการงานใดก็เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
- 4) ด้านการแบ่งปัน คือ ชุมชนมีการเกื้อหนุนคนในชุมชนและบุคคลหรือชุมชนภายนอกในมิติด้าน ความเป็นอยู่ การศึกษา สุขภาพ การทำงาน เป็นต้น เช่น ผลผลิตสินค้าและบริการเพื่อคนในชุมชนจนเพียงพอ และสามารถส่งขายหรือแลกเปลี่ยนให้กับบุคคลหรือชุมชนภายนอกในราคาถูก
- 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ ชุมชนมีการใช้ชีวิต การบริหารงานชุมชน การผลิตสินค้าและบริการ ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม
- 6) ด้านความยินดี ความสุข คือ ชุมชนมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มแข็ง ยอมรับความแตกต่าง มีค่านิยมหลักและความเชื่อเดียวกัน และยอมรับกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานี โศก จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่ได้มีการวิเคราะห์เอกสารชั้นต้น ได้แก่ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) คำเทศน์เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของสมเด็จพระโพธิธิราชวชิรธรรมหัทธสิริธรรมมหาราช (สมเด็จพระโพธิธิราชวชิรธรรมหัทธสิริธรรมมหาราช) รวมไปถึงวิเคราะห์เอกสารชั้นรอง ได้แก่ บทวิเคราะห์จากนักวิชาการ ผู้สนใจและมีบทบาทในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาประกอบกันกับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (In-depth Interview) มีวิธีวิจัยเป็นลำดับขั้น โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย ขั้นตอนในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสร้างเครื่องมือ การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนในการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม และเศรษฐกิจชุมชน เช่น สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง (อภิรักษ์ พันธเสน และคณะ, 2550) เศรษฐกิจพอเพียงและประชาคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม (ประเวศ วะสี, 2550) เศรษฐธรรมเพื่อสันติภาพ จากโลกาภิวัตน์ถึงชุมชน (วิวัฒน์ชัย อัดถาวร, 2556) บุญนิยม: นวัตกรรมสังคม (สมณะโพธิธิราช, 2546) แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2554)

3.1.2 กัดเลือกข้อความที่สอดคล้องกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนภายใต้หลักศาสนาพุทธ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม การพึ่งตนเอง สำนักสาธารณะ การแบ่งปัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

และความยินดี ความสุข โดยได้ศึกษาการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม จากนั้นได้ศึกษาผู้รู้เพื่อ เลือกข้อคำถามที่เหมาะสมชัดเจน และคาดว่าสอดคล้องกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวราชธานีอโศก

3.1.3 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างเครื่องมือ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

3.1.4 ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในแบบสอบถามเชิงปริมาณ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญสำหรับการกำหนดข้อคำถามในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1.5 ในแบบสอบถามเชิงปริมาณได้ปรับปรุงเครื่องมือโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามตามรายละเอียดเนื้อหาสาระ จากคำถามรายชื่อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยของแบบสอบถาม จัดกลุ่มแบบสอบถามตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับชาวอโศกที่อาศัยอยู่ในสันติอโศก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นได้รวบรวมข้อเสนอแนะ ๆ เพื่อทำการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.1.6 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตสัมภาษณ์สมณะโพธิรักษ์ ผู้ก่อตั้งชุมชนบุญนิยมอโศก และผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวอโศก ผ่านปัจฉาสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตลงนามโดยคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่จังหวัดอุบลราชธานีและกรุงเทพมหานคร และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Window

3.1.7 สรุปและรายงานผล เป็นรูปแบบของตารางและการเชิงพรรณนา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ได้แก่ผู้ที่เป็นฆราวาส ไม่ได้มีสถานะเป็นนักเรียน เป็นสมาชิกของชุมชนราชธานีอโศก หรือเป็นชาวอโศกที่อาศัยในชุมชนราชธานีอโศกในขณะที่เก็บข้อมูล ทั้งชายและหญิง จำนวน 284 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2559)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

การหากลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นไปตามโอกาสหรือความน่าจะเป็น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามสะดวก (Accidental or Convenience Sampling) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yanmane (1967 อ้างถึงในสุจิตรา บุญรัตพันธุ์, 2557: 176)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (Allowable error)

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{284}{1 + 284(0.05)^2} = 166$$

จากการคำนวณด้วยสูตรของ Yamane จะได้กลุ่มตัวอย่างชาวราชธานีอโศกจำนวน 166 คน

3.3 การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือการหน่วยเลือกตัวอย่างแบบใช้วิจารณญาณ (Judgment Sampling) จากอาชีพหลักในสังคม ได้แก่ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการทหาร นักธุรกิจ นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการชาวอโศก ซึ่งแต่ละบุคคลที่ทำกรคัดเลือกมา เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และยึดถือหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ถือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในฐานะนักบริหาร และปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้าราชการการเมือง คือ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้ก่อตั้งศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง หรือ महाลัยคอกหมู สถานที่ที่ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้นักทุกกลุ่มทุกอาชีพหันมาพึ่งตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิ กสิกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี ตามเสด็จพระราชดำเนินถวายงานอย่างใกล้ชิด รัชกาลที่ 9 เป็นเวลา 16 ปี เป็นผู้ร่วมจัดตั้งศูนย์เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง 57 ศูนย์ ทั่วประเทศ

2) ข้าราชการทหาร คือ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการปฏิรูปตำรวจ, ประธานมูลนิธิเพื่อนสันติภาพ ประธาน มูลนิธิ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม กรรมการและที่ปรึกษาในคณะกรรมการเพื่อสร้างคสามสามัคคีปรองดองและเป็น อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้ริเริ่มโครงการอบรมและศึกษาดูงานหลักสูตร “ผู้นำพอเพียงเพื่อความมั่นคง” โดยความร่วมมือระหว่างกองบัญชาการกองทัพไทยและมูลนิธิ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม

3) นักธุรกิจ คือ ดร. ณรงค์ โชควัฒนา นักธุรกิจและนักวิชาการอิสระ ปัจจุบันดำรง ตำแหน่งกรรมการบริหารกลุ่มแพน บริษัทผลิตรองเท้ารายใหญ่ของประเทศไทย และประธานกลุ่ม ประสานงาน (เฉพาะกิจ) มูลนิธิ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม อดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

4) นักสื่อสารมวลชน คือ อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง คณบดีสถาบันแพทย์แผนบูรณาการและเวชศาสตร์ชะลอวัย มหาวิทยาลัยรังสิต และคอลัมน์นิสต์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ อดีตนักวิทยุ โทรทัศน์ และเคยเป็นกรรมการวิสามัญร่างกฎหมายเศรษฐกิจ ต่าง ๆ สภาผู้แทนราษฎร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคมด้าน กิจการการเงินและการลงทุน

5) นักวิชาการชาวอโศก คือ

(1) ดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม ผู้บริจาคที่ดินจำนวน 100 ไร่ให้แก่กองทัพธรรม มูลนิธิ เพื่อสร้างชุมชนราชธานีอโศกปัจจุบัน เป็นเลขาธิการพรรคเพื่อฟ้าดิน และเป็นอดีต ผู้ใหญ่บ้านราชธานีอโศก

(2) ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านราชธานีอโศกและหัวหน้า พรรคเพื่อฟ้าดิน - เรือตรีแซมดิน เลิศบุศย์ ผู้ประสานงานกองทัพธรรมและอดีตเลขาธิการพรรคเพื่อ ฟ้าดิน

3.4 การสร้างเครื่องมือ

3.4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิจัยครั้งนี้ส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 ชุด โดยโครงสร้างแบบแบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย ในปัจจุบัน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกชุมชนราชธานีอโศก หน้าที่ประจำในชุมชนราชธานีอโศก รายได้ต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ เงินออม หนี้สิน โดยให้ตอบจากรายการที่กำหนด (Multiple Choice) และลักษณะคำถามแบบเปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ เกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกชุมชนราชธานีอโศก 17 ข้อ และทัศนคติของสมาชิกชุมชนราชธานีอโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2 ข้อ เป็นการวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ เกี่ยวกับระดับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของสมาชิกชุมชนราชธานีอโศก เป็นการวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 22 ข้อ เพื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีอโศก เป็นการวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามเลือกตอบจากรายการที่กำหนด และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question)

รูปแบบของคำถามเป็นเป็นคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 2, 3 และ 4 คือ

มากที่สุด	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด/เหมาะสมที่สุด
มาก	หมายถึง	เห็นด้วยมาก/เหมาะสมมาก
ปานกลาง	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง/เหมาะสมปานกลาง
น้อย	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย/เหมาะสมน้อย
ไม่เลย	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยเลย/ไม่เหมาะสมเลย

3.4.2 แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับลึก (In-Depth Interview Guideline)

ผู้วิจัยแบ่งแนวคำถามเป็น 2 กลุ่ม เพื่อถามผู้ทรงคุณวุฒิในภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่นอกกลุ่มชาวอโศก และผู้ทรงคุณวุฒิของชาวอโศก ครอบคลุมถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตนของชาวอโศก

3.5 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ได้แก่

- (1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ชัย อุตถากร
- (2) ดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม

3.5.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเชิงปริมาณมาปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วนำไปทดสอบกับชาวสันตอโศก กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และคำนวณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือและได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าร่วมการวิจัย และสมาชิกในชุมชนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ เกือบทั้งหมด

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้ โดยใช้การสัมภาษณ์ที่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงทัศนคติอย่างเต็มที่แล้วจึงถามคำถามตามข้อ โดยผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเลือกที่จะข้าม ตอบ หรือไม่ตอบก็ได้

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณใช้โปรแกรม SPSS for Window Version 16.0 โดยมีแนวการวิเคราะห์ ดังนี้

3.7.1 การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.7.2 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis Method) โดยแบ่งเป็น 5 ส่วนตามองค์ประกอบของแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นสำคัญ ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ

3.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้มีการนำข้อมูลสัมภาษณ์ ข้อมูลที่บันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียง มาถอดความ จำแนกหมวดหมู่เพื่อหาทัศนคติที่สอดคล้องและแตกต่างกันของผู้ทรงคุณวุฒิ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ด้านเนื้อหา เมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วทำการเก็บข้อมูลเสริมให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดตามวัตถุประสงค์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี” ตลอดจนการอภิปรายผลที่ได้ค้นพบจากการวิจัยในประเด็นครอบคลุมสาระสำคัญคือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของชาวอโศกทั้งที่อาศัยชุมชนราชธานีอโศกและไม่ได้อาศัยในชุมชนราชธานีอโศกต่อการรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม การวิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมและการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ของชาวราชธานีอโศกกับคุณลักษณะของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

รวมไปถึงผู้วิจัยจะทำการนำเสนอผลการศึกษามาจากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีอโศก มุมมองต่อหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวอโศก ซึ่งจะแบ่งรายละเอียดการนำเสนอ ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1.2 วิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมและการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศกต่อคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

4.1.3 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตนของคนไทยโดยทั่วไป

4.1.4 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกที่มีต่อรัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้คนไทยได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาในรูปแบบของนโยบาย/โครงการต่าง ๆ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะเสนอบทสัมภาษณ์ที่ละประเด็นสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่นอกกลุ่มอโศกดังนี้

4.2.1 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวท่านเพียงใด และท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง

4.2.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ

4.2.3 ท่านคิดว่าสิ่งที่ชาวสันตือโสภณยึดถือในการรวมตัวกันสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้อง กิจกรรมใดของชาวสันตือโสภณที่แสดงออกตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.4 ชาวสันตือโสภณมองว่ากลุ่มของตนเองปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ท่านมีความเห็นอย่างไร

4.2.5 ท่านคิดว่ากลุ่มสันตือโสภณได้ทำประโยชน์แก่สังคมไทยหรือไม่อย่างไร

4.2.6 ท่านมีคำแนะนำใดแก่ชาวสันตือโสภณในเรื่องการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการชาวโศภณ จะเสนอประเด็นดังนี้

4.2.7 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้สำหรับชาวโศภณเพียงใด ท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง

4.2.8 ในฐานะที่เป็นนักวิชาการของชาวโศภณท่านเห็นด้วยหรือไม่ ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ

4.2.9 ตามทัศนคติของท่านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร มากน้อยเพียงใด

4.2.10 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีจุดอ่อนในเชิงปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

4.2.11 ตามทัศนคติของท่าน เศรษฐกิจบุญนิยมจะสามารถทำให้เศรษฐกิจชุมชนพัฒนาไปได้หรือไม่ อย่างไร

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นชาวโศภณที่อาศัยในชุมชนราชธานีโศภณจำนวน 110 คน และชาวโศภณที่คลุกคลีกับชาวราชธานีโศภณจำนวน 56 คน ที่อาจอยู่ในชุมชนราชธานีโศภณช่วงใด

ช่วงหนึ่ง แต่ในขณะที่เก็บข้อมูลยังอาศัยอยู่ในราชธานีโศก รวมทั้งสิ้นจำนวน 166 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ใน 10 ประเด็น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การอาศัยในชุมชน ราชธานีโศก ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกหรือรู้จักชุมชนราชธานีโศก หน้าที่ประจำในฐานงานต่าง ๆ ภายในชุมชนราชธานีโศก การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนราชธานีโศกเป็นประจำ ที่มาของรายได้ในแต่ละเดือน ความพอเพียงของรายได้กับรายจ่ายและภาวะหนี้สิน เพื่อให้ทราบสถานภาพธรรมชาติ โดยสังเขปของกลุ่มตัวอย่าง (Characteristics) ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติตน และการเข้ากิจกรรมในชุมชน ไม่มากก็น้อย และเป็นพื้นฐานที่ทำให้สามารถอภิปราย ในบางประเด็นของข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้ให้มีความคมชัดขึ้น

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง เป็นชาวโศกเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ชาวโศกเพศหญิงร้อยละ 72.90 ชาวโศกเพศชายร้อยละ 27.10

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 56-65 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 29.50 รองลงมาคือช่วงอายุ 46-51 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.10 และน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 86-95 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.06

ในด้านระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.90 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาปีที่ 6/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 23.50 และน้อยที่สุด คือ ไม่ได้เรียนคิดเป็นร้อยละ 0.60 ในด้านการอาศัยอยู่ในชุมชนราชธานีโศกเป็นประจำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนราชธานีโศกประจำมากกว่าไม่ได้อยู่ประจำ คือ อยู่ประจำคิดเป็นร้อยละ 66.30 ไม่อยู่ประจำคิดเป็นร้อยละ 33.70

ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกหรือรู้จักราชธานีโศก พบว่ามากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกหรือรู้จักราชธานีโศกมีระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.30 รองลงมา คือ ระยะเวลา 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.50 และน้อยที่สุด คือ ระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.60

ในด้านหน้าที่ประจำในฐานงานต่าง ๆ ภายในชุมชนราชธานีโศก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่ประจำมากกว่าไม่มีหน้าที่ประจำ คือ มีหน้าที่ประจำคิดเป็นร้อยละ 65.70 ไม่มีหน้าที่ประจำคิดเป็นร้อยละ 34.30

ซึ่งการศึกษาหน้าที่ประจำในฐานงานได้จากคำถามปลายเปิด ที่ให้อิสระแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน (ร้อยละ 65.66 ของผู้ตอบแบบสอบถาม) ที่ระบุหน้าที่ในฐานงานประจำในราชธานีโศก พบว่าฐานงานที่กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติเป็นประจำมีทั้งหมด 31 ฐานงานด้วยกัน โดยฐานงาน 4 อันดับแรกจะมีสมาชิกจำนวนมาก ได้แก่ กสิกรรมไร้สารพิษ (ร้อยละ 20.18) ครั้วกลาง (ร้อยละ 17.43) อุทยานบุญนิยม (ร้อยละ 15.60) และการศึกษาบุญนิยม (ร้อยละ 13.76) มี 14 คนที่มีฐานงานมากกว่า 1 ฐานงาน และ 94 คนที่มีฐานงานคนละ 1 ฐานงาน ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ชุมชนราชธานีโศก เน้นที่การเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค และมีการถ่ายทอด

ความรู้ที่ได้จากการบูรณาการกับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการจำหน่ายสินค้าชุมชน อาหารมังสวิรัตของชุมชนที่อุทยานบุญนิยมและของเครื่องสำอางกรรมไร้สารพิษที่อุทยานบุญนิยม มีโรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีโสภเป็นการศึกษาทางเลือก เปิดสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน

ด้านกิจกรรมในชุมชนราชธานีโสภที่กลุ่มตัวอย่างมักเข้าร่วมเป็นประจำ จากคำถาม ปลายเปิดที่ให้อิสระแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 คน (ร้อยละ 87.95 ของ ผู้ตอบแบบสอบถาม) ที่ระบุกิจกรรมในชุมชนราชธานีโสภ พบว่ากิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วม เป็นประจำมีทั้งหมด 7 กิจกรรมด้วยกันโดยกิจกรรม 4 อันดับแรกมีสมาชิกจำนวนมากได้แก่ กิจกรรมทำวัตรเช้าทุกครั้ง (ร้อยละ 34.93) ฟังการบรรยายธรรม (ร้อยละ 23.29) ทำวัตรเฉพาะเช้า หรือเย็น (ร้อยละ 18.49) และเป็นอาสาสมัครเมื่อชุมชนมีการจัดอบรม (ร้อยละ 10.27)

ด้านรายได้ต่อเดือนโดยประมาณพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.30 ไม่มีรายได้ (รายได้ศูนย์บาท) รองลงมา คือ ร้อยละ 20.50 มีรายได้รายเดือน ๆ ละ 500-999 บาท และกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 4.80 มีรายได้รายเดือนไม่แน่นอน ผู้มีรายได้ทั้งหมดมี จำนวน 109 คน ที่สามารถระบุแหล่งที่มาของรายได้จากเงินสวัสดิการผู้สูงอายุ (เบี้ยฯ คนชรา) มี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.52 จากธุรกิจส่วนตัวมีจำนวนรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 20.18 จากการให้เช่าที่ดินมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.92

ด้านการใช้จ่ายจากรายได้ประจำเดือนพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดมีรายได้พอดีกับ รายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมา คือ มีเงินเหลือเก็บเป็นเงินออม คิดเป็นร้อยละ 25.90 และ น้อยที่สุด คือ ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 6.60

การศึกษาเงินเหลือเก็บที่เป็นเงินออมของกลุ่มตัวอย่างจากคำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระแก่ ผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินเหลือเก็บเป็นเงินออมจำนวน 43 คน พบว่าเงินรายเดือน ที่กลุ่มตัวอย่างได้เก็บเป็นเงินออมมีทั้งหมด 16 รายการ โดยผู้ที่มีเงินออมเดือนละ 500 บาท มี จำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 16.28

ด้านหนี้สินพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีหนี้สินเลยมากกว่าที่มีหนี้สิน คือ ชาวอโศกที่ไม่มี หนี้สินร้อยละ 89.80 มีหนี้สินร้อยละ 10.20

จากการศึกษาจำนวนหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างจากคำถามปลายเปิด ที่ให้อิสระแก่ผู้ตอบ แบบสอบถาม จำนวน 17 คน ที่ได้ระบุยอดหนี้สิน โดยเรียงลำดับตามจำนวนคนที่ไม่มีหนี้สิน พบว่า หนี้สิน 4 อันดับแรกมีจำนวนคนที่ไม่มีหนี้สินที่ได้ระบุไว้มีทั้งหมด 12 รายการ โดยมี 4 อันดับแรกมี จำนวนคนที่ไม่มีหนี้สินมากที่สุด ได้แก่มีหนี้สินจำนวน 400,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.65 มีหนี้สิน จำนวน 1,000,000 บาท จำนวน 20,000 บาท และจำนวน 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.76 เท่ากัน

ซึ่งสาเหตุของการมีหนี้สินนั้น เกิดก่อนที่จะเป็นชาวโศก ได้แก่ ซื้อรถยนต์ ลงทุนทำการเกษตร ลงทุนทำธุรกิจ และก่อสร้างหอพัก (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

(n = 166)		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	120	72.30
ชาย	46	27.70
รวม	166	100.00
2. อายุ		
56-65 ปี	49	29.50
46-55 ปี	45	27.10
66-75 ปี	26	15.60
36-45 ปี	19	11.40
26-35 ปี	13	7.80
76-85 ปี	10	6.00
15-25 ปี	3	1.80
86-95 ปี	1	0.60
รวม	166	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	53	31.9
ม6./ปวส.	39	23.50
ประถมศึกษา	35	21.10
ม.3/ปวช.	18	10.80
ปริญญาโท	14	8.4
ปริญญาเอก	1	0.60

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อื่น ๆ ประกอบด้วย		
อนุปริญญา	2	1.20
ม.ศ. 5	2	1.20
ประกาศนียบัตรประโยค	1	0.60
ครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.60
รวม	166	100.00
4. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนราชธานี		
   โอศกเป็นประจำหรือไม่		
ใช่	110	66.30
ไม่ใช่	56	33.70
รวม	166	100.00
5. ระยะเวลาที่ท่านเป็นสมาชิก/		
   รู้จักชุมชนราชธานีโอศก		
1-5 ปี	42	25.30
16-20 ปี	34	20.50
มากกว่า 20 ปี	26	15.70
6-10 ปี	25	15.10
น้อยกว่า 1 ปี	23	13.90
11-15 ปี	16	9.60
รวม	166	100.00
6. ท่านมีหน้าที่ประจำในฐานงาน		
   ต่างๆ ภายในชุมชนราชธานีโอศก		
   หรือไม่		
มี	109	65.70
ไม่มี	57	34.30
รวม	166	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อื่น ๆ ประกอบด้วย		
6.1 โปรแกรมข้อมูลฐานงาน		
(n = 109)*		
กิจกรรมไร้สารพิษ	22	20.18
ครัวกลาง	19	17.43
อุทยานบุญนิยม	17	15.60
การศึกษานูญนิยม	15	13.76
สถาบันขยายวิทยาด้วยหัวใจ	6	5.50
(สขจ.)		
สื่อสารบุญนิยม	6	5.50
สุขภาพบุญนิยม	5	4.59
ยานยนต์	5	4.59
พาณิชย์บุญนิยม	4	3.67
โรงบู้ย	3	2.75
โรงสี	3	2.75
เก็บผัก	3	2.75
โรงจักรเย็บผ้า	2	1.83
สมุนไพรร	2	1.83
ดูแลเรือทั้งหมด	2	1.83
ช่างซ่อม	2	1.83
ห้องน้ำส่วนกลาง	1	0.91
บัญชี	1	0.91
ประชาสัมพันธ์	1	0.91
ก่อสร้าง	1	0.91
โรงแชมพู	1	0.91
สิ่งแวดล้อม	1	0.91

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงเต๋ายั่ว	1	0.91
คูแลศลา จัดโต๊ะอาหาร	1	0.91
ประปา	1	0.91
ปฏิคม	1	0.91
อาหารสุขภาพ	1	0.91
กรรมการสหกรณ์คนของแผ่นดิน	1	0.91
ช่างเฟอร์นิเจอร์	1	0.91
ฝ้ายศิลปะ	1	0.91
รวม	134	100.00

7. กิจกรรมในชุมชนราชธานีอโศก

ที่ท่านมักเข้าร่วมเป็นประจำ

(n = 146)

ทำวัตรเช้าทุกครั้ง	51	34.93
ฟังการบรรยายธรรม	34	23.29
ทำวัตรเฉพาะเช้าหรือเย็น	27	18.49
เป็นอาสาสมัครเมื่อชุมชนมีการจัดอบรม	15	19.27
ร่วมกิจกรรมนอกสถานที่และประจำปีต่างๆ	12	8.22
ร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัด	6	4.11
ประชุมทุกสัปดาห์		
เข้าอบรมทุก 6 เดือน	1	0.68
รวม	146	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. รายได้รายเดือนโดยประมาณ		
(บาท)		
0	57	34.30
500-999	34	20.50
1000-4999	26	15.70
20000-เป็นต้นไป	12	7.20
5000-9999	11	6.60
10000-14999	9	5.40
15000-19999	9	5.40
มีไม่แน่นอน	8	4.80
รวม	166	100
8.1 แหล่งรายได้มาจาก (n = 109)		
เงินสวัสดิการผู้สูงอายุ (เบี้ยฯ คนชรา)	30	27.52
ธุรกิจส่วนตัว	22	20.18
เงินบำนาญ	14	12.84
ธุรกิจส่วนตัวและเบี้ยฯคนชรา	5	4.59
เงินบำนาญและธุรกิจส่วนตัว	2	1.83
รายได้อื่นๆ ประกอบด้วย ที่บ้านส่งมาให้และเงิน เก็บเดิม	11	10.09
รับจ้างทั่วไป	4	3.67
เงินสวัสดิการคนพิการ (เบี้ยฯคนพิการ)	4	3.67
พนักงานเอกชน	3	2.75

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นอาสาสมัคร	3	2.75
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)		
ดอกเบี๋ยและบั้นผล	3	2.75
ทำงานบริษัทองค์กร	2	1.83
พานิชย์บุญนิยม		
รับราชการ	2	1.83
ที่บ้านส่งมาและ เงิน	2	1.83
สวัสดิการผู้สูงอายุ(เบี๋ยฯคนชรา)		
เป็นอาสาสมัครและเบี๋ยฯ	1	0.92
คนพิการ		
ค่าเช่าที่ดินหรือที่พัก	1	0.92
รวม	109	100.00
9. รายได้ในแต่ละเดือนที่นำมาใช้		
จ่าย		
รายได้พอดีกับรายจ่าย	94	56.60
มีเหลือเก็บเป็นเงินออม	43	25.90
บางคนพอเพียง บางคนไม่	18	10.80
พอเพียง		
ไม่เพียงพอ	11	6.60
รวม	166	100.00
9.1 มีเงินเหลือเก็บเป็นเงินออมราย		
เดือนจำนวน (บาท)		
500	7	16.28
3,000	4	9.30
2,500	4	9.30

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
300	4	9.30
20,000	3	6.98
10,000	3	6.98
5,000	3	6.98
2,000	3	6.98
1,000	3	6.98
มีเงินเก็บแต่จำนวนไม่แน่นอน	3	6.98
30,000	1	2.33
15,000	1	2.33
8,000	1	2.33
4,000	1	2.33
600	1	2.33
400	1	2.33
10. หนี้สิน		
ไม่มีหนี้สินเลย	149	89.80
มีหนี้สิน	17	10.20
รวม	166	100

10.1 เฉพาะคนที่มีหนี้สินจำนวน**(บาท) (n = 17)**

400,000	3	17.65
1,000,000	2	11.76
20,000	2	11.76
2,000	2	11.76
2,000,000	1	5.88
350,000	1	5.88
100,000	1	5.88

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
50,000	1	5.88
13,000	1	5.88
8,000	1	5.88
1,000	1	5.88
มีหนี้สินเพียงเล็กน้อย	1	5.88
รวม	17	100

หมายเหตุ: หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คนที่มีฐานงาน มี 14 คนที่มีฐานงานมากกว่า 1 ฐานงาน และ 94 คนที่มีฐานงานคนละ 1 ฐานงาน

4.1.2 วิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมและการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศกต่อคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้แบ่งคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์เป็น 6 ประการ คือคุณธรรมจริยธรรม การพึ่งตนเอง การสำนึกสาธารณะและเสียสละ การแบ่งปัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และความยินดี ความสุข ในที่นี้จะนำเสนอความคิดเห็นของชาวอโศกโดยจำแนกตามคุณลักษณะ ทั้ง 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านคุณธรรมจริยธรรม

จากการศึกษาความคิดเห็นในการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่าชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของชาวราชานีโอ โศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตาม คุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง					
ในสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวนเช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญ	136 (81.90)	21 (12.70)	8 (4.80)	1 (0.60)	-
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การปฏิบัติที่ต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน	133 (80.10)	28 (16.90)	5 (3.00)	-	-
การเตรียมตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ประมาทอย่างรอบคอบ มีสติเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	122 (73.50)	35 (21.10)	8 (4.80)	1 (0.60)	-
การใช้ชีวิตในชุมชนราชานีโอ โศก					
คุณลักษณะทั้ง 3 ของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสมถะและพอใจในสิ่งที่ตนมีตนเป็น	123 (74.10)	35 (21.10)	8 (4.80)	-	-
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้พฤติกรรมของชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (เช่น กินอยู่อย่างเรียบง่าย กินพอคืออยู่พอดี ประหยัด เสียสละ)	129 (77.70)	30 (18.10)	7 (4.20)	-	-
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ร่วมกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมได้เป็นอย่างดี	130 (78.30)	28 (16.90)	8 (4.80)	-	-

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

คุณธรรม จริยธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
เราสามารถรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ สิกขมาตุ	104 (62.70)	44 (26.50)	17 (10.20)	1 (0.60)	-
การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมี ความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของชาวโศก ในสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผัน ผวนเช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจ บุญนิยมเป็นสิ่งสำคัญ	129 (77.70)	32 (19.30)	4 (2.40)	1 (0.60)	-
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการปฏิบัติอย่าง เสียสละและละอายที่จะเอาเปรียบผู้อื่น	128 (77.10)	25 (15.10)	10 (6.00)	1 (0.60)	2 (1.20)
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมี ความสำคัญอย่างมากในการอยู่ร่วมกันของ ชาวชุมชนราชธานีอโศก	130 (78.30)	25 (15.10)	11 (6.60)	-	-
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมี ทำได้หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ สิกขมาตุ	122 (73.50)	41 (24.70)	2 (1.20)	1 (0.60)	-
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
ท่านเห็นว่า การมีและรักษาคุณธรรม จริยธรรมจะสามารถสร้างความสุขให้กับชาว ชุมชนเพิ่มมากขึ้น	103 (62.00)	46 (27.70)	14 (8.40)	1.80 (3)	-
ท่านเห็นว่า การมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้ เศรษฐกิจชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืน	133 (80.10)	24 (14.50)	5 (5.40)	-	-
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หาก ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	139 (83.70)	21 (12.70)	6 (3.60)	-	-
	131 (78.90)	25 (15.10)	10 (6.00)	-	-

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่าชาวราชธานีโศกส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมกล่าวคือ

การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมโดยสามารถเตรียมตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จากสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวนเช่นปัจจุบัน ครอบรอบ มีสติ ไม่ประมาท โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งการใช้ชีวิตในชุมชนราชธานีโศกนั้นได้รับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ ลิกขมาตุ ทำให้ได้ฝึกฝนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้วยคุณลักษณะทั้ง 3 ประการตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น (เช่น กินอยู่อย่างเรียบง่าย กินพอดีอยู่พอดี ประหยัดเสียสละ) ชีวิตเป็นไปอย่างสมถะและพอใจในสิ่งที่ตนมีตนเป็น สามารถนำมาใช้ร่วมกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมได้เป็นอย่างดี โดยที่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้นต้องคำนึงถึง คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญได้แก่ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน แบ่งปัน สัจจริตธรรม 7 (คุณสมบัติของคนดี ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล) และมรรคมีองค์ 8 (ทางอันประเสริฐ ได้แก่ เห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ มีความเพียรชอบ ระลึกชอบ และตั้งใจชอบ)

การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม ทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมโดยเป็นการต่อ ยอดจากการฝึกฝนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลายรูปแบบ เช่น หนังสืออินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ ลิกขมาตุ โดยปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการปฏิบัติตนอย่างเสียสละและละอายที่จะเอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งในการใช้ชีวิตร่วมกันของชาวราชธานีโศก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชาวบุญนิยม มีความเป็นอยู่ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยหลักสาธารณ โภคิ อันมีหลักสาธารณียธรรม 6 ประการ (เป็นเหตุ) คือ เมตตาทายกรรม เมตตาวาจกรรม เมตตตามโนกรรม บริโภคโดยไม่แบ่งแยก สัตไม่ขาด และมีทักขุโดยทักขุอันประเสริฐ จะเกิดผล (คุณสมบัติ) 7 ประการ คือ ชุมชนที่มีความระลึกถึงกัน (สาธารณียะ) ความรักกัน (ปิยกรรมะ) ความเคารพกัน (ครุกรรมะ) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สังคหะ) ไม่วิวาทกัน (อวิวาทะ) ความพร้อมเพรียงกัน (สามัคคียะ) และความมีเอกภาพมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (เอกภิวา) ที่มีคุณภาพสูงและคุณค่าเพียงพอจึงเกิด **สาธารณ โภคิ** เพื่อมุ่งมั่นจะก่อประโยชน์ สุข ให้การอุปการะเกื้อกูลแก่ชาวชนทั้งหลาย ที่ต้องรับสร้างรับทำทันที โดยไม่มีการซ่อนเร้นที่เป็นโลกีย์ใด ๆ เพราะเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมโดยการยึด ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีและรักษาคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้เศรษฐกิจชุมชน ก้าวหน้าและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถสร้างความสุขให้กับชาวชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2) ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพึ่งตนเอง

จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 คน เกี่ยวกับการรับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ในเศรษฐกิจชุมชนชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพึ่งตนเองพบว่า ชาวโอโซกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง					
การรู้จักพึ่งตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นคือ	138	22	5	1	-
หลักการสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	(83.10)	(13.30)	(3.00)	(0.60)	
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
การพึ่งตนเองและระบบสาธารณ โภคิเป็น	139	19	8	-	-
หลักการสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	(83.70)	(11.40)	(4.80)		
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
ท่านมีความคิดว่าแต่ละชุมชนต้องพัฒนาภูมิ	120	38	8	-	-
ปัญญาของตนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง และ	(72.30)	(22.90)	(4.80)		
เพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของ					
ชุมชน					

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การพึ่งตนเอง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
ท่านคิดว่า การส่งเสริมให้คนในชุมชนไฟฟ้า ความรู้จนสามารถพัฒนาเทคโนโลยี ผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อให้เกิด นวัตกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของชุมชน จนชุมชนและคนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ได้	113 (68.10)	40 (24.10)	13 (7.80)	-	-
ท่านคิดว่า หากคนในชุมชนสามารถลดต้นทุน ในการผลิตและมีการใช้สินค้าที่ชุมชนผลิต อย่างพอเพียงประสิทธิภาพการผลิตที่เพิ่มขึ้น จะทำให้มีผลผลิตส่วนเกินที่มีคุณภาพเหลือ ขายจึงส่งขายออกนอกชุมชน จะทำให้ เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นอีกทางหนึ่ง	115 (69.30)	35 (21.10)	13 (7.80)	2 (1.20)	1 (0.60)
ท่านคิดว่า เศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หาก ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	131 (78.90)	25 (15.10)	10 (6.00)	-	-
ท่านเห็นด้วยที่ชุมชนจะผลิตปัจจัยต่าง ๆ เพื่อ คนในชุมชนได้ใช้ร่วมกันอย่างพอเพียง เสียก่อน ส่วนที่เหลือส่งขายไปสู่ภายนอก	125 (75.30)	22 (13.30)	17 (10.20)	2 (1.20)	-

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.3 สรุปว่า ชาวราชธานีโสภเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโสภทำให้รู้จักวิธีการพึ่งตนเองโดย

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้พึ่งตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ทำให้ได้พึ่งตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และรู้จักระบบสาธารณ โภคิ และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโสภด้วยการพึ่งตนเอง

โดยการพัฒนาภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและส่งเสริมการใฝ่หาความรู้จนสามารถพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของชุมชน ทำให้ชุมชนมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ และคนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง รวมทั้งการสนับสนุนการลงทุนในการผลิตและมีการใช้สินค้าของชุมชน ปัจจัยสี่ โดยคนในชุมชนผลิตอย่างพอเพียงมีประสิทธิภาพ มีการผลิตที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีผลผลิตส่วนเกินที่มีคุณภาพเหลือขายจึงส่งขายออกนอกชุมชนเพื่อคนในชุมชนได้ใช้ร่วมกันอย่างพอเพียงเสียก่อน จะทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นอีกทางหนึ่ง และการยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ก้าวหน้า

3) ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ

จากการศึกษาความคิดเห็นในการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ พบว่าชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ ค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ

การสำนึกสาธารณะและการเสียสละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำได้ผ่านการปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ใน	113	37	16	-	-
ฐานงาน (เช่น ฐานงานโรงสีข้าว ฐานงานโรงเต่าหู ฐานงานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา)	(68.10)	(22.30)	(9.60)		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การดำเนินกิจกรรมและการเสียดส	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้การทำงานในทุกฐานงานต้องมีการวางแผนทางและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานอย่างเคร่งครัด	83 (50.00)	53 (31.90)	26 (15.70)	3 (1.80)	1 (0.60)
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการทำงานเสียดสตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชนให้พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย	111 (66.90)	22.90 (38)	16 (9.60)	1 (0.60)	-
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการปฏิบัติอย่างเสียดสและละเอียดที่จะเอาเปรียบผู้อื่น	130 (78.30)	15.10 (25)	11 (6.60)	-	-
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวชุมชนที่ดีขึ้น (เช่น กินน้อย ใช้น้อย ทำงานมาก ความเอื้ออาทร การเสียดส)	121 (72.90)	35 (21.10)	9 (5.40)	1 (0.60)	-
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถทำได้ผ่านการปฏิบัติงานตามฐานงานกิจกรรมต่างๆในฐานงาน (เช่น ฐานงานโรงสีข้าว ฐานงานโรงเตาเผา ฐานงานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา)	115 (69.30)	37 (22.30)	13 (7.80)	1 (0.60)	-
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวชุมชนที่ดีขึ้น (เช่น กินน้อย ใช้น้อย ทำงานมาก ความเอื้ออาทร การเสียดส)	121 (72.90)	35 (21.10)	9 (5.40)	1 (0.60)	-
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำเศรษฐกิจชุมชนได้	113 (68.10)	41 (24.70)	10 (6.00)	2 (1.20)	-

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การสำนึกสาธารณะและการเสียสละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมทำให้การทำงานในทุกฐานต้องมีการวางแผนทางและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานอย่างเคร่งครัด	92 (55.40)	49 (29.50)	24 (14.50)	1 (0.60)	-
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการทำงานเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดีไม่ฟุ่มเฟือย	114 (68.70)	41 (24.70)	11 (6.60)	-	-
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
เมื่อเกิดขอพิพาทขึ้นในชุมชนท่านพร้อมจะทำตามกฎของชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนส่วนมาก	105 (63.30)	51 (30.70)	9 (5.40)	1 (0.60)	-
ท่านยอมเสียสละสิทธิของตนเองในการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	105 (63.30)	45 (27.10)	16 (9.60)	-	-
ท่านให้ความช่วยเหลือฐานงานอื่น ๆ (เช่น เมื่อฐานงานสื่อสารต้องการทุนเพื่อพัฒนาสื่อของชุมชน ท่านจะเข้าไปช่วยฐานงานขยะเพื่อช่วยแยกขยะขาย หรือ ช่วยฐานงานแชมป์เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น) เมื่อจำเป็นต้องผลิตสินค้ามากขึ้น	88 (53.00)	38 (22.90)	25 (15.10)	14 (8.40)	1 (0.60)
ท่านคิดว่าชุมชนต่าง ๆ ควรบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน โดยคนในชุมชนเอง	104 (62.70)	28.30 (47)	12 (7.20)	1.20 (2)	1 (0.60)
ท่านคิดว่าชุมชนอื่น ๆที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงควรสร้างสายสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเพิ่มความมั่นคงให้กับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่	106 (63.90)	44 (26.50)	13 (7.80)	2 (1.20)	1 (0.60)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การสำนึกสาธารณะและการเสียสละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมทำให้การทำงานในทุกฐานต้องมีการวางแผนทางและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานอย่างเคร่งครัด	92 (55.40)	49 (29.50)	24 (14.50)	1 (0.60)	-
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนไม่ว่าที่ใดจะมีความเข้มแข็งและสามารถสร้างรายได้พอเพียงหล่อเลี้ยงคนในชุมชนได้ หากคนในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	117 (70.50)	39 (23.50)	6 (3.60)	3 (1.80)	1 (0.60)
ท่านคิดว่าจะเป็ผลคืออย่างยั้งหากชุมชนจะสนับสนุนให้คนในชุมชนได้รับความรู้จากภายนอกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อต่อยอดความรู้ดังกล่าวให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน	103 (62.00)	42 (25.30)	17 (10.20)	3 (1.80)	1 (0.60)
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หากยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	131 (78.90)	25 (15.10)	10 (6.00)	-	-
ท่านคิดว่าชุมชนต่าง ๆ ควรบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน โดยคนในชุมชนเอง	104 (62.70)	28.30 (47)	12 (7.20)	1.20 (2)	1 (0.60)
ท่านคิดว่าชุมชนอื่น ๆ ควรทำประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสังคม	109 (65.70)	44 (26.50)	12 (7.20)	-	1 (0.60)

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.4 สรุปได้ว่าชาวราชธานีโอศกส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนทำให้เกิด การสำนึกสาธารณะและการเสียสละกล่าวคือ

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ โดยการปฏิบัติงานตามฐานงานกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ฐานงานโรงสี ฐานงานโรงเตาเผา ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานขยะวิทยา) ที่ต้องวางแนวทางและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานอย่างเคร่งครัด และสร้างจิตสำนึกในการเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ทำให้เกิดการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ โดย การปฏิบัติงานตามฐานงานกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ฐานงานโรงสี ฐานงานโรงเตาเผา ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานขยะวิทยา) ที่ต้องวางแนวทางและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานอย่างเคร่งครัด สร้างจิตสำนึกในการเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย การทำงานในชุมชนนั้นสมาชิกชุมชนราชธานีโอศกปฏิบัติอย่างเสียสละและละเอียดที่จะเอาเปรียบผู้อื่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวชุมชนที่ดีขึ้น (เช่น กินน้อย ใช้น้อย ทำงานมาก ความเอื้ออาทร การเสียสละ) ซึ่งชุมชนราชธานีโอศกมีฐานงานหลากหลาย ที่สมาชิกในชุมชนปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ไม่คิดค่าแรง ไม่มีเงินเดือน ขอมสละเพื่อส่วนกลางทั้งหมดตามหลักสาธารณ โภคิ ซึ่งทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากส่วนกลางร่วมกัน เช่น มีครัวกลาง มีเครื่องอุปโภคบริโภคตามความจำเป็น และมีสถานพยาบาลส่วนกลางที่ทุกคนใช้บริการได้ฟรี

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ทำให้เกิดการสำนึกสาธารณะและการเสียสละ โดย การช่วยเหลือฐานงานอื่น ๆ เช่น เมื่อฐานงานสื่อสารต้องการทุนเพื่อพัฒนาสื่อของชุมชน ก็พร้อมจะเข้าไปช่วยฐานงานขยะเพื่อช่วยแยกขยะขาย หรือ ช่วยฐานงานแซมพูเพื่อผลิตสินค้ามากขึ้นทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ขอมเสียสละสิทธิของตนเองในการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ขอมทำตามกฎของชุมชนเพื่อตัดสินใจพิพาทในชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนส่วนมาก และทุกชุมชนสามารถปฏิบัติด้วยการสำนึกสาธารณะและการเสียสละได้ด้วยการยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความร่วมมือทำประโยชน์ ช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งสร้างรายได้ที่เพียงพอหล่อเลี้ยงคนในชุมชน การปฏิบัติด้านบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนโดยคนในชุมชนเอง การสนับสนุนให้คนในชุมชนได้รับความรู้ต่อยอดตามความเหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสร้างเครือข่ายให้เป็นสายสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ ที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และเพิ่มความมั่นคงให้กับชุมชนทุกชุมชน

4) ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนในด้านการแบ่งปัน

จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวโอโซกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน การรับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ในเศรษฐกิจชุมชนชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการแบ่งปันพบว่า ชาวโอโซกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอโซก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการแบ่งปัน

การแบ่งปัน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้	133	25	7	1	-
ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของทุกคน	(80.10)	(15.10)	(4.20)	(0.60)	
ทุกระดับ					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี	131	27	8	-	-
ความสำคัญต่อการวางแผนรากฐานชีวิตใน	(78.90)	(16.30)	(4.80)		
ทุกด้าน					
ในสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผัน	136	21	8	1	
ผวนเช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจ	(81.90)	(12.70)	(4.80)	(0.60)	-
พอเพียงเป็นสิ่งสำคัญ					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ	118	37	11	-	-
นำมาประยุกต์ในการทำเศรษฐกิจชุมชนได้	(71.10)	(22.30)	(6.60)		
ทุกชุมชน					
เราสามารถรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้	104	44	17	1	-
หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้	(62.70)	(26.50)	(10.20)	(0.60)	
วิทยากร สมณะ ลิกขมาตุ					

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การแบ่งปัน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงช่วยต่อยอด	107	47	11	-	1
ความคิดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	(64.50)	(28.30)	(6.60)		(0.60)
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถใช้	95	31	24	12	4
ประยุกต์ในการดำรงชีวิตของทุกคน	(57.2)	(18.70)	(14.50)	(7.20)	(2.40)
ทุกระดับ					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมี	129	32	4	1	
ความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของชาวอโศก	(77.70)	(19.30)	(2.40)	(0.60)	-
ในสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผัน	128	25	10	1	2
ผวนเช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจ	(77.10)	(15.10)	(6.00)	(0.60)	(1.20)
บุญนิยมเป็นสิ่งสำคัญ					
บูรณาการ สร้างสรร และปัญญาภาพ (อิสเรี	120	38	8	-	-
ภาพ ภราดรภาพ สันติภาพ สมรรถภาพ และ	(72.30)	(22.90)	(4.80)		
บูรณาภาพ) คือเศรษฐกิจแบบบุญนิยม					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม	122	41	2	1	-
มีความสำคัญอย่างมากในการอยู่ร่วมกันของ	(73.50)	(24.70)	(1.20)	(0.60)	
ชาวชุมชนราชธานีอโศก					
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการนำหลักคิด	116	36	12	0.60	1
เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายใต้บริบท	(69.90)	(21.70)	(7.20)	(1)	(0.60)
ของชุมชนราชธานีอโศก					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถ	113	41	10	2	-
นำมาประยุกต์ในการทำเศรษฐกิจชุมชนได้	(68.10)	(24.70)	(6.00)	(1.20)	
ทุกชุมชน					

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การแบ่งปัน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
ท่านมีความคิดว่าแต่ละชุมชนต้องพัฒนาภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง และเพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน	120	38	8	-	-
	(72.30)	(22.90)	(4.80)		
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หากยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	131	25	10	-	-
	(78.90)	(15.10)	(6.00)		

จากตารางที่ 4.5 สรุปได้ว่าชาวราชธานีโอศกส่วนใหญ่เห็นว่า การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโอศก ทำให้รู้จักการแบ่งปัน โดย

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวนเช่นปัจจุบันนี้ สามารถวางรากฐานและการดำรงชีวิตในทุกด้านทุกคนทุกระดับ รวมทั้งประยุกต์ใช้ในเศรษฐกิจชุมชนได้ทุกชุมชน สามารถต่อยอดความคิดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีได้หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ สิกขมาตุ

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ทำให้สามารถแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์เช่น การบูรณาการ สร้างสรรค์ และปัญหาภาพ (อัสระเสรีภาพ ภราครภาพ สันติภาพ สมรรถภาพ และบูรณภาพ) กับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม การสามารถสร้างจิตสำนึกในการทำงานเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย. โดยเฉพาะในภาวะที่เศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวนเช่นปัจจุบันการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากของชาวชุมชนราชธานีโอศกที่จะสามารถผ่านพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจของสังคม และสามารถรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมได้หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ สิกขมาตุ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ภายใต้บริบทของชุมชนราชธานีโอศก และนอกจากนี้การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมที่มีหลักธรรมสารานิยธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของทุกคน ทุกระดับ และสามารถต่อยอดความคิดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการแบ่งปันและพัฒนาภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง และเพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งทุกชุมชนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ โดยยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนก้าวหน้า

สรุปได้ว่า ชาวราชธานีอโศกเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เต็มใจที่จะแบ่งปันสิ่งของ มีน้ำใจที่เมตตาผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือ เพื่อแผ่ต่อผู้อื่นและสังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว แบ่งปันความรู้ ขยายเครือข่ายกลุ่มผู้สนใจ ผู้เศรษฐกิจชุมชน บนพื้นฐานของคุณธรรมและความพอเพียง และนำไปต่อยอดด้วยหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม โดยร่วมกับการสร้างและรักษาสาธารณสมบัติให้สามารถเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดสมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ทุกเรื่อง มีการปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชนด้วยการ แบ่งความรับผิดชอบเป็นฐานงานตามความถนัดในการผลิตตามปัจจัย 4 เพื่อการบริโภคและจำหน่ายสู่สังคมภายนอก มีกิจกรรมทำวัตร ฟังธรรมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ที่นำหลักสาราณียธรรม 6 ผู้ปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคมยามเดือดร้อนจากภัยพิบัติ เช่น กิจกรรมเก็บขยะ สร้างห้องน้ำ อบรมธรรม แจกจ่ายสิ่งของเพื่ออุปโภคให้แก่ผู้ประสบบริโภค เช่น ในช่วงพายุพิบัติ (สึนามิ) ปี 2547 น้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯ ปี 2554 น้ำท่วมใหญ่ภาคใต้ ปี 2559 การแบ่งปันในหมู่ชาวอโศกและคนทั่วไป ได้แก่ แคร่รถกลางของชุมชนบริการและช่วยกันจัดหาจัดทำอาหารฟรี โรงบุญมังสวิวัตินวันสำคัญ เช่น วันชาติ (5 ธันวาคมของทุกปี วันอโศกรำลึก 5 - 9 มิถุนายนของทุกปี วันมหาปวารณาทุกปี (หลังวันออกพรรษา) รวมทั้งการแจกจ่ายอาหารฟรีที่ท้องสนามหลวงแก่ประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแสดงความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นเวลา 1 ปี อีกทั้งยังมีตลาดอาริยะจัดจำหน่ายสินค้าคุณภาพดีในราคาต่ำกว่าท้องตลาด ต่ำกว่าทุน เท่าทุน แก่สังคมภายนอกในวันปีใหม่ไทยหรือวันสงกรานต์หรือวันสำคัญตามความเหมาะสม รวมทั้งฝึกฝนการกินพอดี อยู่พอดี มีเหลือจุนเจือสังคม การผลิต ที่ไม่มีพิษโทษภัยแก่ผู้บริโภค และการดำรงชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยึดถือแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ด้วยศีล 5 ศีล 8 และหลักสาราณียธรรม 6 ทำให้การเศรษฐกิจชุมชน สามารถพัฒนาได้ควบคู่กับการแบ่งปัน

5) ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวอโศกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน การรับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ในเศรษฐกิจชุมชนชาว

อโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าชาวอโศกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำได้ ผ่านการปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่างๆ ในฐานงาน (เช่น ฐานงานโรงสีข้าว ฐานงานโรงเตาหู้ ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา)	113 (68.10)	37 (22.30)	16 (9.60)	-	-
หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพ จิตที่ดี มีสติ เชาวปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของ	106 (63.90)	46 (27.70)	140 (8.40)	-	-
การทำเศรษฐกิจชุมชนในชุมชนราชธานีอโศกได้					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถทำได้ผ่านการปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่างๆ ในฐาน (เช่น ฐานงานโรงสี ฐานงานโรงเตาหู้ ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา)	115 (69.30)	37 (22.30)	13 (7.80)	1 (0.60)	-
หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (หมายถึง ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชน	114 (68.70)	39 (23.50)	13 (7.80)	-	-

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
ในชุมชนราชธานีอโศกได้					
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
ท่านตระหนักดีว่าไม่ช้าก็เร็วทรัพยากรธรรมชาติจะลดลงและหมดไป	117 (70.50)	42 (25.30)	6 (3.60)	1 (0.60)	-
ท่านคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติต้องถูกใช้อย่างเป็นระบบ อย่างยั่งยืนและคุ้มค่าให้มากที่สุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	129 (77.70)	28 (16.90)	7 (4.20)	2 (1.20)	-
ท่านคิดว่าจำเป็นต้องพัฒนาวัตถุดิบที่ได้จากทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าสูงสุด	117 (70.50)	33 (19.90)	15 (9.00)	-	1 (0.60)
ท่านคิดว่าจำเป็นต้องพัฒนาวัตถุดิบที่ได้จากทรัพยากร ธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ผลผลิตจากการพัฒนาวัตถุดิบดังกล่าวได้มากที่สุด	119 (71.70)	31 (18.70)	14 (8.40)	1 (0.60)	1 (0.60)
ท่านเห็นด้วยว่าการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาหมุนเวียนใช้ใหม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และควรมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง	125 (75.30)	28 (16.90)	12 (7.20)	-	1 (0.60)
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จะต้องเลือกเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน	118 (71.10)	38 (22.90)	10 (6.00)	-	-
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หากยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	131 (78.90)	25 (15.10)	10 (6.00)	-	-

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.6 สรุปได้ว่าชาวราชธานีโอสกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ โดยเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ กล่าวคือ

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติได้โดยผ่านปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่างๆ ในฐานงานกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ฐานงานโรงสีข้าว ฐานงานโรงเตาเผา ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา) และสามารถสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (หมายถึง ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวปัญญา มีแรงบันดาลใจ) พร้อมทั้งสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชนในชุมชนราชธานีโอสก เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโอสก คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เพราะมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ อย่างยั่งยืนและคุ้มค่าให้มากที่สุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้วยการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาหมุนเวียนใช้ใหม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง มีการพัฒนาวัตถุดิบที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ผลผลิตจากการพัฒนาวัตถุดิบดังกล่าวได้มากที่สุด รวมทั้งพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีมูลค่าสูงสุด พร้อมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้ก้าวหน้าโดยการเลือกเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากมีความตระหนักดีว่าในไม่ช้าก็เร็วทรัพยากรธรรมชาติจะลดลงและหมดไป

6) ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอสกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอสก ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านความยินดี ความสุข

จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวโอสกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน ในการรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชน ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านความยินดี ความสุข พบว่าชาวโอสกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญค่อนข้างมากในทุกเรื่อง (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวโอโซก ตาม คุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านความยินดี ความสุข

ด้านความยินดีความสุข	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี	131	27	8	-	-
ความสำคัญต่อการวางแผนรากฐานชีวิตในทุกด้าน	(78.90)	(16.30)	(4.80)		
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะต้อง	130	26	9	1	-
สอดคล้องใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ความ	(78.30)	(15.70)	(5.40)	(0.60	
พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่				)	
ดี การมีความรู้ และการมีคุณธรรม เพื่อให้การ					
ใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข					
การรับรู้หลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม					
การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจะต้อง	125	34	7	-	-
เข้าใจหลักสสารธณ โภคิ เพื่อให้การใช้ชีวิตใน	(75.30)	(20.50)	(4.20)		
ชุมชนมีความสุข					
การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน					
ท่านเห็นว่าการมีและรักษาคุณธรรมจริยธรรม	133	24	5	-	-
จะสามารถสร้างความสุขให้กับชาวชุมชนเพิ่ม	(80.10)	(14.50)	(5.40)		
มากขึ้น					
ท่านมีความรู้สึกยินดีและมีความสุขมากใน	108	44	12	1	1
การอยู่ในชุมชนราชธานีโอโซก	(65.10)	(26.50)	(7.20)	(0.60)	(0.60)
ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หาก	131	25	10	-	-
ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	(78.90)	(15.10)	(6.00)		

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่าชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ในการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวทางให้ชีวิตมีความยินดี ความสุข โดยมีความเห็นว่า

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องสอดคล้องใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี การมีความรู้ และการมีคุณธรรม เพื่อให้การใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข โดย และมีความสำคัญต่อการวางรากฐานในชีวิตทุกด้าน

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม จะต้องเข้าใจหลักสาราณ โภคิ เพื่อให้การใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่มีหลักสาราณียธรรม 6 (เป็นเหตุ) จะเกิดผล (คุณสมบัติ) 7 ประการ (หลักสาราณ โภคิเป็นผล) โดยมีคุณสมบัติ 7 ประการคือ ชุมชนที่มีความระลึกถึงกัน (สาราณียะ) ความรักกัน (ปิยกรณะ) ความเคารพกัน (กรุกรณะ) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สังคหะ) ไม่วิวาทกัน (อวิวาทะ) ความพร้อมเพรียงกัน(สามัคคียะ) และความมีเอกภาพมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (เอภิกภาวะ) ที่มีคุณภาพสูงและคุณค่าเพียงพอจึงเกิด **สาราณ โภคิ** เพื่อมุ่งมั่นจะก่อประโยชน์ ความสุข ให้การอุปการะเกื้อกูลแก่ชาวชุมชนทั้งหลาย ที่ต้องรับสร้างรับทำทันที โดยไม่มีการซ่อนเร้นที่เป็น โลกีย์ใด ๆ เพราะเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีอโศก ด้วยการยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีและรักษาคุณธรรมจริยธรรม จะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และสร้างความสุขให้กับชาวชุมชนราชธานีอโศกเพิ่มมากขึ้น

โดยสรุปหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม มีแก่นแท้อันเป็นหัวใจสำคัญอันเดียวกัน สอดคล้องกับหลักคิดพุทธเศรษฐศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยเรื่องนี้พบว่า การปฏิบัติตนอย่างเอาใจจริงเอาใจอย่างมีพันธะผูกพันทางศีลธรรมของชาวอโศกในชุมชนบุญนิยม สามารถทำให้เศรษฐกิจชุมชนบุญนิยมพึ่งตนเองได้ ตรงนี้คือ “บุญนิยม” ซึ่งยึดหลักการลงมือปฏิบัติตนจริง จริงจัง จับต้องได้ ตามหลักศีลหลักธรรมและหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ยึดเอาหลักธรรมนำการปฏิบัติตนเป็นกลุ่มเป็นก้อน จนกลายเป็น “เศรษฐกิจชุมชน” พึ่งตนเองได้ โดยที่ชุมชนชาวอโศกมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตนอย่างรวมหมู่โดยยึดหลักสามัคคีธรรมทั้งเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมในครรลองพุทธศาสนา สมกับหลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติอย่างแท้จริง

ส่วน “เศรษฐกิจพอเพียง” นั้น ให้แต่ละปัจเจกบุคคลดำเนินการตามความเชื่อมั่นตามศรัทธา ตามเงื่อนไขและศักยภาพของแต่ละคนเป็นสำคัญ อาจรวมเป็นกลุ่มวอนชุมชนจนเกิด

พลังการเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ด้วย เป็นปัจจัยบวกเสริมเข้ามา เช่น กรณีสหกรณ์หุบกะพง จังหวัดเพชรบุรี กรณีชุมชนชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ

4.1.3 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตนของคนไทยโดยทั่วไป

จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวโศกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน เกี่ยวกับรับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทยโดยทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือคนไทยโดยทั่วไปมีความเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย (ร้อยละ 48.80) และปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย (ร้อยละ 59.00) (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโศกเกี่ยวกับการรับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทยโดยทั่วไป

ความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
คนไทยโดยทั่วไปมีความเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	14 (8.40)	12 (7.20)	49 (29.50)	81 (48.80)	10 (6.00)
คนไทยโดยทั่วไปปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	11 (6.60)	6 (3.60)	34 (20.50)	98 (59.00)	17 (10.20)

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.8 สรุปได้ว่าชาวโศกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คนไทยโดยทั่วไปให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตนตามคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้คนไทยโดยทั่วไปได้รับรู้และการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเร่งด่วนเพราะการรับรู้และปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะส่งผลต่อการมีคุณธรรมจริยธรรม การพึ่งตนเอง การสำนึกสาธารณะ และการเสียสละ การแบ่งปัน การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความยินดีความสุขในที่สุด จะทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อคนไทยโดยทั่วไปที่มีต่อชาวโศกในการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนบุญนิยม พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คนไทยโดยทั่วไปรู้จักและ

เข้าใจญาติกรรมชาวโศกที่ปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมโดยเห็นด้วยมากที่สุดในระดับพอ
 รับรู้และพอเข้าใจบ้างเล็กน้อย (ร้อยละ 72.30) รองลงมา คือ ในระดับไม่มีความรับรู้ ไม่มีความ
 เข้าใจเลย (ร้อยละ 15.70) และเห็นด้วยน้อยที่สุดคือมีการรับรู้และเข้าใจในระดับมากโดยผ่าน
 ช่องทางต่าง ๆ (ร้อยละ 12.00) (ตามตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไป ในการรับรู้ มีความ
 เข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมและการปฏิบัติตนของญาติกรรมชาวโศก

ระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอรับรู้และเข้าใจบ้างเล็กน้อย	120	72.30
ไม่มีความรับรู้ ไม่มีความเข้าใจเลย	26	15.70
มีการรับรู้และเข้าใจมากโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ	20	12.00
รวม	166	100.00

จากตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่าคนไทยโดยทั่วไปรู้จักชาวโศก เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญ
 นิยมและการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ในระดับพอรับรู้และเข้าใจบ้างเล็กน้อย

ผลการศึกษาช่องทางในการส่งเสริมการรับรู้ และเข้าใจญาติกรรมชาวโศก ในการปฏิบัติ
 ตนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ที่มีความเห็นว่า คนไทย
 โดยทั่วไปสามารถรับรู้ และเข้าใจ ในระดับมาก จากคำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระผู้ตอบ
 แบบสอบถาม สามารถออกความเห็นที่เป็นอิสระโดยแยกออกเป็น 15 ช่องทาง (ตามตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศก ที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการรับรู้ และเข้าใจ ญาติธรรมชาวโอศก ในการการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในระดับ มาก โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ

ข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. บุญนิยมทีวี	9	45.00
2. หนังสือ	6	30.00
3. การสื่อสาร	4	20.00
4. อินเทอร์เน็ต	3	15.00
5. ฟังสมณะโพธิรักษ์เทศนา	2	10.00
6. กิจกรรมของชาวโอศก	2	10.00
7. จากนักบวชชาวโอศกเทศน์	2	10.00
8. การแจกอาหารโรงทาน แจกหนังสือ	2	10.00
9. ให้คำแนะนำประชาชน	2	10.00
10. ทำเป็นตัวอย่างให้เห็นให้มากๆ	2	10.00
11. ควรเรียนรู้ ปฏิบัติด้วยตนเอง	2	10.00
12. เพื่อนชวนไปร่วมงานของชาวโอศก	2	10.00
13. การบอกต่อ	2	10.00
14. วีดิทัศน์ ซีดี	2	10.00
15. ชาวโอศกต้องมีมากที่สุด พลังรวมจึงจะระเบิดให้สังคมได้เห็น	2	10.00

หมายเหตุ: ผู้ตอบ 20 คนแต่บางคนมีความคิดเห็นมากกว่า 1 ช่องทาง

จากตารางที่ 4.10 ซึ่งเป็นความเห็นของช่องทางในการรับรู้ การเข้าใจญาติธรรมชาวโอศก ในการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ที่ได้จากคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่าง โดย 4 อันดับแรกจะมีผู้แสดงความเห็นสูงมาก ได้แก่ จากบุญนิยมทีวี (ร้อยละ 45.00) หนังสือ (ร้อยละ 30.00) และการสื่อสาร (ร้อยละ 20.00) ซึ่งการสื่อสารบุญนิยมของชาวโอศกประกอบด้วย สถานีโทรทัศน์ ผ่านดาวเทียมช่องบุญนิยมทีวี มีการออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง จัดรายการรายงานกิจกรรมของชาวโอศก ที่มีบทบาทต่อสังคมภายนอกเช่นกิจกรรมแจกอาหารฟรีในวันสำคัญต่างๆ กิจกรรม

ประเพณีของชาวโศกเช่นวันมหาปวารณา วันอโศกราติก วันเอื้อไอรุ่นที่สัญจรไปทุกภาคปีละครั้ง กิจกรรมอบรมปฏิบัติธรรมในวันพุทธานิเสกสุดยอดปฏิบัติหาริย์ กิจกรรมอบรมปฏิบัติธรรมในวันปลุกเสกพระแท่นของพุทธ กิจกรรมฉลองหนาว และอื่นๆเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ความรู้ทางธรรมเป็นต้น โดยไม่มีมีการแอบแฝงการโฆษณาสินค้าและสามารถติดตามได้ทางอินเทอร์เน็ต (ยูทูป เฟซบุ๊ก และไลน์) กิจกรรมพิมพ์หนังสือธรรมะแจกเช่นวารสารดอกหญ้า สารอโศก และจุลสารอื่นๆตามความจำเป็น กิจกรรมจำหน่ายสื่อสารบุญนิยมต่าง ๆ ที่ธรรมทัศน์สมาคมในราคา ยุติธรรมประเภทเทป ซีดี หนังสือ เกี่ยวกับธรรม สุขภาพ และกสิกรรมไร้สารพิษและอื่น ๆ ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

1) ข้อเสนอแนะของชาวราชธานีโศกต่อคนไทยโดยทั่วไปให้มีการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวโศกเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเอง ตามแนวทางบุญนิยม

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างต่อคนไทยโดยทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยมากที่สุดคือควรจัดรายการ โทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ (68.10) รองลงมา คือ ควรประสานงานกับรัฐบาลหรือองค์กรท้องถิ่น ให้ขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นส่วนหนึ่งของ “นโยบายสาธารณะ” (ร้อยละ 66.30) และการออกบรรยายในสถานที่ต่าง ๆ (ร้อยละ 44.00) (ตามตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะของชาวราชธานีโศกต่อคนไทยโดยทั่วไป ในการเพิ่มการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม และการนำไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเองตามแนวทางบุญนิยม

กิจกรรมเสนอแนะ	ควรปฏิบัติ	
	ใช่	ไม่ใช่
จัดรายการ โทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง	113 (68.10)	53 (31.90)
ประสานงานกับรัฐบาลหรือองค์กรท้องถิ่น ให้ขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นส่วนหนึ่งของ “นโยบายสาธารณะ”	110 (66.30)	56 (33.70)
การบรรยายในสถานศึกษา	73 (44.00)	93 (56.00)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

กิจกรรมเสนอแนะ	การปฏิบัติ	
	ใช่	ไม่ใช่
ขอความร่วมมือกับทางราชการจัดรายการเผยแพร่ความรู้ร่วมกัน	69 (41.60)	97 (58.40)
เอกสารแนะนำ	68 (41.00)	98 (59.00)
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	35 (21.10)	131 (78.90)

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

ตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่าการส่งเสริมให้คนไทยโดยทั่วไปได้เพิ่มการรับรู้ การมีความรู้ และการมีความเข้าใจ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถส่งเสริมได้จากจัดรายการโทรทัศน์ หรือวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในยุคที่คนเสพข่าวสาร การใช้สื่อโทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยสามารถนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้หลายรูปแบบเช่นเป็นบทละคร สัมภาษณ์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และรูปแบบอื่นๆ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนเงิน โบนัสจากรัฐบาลที่ชัดเจนและนโยบายในการนำไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเองตามแนวทางบุญนิยมที่จริงจังและจริงใจ

จากการศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของชาวราชธานีโสภณในการเพิ่มการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจตามแนวทางบุญนิยม ในหมู่คนไทยทั่วไปในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามของตนตามแนวทางบุญนิยมจากคำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 35 คน แบ่งเป็นข้อเสนอแนะ 11 ประเด็น (ตามตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของชาวราชธานีโอศกต่อคนไทยโดยทั่วไปในการเพิ่มการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจตามแนวทางบุญนิยม ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนตามแนวทางบุญนิยม

กิจกรรมเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จัดให้ความรู้แก่คนไทยและองค์กรต่าง ๆ ให้โอกาสคนมาฝึก กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมอบรมสัมมนา เข้ามาสัมผัสด้วยตัวเอง มาอยู่ค่ายในชุมชนบุญนิยม 5-7 วัน ทำความเข้าใจในหลักบุญนิยม ตามแนวทางชาวโอศก จนกระทั่งเกิดความเข้าใจ ชัดแจ้งว่าคนไทยทุกคนสามารถทำได้และควรจัดอย่างต่อเนื่อง	8	22.85
2. สมาชิกชาวโอศกทุก ๆ คนต้องร่วมมือร่วมใจกันให้มีผลให้มาก ต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างทำทันทีตามที่เราเข้าใจ ทำชุมชนให้เข้มแข็ง เสียสละให้มากขึ้นๆ ออกช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับภัยพิบัติ จัดตั้งโรงบุญแจกอาหารมังสวิรัตฟรีอย่างต่อเนื่องที่สุด พลังรวมจะทำให้คนมองเห็นได้ จนกระทั่งมีนำไปปฏิบัติตาม สังคมเห็นชัดเจน และสังคมยอมรับ	7	20.00
3. สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนบุญนิยมกับชุมชนทั่วไป ทุกพุทธสถานจัดตั้งฝ่ายต้อนรับอย่างชัดเจน เพื่อสื่อสารกับผู้มาเยือน ทำน้ำตกเพื่อให้ประชาชนมาสัมผัสได้เห็นสิ่งดีๆ เป็นที่ประมุข สัญจรขององค์กรรัฐเช่นการประชุมสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	4	11.43
4. จัดศึกษาดูงานที่ราชธานีโอศกและพุทธสถานของโอศกทุกแห่ง สามารถเป็นตัวอย่างได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพูดปากต่อปาก อธิบายตัวต่อตัวให้เข้าใจ	4	11.43
5. รัฐบาลขับเคลื่อนหลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม โดยให้สื่อทุกแขนง โฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างจริงจังมี กฎเกณฑ์ที่จริงจัง ให้นำหลักการพอเพียงไปเป็นนโยบาย สื่อทีวี ต้อง เอาด้วยจริง ๆ ปลูกฝังค่านิยม ล้างหัวสมองใหม่หมดประเทศ จึงจะได้ผล โฆษณาโทษภัยของค่านิยมสมัยใหม่ ฟรีทีวีต้อง นำเสนอเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับเศรษฐกิจบุญนิยม ในการ	4	11.43

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

กิจกรรมเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน		
6. ให้ภาครัฐจัดหาชุมชนตัวอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีชุมชนตัวอย่างมาก จะยังทำให้ประชาชนเข้าถึงได้เร็วมากมากขึ้น	2	5.71
7. ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ, ต้องมีการศึกษาเรียนรู้เช่นมีการอบรมสร้างหลักสูตรให้แก่เด็กนักเรียน	2	5.71
8. ให้ท่านนายกฯประกาศเดินหน้าต่อไป	1	2.86
9. อโศกควรเข้าร่วมกิจกรรมทางราชการหรือกิจกรรมงานใหญ่ๆ ที่มีแนวคิดบางส่วนตรงกัน แล้วเผยแพร่ สก.บุญนิยม	1	2.86
10. ทำเอกสารและจัดรายการวิทยุชุมชนแนะนำ	1	2.86
11. ญาติธรรมและศิษย์เก่าปลูกผักไว้สารเคมีส่งขาย	1	2.86

จากตารางที่ 4.12 ซึ่งเป็นความเห็นที่ได้จากคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างเมื่อผู้วิจัยจำแนกและเรียบเรียงพบว่า แยกเป็นข้อเสนอแนะ 11 ประเด็นด้วยกันโดย 2 ประเด็นแรกมีผู้ที่เห็นด้วยมาก ได้แก่จัดให้ความรู้แก่คนไทยและองค์กรต่าง ๆ ให้โอกาสคนมาฝึกกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมอบรมสัมมนา เข้ามาสัมผัสด้วยตัวเอง มาอยู่คบคุ่นในชุมชนบุญนิยม 5-7 วัน ทำความเข้าใจในหลักบุญนิยม ตามแนวทางชาวอโศก จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนว่าคนไทยทุกคนสามารถทำได้และควรจัดอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 22.85) สมาชิกชาวอโศกทุก ๆ คนต้องร่วมมือร่วมใจกันให้มีมวลให้มาก ต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างทำทันทีตามที่เราเข้าใจ ทำชุมชนให้เข้มแข็งเสียสละให้มากขึ้น ๆ ออกช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับภัยพิบัติ จัดตั้งโรงบุญแจกอาหารมังสวิรัตฟรีอย่างต่อเนื่องที่สุดพลั้งรวมจะทำให้คนมองเห็นได้ จนกระทั่งมีนำไปปฏิบัติตาม สังคมเห็นชัดเจนและสังคมยอมรับ (ร้อยละ 20.00) ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนให้มาเรียนรู้ชุมชนราชธานีอโศกที่ใช้หลักรัฐศาสตร์อย่างบุญนิยมในระดับสาธารณ โภคิ มีเศรษฐศาสตร์บุญนิยม มีการศึกษาบุญนิยม มีสังคมศาสตร์บุญนิยม มีกิจกรรมบุญนิยม เป็นต้น และมีการพึ่งตนเอง การเลิก ลด ละอบายมุข ความหรรษา ฟุ้งเฟ้อ จะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น และให้ชาวอโศกรวมพลังทำตนให้เป็นตัวอย่างมุ่งเสียสละและช่วยเหลือสังคมต่อไป

ผลการศึกษาความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไป เกี่ยวกับการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ พอรับรู้ พอเข้าใจบ้างเล็กน้อย (77.70) รองลงมา คือ มีการรับรู้และเข้าใจมากผ่านช่องทางต่าง ๆ (ร้อยละ 15.70) และเห็นด้วยน้อยที่สุดคือไม่มีการรับรู้ ไม่มีความรู้ และไม่มี ความเข้าใจเลย (ร้อยละ 6.60) (ตามตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโศกต่อคนไทยโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้ มีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พอรับรู้ พอเข้าใจบ้างเล็กน้อย	129	77.70
มีการรับรู้และเข้าใจมากผ่านช่องทางต่าง ๆ	26	15.70
ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความรู้ และไม่มี ความเข้าใจเลย	11	6.60
รวม	166	100

จากตารางที่ 4.13 สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คนไทยทั่วไปพอรับรู้และเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้างเล็กน้อย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่า คนไทยโดยทั่วไปที่มีการรับรู้ มีความรู้ และมีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากมีจำนวน 26 คน ด้วยคำถามปลายเปิดซึ่งให้อิสระต่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีกรอบคำตอบชี้แนะเมื่อผู้วิจัยนำความคิดเห็นมาจำแนกและเรียบเรียง พบว่าคนไทยโดยทั่วไปมีการรับรู้ มีความรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากได้โดยผ่าน ช่องทาง 5 ช่องทาง และช่องทางที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ ทางสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 76.92) รองลงมา คือ รับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ร่วมกับการลงปฏิบัติด้วยตนเอง (ร้อยละ 7.69) และการสื่อสารของภาครัฐผ่านโทรทัศน์ (ร้อยละ 7.69) (ตามตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโอโซนที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการรับรู้ มีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ

ความคิดเห็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต	20	76.92
สื่อต่าง ๆ และปฏิบัติด้วยตนเอง	2	7.69
การสื่อสารจากทางราชการผ่านรายการทีวี	2	7.69
การบรรยายในสถานปฏิบัติธรรม	1	03.85
การศึกษาโครงการพระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ 9	1	03.85
รวม	26	100

จากตารางที่ 4.14 สรุปได้ว่าสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางในการรับรู้ การมีความรู้ และการมีความเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทยโดยทั่วไปซึ่งเป็นการสื่อสารที่เร็วและเข้าถึงได้ทุกสถานการณ์ ทุกเพศทุกวัย และไม่จำกัดด้วยกาลเวลา แต่ยังมี การปฏิบัติตามความรู้ ความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย

2) ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซนต่อคนไทยโดยทั่วไป ที่มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซนกลุ่มตัวอย่าง ต่อคนไทยโดยทั่วไป ที่มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือเห็นว่า คนไทยปฏิบัติตามบ้างเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 89.20 รองลงมา คือ ไม่มีการปฏิบัติตามใด ๆ เลย และมีการปฏิบัติตามมาก คิดเป็นร้อยละ 05.40 (ตามตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกที่มีต่อคนไทยโดยทั่วไป ที่มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับความคิดเห็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติตามบ้างเล็กน้อย	148	89.20
ไม่มีการปฏิบัติตามใด ๆ เลย	9	5.40
มีการปฏิบัติตามมาก	9	5.40
รวม	166	100

จากตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้างเล็กน้อย

3) ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

ผลการศึกษาความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกกลุ่มตัวอย่าง ต่อคนไทยโดยทั่วไป ที่มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก จำนวน 9 คน จากคำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอความคิดเห็นซึ่งผู้วิจัยจำแนกและเรียบเรียงพบว่า แยกเป็น 6 ประเด็น โดย 3 อันดับแรก ได้แก่ปฏิบัติตามกระแสหลักหลังวันสวรรคตในหลวงรัชกาลที่ 9 (ร้อยละ 33.33) การทำบุญชื้อรายรับรายจ่ายในครัวเรือน (ร้อยละ 33.33) และการปลูกผักสวนครัว (ร้อยละ 22.22) ปฏิบัติตามสื่อแนะนำเสนอรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น (ร้อยละ 22.22) และเข้ามาเรียนรู้กับชาวอโศกมากขึ้น (ร้อยละ 22.22) (ตามตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นของชาวชุมชนราชธานีโอศอกกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติตามตามกระแสหลักหลังวันสวรรคตของรัชกาลที่ 9	3	33.33
การทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน	3	33.33
การปลูกผักสวนครัว	2	22.22
ปฏิบัติตามสื่อแนะนำเสนอรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น	2	22.22
เข้ามาเรียนรู้กับชาวโอศอกมากขึ้น	2	22.22
ประหยัดและออม ไม่ก่อหนี้	1	11.11

หมายเหตุ: ผู้ตอบ 9 คน แต่บางคนมีความคิดเห็นมากกว่า 1 กิจกรรม

จากตารางที่ 4.16 สรุปได้ว่า ชาวราชธานีโอศอกมีความเห็นว่า คนไทยโดยทั่วไปที่ปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากนั้น ได้ปฏิบัติตามกระแสหลักหลังวันสวรรคตของรัชกาลที่ 9 โดยได้เริ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย ปลูกผักสวนครัว และปฏิบัติตามสื่อที่แนะนำเสนอรายการเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

4) ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอศอกเกี่ยวกับสาเหตุที่คนไทยโดยทั่วไปไม่สามารถปฏิบัติตาม (หรือปฏิบัติตามบ้างเล็กน้อย) ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการการศึกษาสาเหตุที่คนไทยโดยทั่วไปไม่สามารถปฏิบัติตาม (หรือปฏิบัติตามบ้างเล็กน้อย) ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 3 อันดับแรกเห็นด้วยว่ามีสาเหตุมาจากความอยากมี อยากเป็น อยากได้เกินความพอดี (ร้อยละ 64.50) รองลงมา คือ ได้รับอิทธิพลจากสื่อในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อขายสินค้าในชีวิตประจำวัน จนทำให้การบริโภคสิ้นเกินความพอดี (ร้อยละ 59.60) และคารานักแสดง นายและนางแบบ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ มีอิทธิพลต่อการบริโภคนิยมที่เกินความพอดี เช่น อยากได้ของหรูหรา ราคาแพง (ร้อยละ 53.00) (ตามตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกเกี่ยวกับสาเหตุที่คนไทยโดยทั่วไปที่ไม่สามารถปฏิบัติตน (หรือปฏิบัติตนบ้างเล็กน้อย) ตามหลักศีลเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูล	สาเหตุ	
	ใช่	ไม่ใช่
อยากมี อยากเป็น อยากได้เกินความพอดี	107 (64.50)	59 (35.5)
ได้รับอิทธิพลจากสื่อในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อขายสินค้าใน ชีวิตประจำวัน จนทำให้การบริโภคเกินความพอดี	99 (59.60)	67 (40.40)
ดารา นักแสดง นายและนางแบบ ละคร โทรท์สน์ ภาพยนตร์ มีอิทธิพล ต่อการบริโภคนิยมที่เกินความพอดี เช่น อยากได้ของหรูหรา ราคาแพง วัตถุนิยม	88 (53.00)	78 (47.00)
บริโภคนิยม	86 (51.80)	80 (48.20)
บริโภคนิยม	81 (48.80)	85 (51.20)

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่าชาวราชธานีโศกมีรูสึกว่าคนไทยโดยทั่วไปยังมีการปฏิบัติตนตามหลักศีลเศรษฐกิจพอเพียงเล็กน้อยและยังไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในโดยปัจจัยภายนอกได้แก่ อิทธิพลของสื่อ โฆษณาที่มีดารา นักแสดง นายแบบ นางแบบ ละคร ภาพยนตร์ เป็นต้น มีอิทธิพลทำให้เกิดความอยากมี อยากเป็น อยากได้เกินความพอดี ซึ่งถือเป็นกิเลสจากปัจจัยภายในตนเองอันนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการบริโภคนิยมและวัตถุนิยม

4.1.4 ความคิดเห็นของชาวราชานีโอโสภคต่อรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้คนไทยได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติตามหลักคิด เศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาในรูปแบบของนโยบาย/โครงการต่าง ๆ

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของชาวราชานีโอโสภคเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน คนไทยตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาใน “ทางปฏิบัติ” (นโยบาย/โครงการ) ของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดว่ารัฐบาลทำน้อยมาก (ร้อยละ 78.30) รองลงมาเห็นว่า ทำมากคิด (ร้อยละ 16.90) และเห็นว่า ไม่ได้ทำ (ร้อยละ 04.80) เป็นลำดับสุดท้าย (ตามตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนราชานีโอโสภคต่อการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

ระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำน้อยมาก	130	78.30
ทำมาก	28	16.90
ไม่ได้ทำ	8	4.80
รวม	166	100

จากตารางที่ 4.18 สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า รัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวเสมอถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ซึ่งในทางปฏิบัติยังทำได้น้อยมาก

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้ที่ตอบว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่กล่าวเสมอถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา ซึ่งในทางปฏิบัติสามารถทำได้มาก จากคำถามปลายเปิดให้อิสระผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าทำได้มากมีจำนวน 28 คนเมื่อผู้วิจัยจำแนกและเรียงเรียงความคิดเห็น พบว่า มี 15 ประเด็น ซึ่ง 2 ประเด็นแรกมีผู้เสนอความคิดเห็นสูงมากโดยไม่มีกรอบคำตอบชี้ นำ ได้แก่ รัฐบาลได้สนับสนุนสื่อโทรทัศน์เพื่อทำรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ประชาชนจัดอบรมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง กำหนดนโยบายหน่วยงานต่าง ๆ ปราบคอร์รัปชั่น (ร้อยละ 28.57) และส่งเสริมนโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 14.29) และอันดับ 3 คือ มีการเดินสายจัดรายการนายกฯ พบประชาชน (ร้อยละ 7.14) (ตามตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอโซกที่คิดว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับมาก จากกิจกรรม/นโยบาย/โครงการ

ประเด็น/ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รัฐบาลสนับสนุนสื่อโทรทัศน์ทำรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ประชาชนจัดอบรม เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง กำหนดนโยบายหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏorrpชั้น	8	28.57
2. ส่งเสริมนโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง	4	14.29
3. จัดรายการนายกฯ พบประชาชน	2	7.14
4. บันทึกใน Roadmap 20 ปี	2	7.14
5. ส่งเสริมสินค้าชุมชน เดินตามรอยศาสตร์พระราชา	2	7.14
6. ทำให้ประเทศชาติสงบร่มเย็น	1	3.57
7. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	1	3.57
8. พยายามเน้นพระราชดำรัสของรัชกาลที่ 9 ให้ประชาชนทราบ	1	3.57
9. ใช้เงินภาษีของประชาชนอย่างคุ้มค่า(ช่วยประชาชนได้มากขึ้น)	1	3.57
10. จัดให้มีตลาดน้ำคลองผดุงกรุงเกษม	1	3.57
11. โครงการที่ให้ทหารลงพื้นที่ชุมชนสนับสนุนให้ชาวบ้านทำเกษตรทำปศุสัตว์	1	3.57
12. สนับสนุนภาคการเกษตร	1	3.57
13. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	1	3.57
14. สถานศึกษาเข้ามาอบรมเรียนรู้กับชาวโอโซกมากขึ้น	1	3.57
15. สนับสนุนทุกช่องทาง	1	3.57
รวม	28	100.00

จากตารางที่ 4.19 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่า รัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวเสมอถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาสละและสามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก โดยผ่านการสนับสนุนสื่อโทรทัศน์ทำรายการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ประชาชนจัดอบรมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง กำหนดนโยบายหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เร่งปราบคอร์รัปชัน และมีการเดินสายจัดรายการนายกฯ พบประชาชน บันทึกเป้าหมายการดำเนินงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ส่งเสริมสินค้าชุมชนเดินตามรอยศาสตร์พระราชาสละ ทำให้ประเทศชาติสงบร่มเย็น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง พยายามเน้นพระราชดำรัสของรัชกาลที่ 9 ให้ประชาชนทราบ ใช้เงินภาษีของประชาชนอย่างคุ้มค่า (ช่วยประชาชนได้มากขึ้น) จัดให้มีตลาดน้ำคลองผดุงกรุงเกษม โครงการที่ให้ทหารลงพื้นที่ชุมชนสนับสนุนให้ชาวบ้านทำเกษตรทำปศุสัตว์ สนับสนุนภาคการเกษตร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาเข้ามาอบรมเรียนรู้กับชาวโศกมากขึ้นและสนับสนุนทุกช่องทาง ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลพยายามปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงถือว่ามีความหลากหลายแต่ยังอยู่ในวงแคบยังไม่สามารถขยายสู่สังคมไทยในภาพรวมของประเทศ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนราชธานีโศกกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่า นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวเสมอถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาสละ ซึ่งรัฐบาลฯ ได้ปฏิบัติตามกิจกรรม / นโยบาย / โครงการ ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับไม่ได้ทำหรือทำน้อยมาก พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน เกินกว่าครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่า สาเหตุมาจากขาดผลประโยชน์ของนายทุน (ร้อยละ 50.00) รองลงมา คือ ไม่ให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 40.60) และรัฐบาลขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ (ร้อยละ 39.80) (ตามตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอสกผู้คิดว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาไม่ได้ทำตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทำน้อยมาก

ข้อมูล	สาเหตุ		
	ใช่	ไม่ใช่	เลือกทำมาก
จัดผลประโยชน์ของนายทุน	83 (50.00)	55 (33.10)	28 (16.90)
ไม่ให้ความสำคัญเพียงพอ	74 (44.60)	64 (38.60)	28 (16.90)
ขาดความเข้าใจ	66 (39.80)	72 (43.40)	28 (16.90)
ผู้มีอำนาจในรัฐบาลเสียเปรียบ	39 (23.50)	99 (59.60)	28 (16.90)
อื่น ๆ	30 (18.10)	108 (65.10)	28 (16.90)
อาจมีหลักคิดอื่นที่สามารถประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทยได้ดีกว่า	24 (14.50)	114 (68.70)	28 (16.90)

หมายเหตุ: หน่วย : คน ( ) : ร้อยละ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนราชธานีโอสกกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสาเหตุอื่น ๆ ที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง (เฉพาะผู้ที่ไม่ได้ทำและทำน้อยมาก) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่ามาจากสาเหตุอื่น ๆ มีจำนวน 30 คน จากคำถามปลายเปิด ซึ่งให้อิสระผู้ตอบแบบสอบถาม และได้จำแนกเรียบเรียงพบว่า แยกได้เป็น 14 ประเด็น (ตามตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของชาวราชธานีโอสกผู้ที่คิดว่ารัฐบาลนายกรัฐมนตรีนเรนทร อโชนก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ได้ทำตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทำน้อยมาก

สาเหตุอื่น ๆ (ประเด็น)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ที่ผ่านมานโยบายประชานิยมได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้คนไทยชอบใช้เงินแก้ปัญหาแทนการใช้ปัญญา ทำให้ รัฐบาลชุดปัจจุบันบริหารได้ยาก แต่ก็มี การขับเคลื่อนบ้างและกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูปหลายอย่างยังไม่ลงตัวนายกมีทีมงานที่ยังให้ข้อมูลไม่มากพอ ทำให้การดำเนินงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงติดขัด และระยะเวลาดำรงตำแหน่งยังน้อย การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดต้องมีความเข้าใจ และให้เวลา	7	23.33
2. รัฐบาลไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจและต้องมึนนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทุกๆ เรื่องให้มาก ให้กว้างจนเห็นผล ไม่ได้วางนโยบายแนวคิดใหม่ทั้งหมด สื่อทีวีไม่ได้ปลูกฝังแนวคิดใหม่อย่างจริงจังทั้งจากละคร เพลง จนล้างสมองให้เข้าใจเรื่องหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	4	13.33
3. กิเลสมาก ไม่มีความเสียสละ อยู่ในสังคมที่มีแต่จะเอาไม่กล้าทำตัวเป็นคนจน รัฐบาลยังไม่นำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากพอ	3	10.00
4. ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือเพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและขาดเงินลงทุน	3	10.00
5. ผ่านมานักการเมืองมีแต่ความเห็นแก่ตัวมานานแล้ว ไม่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง รัฐบาลนายกรัฐมนตรีนเรนทร อโชนก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นจุดเริ่มที่จะสานต่อปณิธานของรัชกาลที่ 9	2	6.67
6. การเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องปฏิบัติธรรม ต้องลดกิเลสด้วยแต่ผู้นำประเทศส่วนมากไม่ปฏิบัติธรรมให้เป็นต้นแบบเหมือนในหลวง	2	6.67
7. เมื่อไม่เข้าใจลึกซึ้งพอก็ยากแก่การปฏิรูป ไม่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ขาดความรู้ทั้งเรื่องน้ำและดิน	2	6.67
8. เพราะขัดกับความต้องการของคน โดยทั่วไปที่อยากรวย คนจะต้องเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนจึงจะทำได้	1	3.33
9. มองว่าเป็นเรื่องไกลตัว เช่น ต้องลาออกจางานหรือเกษียณแล้ว จึงไม่ให้ความสำคัญ	1	3.33

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

สาเหตุอื่น ๆ (ประเด็น)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นและศาสตร์ของพระราชาส่งที่เห็นผลช้า ไม่ทันกิเลสของมนุษย์ซึ่งมีมาก และข้าราชการไทยส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องบาปบุญว่ามีจริง ที่ควรเป็นต้นแบบของเศรษฐกิจพอเพียงกลับไม่ตระหนัก	1	3.33
11. ความไม่ตระหนักของคนในรัฐบาล (กระบวนการทั้งหมดเป็นของทุนนิยมแล้ว) มีความเห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรม ขาดจิตสำนึกต่อเศรษฐกิจพอเพียง	1	3.33
12. ยังไม่ได้ทำอย่างจริงจัง	1	3.33
13. ทำเหมือนสนใจ แต่การกระทำเน้นเศรษฐกิจทุนนิยมเหมือนเดิม (ปากว่าตาขยิบ)	1	3.33
14. รัฐบาลไม่สามารถทำแบบบูรณาการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทุกภาคส่วนทั้งการศึกษาโดยเฉพาะการศาสนาได้ และยังไม่เป็นเอกภาพในทางปฏิบัติ	1	3.33
รวม	30	100

จากตารางที่ 4.21 สรุปได้ว่าสาเหตุอื่น ๆ ที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง (เฉพาะผู้ที่เลือกไม่ได้ทำและทำน้อยมาก) พบว่า ความเห็น 2 อันดับแรกมีผู้เสนอความเห็นสูงมาก ได้แก่ สาเหตุจากที่ผ่านมานโยบายประชานิยมได้รับความนิยมน้อยมาก คนไทยคุ้นชินใช้เงินแก้ปัญหาแทนการใช้ปัญญา รัฐบาลชุดปัจจุบันจึงแก้ปัญหาได้อย่างยากลำบาก (นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) แต่มีความพยายามในการการขับเคลื่อนบ้างและกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูปดำเนินงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังติดขัด กรอบกับระยะเวลาดำรงตำแหน่งยังน้อย การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดต้องมีความเข้าใจและให้เวลา (ร้อยละ 23.33) รองลงมา คือ รัฐบาลไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจและไม่ได้มีนำคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทุก ๆ เรื่องให้มาก ให้กว้างจนเห็นผล ไม่ได้วางนโยบายแนวคิดใหม่ทั้งหมด ลือที่วิไม่ได้ปลูกฝังแนวคิดใหม่จริงจังทั้งจากละคร เพลง ฯลฯ ให้เข้าใจเรื่องหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 13.33)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้มีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับประชาชน คือ เป็นเพราะหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวคิดที่ขัดกับความต้องการของคนโดยทั่วไปที่อยากรวย คนจะต้องเข้าใจ

พระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนจึงจะทำได้ การเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องปฏิบัติธรรม ต้องลดกิเลสด้วย อีกทั้งยังมองว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องไกลตัว เช่น ต้องลาออกจากงาน หรือเกษียณแล้วจึงสามารถปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้การปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่เห็นผลช้า ไม่ทันกิเลสของมนุษย์ซึ่งมีมาก และข้าราชการไทยส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องบาปบุญว่ามีจริง ที่ควรเป็นต้นแบบของเศรษฐกิจพอเพียงกลับไม่ตระหนัก ประชาชนจึงยังไม่ให้ความร่วมมือเพราะขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง และขาดเงินลงทุนจึงยังไม่เกิดการปฏิบัติให้เห็นอย่างจริงจังโดยทั่วไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นต่อหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกที่ประกอบไปด้วย ข้าราชการการเมือง 1 ท่าน ข้าราชการทหาร 1 ท่าน นักธุรกิจ 1 ท่าน นักสื่อสารมวลชน 1 ท่าน และนักวิชาการชาวอโศก 3 ท่าน

ประเด็นหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตของผู้ทรงคุณวุฒิ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีอโศก มุมมองต่อหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวอโศก โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวแสดงทัศนคติเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในมุมมองของตนเอง แล้วจึงเข้าคำถามที่ละเอียดเรื่อง ที่ละประเด็น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเลือกตอบ ข้าม หรือเพิ่มเติมข้อคำถามใด ๆ ตามสมควร

4.2.1 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวท่านเพียงใด และท่านได้นำหลักคิด

เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกทั้ง 4 ท่าน ได้แก่ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ประธานคณะกรรมการปฏิรูปตำรวจ ดร. ณรงค์ โชควัฒนา นักธุรกิจและนักวิชาการอิสระ และอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ คณบดีสถาบันแพทย์แผนบูรณาการและเวชศาสตร์ชะลอวัย มหาวิทยาลัยรังสิต และคอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวเป็นอย่างมาก

โดย ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร คิดว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวมาก ตนเองเชื่อในการ “บริหารงานแบบคนจน” ของรัชกาลที่ 9 คือ การบริหารงานภายใต้ความขาดแคลน แร้นแค้น จึงตั้งใจลาออกจากราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองประเมินผลงาน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อมาขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาโดยการเป็นผู้อำนวยการสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสถานที่ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้คนทุกกลุ่มอาชีพพึ่งตนเองให้ได้ เป็นการพิสูจน์ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปได้ และ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ได้ให้ความเห็นว่า หากต้องการให้เห็นประชาชนเกิดการประยุกต์ใช้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง “เราต้องกระจายความรู้ออกไปเพื่อสร้างทั้งคนและพื้นที่ต้นแบบ และยกระดับต้นแบบเหล่านั้นให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนต่อไป” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, 2560)

ในส่วนของ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ แสดงความคิดเห็นต่อหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกระชับรัดกุมว่า “เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีทั้งการสร้างคนและการรักษาสิ่งแวดล้อม” (บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, 2561) ได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยเป็นผู้ริเริ่มหลักสูตรอบรมหลักสูตรผู้นำพอเพียงเพื่อความมั่นคง ที่มีกองบัญชาการกองทัพไทยและ มูลนิธิคลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีความคิดเห็นต่อการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวว่า

“...รู้จักหน้าที่ ซื่อสัตย์ เสียสละ ซึ่งถือเป็นปรัชญาหลักของมูลนิธิคลังสมอง อีกด้วย ถ้ายึดถือและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังสังคมก็จะดีขึ้น เรื่องของการซื่อสัตย์สุจริต เรื่องของการรักษาหน้าที่ เรื่องของการเสียสละเพื่อส่วนรวมอยู่ในหลักปรัชญาอันเดียวกันนี้ ซึ่งก็คือหลักธรรม คำสอนของรัชกาลที่ 9 ก็คือหลักธรรม... หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธศาสนาไปกันได้ดีมาก เป็นหลักคิดของพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน...” (บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, 2561)

ในทำนองเดียวกัน ดร.ณรงค์ โชควัฒนา กล่าวถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นชุดความคิดของนักปราชญ์ ซึ่งรัชกาลที่ 9 ถือเป็นผู้ทรงปัญญาและได้พระราชทานหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไว้ให้แก่ปวงชนชาวไทย ในฐานะที่ ดร.ณรงค์ โชควัฒนาเป็นทั้งนักธุรกิจและนักวิชาการอิสระ ได้น้อมนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารกลุ่มบริษัทแพน คนทำงาน 1 คนสามารถทำงานได้เก่งกว่าฐานการผลิตในประเทศอื่น ๆ 3 ถึง 5 คน กล่าวคือ

“... การผลิตรองเท้า ที่ต้องแข่งกับคู่แข่งหลายบริษัทเพื่อให้ขายได้ ใช้วิธี ‘พัฒนาคน’ ไม่ได้พัฒนาเครื่องจักร ไม่ได้ซื้อเครื่องจักรแพง ๆ มา คนในกลุ่มแพน เป็นพนักงานบริษัทผลิตรองเท้าที่เก่งที่สุดในโลก ซึ่งพนักงานที่นี่ 1 คนจะสามารถทำงานได้เก่งกว่าที่จีน 3-5 คน เก่งกว่าเวียดนาม อินโดนีเซีย ที่นี่เราพัฒนาคนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลักข้อใหญ่ที่สุดคือเป็นการพัฒนาคนไทย ไม่ใช่พัฒนาวัตถุ หรือพัฒนาระบบบริหารจัดการทั้งหมด แต่ต้องพัฒนาจิตใจของคนไทย ต้องเป็นคนเก่ง คนฉลาด แต่ถ้าไม่มีคุณธรรมคนอื่นก็เดือนร้อนหมด มันต้องมีคุณธรรมด้วย ต้องเป็นคนดีด้วยไม่เห็นแก่ตัว ต้องทำงานเป็นทีมได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ที่แพนแข่งขันได้จนถึงทุกวันนี้ก็เพราะว่าคน พัฒนาคอนให้เก่งขึ้นแล้ว เขาก็มีรายได้ดีขึ้น โรงงานแพนจ่ายค่าแรงมากกว่าโรงงานรองเท้าทุกโรงงานในประเทศไทย และขณะเดียวกันเขาเก่งมากพอที่จะทำให้ต้นทุนต่อทุกชิ้นที่ผลิตต่ำกว่าคู่แข่งในต่างประเทศ เรายังขายได้อยู่...” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของดร.ณรงค์ โชควัฒนา ประกอบด้วย 2 หลักใหญ่
ได้แก่

- 1) พัฒนาคอนไม่ใช่วัตถุ
- 2) การพึ่งตัวเอง ถือเป็นครรชนิชีวิตความพอเพียง คำว่าพอเพียง คือการพึ่งตนเอง

ให้ได้

“...ตราบไคยังไม่พอเพียงอยู่ คือยังพึ่งตนเองไม่ได้ ยังต้องอาศัยคนอื่นอยู่จะเรียกว่าไม่พอ ถ้าจะพอเพียงอย่างน้อยต้องพึ่งพาตนเองให้ได้ การมีวัตถุเยอะ ๆ ไม่ใช่หมายความว่าพอเพียงได้ การมีบ้านหลังใหญ่ มีรถหลายคัน ถ้ามันเป็นเงินผ่อนก็แปลว่ายังไม่พอเพียง ยังต้องพึ่งเงินกู้อยู่ คนเราเกิดมาก็ยังไม่พอเพียง พึ่งตนเองไม่ได้ต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยผู้ใหญ่ กินข้าวเองก็ไม่ได้ อาบน้ำเองก็ไม่ได้ แล้วเราก็พัฒนาตัวเองขึ้นมาจนวันหนึ่งเรายืนบนขาตัวเองได้ หากินได้ด้วยตัวเอง ถึงจะเรียกว่าเราเริ่มแข็งแรงขึ้นมากแล้วในระดับพอเพียงด้วยตนเอง...” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

ในส่วนของนักสื่อสารมวลชน คือ อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ผ่านแนวทางของสันติอโศก เพราะมีความคิดว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

ของกลุ่มอโศกเริ่มต้นจากหลักศาสนาพุทธ หลักธรรม ความพอเพียงจากจิตวิญญาณแล้วจึงนำไปสู่การร่วมปฏิบัติในชุมชนต่าง ๆ โดยอาจารย์ปานเทพกลายเป็นนักมั่งสวิวัติ เลิกสวมเครื่องประดับที่ฟุ่มเฟือย หันมาดูแลสุขภาพด้วยตนเองแบบองค์รวม เป็นต้น

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยประมวล “วาทะพอเพียง” จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ได้ดังนี้

1) ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร กล่าวว่า “เราต้องกระจายความรู้ออกไปเพื่อสร้างทั้งคนและพื้นที่ต้นแบบ และยกระดับต้นแบบเหล่านั้นให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนต่อไป”

2) พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ กล่าวว่า “ถ้ายึดถือและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังสังคมก็จะดีขึ้น เรื่องของการซื้อสัตย์สุจริต เรื่องของการรักษาหน้าที่ เรื่องของการเสียสละเพื่อส่วนรวมอยู่ในหลักปรัชญาอันเดียวกันนี้ ซึ่งก็คือหลักธรรม คำสอน ของรัชกาลที่ 9 ก็คือหลักธรรม”

3) ดร.ณรงค์ โขควัฒนา กล่าวว่า “การพัฒนาต้องพัฒนาจนสามารถพึ่งตนเองได้คือค่าสุดของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่านั้นคือการพึ่งพาอาศัยกัน คำนึงถึงการที่จะให้และได้รับ รู้จักเสียสละเพื่อคนอื่น และการทำงานเป็นทีมได้”

(1) “ความพอเพียงในระดับสูงสุด คือ พอแล้วสำหรับตนเอง พร้อมทั้งจะแบ่งปันจนใจให้กับผู้อื่น ถ้าคนไทยพัฒนาถึงจุดนั้นได้ ประเทศจะแข็งแกร่งจากภายในมาก คนไทยจะมีความสุขอย่างแท้จริงมากขึ้น สังคมจะดีขึ้น แข็งแรงถึงขนาดที่พอแล้วสำหรับตนเอง คนที่ไม่รู้จักพอแท้จริงแล้วไม่ใช่คนร่ำรวย ต่อให้มีเงินเป็นหมื่นล้านตัวเองยังอยากได้เงินจากกระเป๋าคนอื่นอยู่ก็ยังไม่พอ”

(2) “คนรวยจริง ๆ คือคนที่พอแล้วสำหรับตนเอง แล้วพร้อมที่จะแบ่งปันเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน คนอย่างนั้นคือคนที่แข็งแกร่งที่สุด พอเพียงขั้นสูงสุด”

4) อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธุ์ กล่าวว่า “ทำงานสุขภาพก็ตระหนักอยู่ตลอดเวลาการให้ความรู้ด้านสุขภาพเป็นเพียงกระพี้เพื่อให้ประชาชนได้ละเลิกกิเลส เพราะพอพูดเรื่องสุขภาพก็จะละเลิกเรื่องการกินนำไปสู่การเข้าถึงแก่นธรรมมากขึ้นก็กลายเป็นว่าที่ทำทุกวันนี้ก็หวังให้คนได้มีโอกาสเข้าใจกระพี้เพื่อนำไปสู่แก่นธรรม”

4.2.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร, ดร.ณรงค์ โขควัฒนา และอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธุ์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เห็น

ด้วยอย่างยิ่งในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ท่าน คือ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ มีความเห็นว่า ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแต่ละคน แต่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศได้

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศไว้ว่า

“...รัชกาลที่ 9 ทรงพุดน้อย คิดมาก และทำมาก พระองค์ทรงบริหารแบบขาดแคลน ทรงเรียกว่า ‘บริหารแบบคนจน’ โดยมีองค์ประกอบของ 1) ปรัชญา 2) ทฤษฎี 3) วิธีปฏิบัติเป็นขั้นตอน 4) นวัตกรรมที่เกิดจากการปฏิบัติจริง 5) วิธีบริหารภายใต้การขาดแคลน ฟรั่งสอนทฤษฎีการบริหาร 4Ms (Man, Management, Material, and Money) แต่พระองค์ท่านบริหารภายใต้การขาดแคลนหรือการบริหารแบบคนจน ขาดแคลนในทุกอย่างท่านก็จะทำ นั่นคือการบริหารที่คลาสสิกมาก... เมื่อเปรียบเทียบกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (ทรงเรียกว่าเศรษฐกิจตาโต เกิดขึ้น 234 ปีแล้ว) สังคมนิยม (เกิดขึ้นมา 70 ปี) แต่ก็ต้องพานพบกับเกิดการวิกฤติทั้งสิ้น แต่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้คน รู้ เก่ง มีคุณธรรม ซึ่งต้องไม่ทิ้งกันทั้งคนรวยและคนจน” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, 2560)

ในส่วนของ ดร. ณรงค์ โชควัฒนา ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มจากการพัฒนาคนก่อน เพราะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การตัดถนน รถไฟความเร็วสูง ล้วนต้องใช้งบเพิ่มการพึ่งพาจากภายนอก ซึ่งขัดแย้งกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

“การพัฒนาต้องพัฒนาจนสามารถพึ่งตนเองได้ คือ ต่ำสุดของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่านั้นคือการพึ่งพาอาศัยกันและกันทำงานเป็นทีมได้ ถ้าต่างคนต่างพอเพียงสำหรับตนเอง ทำงานร่วมกันไม่ได้ ไม่รู้จัก Give and take (ให้และรับ) รู้จักรับอย่างเดียว ทำงานส่วนรวมต้องมีทั้งให้และรับ ถ้ารับอย่างเดียวไม่มีใครอยากทำงานด้วยแน่นอน สหกรณ์ทุกวันนี้ที่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเอาเงินเป็นตัวตั้งในการก่อตั้งสหกรณ์ คนก็แห่กันมาตะครุบเงินทะเลาะวิวาทแย่งเงินกัน พอเงินหมดต่างคนต่างย้ายกลับไป สหกรณ์ก็แห้งเหี่ยวตาย เพราะไม่พัฒนาคนให้รู้จัก Give and take เข้ามาเพื่อจะเอาประโยชน์อย่างเดียว...รัชกาลที่ 9 ทรงตรัสไว้ถึง

ทฤษฎีใหม่ 30:30:30:10 คือ 30 ชุดสระ ไม่ต้องพึ่งเทวดา ถ้าฝนทิ้งช่วงขึ้นมาเราก็ยังมีน้ำเก็บไว้ใช้ 30 ปลุกข้าวไม่ต้องพึ่งพ่อค้า เพราะเราทุกคนเป็นลูกค้าข้าวอยู่แล้ว ทั้งที่เรากินข้าวทุกมื้อทำไมเราไม่ปลูกเอง พ่อพ่อค้ากคราเราก็ไม่ต้องขายก็ได้ เราผลิตขึ้นมากินเอง ไม่ต้องพึ่งทั้งพ่อค้าและตลาด อีก 30 ปลุกอะไรที่กินได้ กินเอง ใช้อะไรทั้งหมด ไม่มี GDP ในทฤษฎีใหม่ แล้วที่เหลืออีก 10 ก็เอามาปลูกบ้าน เลี้ยงสัตว์ อาหารสัตว์ก็ได้จากพื้นที่ 30 ที่ปลูกพืชมาเลี้ยงสัตว์ มูลสัตว์ก็เอามาเป็นปุ๋ยให้แก่วัว ในน้ำที่สำรองก็ยังสามารถเลี้ยงปลาได้อีก ทั้งหมดคือการพึ่งพาตนเอง ทำไมคนที่แปลหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงแปลว่าต้องไปพึ่งต่างชาติ ต้องพึ่งเงินกู้ ต้องพึ่งพาพ่อค้า ให้พ่อค้ามาช่วยกัน ไม่ให้คนไทยพึ่งตนเองหรือ ไม่พึ่งรถแบ็คโฮลด์ ชุดบ่อน้ำให้คนไทยหรือ ทำไมไม่สอนให้คนไทยรู้จักจับจอบจับเสียม”

สอดคล้องกับอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ที่เห็นว่า ความยั่งยืนอยู่ที่เศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งเป็นหลักคิดที่สอดคล้องกับชาวพุทธ โดยตรงที่เป็นความพอเพียงจากจิตวิญญาณก่อนแล้วจึงพัฒนาไปสู่ความเข้าใจที่จะนำไปประยุกต์เป็นของตนเอง โดยรัฐบาลจะต้องมีความเชื่อในเศรษฐกิจพอเพียงและต้องตระหนักได้แล้วว่าการพัฒนาที่เน้นในเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญไม่ประสบความสำเร็จ โดยอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ให้แนวคิดสำคัญในการยึดกุมหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศว่า

“...ผมว่ารัฐบาลจะต้องประกาศเป้าหมายชัดเจนใน 2 เรื่องสำคัญนะครับ ก็คือ ประการที่ 1 จะวัดความสำเร็จทางเศรษฐกิจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงต้องทำให้ประชาชนมีความรู้สึกมีความสุขขึ้นในการดำรงชีวิตอยู่ ประการที่ 2 ก็คือจะต้องทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำลดลง...แต่ถ้าตราบไดยังหลงในตัวเลขทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจะส่งเสริมการมีหนี้เพิ่มขึ้น การใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น...สนใจในเรื่องของการเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมหรือสร้างมลพิษมากกว่าจะสนใจความสุขของประชาชน สนใจต้นทุนทางพลังงานที่มีมลภาวะสูง สนใจต้นทุนวัตถุดิบมากกว่าความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม...สิ่งเหล่านี้มันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันและการไม่คำนึงถึงความสุขของคนในชาติ...” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2561)

4.2.3 ท่านคิดว่าสิ่งที่ชาวสันตอโศกยึดถือในการรวมตัวกันสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้อง กิจกรรมใดของชาวสันตอโศกที่แสดงออกตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสัมภาษณ์ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร พบว่า ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ได้ยึดหลักการบริหารแบบคนจนมาประเมินการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศก ได้แก่ 1) การมีหลักปรัชญา 2) การยึดหลักทฤษฎี 3) มีวิธีปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน 4) เกิดนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาจากการปฏิบัติอย่างจริงจัง และ 5) บริหารภายใต้การขาดแคลน และมีความเห็นว่า การยึดถือในการรวมตัวกันของชาวอโศกนั้น สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้อธิบายกิจกรรมของชาวอโศกเสริมการวิเคราะห์การบริหารแบบคนจนให้ฟังว่า

“ในกรณีสันตอโศกมีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเมื่อนำหลักการบริหารคนจนมาวิเคราะห์ พบว่าอโศกใช้ปรัชญาศาสนาพุทธ เป็นหลัก มีสาธารณโภคี มีการทำงานร่วมกัน มีการเสียสละ เชื่อมมั่นในทานเหมือนกัน ซึ่งเข้าเกณฑ์ในเชิงปรัชญาการมีกิจกรรมร่วมกัน ไม่เอาเปรียบกัน ประกอบไปด้วยความรู้ลึกซึ้งในเรื่องงานนั้น ๆ ประกอบไปด้วยคุณธรรมชัดเจน มีวิธีปฏิบัติเป็นขั้นตอน (โดยทุกคนเริ่มต้นด้วยการ รักษาศีล 5 รับประทานอาหารมังสวิรัตินั้นอย่างต่ำ) มีนวัตกรรมเต็มไปหมดเลยทั้งนวัตกรรมทางเศรษฐศาสตร์ นวัตกรรมทางสังคม ซึ่งนวัตกรรมทางสังคมมีความเด่นชัดเป็นรูปธรรมมากกว่าสร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยการเปลี่ยนทัศนคติคน นวัตกรรมการผลิต และที่สำคัญเขาบริหารภายใต้ภาวะขาดแคลนแบบคนจนเขาประกาศอยู่แบบคนจน ก็เข้าเกณฑ์ ก็แปลว่านั่นแหละใช่ มันเข้าเกณฑ์ทั้ง 5 แต่จะเข้าเกณฑ์ที่เปอร์เซ็นต์ก็ไปให้คะแนนต้องประเมิน” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, 2560)

สอดคล้องกับอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ที่วิเคราะห์การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนบุญนิยมของชาวอโศกด้วยการใช้เป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาประเทศด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2 ประการ คือ ความสุขของคนในประเทศและการลดความเหลื่อมล้ำ และคิดว่าเศรษฐกิจในชุมชนอโศกทำให้คนในชุมชนมีความสุขและมีฐานะทางสังคมเท่ากันเพราะ ไม่ได้ยึดเงินตราเป็นตัวตั้ง โดยอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ได้กล่าวถึงความสอดคล้องระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติตนของชาวอโศกว่า

“...ผมคิดว่าชุมชนอโศกต่างหากที่เป็นชุมชนที่มีความใกล้เคียงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สุดในประเทศไทยนะครับ เริ่มต้นจากศาสนา หลักธรรม ความพอเพียงจากจิตวิญญาณนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะถ้าไว้ซึ่งแก่นแล้ว การปฏิบัติกิจกรรมที่เหลือ หมายถึงการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนในระดับสากลจะทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นการลดความโลภและกิเลสจึงสำคัญมาก จะทำให้สามารถเข้าใจว่าพอเพียงเริ่มต้นจากจิตวิญญาณ...ถ้าวัดดัชนีความสุขแล้ว ผมคิดว่าคนอโศกจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง และพอวัดความเหลื่อมล้ำก็จะไม่เกิดขึ้นในชุมชนอโศกเพราะว่าทุกคนเท่ากันหมดไม่มีความเหลื่อมล้ำ แล้วก็มีความสุขจากฐานจิตที่ตั้งไว้ในเป้าหมายทางเศรษฐกิจต่ำสุด คือการลดความโลภ...” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2561)

เช่นเดียวกับ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ที่ได้กล่าวก่อนตอบคำถามว่าไม่ได้รู้จักกลุ่มสันตอโศกหรือชาวอโศกอย่างลึกซึ้ง แต่ในมุมมองของคนภายนอกที่น้อมนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ เห็นว่า การปฏิบัติตนของชาวอโศกสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง “เรื่องความซื่อสัตย์ ไม่ทำลายผู้อื่น ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รู้จักพึ่งพาตนเองทำให้คนเป็นคนดีขึ้น” (บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, 2560)

ในขณะที่ดร.ณรงค์ โชควัฒนา ตัวแทนจากภาคธุรกิจกลับมีความเห็นที่แตกต่างออกไปอย่างน่าสนใจ โดยมีความเห็นว่า การปฏิบัติตนของกลุ่มชาวสันตอโศกนั้นไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งที่ชาวอโศกปฏิบัติร่วมกันไม่ได้เกี่ยวข้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเศรษฐกิจในชุมชนอโศกเป็นเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ที่ทุกคนเต็มใจ จะมีความสอดคล้องอยู่บ้าง คือ การมุ่งพัฒนาคน โดยดร.ณรงค์ โชควัฒนาได้อธิบายขยายความว่า

“...สิ่งที่ชาวอโศกปฏิบัติไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผมเพราะเศรษฐกิจพอเพียง ยังเป็นเศรษฐกิจทุนนิยมอยู่ ยังให้ทรัพย์สินส่วนตัวแก่บุคคลอยู่ เศรษฐกิจสันตอโศกเป็นเศรษฐกิจคอมมิวนิสต์เหมือนเศรษฐกิจคิบบุตซ์ (Kibbutz) ในประเทศอิสราเอล ซึ่งในคิบบุตซ์ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว แต่เขาดูแลครอบครัว ดูแลบุตรหลานเรื่องการศึกษา ประชาชนไม่อดอยาก และคัดเลือกคน ไม่ใช่ใคร ๆ ก็เข้าได้ คนจี้เกียจก็ไม่เอา เช่นเดียวกับสันตอโศก คนจี้เกียจ จี้โกง ก็เข้าสันตอโศกไม่ได้ ถ้าเอาเข้ามาที่ตาย สันตอโศกก็แตกกันหมด สันตอโศกคัดคนและต้องมา

ด้วยความสมัครใจ แล้วก็มีสวัสดิการดูแลจนถึงลูกหลาน การเล่าเรียนทุกอย่างขอ
แค่มีจิตใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ทำงานเพื่อส่วนตน...” (ณรงค์ โชควัฒนา,
2561)

จะเห็นได้ว่าความสอดคล้องการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจแบบอสังหาหรือเศรษฐกิจบุญนิยม
นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ได้วิเคราะห์ผ่านหลักการหรือแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3
ท่าน ได้แก่ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร, พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ และอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์
พันธ์มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตนของชาวอสังหาที่มีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจ
พอเพียง เริ่มต้นที่หลักศาสนาพุทธ รู้จักพอที่จิตวิญญาณ คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ในขณะที่
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ท่าน คือ ดร.ณรงค์ โชควัฒนา จากภาคธุรกิจกลับมีความเห็นว่าการปฏิบัติ
ตนของชาวอสังหาไม่ได้สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นชุมชนคอมมิวนิสต์ที่ทุก
คนเต็มใจ เศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นระบบทุนนิยมอยู่

4.2.4 ชาวอสังหาอสังหา มองว่ากลุ่มของตนเองปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยมซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ท่านมีความเห็น อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอสังหาจำนวน 4 ท่าน พบว่า ดร.วิวัฒน์ ศัลย
กำธร, พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ และอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ มีความคิดเห็น
ว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 1 ท่าน คือ ดร.ณรงค์ โชควัฒนา มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตนของชาวอสังหาไม่สอดคล้อง
กับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงแต่ไม่ได้ขัดแย้งกัน

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ได้ยึดหลักการบริหารแบบคนจนมาประเมินหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม
ได้แก่ 1) การมีหลักปรัชญา 2) การยึดหลักทฤษฎี 3) มีวิธีปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน 4) เกิดนวัตกรรม
ที่พัฒนาขึ้นจากการปฏิบัติอย่างจริงจัง และ 5) บริหารภายใต้การขาดแคลน แล้วตั้งข้อคำถามต่อ
ผู้วิจัยก่อนจะตอบคำถามอย่างน่าสนใจว่า “หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีการบริหารคนภายใต้การ
ขาดแคลนได้หรือเปล่า บริหารคนจนได้ไหม เขาประกาศอยู่อย่างคนจน และผมคิดว่ากลุ่มอสังหา
เข้าเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อนะ” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, 2560)

อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ก็ได้แสดงทัศนคติที่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของหลัก
คิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมที่มีหลักสาธารณ โภคเป็นแนวปฏิบัติโดยยึดหลัก
ไว้ว่า

“ผมคิดว่าสาธารณ โภคี บุญนิยมของสันตือ โสภ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงของแท้ เป็นอุดมคติที่สุดในคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนะครับ คือเริ่มต้นจากแก้ทางจิตวิญญาณว่าความพออยู่ที่เท่าไร โดยมีความพออยู่ในระดับต่ำ...พอวัดความเหลื่อมล้ำก็จะไม่เกิดขึ้นในชุมชนโศภเพราะว่าทุกคนเท่ากันหมดไม่มีความเหลื่อมล้ำ แล้วก็มีความสุขจากฐานจิตที่ตั้งไว้ในเป้าหมายทางเศรษฐกิจต่ำสุด...ไม่มีความเหลื่อมล้ำก็ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างความเหลือกินเหลือใช้พอที่จะให้สังคมนะครับ ลักษณะแบบนี้เป็นอุดมคติของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่ผมคิดว่าไม่มีที่ไหนในโลกทำได้ถึงขั้นนี้ะครับ...” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2561)

อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์เล่าว่ามีโอกาสได้รู้จักกับกลุ่มสันตือ โสภเมื่อได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองเมื่อหลายปีมาแล้ว เป็นคนนอกสันตือ โสภที่ได้รู้จักกลุ่มสันตือ โสภจากการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ สัมผัสสคบคุ้นกับผู้นำชุมชน และอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์มีความสนใจและศึกษาในเรื่องแพทย์ทางเลือก ที่รักษาทุกโรคโดยไม่เน้นการใช้ยา เช่นเดียวกับกลุ่มสันตือ โสภที่เลือกการรักษาแบบแพทย์แผนไทยและการแพทย์ที่เน้นการพึ่งตนเองด้วยสมุนไพรควบคู่ไปกับการรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ทำให้อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์มีโอกาสได้รู้จักกับกลุ่มสันตือ โสภมากขึ้น และมีความคิดเห็นว่า ถ้ายึดหลักเป้าหมายของการพัฒนาตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2 ประการ (ประชาชนมีความสุขและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม) ระบบสาธารณ โภคีที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศภจึงสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เช่นเดียวกับพลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ที่มีความคิดเห็นว่า หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาคน รักษาสิ่งแวดล้อม การพึ่งตนเอง ยึดมั่นคุณธรรม แต่มีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ได้อธิบายข้อแตกต่างไว้ว่า “สอดคล้อง แต่มีความแตกต่างอยู่บ้างที่ความลำบาก แต่ชาวบุญนิยมจะรู้สึกที่ไม่ลำบากเกินไป ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกลุ่มที่คล้าย ๆ กัน ที่ยึดแนวทางอามิช (The Amish) เครื่องศาสนาและยึดแนวทางพอเพียง ซึ่งสันตือ โสภก็ยึดหลักพุทธที่มีแต่ดีไม่มีเสีย” (บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, 2561)

ในขณะที่ ดร.ณรงค์ โชควัฒนาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเพียงท่านเดียวที่มีความเห็นว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไม่สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงแต่ไม่ขัด แต่ก็ไม่ใช่หลักคิดแบบทุนนิยม แต่เป็นหลักคิดแบบคอมมิวนิสต์ที่ดี โดยได้อธิบายว่า

“...เศรษฐกิจของสันตือโศกเป็นเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ แต่เป็นคอมมิวนิสต์ที่ทุกคนเต็มใจ ไม่ได้บังคับให้ใครเข้าไป เป็นเศรษฐกิจสังคมนิยม ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว ทุกคนทำเพื่อส่วนรวม ที่มันไปได้ดีเพราะว่าทุกคนทำด้วยความสมัครใจ ไม่ได้มุ่งทำงานเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ไม่ได้ต้องการทรัพย์สินมาเป็นของตนเอง นี่ก็คือเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ แต่สันตือโศกคือถ้าไม่สมัครใจก็ลาออกได้ แต่คอมมิวนิสต์จะบังคับทุกคน...หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจึงเป็นคนละหลักคิดกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่ใช่หลักคิดแบบทุนนิยม แต่ทำได้กับเพียงคนแค่นี้ก็กลุ่ม เศรษฐกิจแบบบุญนิยมมุ่งหวังเพื่อชีวิตหลังความตาย ไม่ได้ทำเพื่อปัจจุบันทำเพื่อโลกในอนาคต เพราะเราตายไปเราเอาอะไรไปไม่ได้นอกจากบุญเก่า ถ้าเราหมั่นทำความดี ทำบุญกุศล ก็เพื่อไปหวังเอาโลกหน้า ไม่ใช่เรื่องของมรรคผลนิพพาน มรรคผลนิพพานต้องไม่หวังโลกหน้าแล้ว...บุญนิยมยังคิดขังอยู่ในวัฏจักรสงสาร ไม่ใช่หลุดพ้นนิพพาน เพราะนิพพานมันเกินเรื่องบุญไปแล้ว ไม่อยู่ในกฎแห่งกรรม แต่บุญนิยมยังอยู่ในกฎแห่งกรรม...คำว่าบุญนิยมมันชัดเจนว่ายังไม่หลุดจากวัฏสงสาร ยังหวังภพหน้าอยู่...” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

ในขณะที่มองว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไม่สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกัน แต่ดร.ณรงค์ โชควัฒนาก็ได้วิเคราะห์จุดเชื่อมโยงของทั้งสองหลักคิดที่มีความสอดคล้องกันไว้ว่า

“...หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่อง ‘การพัฒนาคน’ ที่เมื่อคนเข้าไปแล้วก็จะมุ่งพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น แต่ต่างกันตรงที่ว่าบุญนิยมเลือกคนที่มีคุณธรรมแล้วเข้ามารวมกัน แต่เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากคนที่ไม่เก่งไม่ดี ให้เป็นคนเก่งคนดีขึ้น แต่ยังคงยืนยันว่าตามทัศนคติของผมหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไม่ได้สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงแต่ไม่ได้มีแนวคิดขัดกัน...สันตือโศกเป็นเศรษฐกิจได้ แต่คนอื่นทำตามไม่ได้ ไม่สามารถใช้ได้ทั้งประเทศ คนที่มีจิตใจสูงแบบนั้นมีน้อยมาก คนส่วนใหญ่มีกิเลส มีความโลภ โกรธ หลง มากมาย มันไม่ใช่คนที่ไม่มีกิเลสหรือกิเลสน้อย แม้เศรษฐกิจแบบสันตือโศกไม่สามารถใช้บังคับกับทั้งประเทศได้ แต่เป็นเศรษฐกิจที่ดี” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

4.2.5 ท่านคิดว่ากลุ่มสันตือโศกได้ทำประโยชน์แก่สังคมไทยหรือไม่อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกทั้ง 4 ท่าน มีจำนวน 3 ท่านที่มีความคิดเห็นว่า กลุ่มสันตือโศกเป็นกลุ่มที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม มุ่งทำเพื่อส่วนรวม ไม่เอาเปรียบ และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, ดร.ณรงค์ โชควัฒนา และอาจารย์ ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ถามคำถามนี้เนื่องจากข้อจำกัดของเวลากับ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร แต่พอจะอนุมานจากการถามคำถามก่อนหน้านี้ได้ว่า ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธรมีความคิดเห็นว่า กลุ่มสันตือโศกทำประโยชน์แก่สังคมเช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยได้ประมวลคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการทำประโยชน์ต่อสังคมไทย ไว้ดังนี้

“ไม่รู้สักว่าทำอะไรเสียหายแก่สังคมเลย อีกทั้งยังออกมาช่วยเวลาคนยากจน เจ็บป่วย สิ่งสำคัญคือช่วยคนที่มีความทุกข์มากให้ทุกข์น้อยลง” (บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, 2561)

“กลุ่มสันตือโศกเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชุมชนที่คนดีมารวมกัน หลักคตินุญนิยมของชาวสันตือโศก ไม่ได้มุ่งหวังทำเพื่อตนเอง แต่ทำเพื่อคนอื่น สันตือโศกทำความดีให้แก่สังคมอยู่แล้ว ไม่มีใครรังเกียจสันตือโศก...” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

“ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ และทำให้จิตวิญญาณทางคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ถูกรับรู้ทางสังคม...พอชุมชนอโศกมาอยู่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองทำให้สังคมได้มีโอกาสเปรียบเทียบความรู้ในเรื่องของกิเลสในทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์...ได้แสดงออกมาให้สังคมรับรู้ในเชิงการเปรียบเทียบระหว่างชาวกับคำคำของความดีตามกิเลสของนักการเมืองหรือชุมชนการเมืองกับสังคมอุดมคติที่ประสบความสำเร็จของชุมชนอโศกให้สังคมรับรู้ แม้แต่ผมเองยังเปลี่ยนไปเป็นคนละคนผมกลายเป็นนักมั่งสวิชาติไปแล้ว จากคนที่เคยสวมสร้อยพระเครื่องรางของขลังผมก็ปราศจากสิ่งเหล่านี้ไปหมดแล้วนะครับ ผมคิดว่าการเผยแพร่หลักคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการเคลื่อนไหวที่ถูกชี้ผิดในทางสังคมนี้ เปรียบเสมือนการแสดงธรรมในเชิงการปฏิบัติให้สังคมที่ยังมีกิเลสอยู่ สังคมที่ยังไม่เข้าใจแก่นแท้ ได้เข้าใจและซึมซับเข้าไปและการซึมซับมันอยู่กับเราไปตลอด... ทำให้เข้าใจเรื่องของแก่นทางศาสนาดีขึ้น ขณะที่สังคมเป็นสังคมฉาบฉวยที่คิดในเรื่องพิธีกรรม ในเรื่องของเครื่องรางของขลังที่ไม่ใช่พุทธแท้มาตั้งแต่หลายสิบปี มันเป็นการตื่นรู้ครั้งใหญ่...” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2561)

4.2.6 ท่านมีคำแนะนำใดแก่ชาวสันตือโศกในเรื่องการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตาม หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสัมภาษณ์พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ท่านเห็นด้วยกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของชาวอโศกแต่มองว่าอาจจะปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเกินไปทำให้คนภายนอกไม่เข้าใจและไม่สามารถเข้าถึงหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวอโศกได้ เช่นเดียวกับอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ที่ได้ตั้งข้อสังเกตจากความเคร่งครัดกับหลักคิดแบบชาวอโศกว่าจะทำให้ไม่สามารถลัดอดีตที่คิดว่าการปฏิบัติที่ถูกต้องของกลุ่มตนอยู่เหนือคนอื่นหรือไม่ โดยอาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ได้กล่าวไว้ในฐานะของบุคคลภายนอกกลุ่มอโศกว่า

“...ผมว่าผมกราบสมณะทุกรูปของชาวอโศกได้สนิทใจและผมก็คิดว่าผมเคารพนับถือสมณะอโศกได้ มีความรู้สึกว่าการถือศีลเคร่งครัดมีการปฏิบัติตัวที่เราเลื่อมใสได้ ...ผมไม่สงสัยสมณะเลย แต่ผมคิดว่าชุมชนอโศกยังมีอัตราอยู่น้อยแค่นั้นในความเป็นคนเหนือคนที่ปฏิบัติได้ ซึ่งผมก็คิดว่าตรงนี้เป็นสิ่งที่ท้าทาย... อัตราที่ใหญ่ก็จะทำให้การสัมผัสของบุคคลภายนอกเข้าถึงยากขึ้น แต่การที่ชาวอโศกออกมาสู่สังคมภายนอกมันทำให้ความแตกต่างระหว่างชุมชนอโศกที่เป็นคนเหนือคนกับคนภายนอกถูกปรับเข้าหากันมากขึ้น ชุมชนอโศกได้สร้างประชากรกลุ่มใหม่เกิดขึ้นที่เขาอาจไม่ได้เป็นชาวอโศกแต่เขาเข้าใจแก่นมากขึ้น และผมก็คิดว่าคนอโศกที่เห็นบุคคลภายนอกว่าแตกต่างจากตัวเองมากเหลือเกินจนรับไม่ได้เลย ทุกวันนี้ก็จะมีความเมตตาและเข้าใจมากขึ้นว่ามันไม่ได้มีคนอโศกอย่างเดียวที่ถือว่าสุดยอดที่สุด เราก็ต้องเมตตาและก็เข้าใจในสิ่งที่เขายังปฏิบัติไม่ได้ด้วย และต้องให้เวลาเขากับวิวัฒนาการ มันเป็นเหมือนกับการให้ความแตกต่างของชุมชนที่ไม่ใช่่ออโศก และคนเป็นชุมชนอโศกได้เชื่อมเข้าหากันเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ฟังหนึ่งก็ลดกิเลสอีกฝั่งก็ลดอัตรา” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2561)

ในขณะที่ ดร.ณรงค์ โชควัฒนา มีความคิดว่ากลุ่มสันตือโศกไม่จำเป็นต้องปฏิบัติให้เหมือนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพราะหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมก็ได้อยู่แล้ว ซึ่ง “...เศรษฐกิจแบบสันตือโศกไม่ได้เป็นพิษเป็นภัยกับใคร แต่จะเอามาใช้ทั้งประเทศไม่ได้ แต่เศรษฐกิจพอเพียงเอามาใช้ทั้งประเทศได้...” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561) โดยดร. ณรงค์ โชควัฒนาได้กล่าวแนะนำกลุ่มสันตือโศกเพิ่มเติมว่า

“ไม่จำเป็นต้องพยายามทำให้สังคมภายนอกเห็นก็ได้ว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง...ถ้าทำแต่ในสันตติ โศกก็ดี แต่ถ้าวานหนึ่ง ลูกขึ้นมาปกครองแล้วบังคับคนทั้งชาติให้ทำแบบสันตติ โศก จะมีคนอดตายอีก มาก ทุกคนจะขี้เกียจ ถ้าเป็นแบบนี้ก็ไม่เป็นพิษภัยอะไร แต่ถ้าวานหนึ่งสาธารณ โภคิ มาเป็นหลักปกครองประเทศจะเป็นภัย” (ณรงค์ โชควัฒนา, 2561)

4.2.7 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้สำหรับชาวโศกเพียงใด ท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของชาวโศกที่เป็นนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน หัวหน้าพรรคเพื่อฟ้าดินและเป็นผู้ใหญ่บ้านราชธานีโศก ดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม เลขาธิการพรรคเพื่อฟ้าดินและเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านราชธานีโศก และเรื่อตรีแซมดิน เลิศบุศย์ ผู้ประสานงานกองทัพธรรม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิของชาวโศกทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด “ได้นำมาปรับใช้กับวิถีคิด การดำรงชีวิตทุกอย่าง กินง่าย อยู่ง่าย กินอาหารมังสวิรัต เสื้อผ้าไม่ฟิฟิถัน ขอให้สะอาด เหมาะสมเท่าที่จำเป็น ...” (หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม, 2560) ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน ได้อธิบายการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของชาวโศกว่า

“...เรานำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันของเรา มาประยุกต์ใช้ในการทำงานในชีวิตเรา เราก็จะใช้เศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องกินอยู่หลับนอน เช่น ‘กิน’ อาหารธรรมชาติ กินข้าวมือเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่พอประมาณสำหรับเราแล้ว...ในเรื่องการ ‘อยู่’ ชาวโศกอยู่อย่างพอเพียง เช่น การใช้เสื้อผ้าที่เป็นผ้าถุง น้อยชิ้น ไม่ใส่รองเท้า ใช้พอประมาณรักษาความเป็นไทย และยังสุขภาพเรียบร้อยด้วย แต่ก็สามารถใส่รองเท้าได้ถ้าต้องออกไปพบปะผู้คนภายนอกพุทธสถานหรือทำงานที่ต้องการความปลอดภัยต่อร่างกาย ในกรณีทั่วไปทุกซกัใส่สิกรมท่า สีดำ เป็นไปตามกาลเทศะ แสดงให้เห็น ‘ความพอเพียงตามหลักความมีเหตุผล’ นี้ก็คือความพอประมาณและความยืดหยุ่น...ส่วนในเรื่องการ ‘หลับนอน’ ชาวโศกเป็นนักปฏิบัติธรรม จะนอนเสื่อแทนฟูกนอน เข้านอนไม่เกิน 3 ทุ่ม และนอนให้พอประมาณโดยไม่จำเป็นต้องใช้นาฬิกาปลุก ทำตามหลัก 8 อ. ได้แก่ อาหาร อากาศ ออกกำลังกาย เอนกาย เอาพิษออก อิทธิบาท 4 อารมณ์ อาชีพ...” (มิ่งหมาย มุ่งมาจน, 2560)

เรีอตรีแซมดิน เลิศบุศย์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจเกี่ยวกับการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติว่าเป็นการใช้ชีวิตอย่างประหยัดและมีประโยชน์ ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยได้อธิบายเสริมจากดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจนเกี่ยวกับการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนของชาวอโศกว่า

“...การเลือกอาหาร จะเลือกอาหารที่มีประโยชน์ ราคาไม่แพง และกินเป็นมื้อเป็นคราว เสื้อผ้าก็จะใช้ชุดม่อฮ่อม ซึ่งมีราคาไม่แพงไม่ต้องรีดใช้ได้ทนทาน งดใช้เครื่องประดับทุกชนิด การเดินทางจะใช้จักรยานมาทำงาน... ในที่ทำงานก็กินอาหารร่วมกัน โดยอาหารที่ผลิตมาจากส่วนกลางที่ไปช่วยกันทำ จึงทำให้มีการใช้จ่ายทางเรื่องอาหารน้อยมาก เวลาเดินทางไปไหนก็ใช้รถคันเดียวกันได้ไม่จำเป็นต้องแยกกันไป จึงทำให้ประหยัดค่าเดินทาง ของที่ใช้ในบริษัทก็สามารถใช้ร่วมกันได้ พนักงานทุกคนถูกสอนให้มาเป็นคนประหยัด ทุกวันนี้จะรับรายได้คนละไม่เกินเดือนละ 2,500 บาท ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เนื่องจากมีที่พักให้กับพนักงาน ให้พักในที่ทำงานส่วนหนึ่ง ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ร่วม ดังนั้นค่าใช้จ่ายเรื่องไฟฟ้าก็ลดลง พนักงานทุกคนไม่ได้แต่งหน้า ไม่สวมเครื่องประดับไม่แต่งตัวหรูหรา จึงทำให้ลดค่าใช้จ่ายเรื่องนี้ไป...ผู้ที่เข้ามาเป็นพนักงานมีจุดประสงค์เข้ามาเพื่อปฏิบัติธรรม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีน้ำใจต่อกันถึงทำงานร่วมกันและเอื้อเพื่อแบ่งปันกันได้ เป็นการให้ตัวอย่างหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวอย่างชัดเจน” (แซมดิน เลิศบุศย์, 2560)

4.2.8 ในฐานะที่เป็นนักวิชาการของชาวอโศกท่านเห็นด้วยหรือไม่ ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ

ในเรื่องของการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิของชาวอโศกทั้งทั้ง 3 ท่านมีความเห็นพ้องกันว่า หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงควรเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การทำไร่นาทำนาทำนุ แต่ทุกอาชีพสามารถนำไปปรับใช้ได้ ด้วยหลักคิดพอประมาณ ให้เป็นอุตสาหกรรมพอประมาณ การค้าพอประมาณ เป็นต้น โดยไม่จำเป็นต้องทำให้ใหญ่โต แต่ต้องมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันต่อตนเองให้ได้ ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน ได้อธิบายถึงความเหมาะสมในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยไว้ว่า

“...การทำประโยชน์กับแผ่นดินการเกษตร คือ อาชีพเบื้องต้น หรือเป็นอาชีพขั้นหนึ่งสำหรับคนไทย ดังนั้นถ้าเราปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ ฟังตนเองได้ เราจะอยู่ได้ โดยเฉพาะในการบริหารประเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เราสามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศเพื่อการพัฒนาด้วยอาชีพรองคือการค้าขาย แต่ต้องรู้จักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน การพัฒนาด้วยการก่อกำเนิดแสดงถึงความโลกที่ไม่เป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะการมีภูมิคุ้มกันคือการไม่สร้างหนี้...” (มิ่งหมาย มุ่งมาจน, 2560)

4.2.9 ตามทัศนคติของท่านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการชาวอโศกทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันต่อความสอดคล้องของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม กล่าวคือทั้งสองหลักคิดมีความสอดคล้องกันเป็นอย่างมาก โดยเรือตรี แซมดิน เลิศบุศย์ได้ให้เหตุผลว่า

“สิ่งที่ชาวอโศกปฏิบัติเกิดจากความตั้งใจจะมาปฏิบัติธรรมเพื่อลดกิเลส จึงเกิดเป็นสังคัมชุมชนได้ เนื่องจากทุกคนมาเสียสละแรงกายแรงใจและปัญญา ตลอดจนทรัพย์สิน มีเจตนาที่จะเสียสละ จนกระทั่งตนเป็นคนจนเพราะพอเพียงแล้ว จึงสามารถมีเหลือเพื่อที่จะแบ่งปันคนอื่น” (แซมดิน เลิศบุศย์, 2560)

ดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม ได้แสดงความคิดเห็นเสริมรับว่า ทุกกิจกรรมของชาวอโศกมีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายเดียวกันทุกอย่าง ต้องมีเพื่อเสริมรับกัน แต่แตกต่างกันที่รายละเอียด ส่วน ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน กล่าวว่า ชาวอโศกได้นำหลักการทรงงานของรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ คือ Our Loss is Our Gain (ขาดทุนของเราคือกำไรของเรา) โดยได้อธิบายถึงรูปธรรมที่ชาวอโศกนำไปปฏิบัติของหลักการงานข้อนี้ว่า

“...การมีตลาดอาริยะ ที่ขายสินค้าขาดทุนให้แก่คนทั่วไป เราขาดทุนในตัวสินค้าก็จริง แต่สิ่งที่เราได้ คือ ความมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือเจือจานผู้อื่น โดยหลักการค้าของชาวอโศกมี 4 ข้อ ได้แก่ 1) ขายต่ำกว่าท้องตลาด 2) ขายเท่าทุน 3) ขายต่ำกว่าทุน (ตลาดอาริยะ) และ 4) แจกฟรี เช่น การทำโรงงานมังสวิรัตในช่วงวันสำคัญในช่วง 5 ธันวาคมของทุกปี หรือช่วงไว้ทุกข์แสดงความอาลัยถวายแด่ในหลวง

รัชกาลที่ 9 ตลอด 1 ปี ชาวอโศกจัดโรงทานมังสวิรัตที่สนามหลวงทุกวัน และทั่วประเทศ 999 แห่ง สหกรณ์ภูมिरักษ์ (สหกรณ์ของพุทธสถานสันติอโศก) มีการแจกอาหารมังสวิรัตฟรี 2 ครั้ง/เดือนตลอด 1 ปีแห่งการไว้ทุกข์ เป็นการทำตามหลักคตินุญนิยมสูงสุด...” (มิ่งหมาย มุ่งมาจน, 2560)

จากการสัมภาษณ์แม้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่านักวิชาการชาวอโศกต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจนว่าหลักคตินุญนิยมเพียงมีความสอดคล้องกับหลักคตินุญนิยมปัจจุบันเป็นอย่างมาก “เพราะไม่สนับสนุนการพัฒนาชุมชนด้วยการเป็นหนี้ เป็นการใช้หลักการพอประมาณในการประกอบกิจการงานใด การผูกติดกับระบบทุนนิยมแสดงถึงการไม่สามารถพึ่งตนเองได้ไปจนถึงระบบการเงิน” ตามที่ ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน (2560) ได้กล่าวไว้ในกาให้สัมภาษณ์ แม้อูเหมือนว่าทั้งสองหลักคิดจะประสานแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกันในมุมมองของชาวอโศก แต่ก็ปรากฏข้อแตกต่างตามที่ ดร.มิ่งหมาย มุ่งมาจน ดร.หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม และเรือดริแชนดิน เลิศบุศย์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “บุญนิยมสามารถอธิบายได้รอบด้าน มีการนำเสนอทฤษฎีของพุทธที่เป็นรูปธรรม มีกลุ่มคนที่ปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม มีตัวอย่างกิจกรรมเป็นโมเดลระดับชุมชน สามารถอธิบายเป็นตัวอย่างได้ทุกกิจกรรม” (หนึ่งฟ้า นาวาบุญนิยม, 2560) หลักคตินุญนิยมเพียงจึงแตกต่างกับหลักคตินุญนิยมที่ระดับการนำไปปฏิบัติ โดยหลักคตินุญนิยมเพียงมุ่งเน้นให้คนเป็นคนดี (กัลยาชน) สามารถดูแลตนเองและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข แต่หลักคตินุญนิยมกลับลงลึกไปถึงการนำหลักศาสนาพุทธเข้ามาประกอบการนำไปปฏิบัติ คือ คนที่อยู่ในระบบคตินุญนิยมต้องรักษาศีล 5 ข้อ เป็นเบื้องต้น ทุกคนมาเสียสละแรงกายแรงใจและปัญญา ตลอดจนทรัพย์สิน โดยมีเจตนาที่จะเสียสละจนกระทั่งตนเป็นคนจน เพื่อทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น โดยดร. มิ่งหมายมุ่งมาจน (2560) ได้สรุปว่า หลักคตินุญนิยมจึงมีความลึกซึ้งกว่าหลักคตินุญนิยมเพียงในระดับจิตวิญญาณเพราะเป็นคตินุญนิยมที่มุ่งลดกิเลส

ผู้วิจัยได้สรุปความสอดคล้องและความแตกต่างของทั้งสองหลักคิดตามทัศนคติของนักวิชาการชาวอโศกทั้ง 3 ท่าน ดังแสดงในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ตารางแสดงความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ของนักวิชาการชาวโศก

ประเด็นพิจารณา	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม
ความสอดคล้อง		
สาระสำคัญ	มุ่งเน้นการกำหนดความพอเพียงเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับสังคม ไม่สนับสนุนการพัฒนาด้วยการกู้เงิน หลักการทำงาน ขาดทุนของเราคือกำไรของเรา (Our Loss is Our Gain)	
ความแตกต่าง		
จุดมุ่งเน้น	มุ่งเน้นในเรื่องรูปธรรม ให้เห็นว่า ประหยัดเพื่อให้ประชาชนสามารถ ดำรงชีพได้	มุ่งเน้นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็น ระบบ Commune ประหยัดแรงงาน
ระดับสาระสำคัญ	รูปธรรม	สอนขั้นตอนการปฏิบัติชัดเจน
ระดับการนำไปปฏิบัติ	- เพื่อให้เกิดกัลยาณชน ระดับ ครัวเรือน - สามารถทำเพื่อตนเองเพื่อ ครอบครัวให้อยู่ดี	- ระดับชุมชน ระดับรวมศูนย์ การ รวมกลุ่มกันอยู่ เน้นการนำเสนอ แนวทางที่เป็นระดับชุมชน - สามารถมีเหลือเพื่อที่จะแบ่งปันคน อื่นได้
ระดับการพัฒนา	มุ่งเน้นเฉพาะกัลยาณชนไม่ได้ ต้องการให้ทุกคนรักษาศีล 5 อย่าง ชัดเจน แต่เป็นคนดี ประหยัด รู้จัก พึ่งพาตนเอง แต่ไม่ได้มุ่งเน้นในการ ทำประโยชน์เพื่อสังคม	มุ่งเน้นการลดกิเลสของตนเอง สามารถทำประโยชน์ให้สังคมได้

4.2.10 หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีจุดอ่อนในเชิงปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการชาวโศกทั้ง 3 ท่านพบว่า มีความเห็นโดยรวมสอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปได้ว่า หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีจุดอ่อนที่ไม่สามารถทำให้สังคมภายนอกเข้าใจได้ว่าสิ่งที่ชาวโศกเป็นอยู่ในปัจจุบันสังคมจะได้ประโยชน์อะไร อีกทั้งหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยาก การปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจึงเป็นไปได้ยาก จึงมีคนที่สามารถ

ปฏิบัติตามได้น้อย ทำให้กระแสสังคมที่นิยมหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไม่เกิดขึ้น ต้องอาศัยเวลาและพลังงานในการสร้างคนเป็นเวลานาน แม้กระทั่งในหมู่กลุ่มชาวโศกเองการบริหารสวัสดิการในระบบสาธารณโภคี ที่จะต้องบริหารจัดการคนในชุมชนแบบองค์รวม คือ ดูแลในทุก ๆ มิติของชีวิต ยังทำให้เกิดความสมบูรณ์แบบและราบรื่นได้ยาก

4.2.11 ตามทัศนคติของท่าน เศรษฐกิจบุญนิยมจะสามารถทำให้เศรษฐกิจชุมชนพัฒนาไปได้หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการชาวโศกทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั่วไปได้อย่างแน่นอน แต่ความเจริญมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับศักยภาพของคนในชุมชน โดยต้องยึดมั่นหลักคุณธรรมมีศานานำ ต้องเริ่มต้นด้วยความสมัครใจถือศีลตามลำดับที่แต่ละคนจะสามารถพัฒนาได้ ต้องมีการบริหารเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีเงินเข้ามาหมุนเวียน เช่น พึ่งตนเองด้วยการปลูกผัก ไร่สารพิษและนำไปแปรรูปเป็นอาหาร เมื่อช่วยกันปลูกผักจนเหลือกินในชุมชนแล้ว ก็มีร้านอาหารจากชุมชนตั้งอยู่ในเมืองเพื่อแปรรูปอาหารจากชุมชนและเป็นแหล่งจำหน่ายผัก ไร่สารพิษออกขายในราคาถูก ยึดหลักความซื่อสัตย์ เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ แบ่งปัน มีคุณธรรม และมีศีล ชุมชนจะไม่มีหนี้สินกับองค์กรภายนอกชุมชนก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากเราทำได้เกินกว่าความต้องการของเรา ดังนั้นจึงมีแต่จะแบ่งปันให้กับคนภายนอก หรือองค์กรภายนอกได้ โดยดร.มิ่งหมาย นาวาบุญนิยม ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนให้คนไทยนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง โดยลดการดำเนินชีวิตที่ล้าตามระบบทุนนิยมให้น้อยลง ไว้ดังนี้

“อยากให้ประชาชนไทยนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไปปรับใช้ในชีวิตของตนเองและครอบครัว เพื่อสร้างความสุขอย่างยั่งยืน เพราะคนไทยมีวิถีศีลธรรมเป็นฐานและเป็นเสาหลัก เรามีที่ทางทำไร่-นา ไม่ใช่คนสิ้นไร้ไม้ตอที่จะต้องเข้าไปใช้ชีวิตแก่งแย่งกันในเมืองหลวง...ความรู้ที่เราเรียนมาในระดับอุดมศึกษาสามารถนำมาปรับใช้กับการเกษตรตามศาสตร์พระราชาเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ ยิ่งในปัจจุบันระบบออนไลน์ทำให้การค้าขายเป็นเรื่องง่ายขึ้นซับซ้อนน้อยลง หากรู้จักปรับใช้อย่างบูรณาการเราก็จะมีความสุขอย่างยั่งยืนได้...เมื่อใดที่เศรษฐกิจหดตัวจนเกิดวิกฤติดังเช่นที่ผ่านมา ผู้คนจำนวนมากต้องจบชีวิตลงเพราะหมดตัวหมดหวัง แต่ระบบทุนนิยมยังเคลื่อนต่อไป ในขณะที่ผู้ที่ยึดหลัก

คิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจบุญนิยม ควบคู่กับหลักศาสนา ทำให้รู้จักพึ่งตนเอง
เป็นภูมิคุ้มกันในเรื่องนี้จะสามารถอยู่รอดปลอดภัยได้” (มิ่งหมาย มุ่งมาจน, 2560)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานี ไสก จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นการแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงพรรณนาและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวชุมชนราชธานี ไสก 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ของชาวชุมชนราชธานี ไสก และ 3) เพื่อเสนอแนะการประยุกต์ต่อธุรกิจชุมชน และต่อนโยบายสาธารณะที่ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ คือ ชาวชุมชนราชธานี ไสก ที่มีสถานะเป็นฆราวาสและไม่ใช่นักเรียน สัมมาสิกขาราชธานี ไสก จำนวน 166 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจากข้าราชการการเมือง ข้าราชการทหาร นักธุรกิจ นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการชาวไอศกรีม รวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและข้อคำถามเชิงลึก แล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา

บทนี้จะประกอบไปด้วย 4 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อจำกัดในการวิจัย

5.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5.2.1 การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

5.2.2 การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

5.2.3 ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะ

5.3 อภิปรายผล

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้วิจัย

5.1 ข้อจำกัดในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพคือ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกที่คัดเลือกจากกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันจำนวนกลุ่มอาชีพละ 1 คน ได้แก่ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการทหาร นักธุรกิจและนักวิชาการอิสระ นักสื่อสารมวลชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการและผู้มีบทบาทสำคัญของชาวอโศก 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน จึงอาจไม่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพที่ถูกคัดเลือกมาได้ทั้งหมด ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณจากการทบทวนวรรณกรรมกลุ่มตัวอย่างสามารถเป็นตัวแทนของประชากรชาวอโศกได้ เพราะยึดถือหลักคิดเดียวกันคือแนวทางบุญนิยม แม้จะเป็นชาวอโศกที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ

5.2 สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี” สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวอโศกที่เป็นชาวราชธานีอโศกจำนวน 166 คน ประกอบด้วย ผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ส่วนใหญ่มีอายุ 56-65 ปี มีระดับปริญญาตรีมากที่สุด เป็นผู้ที่อาศัยในชุมชนราชธานีอโศกประจำ ระยะเวลาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือรู้จักราชธานีอโศก 1-5 ปี ชาวอโศกส่วนใหญ่มีหน้าที่ประจำในฐานงานต่าง ๆ ภายในชุมชนราชธานีอโศก โดยฐานงานที่มีสมาชิกมากที่สุด 4 อันดับแรก คือ กสิกรรมไร้สารพิษ รองลงมา คือ ครีวกลาง อุทยานบุญนิยม และการศึกษาบุญนิยม ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมักเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำทั้งหมด 7 กิจกรรม กิจกรรม 4 อันดับแรกที่มีสมาชิกจำนวนมากเข้าร่วมได้แก่ กิจกรรมทำวัตรเช้าทุกครั้ง ฟังการบรรยายธรรม ทำวัตรเฉพาะเช้าหรือเย็น และเป็นอาสาสมัครเมื่อชุมชนมีการจัดอบรม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีรายได้ ในส่วนของผู้ที่มีรายได้ส่วนมากมาจากเงินสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้พอดีกับรายจ่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเงินออม และไม่มีหนี้สินเลย

5.2.1 การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวราชธานี

อโศก

1) การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวราชธานี อโศกจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการพึ่งตนเอง ด้านสำนึกสาธารณะและการเสียสละ ด้านการแบ่งปัน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และด้านความยินดีและความสุข พบว่า ชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 6 ด้านในระดับมากที่สุดในทุกเรื่อง โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการพึ่งพาตนเอง เกิดสำนึกสาธารณะและการเสียสละ ปฏิบัติตนโดยการคำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการแบ่งปัน และทำให้ชีวิตมีความสุข

2) การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวราชธานี อโศกจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่าชาวอโศกมีการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม เพราะหลักคิดทั้ง 2 หลักคิดมีความสอดคล้องกันที่มีหลักการบริหารแบบคนจน มีการนำไปประยุกต์ใช้ต่อการใช้ชีวิตในชุมชน และมีเป้าหมายให้เกิดความสุขแก่คนในชุมชนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ แต่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกที่มีความคิดเห็นว่าหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไม่ได้มีความสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นแนวทางเดียวกับคอมมิวนิสต์ แต่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังมีแนวคิดให้ใช้ชีวิตในระบบทุนนิยม แต่ก็ไม่ได้ขัดแย้งกันโดยตรง แต่ทั้ง 2 หลักคิดต่างก็มุ่งที่จะพัฒนาคน ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิของชาวอโศกจำนวน 3 ท่าน มีความคิดเห็นว่า ชาวอโศกมีการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สอศต่อความสอดคล้องของหลักคิด เศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก กลุ่มต้นตอโสศ	หลักการวิเคราะห์/ประเมิน	ความคิดเห็น
1. ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร	หลักการบริหารแบบคนจน ประกอบด้วย 1) การมีหลักปรัชญา 2) การยึดหลัก ทฤษฎี 3) มีวิธีปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน 4) เกิดนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาจากการ ปฏิบัติอย่างจริงจัง และ 5) บริหารภายใต้ การขาดแคลน	มีความสอดคล้อง
2. พลเอก ดร.บุญสร้าง นิยมประดิษฐ์	ระดับการนำไปประยุกต์ใช้	มีความสอดคล้อง แต่ แตกต่างกันที่ความลำบาก
3. อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์	เป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนา ประเทศด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2 ประการ คือ ความสุขของคนใน ประเทศและการลดความเหลื่อมล้ำ	มีความสอดคล้องอย่างมาก
4. ดร.ณรงค์ โชควัฒนา	ระบบเศรษฐกิจหลักในสังคมโลกมีอยู่ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบทุนนิยมและระบบ สังคมนิยม (คอมมิวนิสต์)	ไม่มีความสอดคล้อง แต่ไม่ ขัดกัน มีความสอดคล้องกัน อยู่บ้างเรื่อง “การพัฒนาคน”

5.2.2 การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม

1) การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิด
เศรษฐกิจบุญนิยมจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิด
เศรษฐกิจบุญนิยม ตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม
จริยธรรม ด้านการพึ่งตนเอง ด้านสำนึกสาธารณะและการเสียสละ ด้านการแบ่งปัน ด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และด้านความยินดีและความสุข พบว่า ชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมในระดับ

มากที่สุด เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 6 ด้าน ก็พบว่า ชาวราชธานี
 อโศกรู้สึกว่า การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางบุญนิยมนั้นสอดคล้องกับหลักคิด
 เศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการพึ่งพาตนเอง เกิดสำนึก
 สาธารณะและการเสียสละ ปฏิบัติตนโดยการคำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการแบ่งปัน
 และทำให้ชีวิตมีความสุข

2) การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิด
 เศรษฐกิจบุญนิยมจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

เช่นเดียวกับประเด็นการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญ
 นิยม ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า
 ชาวอโศกมีการปฏิบัติตนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเพราะหลักคิดทั้ง
 2 หลักคิดมีความสอดคล้องกันที่มีหลักการบริหารแบบคนจน มีการนำไปประยุกต์ใช้ต่อการใช้ชีวิต
 ในชุมชนที่คำนึงถึงการสร้างคนและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม และมีเป้าหมายให้เกิดความสุขแก่คนใน
 ชุมชนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกที่มีความคิดเห็นว่า
 ชาวอโศกที่ปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ไม่ได้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติตนตาม
 หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพราะหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นแนวทางเดียวกับคอมมิวนิสต์ที่ทุกคน
 ต้องถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ แต่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังมีแนวคิดให้ใช้ชีวิตในระบบทุนนิยม และ
 ผู้ปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ถูกบังคับให้ถือศีล 5 เพียงแค่ปฏิบัติตนอย่างมีความรู้
 และคุณธรรม ในส่วนของนักวิชาการชาวอโศกทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ชาวอโศก
 มองว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นเรื่องที่ใกล้ชิดเป็นอย่างมาก โดย
 ชาวอโศกได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมาปรับใช้ในการอยู่ร่วมกัน
 ในชุมชนทุกชุมชนรวมไปถึงชุมชนราชธานีอโศกเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 5.2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มอโศกต่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศกกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก กลุ่มอโศก	หลักการวิเคราะห์/ประเมิน	ความคิดเห็น
1. ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร	หลักการบริหารแบบคนจน ประกอบด้วย 1) การมีหลักปรัชญา 2) การยึดหลักทฤษฎี 3) มีวิธีปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน 4) เกิดนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาจากการปฏิบัติอย่างจริงจัง และ 5) บริหารภายใต้การขาดแคลน	มีความสอดคล้อง
2. พลเอก ดร.บุญสร้าง นิยมประดิษฐ์	การนำไปประยุกต์ใช้ กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีทั้งการสร้างคนและการรักษาสິงแวดล้อม	มีความสอดคล้อง
3. อาจารย์ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์	เป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาประเทศด้วยหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2 ประการ คือ ความสุขของคนในประเทศและการลดความเหลื่อมล้ำ	มีความสอดคล้อง อย่างมาก
4. ดร.ณรงค์ โชควัฒนา	ระบบเศรษฐกิจหลักในสังคมโลกมีอยู่ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบทุนนิยมและระบบสังคมนิยม (คอมมิวนิสต์)	ไม่มีความ สอดคล้อง

เมื่อผู้วิจัยได้นำข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ร่วมกันจึงพบว่า หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสอดคล้องกันในแนวคิดแต่มีข้อแตกต่างกันในเชิงปฏิบัติและต่างก็มีจุดแข็งด้วยกันทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความแตกต่างของทั้ง 2 หลักคิด และจุดแข็งติดตามคุณลักษณะการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 6 ข้อ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม การพึ่งตนเอง สำนักสาธารณะ การแบ่งปัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความยินดี ความสุข

3) ความแตกต่างของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดที่เปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา นำไปปฏิบัติได้ด้วยความสมัครใจและไม่จำเป็นต้องเข้าใจหรือนับถือแนวทางของศาสนาพุทธ แต่ใช้หลักมรรคองค์ 8 หรือหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรืออริยมรรคมีองค์ 8 ในการนำไปปฏิบัติ ในขณะที่หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม (จากการสัมภาษณ์เชิงลึก) ผู้ที่จะปฏิบัติตามนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษา

หลักธรรมในพุทธศาสนาเพื่อให้เข้าใจระบบสาธารณ โภคิที่เป็นแกนหลักของการปฏิบัติตนใน เศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม โดยผู้ที่เข้ามาอยู่ในระบบสาธารณ โภคิแบบบุญ นิยมได้นั้นจะต้องถือศีล 5 เป็นเบื้องต้น ซึ่งหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมนอกจากจะยึดหลักอริยมรรคมี องค์ 8 แล้ว จะต้องมียุทธธรรม 7 ประการและสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมในการประกอบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการอยู่ร่วมกันของชุมชน อีกทั้งหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังอยู่ในระบบ ทุนนิยม แต่หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมแม้จะไม่ปฏิเสธระบบทุนนิยมแต่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันแบบ กึ่งบังคับ (Commune) ที่ทุกคนในระบบบุญนิยมจะต้องช่วยกันทำงาน กิน ใช้นของส่วนกลางร่วมกัน รักษาศีล ไม่สะสมเพื่อตนเอง

ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นร่วมที่ใหญ่กว่าหลักคิด เศรษฐกิจบุญนิยม เพราะไม่ว่าใครก็สามารถปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้และเกิดความ เข้าใจได้ง่ายกว่าเพราะไม่มีความซับซ้อนในการทำความเข้าใจเชิงพุทธศาสนา แต่ทั้ง 2 หลักคิดมี จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ให้คนพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องกู้เงินจนขยายวงกว้างไปสู่การพึ่งตนเองได้ ระดับชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้การอยู่กับธรรมชาติ

4) จุดแข็งของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจ ชุมชน

คุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรม คือ ประชาชนสามารถอยู่รอดในสภาวะที่เศรษฐกิจ ผันผวน โดยไม่ประมาท อย่างรอบคอบ มีสติ การปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลัก คุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเพราะความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมี ภูมิคุ้มกันที่ดี จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสมถะและพอใจในสิ่งที่ตนมีตนเป็น ซึ่งจะทำให้ สังคมชุมชนสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้

คุณลักษณะการพึ่งตนเอง คือ การรู้จักพึ่งพาตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อมีการ รวมกลุ่มหรือเป็นชุมชนจะต้องผลิตสินค้าเพื่อให้เพียงพอต่อคนในกลุ่มหรือชุมชนนั้นเสียก่อนส่วน ที่เหลือจึงส่งขายสู่ภายนอก

คุณลักษณะสำนึกสาธารณะและการเสียสละ คือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ โดยไม่ทำกิจกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อม และยึดหลักการให้ผู้อื่นขาดทุนของเราคือกำไรของเรา (Our Loss is our Gain)

คุณลักษณะการแบ่งปัน คือ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุก ระดับสังคม รวมไปถึงการทำเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นลดความโลภในตนเอง

คุณลักษณะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (หมายถึง ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มี

เทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวน์ปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชนได้

คุณลักษณะความยินดี ความสุข คือ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือในการวางรากฐานชีวิตได้ในทุก ๆ ด้าน โดยบูรณาการความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี การมีความรู้ และการมีคุณธรรม เพื่อให้การใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข และเมื่อหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนับสนุนการพัฒนาด้วยการเป็นหนี้ (การเป็นหนี้คือการพึ่งพาคนอื่น) จะทำให้ออกจากจะรู้จักพึ่งพาตนเองแล้ว ยังไม่ต้องถูกเอาเปรียบ และเป็นอิสระจากการชำระดอกเบี้ย ซึ่งถือเป็นความสุขในการใช้ชีวิต เพราะไม่ได้มีเงินเป็นตัวตั้งในการประกอบกิจกรรมใด ๆ เพื่อตนเองและผู้อื่น

4) จุดแข็งของหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมตามคุณลักษณะการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน

คุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรม คือ ทำให้ชาวอโศกสามารถอยู่รอดได้ในสภาวะที่เศรษฐกิจผันผวน การปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมุ่งเพื่อเสียสละและละอายที่จะเอาเปรียบผู้อื่น

คุณลักษณะการพึ่งตนเอง คือ การรู้จักพึ่งพาตนเอง และระบบสาธารณสุขโลกีทำให้การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนของชาวอโศกคำนึงถึงความอยู่ดีกินดีของคนในชุมชนเสียก่อนแล้วจึงสินค้าและบริการเท่าที่กำลังของคนในชุมชนจะสามารถผลิตได้ไปสู่นุคคลภายนอก

คุณลักษณะสำนักสาธารณะและการเสียสละ คือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำกิจกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อม และยึดหลักการให้ผู้อื่นขาดทุนของเราคือกำไรของเรา (Our loss is our gain)

คุณลักษณะการแบ่งปัน คือ การมีบูรณาการ สร้างสรรค์ และปัญญาภาพ (อิสระเสรีภาพ ภารดรภาพ สันติภาพ สมรรถภาพ และบูรณภาพ) ยินดีช่วยเหลือสังคมภายนอกทั้งการให้ความรู้ การฝึกอบรม การขายสินค้าด้วยหลักการค้าบุญนิยม (ขายเท่าทุน ขายต่ำกว่าทุน แจกฟรี)

คุณลักษณะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การปฏิบัติงานในฐานะงานต่าง ๆ เช่น งานโรงงาน โรงสี งานงานโรงเตาเผา งาน โรงครัว งานงานสื่อสาร งานงานขยะวิทยา งานงานกลีกรรมธรรมชาติ มุ่งที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการแยกขยะทุกชั้นตอน ไม่ใช่เทคโนโลยีที่เป็นภัยต่อสภาพแวดล้อม

คุณลักษณะความยินดี ความสุข คือ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (หมายถึง ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มี

เทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวน์ปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชนสำหรับชาวอโศกได้

5.2.3 ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะ

1) ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตนของคนไทยโดยทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคนไทยโดยทั่วไปยังให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยและยังไม่สามารถปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้หรือปฏิบัติได้บ้างเล็กน้อย เกิดจากความอยากที่เกินความพอดี โดยมีสื่อโฆษณาเป็นแรงกระตุ้นทำให้การบริโภคเกินความพอดี ดารา นักแสดงมีอิทธิพลทำให้คนไทยหลงใหลในกระแสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม และมีการรับรู้และเข้าใจชาวอโศกบ้างเล็กน้อยในการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมผ่านทางบุญนิยมทีวี หนังสือของชาวอโศก เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณคนไทยโดยทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้างเล็กน้อย โดยคนไทยโดยทั่วไปที่มีความรู้ ความเข้าใจมากในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของชาวราชธานีอโศกต่อการส่งเสริมสนับสนุนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า ชาวราชธานีอโศกส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณรัฐบาลได้มีนโยบายในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมน้อยมาก แม้จะกล่าวถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์ของพระราชอาอย่างต่อเนื่อง เพราะไม่ต้องการขัดผลประโยชน์ของนายทุน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง และขาดความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ เป็นต้น กรอบก๊อบที่ผ่านมานโยบายประชานิยมได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก คนไทยคุ้นชินใช้เงินแก้ปัญหาแทนการใช้ปัญญา รัฐบาลชุดปัจจุบันจึงแก้ปัญหาได้อย่างยากลำบาก และสาเหตุที่ทำให้การผลักดันหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การนำไปปฏิบัติอย่างครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนนั้นไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนอย่างเพียงพอเพราะหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวคิดขัดกับความ

ต้องการของสังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ อีกทั้งคนไทยยังคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวเกินกว่าจะปฏิบัติตามได้ในช่วงวัยทำงาน เช่น ต้องลาออกจากงานเสียก่อน ต้องเกษียณ ต้องใช้เงินมาก

โดยชาวโศกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเผยแพร่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างได้ผล คือเผยแพร่ผ่านรายการโทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง และประสานความร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะ โดยชาวโศกสามารถร่วมผลักดัน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่คนไทยโดยทั่วไปและองค์กรต่าง ๆ และร่วมกันทำชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ออกช่วยเหลือสังคมหรือบริการประชาชนตามโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นชิน เห็นแจ้งเป็นที่ประจักษ์ จนเกิดการยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนต่าง ๆ

2) ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่อธุรกิจชุมชนและต่อนโยบายสาธารณะจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มโศกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจชุมชนและนโยบายสาธารณะเพื่อเป็นแล้วทางหลักในการพัฒนาประเทศได้ โดยการยึดหลักการบริหารแบบคนจนหรือการบริหารภายใต้ความขาดแคลน คือการบริหารคนจนพึ่งตนเองให้ได้ แล้วจึงพึ่งพาอาศัยกัน รู้จักให้และรับ ทั้งนี้สามารถนำทฤษฎีใหม่ของรัชกาลที่ 9 ไปเป็นแบบอย่างที่ได้เห็นได้ชัดเจนในเรื่องการพึ่งตนเอง เพราะการแบ่งที่ดินเป็น 30:30:30:10 ทำให้ไม่ต้องหวังพึ่งเทวดาเมื่อฝนทิ้งช่วงเพราะขุดสระเก็บน้ำไว้แล้วไม่ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลางที่กดราคาข้าวและพืชผลจากต้นทางการผลิตและทำให้ราคาขายแพงขึ้นเพราะมีที่สำหรับปลูกข้าวและผักผลไม้กินเองแล้ว และไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้านและค่าอาหาร เพราะมีที่ดินให้ปลูกบ้านพร้อมกับเลี้ยงสัตว์ในบริเวณบ้านหรือในสระที่ใช้สำรองน้ำได้อีกด้วย โดยตามหลักทฤษฎีใหม่ไม่มีการพูดถึง GDP การกู้เงินมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเลย เพราะไม่สอดคล้องกับการพึ่งพาตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนภายในชาติ โดยไม่ว่าธุรกิจชุมชนหรือการกำหนดนโยบายสาธารณะใด ๆ ควรคำนึงถึงเป้าหมายอย่างชัดเจน 2 ประการ คือ ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิตและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ เช่นเดียวกับนักวิชาการชาวโศกทั้ง 3 ท่านมีความเห็นพ้องกันว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การทำไร่นาเท่านั้น แต่ทุกอาชีพสามารถนำไปปรับใช้ได้ ด้วยหลักคิดพอประมาณ ให้เป็นอุตสาหกรรมพอประมาณ การค้าพอประมาณ เป็นต้น โดยไม่จำเป็นต้องทำให้ใหญ่โต แต่ต้องมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันต่อตนเองให้ได้

ในส่วนของการนำหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไปปรับใช้นั้น นักวิชาการชาวโศกทั้ง 3 ท่านมีความเห็นว่า หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมก็สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตสำหรับบุคคลทั่วไปได้เช่นเดียวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพียงแต่ต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรมเป็นอย่างมาก เพราะต้องถือศีลตามลำดับที่แต่ละคนจะทำได้ เช่น ศีล 5 ศีล 8 และต้องร่วมกันทำในระดับชุมชนเป็นเครือข่ายที่มีระบบอย่างครบวงจร ยึดหลักขยัน ซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ แบ่งปัน โดยมีพื้นฐานของคุณธรรมและศีลธรรม ชุมชนจะสามารถผลิตสินค้าและบริการได้จนเกินความต้องการของคนในชุมชน จนนำไปสู่การแบ่งปันให้กับคนภายนอก ชุมชนจึงจะไม่มีหนี้สินกับองค์กรภายนอกเลย

5.3 อภิปรายผล

จากข้อมูลทั่วไปทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ชุมชนราชธานีโศกเน้นที่การเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค และมีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการบูรณาการกับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการจำหน่ายสินค้าชุมชน อาหารมังสวิวัตินิยมของชุมชนที่อุทยานบุญนิยมและของเครือข่ายกิจกรรมไร้สารพิษที่อุทยานบุญนิยม มีโรงเรียนสัมมาสิกขาราชธานีโศกเป็นการศึกษาทางเลือก เปิดสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เป็นความพยายามในการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมด้วยหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมที่สอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ของจิราวดี ศรีสุวรรณ (2550) ที่พบว่า กลุ่มโศกที่จังหวัดนครปฐม หรือ ชุมชนปฐมโศกได้นำเอาหลักคิดแบบบุญนิยม ที่ผสมปะปนกับคติความเชื่อจากหลักพุทธศาสนา มาเป็นฐานคิดในการพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีความสอดคล้องกับการให้ความสำคัญลักษณะชุมชนของชาวโศกโดย ประเวศ วะสี (2530) กล่าวคือ ความสำคัญของขบวนการสันติโศก ไม่ได้อยู่ที่การกินมังสวิวัตินิยม แต่อยู่ที่การสร้างชุมชนที่มีศีล เป็นระบบชีวิต ให้มีความสำคัญกับธรรมชาติ ไม่กดขี่ขูดรีด ไม่ทำโดยหวังกำไร แต่แบ่งปันช่วยเหลือด้วยบุญนิยม ทำให้ชุมชนสงบร่มเย็น

เมื่อวิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของชาวโศกกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนราชธานีโศก ต่อคุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การวิจัยเชิงปริมาณ เห็นได้ว่า หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม มีแก่นแท้อันเป็นหัวใจสำคัญอันเดียวกัน สอดคล้องกับหลักคิดพุทธเศรษฐศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ (ประเวศ วะสี, 2531; รินธรรม โศกตระกูล, 2549; วลัยญา สุพรรณธริกา, 2555; ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติกร สุนทรานุรักษ์ (2543) ที่พบว่า หลักคิดระบบบุญนิยมเกิดจากการตีความหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวโศกทุก ๆ ด้าน โดยมีมิติทางเศรษฐกิจ คือ หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม และข้อค้นพบในงานวิจัยของ

พระวิทยา ญาณสาโร (คัมภีร์) (2554) ที่ศึกษาความสอดคล้องของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวคือ มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จัก รู้จักใช้ปัญญา จัดการงานให้ได้ผลดี รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม คบหาคนดีเป็นมิตร รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้ ไม่ให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย มีประหยัดเก็บไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม คือ หลักทฤษฎี ธรรมมีกถลประ โยชน 4 ประการ อันเป็นหลักการดำเนินชีวิตให้เกิดความพอเพียงอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม

เช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สกส่วนใหญ่และนักวิชาการชาวสกทั้งหมดเห็นพ้องกันว่าทั้ง 2 หลักคิดมีความสอดคล้องกันที่มีวิธีการบริหารภายใต้ความขาดแคลนหรือการบริหารแบบคนจน การนำไปประยุกต์ใช้ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขและลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการมุ่งพัฒนาคน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ จันทรวงศ์ (2531) ที่พบว่า แนวคิดเบื้องต้นของชาวสกนั้นเน้นเรื่องการพัฒนาคนให้เป็นอริยชนตามแนวพุทธธรรม และผลการศึกษาของ ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2557) ที่พบว่า ชุมชนชาวปทุมสก จังหวัดนครปฐม มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับดีมาก เพราะเป็นชุมชนพึ่งตนเอง มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่กันแบบมกน้อย สันโดษ มีการจัดเกลาถิ่นที่อยู่เสมอเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในชุมชน จึงมีการปลูกฝังค่านิยมที่ดีอยู่เสมอ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยเรื่องนี้พบว่า การปฏิบัติตนอย่างเอาจริงเอาจัง อย่างมีพันธะผูกพันทางศีลธรรมของชาวสกในชุมชนบุญนิยม สามารถทำให้เศรษฐกิจชุมชนบุญนิยมพึ่งตนเองได้ ตรงนี้คือ “บุญนิยม” ซึ่งงานวิจัยที่ยืนยันในทำนองเดียวกัน เช่น งานวิจัยปริญญาเอกของ Heikkilä-Horn Marja-Leena (1997) ที่กล่าวถึงระบบทุนนิยมว่า มีการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบพอประมาณบนพื้นฐานของศาสนา รัวรายทางจิตวิญญาณ เอื้อเพื่อ ทำงานมากขึ้นแต่เอาน้อย ปกป้องระบบนิเวศน์ ซึ่งยึดหลักการลงมือปฏิบัติตนจริง จริงจัง จับต้องได้ ตามหลักศีลหลักธรรม และหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ยึดเอาหลักธรรมนำการปฏิบัติตนเป็นกลุ่มเป็นก้อน จนกลายเป็น “เศรษฐกิจชุมชน” พึ่งตนเองได้ ดังเช่นผลการศึกษาความเข้มแข็งตามแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของชาวพุทธ ของ สมหมาย สาดทรัพย์ (2542) พบว่าชุมชนบุญนิยมมีความเข้มแข็งของชุมชนสูง โดยมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน การศึกษาเรียนรู้ และศาสนาวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งในระดับสูง อีกทั้งทั้ง 3 ปัจจัยยังเกี่ยวโยงกัน โดยที่ชุมชนชาวสกมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตนอย่างรวมหมู่โดยยึดหลักสามัคคีธรรมทั้งเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม

ในครรถองพุทธศาสนา สมกับหลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติอย่างแท้จริง

ส่วน “เศรษฐกิจพอเพียง” นั้น ให้แต่ละปัจเจกบุคคลดำเนินการตามความเชื่อมั่น ตามศรัทธา ตามเงื่อนไขและศักยภาพของแต่ละคนเป็นสำคัญ อาจรวมเป็นกลุ่มวชนจนเกิดพลังการเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ด้วย เป็นปัจจัยบวกเสริมเข้ามา เช่น กรณีสหกรณ์หุบกะพง จังหวัดเพชรบุรี กรณีชุมชนชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ

ในส่วนของความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อการรับรู้ การมีความรู้ความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทยโดยทั่วไป ที่ส่วนใหญ่รู้สึกรู้ว่า คนไทยโดยทั่วไปพอรับรู้ พอเข้าใจ ในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ทางทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต แต่ยังสามารถปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้บ้างเล็กน้อย เพราะความอยากมี อยากเป็น อยากได้เกินพอดี เกิดจากอิทธิพลของสื่อโฆษณาที่ต้องการมุ่งขายสินค้า โดยใช้ดารานักแสดง นางแบบ นายแบบ ฯลฯ เป็นกลยุทธ์ในการเข้าถึงการบริโภคสินค้าหรูหรา ราคาแพง ของประชาชน สอดคล้องกับรายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) ที่ระบุว่า ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แยกไม่ออกระหว่างความฟุ่มเฟือยกับความประหยัด โดยมีกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม วัฒนธรรมภายนอกเป็นอุปสรรคสำคัญ อีกทั้งภาคเอกชนยังขาดความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดเป็นรูปธรรม และไม่มั่นใจว่าการดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถตอบสนองปรัชญาของธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรสูงสุด ในขณะที่การดำเนินงานของภาครัฐ มีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยครั้ง การติดตามผลทิศทางไม่ชัดเจน และงบประมาณสนับสนุนให้เป็นไปตามแผนงานไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน เช่น รายงานโครงการวิจัยประเมินผลโครงการ พ.ศ. พอเพียง ในช่วงปี 2550 ถึง 2551 และผลการสำรวจจากศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยปี 2550 ที่พบว่า ประชาชนมีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงอย่างมากกับการประหยัด ใช้ชีวิตเรียบง่าย มีการออม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) และรัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554) ที่พบว่า ประชาชนมีการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การมีคุณธรรม การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมไปถึง การมีความรู้และคุณธรรม

ส่วนความคิดเห็นของชาวราชธานีโศกที่มีต่อการทำงานของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า รัฐบาลมีการผลักดันนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในระดับน้อยมาก เพราะกลัวการขัดผลประโยชน์กับนายทุนหลัก ยังไม่เข้าใจและไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง กลัวว่าผู้มีอำนาจในรัฐบาลจะเสียผลประโยชน์ รัฐบาลอาจเชื่อว่ามีหลักคิดหรือแนวคิดอื่นที่จะสามารถพัฒนาประเทศได้ เพราะการบริหารประเทศในรัฐบาลปัจจุบันและรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่สามารถก้าวข้าม “นโยบาย” ประชานิยม ที่ถนัดใช้เงินแก้ปัญหาแทนการใช้ปัญญา และสามารถสร้างผลงานได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2559) ที่พบว่า โครงการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ พพพ. ภายใต้ นโยบายอยู่ดีมีสุข ของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จุลานนท์ ไม่ได้ต่างจากนโยบาย SML ในรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่มุ่งกระจายเงิน กฎเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติโครงการเข้มงวดขึ้น แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ชุมชนใดไม่พัฒนาชุมชนนั้นจะไม่ได้งบประมาณ ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดความพอเพียงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่กลับทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความต้องการมากขึ้น เพราะเข้าใจว่าการพัฒนาคือต้องมีฐานะที่ดีขึ้น แต่ไม่ได้สร้างจิตสำนึกที่พอเพียง จึงไม่ใช่นโยบายสาธารณะที่อาศัยฐานชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะ

การปฏิบัติตนของชาวโศกและเนื้อหาการจัดการของชุมชนนี้น่าจะเป็นแบบอย่างสำหรับองค์กรธุรกิจที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในเชิงการดูแลสิ่งแวดล้อมและด้านคุณธรรม อีกทั้งส่วนที่อาจประยุกต์เป็นกรณีที่เกิดการเรียนรู้สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในฐานนโยบายสาธารณะที่ยึดหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมต่อไป โดยชาวบุญนิยมให้แนวคิดสะท้อนกลับว่าการทำงานและตีมูลค่าเป็นเงินแลกเปลี่ยนมานั้น สู้ตายแล้วไม่เหลืออะไรให้สังคมและผู้อื่น แต่การทำงานโดยไม่ได้รับเงินเดือน อาศัยระบบสาธารณ โภคิหล่อเลี้ยงผู้คนทั้งชุมชน หมายถึง การคืนให้รัฐ ให้สังคมด้วยการผลิตสินค้าราคาถูกหรือการบริการทางสังคมอื่น ๆ จากกองทัพธรรม (สาธารณ โภคิ เศรษฐกิจแบบใหม่, 2550)

5.4.1 ข้อเสนอแนะสำคัญจากการวิจัย

ภาครัฐควรเป็นแกนกลางในการส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาคนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ คำนึงถึงความสุขของคนในชุมชนและเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการให้การสนับสนุนชุมชนที่สามารถเป็น

แบบอย่างต่อการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการเผยแพร่ และส่งเสริมหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ในการปฏิบัติตน ทำการพัฒนาความเป็นอยู่และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้งเรื่องการเกษตรและเรื่อง อื่น ๆ ในวิถีชีวิตจนประสบความสำเร็จ เป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรนำมาใช้ให้เกิดผลอย่างกว้างขวาง ต่อไป สามารถเริ่มต้นด้วยการ

1) จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการขยายเครือข่ายความรู้ที่สอดคล้องกับหลัก คิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นต้นแบบในการปฏิบัติ

2) กำหนดนโยบายที่สอดคล้องต่อกระบวนการปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจ พอเพียง จากการศึกษาความสำคัญกับผลสำเร็จของชุมชน/กลุ่มที่เป็นแบบที่ดี โดยกำหนดยุทธศาสตร์ ที่สามารถส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนตระหนักถึงความยั่งยืนในเศรษฐกิจสังคมที่แท้จริง จาก การปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารภายใต้ความขาดแคลน หรือ หลักการบริหารแบบคนจน

3) จัดสรรหน่วยงานรัฐเพื่อรับผิดชอบโดยตรง อย่างจริงจัง เป็นระบบ เชื่อมโยง ความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

ชาวโศกมีความเห็นว่าคนไทยโดยทั่วไปมีความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจ พอเพียงในระดับน้อย ซึ่งหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมต่างก็ไม่ปฏิเสธ การขายและการมีกำไร แต่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีเหลือเพื่อ แบ่งปัน การทำธุรกิจชุมชนสามารถใช้ตัวแบบของชาวราชธานีโศกได้ ในการขับเคลื่อนธุรกิจ ชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนสามารถหล่อเลี้ยงคนในชุมชนได้ด้วยอาชีพ ตามแต่ละภูมิสังคม มีระบบส่งเสริมและประกันสุขภาพเบื้องต้นภายในชุมชน มีระบบการซื้อขาย แลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นที่กำไรน้อยแต่เกิดประสิทธิภาพ เมื่อธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว ก็พร้อม แบ่งปันความรู้และทำประโยชน์ให้แก่สังคมภายนอก โดยสามารถติดต่อเข้าไปฝึกอบรมและนำมา บูรณาการกับสภาพแวดล้อมของตนเองได้ที่สันติโศก (กรุงเทพมหานคร) หรือ เครือข่ายอื่น ๆ โดย หาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก www.asoke.info

5.4.2 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

จากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทำให้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า การขับเคลื่อนหลักคิด เศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดเป็นรูปธรรมในระดับมหาดนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องปรับกระบวนการที่สน การพัฒนาใหม่ เอาจริงเอาจัง และทำความเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ถ่องแท้ อีกทั้งต้อง ยอมรับว่าการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ที่แม้ช่วงหลังจะนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น

แกนกลาง แต่ยังคงเดินตามแนวคิดการพัฒนามีเงินเป็นตัวตั้ง ซึ่งมีความขัดแย้งกันในแนวคิดเป็นอย่างมาก ทำให้การพัฒนาตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเดินหน้าเพียงไม่กี่ก้าวแต่ถอยหลังหลายก้าว เพราะนโยบายจากรัฐบาลย้อนแย้งในเนื้อหา เช่น ต้องการให้เกิดการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าชุมชนใดคิดโครงการอย่างเป็นรูปธรรมได้ จะได้รับงบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นคนละเรื่องกันกับการมุ่งพัฒนาโดยยึดความสุขของคนในชาติที่มีภูมิคุ้มกันจากกระแสความผันผวนทางเศรษฐกิจและสามารถพึ่งพาตนเองได้ หากรัฐบาลยังไม่สามารถหลุดพ้นจากกระแสการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมแบบเดิม ผลลัพธ์ของการพัฒนาแบบเดิมก็จะไม่ต่างไปจากอดีต เหมือนไม่เคยได้รับบทเรียนจากความผิดพลาดใด ๆ เมื่อไม่สามารถผ่านบทเรียนนั้นได้ไม่ว่าในระดับบุคคลหรือประเทศก็ต้องเจอบทเรียนนั้นซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะสามารถหาทางที่ถูกต้องและยั่งยืนในการแก้ปัญหาได้

5.4.3 ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป

1) แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมของกลุ่มสันติอโศกอยู่ไม่น้อย แต่ยังไม่เคยมีขยายผลเพื่อให้ทั้งสองหลักคิดเดินคู่ขนานกันไปจนนำไปสู่ตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในระดับนโยบาย จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าไปของการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมไปประยุกต์ใช้ในชุมชนต่าง ๆ อันหลากหลาย

2) ควรมีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น อาชีพหลากหลายขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนอย่างแท้จริงในแต่ละสาขาอาชีพ

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. 2550. อ้างถึงใน พระวิทยา ญาณสาโร. 2554. ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กวีวงศ์. 2550. ธรรมนิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: ตาตา พับลิเคชั่น.
- กานดา เตชะจันทร์หมวก. 2552. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กิตติกร สุนทรานุรักษ์. 2543. การพัฒนาชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาชุมชนศิระชะโศก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษิภา กิตติวงษ์ประทีป. 2550. ศึกษาการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2549. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ?. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จริงใจ ตามภูมิ, นามปากกา. 2554. โลกแตกเพราะทุนนิยม. กรุงเทพมหานคร: ฟ้าอภัย.
- จิราณีย์ พันมูล. 2554. กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนาเวียงอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิราวดี ศรีสุวรรณ. 2550. ศักยภาพของพุทธเกษตรกรรมในการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนปทุมโมโสศ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฑาพรรษ์ ผดุงชีพ. 2556. การศึกษาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นตัว
ขับเคลื่อน: กรณีโครงการปิดทองหลังพระสืบสานพระราชดำริ จังหวัดน่าน.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2554. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์.
- ชาวชุมชนบุญนิยมสันตือโศก. 2557. ชุมชนบุญนิยมสันตือโศก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
ฟ้าอภัย.
- ชูเกียรติ เต็งไตรสรณ์. 2549. อ้างถึงใน กุญชรภา กิตติวงษ์ประทีป. 2550. การรับรู้เศรษฐกิจ
พอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงาน: กรณีศึกษา
เฉพาะกรณีพนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. 2555. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมาย.
กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการพิมพ์.
- ทรงจิต พูลตาภ และคณะ. 2547. การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการเส้นทางสายฝ้าย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. 2557. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของชุมชนปทุมมอโศก จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ไทยรัฐออนไลน์. 2558. ทิศทางปัญหาอาชญากรรมในไทย. ค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2560 จาก
<https://www.thairath.co.th/clip/10744>
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. 2556. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน Community Economic Development. ใน
เอกสารการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นพมาศ ธีรเวคิน. 2534. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญนิยม ทวี (ผู้ผลิต). 2555 (28 มีนาคม). กรณีสันตือโศก. (วีดิทัศน์). กรุงเทพมหานคร:
บุญนิยมทวี.
- ปนัดดา จันทร์สุกรี; นิตินัย รุ่งจินดารัตน์ และพิระศักดิ์ จิวตัน. 2560. รายงานวิจัยเรื่อง ความ
เหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในประเทศไทย: กรณีศึกษาผู้มีสิทธิ
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์. 2541. เศรษฐกิจชุมชน ความหมาย ฐานคิด แนวทางปฏิบัติ. วารสาร **พัฒนาชุมชน**. 37 (กรกฎาคม): 23-25.
- ประเวศ วะสี. 2540. อ้างถึงใน ชันวา ใจเที่ยง; ปัญญา เถาว์ชาติ และกตัญญู แก้วหานาม. 2560. เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจวัฒนธรรมชุมชนและความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนหมู่บ้านไทย. วารสารการบริหารปกครอง (**Governance Journal**). 6 ฉบับพิเศษ (กันยายน): 58-82.
- ประเวศ วะสี. 2542. อ้างถึงใน วิมลสิริ ฐิภาสพรพงศ์. 2550. การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา การทำข้าวหลามในชุมชนพระงาม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประเวศ วะสี. 2550. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- ปวีณา กองฤทธิ์. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมผู้บริโภคในเขตจตุจักรและเขตบางเขน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เปิดโลกบุญนิยม. 2540. อ้างถึงใน จึงเชิงฝ้าเชื้อ. 2545. ระบบสังคมบุญนิยมในศตวรรษที่ 21 (ทางเลือกที่ 3 ที่ดีกว่าทุนนิยมและคอมมิวนิสต์). กรุงเทพมหานคร: ฟ้าอภัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2559. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: ผลิตivism.
- พระวิद्या ญาณสาโร. 2554. ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .
- พิทยา ว่องกุล, บรรณาธิการ. 2542. รับวิกฤติเศรษฐกิจโลก ปี 2000 เศรษฐกิจยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์; วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง; พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์ และแสงสุรีย์ ลำอังก์กุล. 2528. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย**. เชียงใหม่: โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาคภูมิ ภักวิภาส และรัฐนันท์ พงศ์วีริทธิ์ธร. 2557. พฤติกรรมการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงและความสุขในการทำงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ บ้านแม่ปูลา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. **Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)**. 7 (1): 56-68.

- มงคล ด้านธานินทร์. 2541. **เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงระบบ: หลักการและแนวทางปฏิบัติ.**
กรุงเทพมหานคร: เซิร์คเวฟ คอมมิวนิเคชั่น.
- มติชนออนไลน์. 2559ก. **เลขาธิการสศช. เผยสัดส่วนคนจนลดลง แต่ช่องว่างระหว่างคนรวยยังสูง.** ค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.matichon.co.th/news/381238>
- มติชนออนไลน์. 2559ข. **สถิติอาชญากรรมปี 59 รับแจ้งลดลง 4 กลุ่ม พยากรณ์ปี 60 เศรษฐกิจดีดัง ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฉ้อโกงพุ่ง.** ค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.matichon.co.th/news/337084>
- มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา. 2556. **Background Paper: A Nation in Decline?.** ค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.thailandff.org/th/reports/nation_chapter3.2.php
- โยธิน ศันสนยุท และจุมพล พูลภัทรชีวิน. 2529. **จิตวิทยาสังคม Social Psychology.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541.
ราชกิจจานุเบกษา. 127, 60ง (17 พฤษภาคม): 1.
- รัฐพงศ์ บุญญานุกัฏ. 2554. **การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.** รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รินธรรม อโศกตระกูล. 2549. **ระบบบุญนิยมในชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี: นวัตกรรมสังคมจากภูมิปัญญาพุทธ.** รายงานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. 2559. **วิกฤติความรู้นโยบายสาธารณะไทยในส่วนของทฤษฎีโครงการ.**
วารสารการบริหารท้องถิ่น. 9 (2): 18-34.
- วลัญชา สุพรรณธริกา. 2555. **สังคมอุดมสุขที่ยั่งยืน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิบูลย์ เข็มเฉลิม. 2534. **ผู้สังคมชนเกษตรสำนักอิสระของชาวนาชาวไร่.** พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: หมู่บ้าน.
- วิวัฒน์ชัย อัดถากร. 2545. **ฝ่าแผน 9 สร้างบ้านไม่ตรงแบบ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: น้ำปิงใส.
- วิวัฒน์ชัย อัดถากร. 2546. **ยุทธศาสตร์ใหม่ของชาติ กับเศรษฐกิจการเมืองภาคประชาชนในยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ 14 ตุลา.
- วิวัฒน์ชัย อัดถากร. 2548. **...ผู้สังคมยั่งยืน.** กรุงเทพมหานคร: น้ำปิงใส.

- วิวัฒน์ชัย อัครดากร. 2553. **เศรษฐกิจการเมืองไทย 2544-2553 ยุค 5 นายก.** กรุงเทพมหานคร: **น้ำปิงใส.**
- วิวัฒน์ชัย อัครดากร. 2556. **เศรษฐกิจเพื่อสันติภาพ จากโลกาภิวัตน์ถึงชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: **น้ำปิงใส.**
- สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: **ศึกษาพร.**
- สถาบันบุญนิยม. 2550. **อ้างอิงใน อนงนาฎ ชุกกลีน.** 2559. **วิถีโศกกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาชุมชนราชธานีโศก ตำบลบึงใหม่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมณะโพธิรักษ์. 2544. **กำไรขาดทุนแท้ ของอารยชน. เราคิดอะไร.** 129 (เมษายน): 10-15.
- สมณะโพธิรักษ์. 2546. **คำนำ. บุญนิยม: นวัตกรรมสังคม.** กรุงเทพมหานคร: **ฟ้าอภัย.**
- สมณะโพธิรักษ์. 2547ก. **ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: **ฟ้าอภัย.**
- สมณะโพธิรักษ์. 2547ข. **วิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: **ฟ้าอภัย.**
- สมณะโพธิรักษ์. 2549. **โลกแตกเพราะทุนนิยม.** กรุงเทพมหานคร: **ฟ้าอภัย.**
- สมณะโพธิรักษ์. 2552. **พอเพียงแบบพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: **ฟ้าอภัย.**
- สมณะโพธิรักษ์. 2559 (25 กันยายน). **การสัมมนา.**
- สมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ. 2557ก (11 กรกฎาคม). **สารคดีประวัติชีวิตพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ภาค 1 ตอน จากนราวาสสู่วัดโศการาม (วัดทัพัน).** กรุงเทพมหานคร: **บุญนิยมทีวี.**
- สมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ. 2557ข (11 กรกฎาคม). **สารคดีประวัติชีวิตพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ภาค 2 ตอน ขบถศาสนา (วัดทัพัน).** กรุงเทพมหานคร: **บุญนิยมทีวี.**
- สมบัติ จันทร์วงศ์. 2531. **ชุมชนปฐมโศก การศึกษา พุทธยูโทเปีย.** กรุงเทพมหานคร: **โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ.**
- สมพร กรุดน้อย. 2550. **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนต้า จิวเวอรี่ จำกัด (มหาชน).** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ (พ.ศ. 2550-2555).** กรุงเทพมหานคร: **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.**

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552. รายงานการติดตาม
ประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2541. คู่มือแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด ปี 2542-2544. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา. 2541. ทฤษฎีใหม่ไปเมืองจีน. วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา.
12 (สิงหาคม): 5-17.
- สำนักราชเลขาธิการ. 2542 (21 พฤศจิกายน). ที่ รด 0003/18888. พระราชทานพระบรม
ราชานุญาต.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. 2541. เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ปรัชญา ฐานะ และอนาคต. ใน
เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2546. จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุขสรรพศ์ กันตะบุตร. 2553. เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเพื่อความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุขสันต์ อิศรวิททยาวัฑฒ์. 2558. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาแนวคิดและการประยุกต์ใช้
ในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. 2557. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 14.
กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สุนทร กุลวัฒนวรพงศ์. 2554. อ้างถึงใน สุกันยา แก้วสุวรรณ. 2557. การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ค่านิยมในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา: โครงการส่วนพระองค์
สวนจิตรดา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. 2531. ทิศทางใหม่ของการแก้ปัญหาสังคม คือ ระบบบุญนิยม. ใน
เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ธีระการพิมพ์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. 2546. ใต้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

- เสน่ห์ จามริก. 2551. **เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- อนงนาฏ ชุกคীন. 2559. **วิถีโศกกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาชุมชนราชธานีโศก ตำบลบู่ใหม่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อภิชัย พันธเสน; ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์; จูติพร ศิริพันธ์ พันธเสน และสุวัจจรา เปี่ยมญาติ. 2550. **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน; สรวิชญ เปรมชื่น และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา. 2546. **จะประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอก อนันต์. 2550. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Road to Sustainable Economy**. กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพรีนติ้ง.
- Credit Suisse. 2016. **Global Wealth Report 2016**. Retrieved July, 8 2017 from <http://publications.credit-suisse.com/tasks/render/file/index.cfm?fileid=AD783798-ED07-E8C2-4405996B5B02A32E>
- Heikkilä-Horn, Marja-Leena. 1997. **Buddhism with Open Eyes: Belief and Practice of Santi Asoke**. Bangkok: Fah Apha.
- Jacobs, N. 1971. **Modernization without Development: Thailand as an Asian Case Study**. New York: Praeger Publishers.
- Munn, N. L.; Fernald, L. D. and Fernald, P. S. 1969. อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง, พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์ และแสงสุรีย์ สำอองศ์กุล. 2528. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย**. เชียงใหม่: โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Sereno, K. K. and Bodaken, E. M. 1975. อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง, พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์ และแสงสุรีย์ สำอองศ์กุล. 2528. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย**. โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Shaver, P. 1981. อ้างถึงใน พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง, พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์ และแสงสุรีย์ สำอองศ์กุล. 2528. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย**. เชียงใหม่: โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

UN News Centre. 2006. **With new Human Development award, Annan hails Thai King as**

Example for the World. Retrieved July, 8 2017 from <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=18625>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสัมภาษณ์

ที่ ศธ. ๐๕๒๖.๐๒(๓)/ว๔๒๒

คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา
เรียน ประธานกลุ่มประสานงาน (เฉพาะกิจ) มูลนิธิ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม (นายณรงค์ โชควัฒนา)

ด้วยในภาค ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
หลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต ได้เปิดสอนวิชา รอ.๕๐๐๔ วิทยานิพนธ์ นักศึกษาจะต้อง
ทำรายงานเพื่อประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา โดยรองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ชัย อัครการ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์อย่างดียิ่งใน
งานที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ นางสาวแก้วบุญเกื้อ
ศรีลิขิตตานนท์ สัมภาษณ์ท่านในหัวข้อ “วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติคนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิด
เศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี” หากข้อมูล
และรายละเอียดใดที่พอจะเปิดเผยให้นักศึกษาทราบได้ ขอความกรุณาอำนวยความสะดวกให้ด้วย ทั้งนี้นักศึกษา
จะประสานวันและเวลาภายหลังต่อไป และขอความกรุณาติดต่อประสานงานโดยตรงกับ นางสาวแก้วบุญเกื้อ
ศรีลิขิตตานนท์ ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๘-๒๕๖๕๓๙๒

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรม์ วงศ์ปรีดี)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะฯ
โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๒๗-๓๘๘๓ โทรสาร ๐-๒๒๗๕-๘๗๗๘

ภาคผนวก ข

คำถามเชิงคุณภาพสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มโอศก

วิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานี โอศก จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นางสาวแก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตานนท์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ชัย อรรถถาวร

1. หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวท่านเพียงใด และท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง ?
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ?
3. ท่านคิดว่าสิ่งที่ชาวสันตือโอศกยึดถือในการรวมตัวกันสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ? ถ้ามีความสอดคล้องกิจกรรมใดของชาวสันตือโอศกที่แสดงออกตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง?
4. ชาวสันตือโอศกมองว่ากลุ่มของตนเองปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม ซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ท่านมีความเห็นอย่างไร ?
5. ท่านคิดว่ากลุ่มสันตือโอศกได้ทำประโยชน์แก่สังคมไทยหรือไม่อย่างไร ?
6. ท่านมีคำแนะนำใดแก่ชาวสันตือโอศกในเรื่องการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ?
7. ท่านมีคำแนะนำใดแก่คนไทยหากต้องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ?
8. หากท่านไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติตนตามหลักคิดบุญนิยมของชาวสันตือโอศก ท่านคิดว่ากลุ่ม/ชุมชนใด จะสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการประยุกต์ใช้หลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมายเหตุ เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเลือกตอบ ข้าม หรือเพิ่มเติม ข้อคำถามใด ๆ ตามสมควร

ภาคผนวก ก

คำถามเชิงคุณภาพสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิของกลุ่มสันตือโสภ

วิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม: กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นางสาวแก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ชัย อัครถาวร

1. หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวท่านเพียงใด และท่านได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง ?
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ?
3. ท่านคิดว่าสิ่งที่ชาวสันตือโสภยึดถือในการรวมตัวกันสอดคล้องกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ? ถ้ามีความสอดคล้อง กิจกรรมใดของชาวสันตือโสภที่แสดงออกตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ?
4. ตามทัศนคติของท่านหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร มากน้อยเพียงใด ?
5. ความแตกต่างระหว่าง 2 หลักคิด คืออะไร ?
6. หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีจุดอ่อนในเชิงปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร ?
7. ตามทัศนคติของท่าน เศรษฐกิจบุญนิยมจะสามารถทำให้เศรษฐกิจชุมชนพัฒนาไปได้หรือไม่อย่างไร ?
8. กลุ่มสันตือโสภได้ทำประโยชน์แก่สังคมไทยด้วยการยึดหลักเศรษฐกิจบุญนิยมอย่างไร ?
9. ท่านมีคำแนะนำใดแก่คนไทยหากต้องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ?
10. ท่านคิดว่าจุดอ่อนของกลุ่มสันตือโสภในเชิงเศรษฐกิจคืออะไร ? และจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างไร ?

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง วิเคราะห์การรับรู้และการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม : กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นสำหรับเป็นข้อมูลในวิทยานิพนธ์เพื่อประกอบการศึกษาหลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

1.1 วิเคราะห์การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

1.2 ศึกษาการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

1.3 เสนอแนะการประยุกต์ต่อธุรกิจชุมชน และต่อนโยบายสาธารณะที่ยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. การตอบแบบสอบถามผู้ตอบไม่ต้องระบุชื่อลงในแบบสอบถาม โดยคำตอบทั้งหมดไม่มีถูกหรือผิด ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงกับความรู้สึกรของท่านให้มากที่สุด เพื่อให้การศึกษานี้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ และเป็นข้อมูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การ โดยผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดเป็นความลับด้วยจรรยาบรรณของการวิจัย และไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น

3. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรับรู้ หมายถึง การมีความรู้และการมีความเข้าใจในหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ/หรือหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

การปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนราชธานีอโศกอย่างเป็นจริง อย่างเป็นรูปธรรม (เช่น งานโรงครัว งานขยะวิทยา เป็นต้น)

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมการผลิต/ การใช้สอยหรือการบริโภค/การแบ่งปันหรือการจำแนกแจกจ่ายหรือการขาย ซึ่งทำให้มีงานทำ มีรายได้ และส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้ดีคนดีของเศรษฐกิจชุมชน

สันติภาพ หมายถึง ความร่มเย็น ความสงบสุข ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ ปราศจากการเบียดเบียน ปราศจากความรุนแรง ชุมชนหรือสังคมที่มีสันติภาพ หมายถึง สังคมที่มีเมตตาธรรม มีความเอื้ออาทร มีการแบ่งปัน โภคทรัพย์อย่างกระจายตัวทั่วถึง

น.ส.แก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย / และเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับท่านมากที่สุด (โปรดตอบทุกข้อ)

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา ม.3/ปวช. ม.6/ปวส. ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่น ๆ .....(โปรดระบุ)

4. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนราชธานีโสภเป็นประจำหรือไม่

ใช่ ไม่

5. ระยะเวลาที่ท่านเป็นสมาชิกชุมชนราชธานีโสภ

น้อยกว่า 1 ปี 1 – 5 ปี 6 – 10 ปี 11 – 15 ปี
 16 – 20 ปี มากกว่า 20 ปี

6. ท่านมีหน้าที่ประจำในฐานะงานต่าง ๆ ภายในชุมชนราชธานีโสภหรือไม่

ไม่ ใช่ โปรดระบุชื่อฐานงาน.....

7. โปรดระบุกิจกรรมในชุมชนราชธานีโสภที่ท่านมักเข้าร่วมเป็นประจำ (เช่น ทำวัตรเช้า/เย็น, ฟังธรรม, เป็นอาสาสมัครเมื่อชุมชนจัดอบรม).....

8. ท่านมีรายได้ประมาณเดือนละ.....บาท

โดยรายได้ของท่านมาจาก

เงินบำนาญ ธุรกิจส่วนตัว เงินบำนาญและธุรกิจส่วนตัว
 เงินสวัสดิการผู้สูงอายุ (เบี้ยคนชรา) ธุรกิจส่วนตัวและเบี้ยคนชรา
 อื่น ๆ..... (โปรดระบุ)

9. ในแต่ละเดือนท่านมีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายหรือไม่ (ตอบเพียงคำตอบเดียว)

ไม่พอเพียง บางเดือนพอเพียง บางเดือนไม่พอเพียง รายได้พอดีกับรายจ่าย

มีเหลือเก็บเป็นเงินออมเดือนละ.....บาท

10. ณ วันนี้ท่านมีหนี้สินหรือไม่ รวมทั้งสิ้นเท่าใด

ไม่มีหนี้เลย
 มีหนี้รวม.....บาท เพราะ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง: กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่สอดคล้องกับความรู้สึกรของท่าน

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
1	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ประยุกต์ในการดำรงชีวิตของทุกคน ทุกระดับ					
2	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการวางรากฐานชีวิตในทุกด้าน					
3	การรู้จักฟังตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คือหลักการสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
4	ในสภาวะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวน เช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญ					
5	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การปฏิบัติที่ต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน					
6	การเตรียมตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ประมาทอย่างรอบคอบ มีสติ เป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
7	การใช้ชีวิตในชุมชนราชธานีโอโซน คุณลักษณะทั้ง 3 ของหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสมถะและพอใจในสิ่งที่ตนเป็น					
8	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องสอดคล้องใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี การมีความรู้ และการมีคุณธรรม เพื่อให้การใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
9	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้พฤติกรรมของชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (เช่น กินอยู่อย่างเรียบง่าย กินพอคืออยู่พอดี ประหยัดเสียสละ)					
10	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ร่วมกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมได้เป็นอย่างดี					
11	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำได้ผ่านการปฏิบัติงานตามฐานงานกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ฐานงาน โรงสี ฐานงาน โรงเตาหัว ฐาน โรงครัว ฐานงาน สื่อสาร ฐานงาน ษะวิทยา)					
12	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ในการทำเศรษฐกิจชุมชนได้ทุกชุมชน					
13	เราสามารถรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้ วิทยากร สมณะ สิกขมาตุ					
14	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงช่วยในการต่อ ยอดความคิดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน					
15	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้การทำงานในทุกฐานต้องมีการวางแผนและเงื่อนไข โดยปฏิบัติตามแผนการทำงานในแต่ละฐานงานอย่างเคร่งครัด					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
16	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (หมายถึง ทุนธรรมชาติ ถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้านจิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชนในชุมชนราชธานีอโศกได้					
17	หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างจิตสำนึกในการทำงานเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดีไม่ฟุ่มเฟือย					
18	คนไทยโดยทั่วไปมีความเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					
19	คนไทยโดยทั่วไปปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม

คำชี้แจง: กรุณาตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่สอดคล้องกับความรู้สึกรของท่าน

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
1	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถใช้ประยุกต์ในการดำรงชีวิตของทุกคน ทุกระดับ					
2	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของชาวโศก					
3	การพึ่งตนเองและระบบสาธารณะ โภคิเป็นหลักการสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
4	ในสภาวะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความผันผวนเช่นปัจจุบัน การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นสิ่งสำคัญ					
5	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการปฏิบัติอย่างเสียสละและละอายที่จะเอาเปรียบผู้อื่น					
6	เศรษฐกิจแบบบุญนิยม มีลักษณะ บูรณาการสร้างสรรค์ และปัญญาภาพ (อิสรเสรีภาพ ภราดรภาพ สันติภาพ สมรรถภาพ และ บูรณภาพ) ซึ่งเป็นความสมบูรณ์ของระบอบประชาธิปไตย					
7	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมมีความสำคัญอย่างมากในการอยู่ร่วมกันของชาวชุมชนราชธานีโศก					
8	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมจะต้องเข้าใจหลักสาธารณะ โภคิ เพื่อให้การใช้ชีวิตในชุมชนมีความสุข					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
9	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวชุมชนที่ดีขึ้น (เช่น กินน้อย ใช้น้อย ทำงานมาก ความเอื้ออาทร การเสียสละ)					
10	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมคือการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายใต้บริบทของชุมชนราชธานีอโศก					
11	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม สามารถทำได้ผ่านการปฏิบัติงานตามฐานงานกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ฐานงานโรงสี ฐานงานโรงเตาเผา ฐานโรงครัว ฐานงานสื่อสาร ฐานงานขยะวิทยา)					
12	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถนำมาประยุกต์ในการทำเศรษฐกิจชุมชนได้ทุกชุมชน					
13	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้รู้วิทยากร สมณะ ดิग्ฆมาตุ					
14	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมช่วยในการต่อ ยอดความคิดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน					
15	การรับรู้หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมทำให้การทำงานในทุกฐานต้องมีการวางแผนและเงื่อนใจ โดยปฏิบัติตามแผนการทำงานในแต่ละฐานงานอย่างเคร่งครัด					
16	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (หมายถึง ทุนธรรมชาติถูกใช้อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีงานทำ มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม) และด้าน					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
	จิตใจ (มีสุขภาพจิตที่ดี มีสติ เชาวปัญญา มีแรงบันดาลใจ) และสร้างค่านิยมของการทำเศรษฐกิจชุมชนในชุมชนราชธานีอโศกได้					
17	หลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมสามารถสร้างจิตสำนึกในการทำงานเสียสละตนเองเพื่อชุมชนหรือใช้สินค้าที่ได้จากชุมชน ให้พอดีไม่ฟุ่มเฟือย					
18	การบริหารบ้านเมืองที่ดีของรัฐบาล ของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจหรือกิ่งรัฐวิสาหกิจ ต้องมีธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ พึงปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					
19	การบริหารของบริษัทเอกชนต้องมีบรรษัทภิบาล ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ภาคประชาชน ตรวจสอบได้ พึงปฏิบัติตามหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยม					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจชุมชน

คำชี้แจง: กรุณาตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่สอดคล้องกับความรู้สึกรของท่าน

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
1	หากเกิดข้อพิพาทขึ้นในชุมชนท่านพร้อมจะทำตามกฎของชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนส่วนมาก					
2	ท่านยอมเสียผลประโยชน์ของตนเองในการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม					
3	ท่านเห็นว่า การมีและรักษาคุณธรรมจริยธรรมจะสามารถสร้างความสุขให้กับชาวชุมชนเพิ่มมากขึ้น					
4	ท่านเห็นว่า การมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืน					
5	ท่านให้ความช่วยเหลือฐานงานอื่น ๆ (เช่น เมื่อฐานงานสื่อสารต้องการทุนเพื่อพัฒนาสื่อของชุมชน ท่านจะเข้าไปช่วยฐานงานขะเพื่อช่วยแยกขะขาย หรือ ช่วยฐานงานแหมพู่เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น) เมื่อจำเป็นต้องผลิตสินค้ามากขึ้น					
6	ท่านมีความรู้สึกยินดี มีความสุขมากในการอยู่ในชุมชนราชนาโอโศกและยินดีที่จะเผยแพร่ต่อไป					
7	ท่านคิดว่าชุมชนอื่น ๆ ควรทำประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสังคม					
8	ท่านคิดว่าชุมชนต่าง ๆ ควรบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน โดยคนในชุมชนเอง					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
9	ท่านคิดว่าชุมชนอื่น ๆ ที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงควรสร้างสายสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และเพิ่มความมั่นคงให้กับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่					
10	ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะมีความเข้มแข็ง และสามารถสร้างรายได้พอเพียงหล่อเลี้ยงคนในชุมชนได้ หากคนในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
11	ท่านตระหนักดีว่าไม่ช้าก็เร็วทรัพยากรธรรมชาติจะลดลงและหมดไป					
12	ท่านคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติต้องถูกใช้อย่างเป็นระบบ อย่างยั่งยืนและคุ้มค่าให้มากที่สุด โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ					
13	ท่านคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติสามารถถูกพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีมูลค่าสูงสุด					
14	ท่านคิดว่าจำเป็นต้องพัฒนาวัตถุดิบที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ผลผลิตจากการพัฒนาวัตถุดิบดังกล่าวได้มากที่สุด					
15	ท่านเห็นด้วยว่าการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาหมุนเวียนใช้ใหม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และควรมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
16	การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จะต้องเลือกเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน					
17	ท่านมีความคิดว่าแต่ละชุมชนต้องพัฒนาภูมิปัญญาของสมาชิกเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและเพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน					
18	ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้คนในชุมชนใฝ่หาความรู้จนสามารถพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของชุมชนจนชุมชนและคนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้					
19	ท่านเห็นด้วยว่าจะเป็นผลดียังไงหากชุมชนจะสนับสนุนให้คนในชุมชนได้รับความรู้จากภายนอกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อต่อยอดความรู้ดังกล่าวให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน					
20	ท่านคิดว่าหากคนในชุมชนสามารถลดต้นทุนในการผลิตและมีการใช้สินค้าที่ชุมชนผลิตอย่างพอเพียงประสิทธิภาพการผลิตที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีผลผลิตส่วนเกินที่มีคุณภาพเหลือขายจึงส่งขายออกนอกชุมชน จะทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นอีกทางหนึ่ง					
21	ท่านคิดว่าเศรษฐกิจชุมชนจะก้าวหน้าได้หากยึดหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เลย
22	ท่านเห็นด้วยที่ชุมชนจะผลิตปัจจัยต่าง ๆ เพื่อคนในชุมชนได้ใช้ร่วมกันอย่างพอเพียงเสียก่อน ส่วนที่เหลือส่งขายไปสู่ภายนอก					

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นสำคัญ

คำชี้แจง: กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่สอดคล้องกับความรู้สึกรู้สึกของท่าน

- ท่านคิดว่าคนไทยโดยทั่วไปมีการรับรู้มีการเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตนของญาติธรรมชาวโศกหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

☐ ไม่มีความรับรู้ ไม่มีความเข้าใจเลย	☐ พอรับรู้ พอเข้าใจบ้างเล็กน้อย
☐ รับรู้และเข้าใจมาก ผ่านช่องทาง (โปรดระบุ).....	
- ท่านมีข้อเสนอแนะควรขยายผลการเพิ่มการรับรู้ การมีความรู้ และการมีความเข้าใจในหมู่คนไทยทั่วไปในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางบุญนิยมได้อย่างไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

☐ เอกสารแนะนำ	☐ จัดรายการ โทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง
☐ การบรรยายในสถานศึกษา	☐ ขอความร่วมมือกับทางราชการจัดรายการเผยแพร่ความรู้ร่วมกัน
☐ ประสานงานกับรัฐบาลหรือองค์กรท้องถิ่น ให้ขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักคิดเศรษฐกิจบุญนิยมเป็นส่วนหนึ่งของ “นโยบายสาธารณะ”	
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	
- ท่านคิดว่าคนไทยโดยทั่วไปมีการรับรู้ การมีความรู้ และการมีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

☐ ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความรู้ และไม่มีความเข้าใจเลย	☐ พอรับรู้ พอเข้าใจบ้างเล็กน้อย
☐ รับรู้และเข้าใจมาก ผ่านช่องทาง (โปรดระบุ).....	
- ท่านคิดว่าคนไทยโดยทั่วไป มีการปฏิบัติตนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

☐ ไม่มีการปฏิบัติตนใด ๆ เลย	☐ ปฏิบัติตนบ้างเล็กน้อย
☐ ปฏิบัติตนมาก เช่น (โปรดระบุ).....	
- ท่านคิดว่าสาเหตุใดที่คนไทยโดยทั่วไปไม่ปฏิบัติตน (หรือปฏิบัติตนบ้างเล็กน้อย) ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

☐ บริโภคนิยม	☐ วัตถุนิยม
☐ กิเลสสิ้นเกิน อยากมี อยากเป็น อยากได้ เกินความพอดี	
☐ ได้รับอิทธิพลจากสื่อในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อขายสินค้าในชีวิตประจำวัน จนทำให้การบริโภคสิ้นเกินความพอดี	
☐ ดารา นักแสดง นายและนางแบบ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ มีอิทธิพลต่อการบริโภคนิยมที่เกินความพอดี เช่น อยากได้ของหรูหรา ราคาแพง	

6. ตามที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวเสมอถึงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชา ท่านคิดว่าใน “ทางปฏิบัติ” รัฐบาลได้ทำ (หรือมีนโยบาย/โครงการ) ตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

ไม่ได้ทำ

ทำน้อยมาก

ทำมาก เช่น (โปรดระบุ).....

7. สำหรับผู้ตอบ “ไม่ได้ทำ” หรือ “ทำน้อยมาก” ถามว่าท่านคิดว่าเป็นเพราะสาเหตุใดรัฐบาลจึงไม่นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

ขาดความเข้าใจ

ไม่ให้ความสำคัญเพียงพอ

ผู้มีอำนาจในรัฐบาลเสียเปรียบ

จัดผลประโยชน์ของนายทุน

อาจมีหลักคิดอื่นที่สามารถประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทยได้ดีกว่า

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ขอขอบพระคุณ ที่กรุณาสละเวลาอันเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัยโครงการนี้

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ งานการศึกษา ภาคปกติ โทร. ๓๘๘๓

ที่ ศธ. ๐๕๒๖.๐๒(๓)/๓๔๙๒

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

เรียน ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา

ด้วยนักศึกษาหลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต ได้สอบผ่านวิทยานิพนธ์ และได้ส่งเล่มให้คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คือ นางสาวแก้วบุญเกื้อ ศรีลิขิตตานนท์ รหัสประจำตัว ๕๗๑๐๑๑๒๐๒๑

ในการนี้ คณะฯ ขอส่งเอกสารประกอบการขออนุมัติปริญญา เพื่อให้กองบริการการศึกษาดูตรวจสอบความเรียบร้อย และคณะขอแจ้งวันที่นักศึกษาส่งเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ คือ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ และเอกสารที่แนบมา ดังนี้

๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๑ เล่ม
๒. ใบหน้าชื่อวิทยานิพนธ์ ที่ปรึกษา กรรมการ คณบดี ลงนาม
๓. บทคัดย่อ (ABSTRACT)
๔. แบบฟอร์มการเผยแพร่วิทยานิพนธ์
๕. ข้อตกลงในการอนุญาตให้จัดทำและเผยแพร่วิทยานิพนธ์ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๖. หนังสือตอบรับการนำเสนอผลงาน/ตีพิมพ์
๗. ใบตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์จากห้องสมุด
๘. ผลการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์
๙. คำสั่งแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา
๑๐. คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบ
๑๑. ใบคำร้องขอเปลี่ยนชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์
๑๒. เอกสารประชาสัมพันธ์การสอบป้องกันวิทยานิพนธ์
๑๓. แบบรับรองผลการตรวจคัดลอกวิทยานิพนธ์
๑๔. รายงานผลการตรวจคัดลอกวิทยานิพนธ์

(ดร.พรทิพย์ กาญจนานนท์)

เลขานุการคณะรัฐประศาสนศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวแก้วบุญเกิด ศรีลิขิตตานนท์

ประวัติการศึกษา

รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง

(เกียรตินิยมอันดับ 2)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2556

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2557

Assistant to CEO

บริษัท ดับเบิล เอ (1991) จำกัด (มหาชน)